శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# శ్రీమద్వాల్మీకీయరామాయణస్య

# ॥ సుందరకాండం ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

*His Holiness  śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

# విషయసూచీ


| | | |
|---|---|---|
| **1** | ప్రథమః సర్గః | **5** |
| **2** | ద్వితీయః సర్గః | **26** |
| **3** | తృతీయః సర్గః | **32** |
| **4** | చతుర్థః సర్గః | **38** |
| **5** | పంచమః సర్గః | **42** |
| **6** | షష్ఠః సర్గః | **47** |
| **7** | సప్తమః సర్గః | **52** |
| **8** | అష్టమః సర్గః | **56** |
| **9** | నవమః సర్గః | **58** |
| **10** | దశమః సర్గః | **66** |
| **11** | ఏకాదశః సర్గః | **72** |
| **12** | ద్వాదశః సర్గః | **77** |
| **13** | త్రయోదశః సర్గః | **81** |
| **14** | చతుర్దశః సర్గః | **89** |
| **15** | పంచదశః సర్గః | **95** |
| **16** | షోడశః సర్గః | **101** |
| **17** | సప్తదశః సర్గః | **105** |
| **18** | అష్టాదశః సర్గః | **109** |
| **19** | ఏకోనవింశః సర్గః | **113** |

**20** వింశః సర్గః ..... **116**

**21** ఏకవింశః సర్గః ..... **120**

**22** ద్వావింశః సర్గః ..... **124**

**23** త్రయోవింశః సర్గః ..... **129**

**24** చతుర్వింశః సర్గః ..... **132**

**25** పంచవింశః సర్గః ..... **137**

**26** షడ్వింశః సర్గః ..... **140**

**27** సప్తవింశః సర్గః ..... **145**

**28** అష్టావింశః సర్గః ..... **151**

**29** ఏకోనత్రింశః సర్గః ..... **155**

**30** త్రింశః సర్గః ..... **157**

**31** ఏకత్రింశః సర్గః ..... **162**

**32** ద్వాత్రింశః సర్గః ..... **165**

**33** త్రయస్త్రింశః సర్గః ..... **168**

**34** చతుస్త్రింశః సర్గః ..... **172**

**35** పంచత్రింశః సర్గః ..... **176**

**36** షట్త్రింశః సర్గః ..... **185**

**37** సప్తత్రింశః సర్గః ..... **191**

**38** అష్టాత్రింశః సర్గః ..... **198**

**39** ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ..... **205**

**40** చత్వారింశః సర్గః ..... **211**
**41** ఏకచత్వారింశః సర్గః ..... **214**
**42** ద్విచత్వారింశః సర్గః ..... **217**
**43** త్రిచత్వారింశః సర్గః ..... **222**
**44** చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ..... **225**
**45** పంచచత్వారింశః సర్గః ..... **228**
**46** షట్చత్వారింశః సర్గః ..... **230**
**47** సప్తచత్వారింశః సర్గః ..... **235**
**48** అష్టచత్వారింశః సర్గః ..... **242**
**49** ఏకోనపంచాశః సర్గః ..... **251**
**50** పంచాశః సర్గః ..... **254**
**51** ఏకపంచాశః సర్గః ..... **257**
**52** ద్విపంచాశః సర్గః ..... **262**
**53** త్రిపంచాశః సర్గః ..... **267**
**54** చతుఃపంచాశః సర్గః ..... **272**
**55** పంచపంచాశః సర్గః ..... **279**
**56** షట్పంచాశః సర్గః ..... **283**
**57** సప్తపంచాశః సర్గః ..... **288**
**58** అష్టపంచాశః సర్గః ..... **294**
**59** ఏకోనషష్టితమః సర్గః ..... **310**

**60** షష్టితమః సర్గః ..... **314**
**61** ఏకషష్టితమః సర్గః ..... **317**
**62** ద్విషష్టితమః సర్గః ..... **321**
**63** త్రిషష్టితమః సర్గః ..... **325**
**64** చతుఃషష్టితమః సర్గః ..... **329**
**65** పంచషష్టితమః సర్గః ..... **334**
**66** షట్షష్టితమః సర్గః ..... **338**
**67** సప్తషష్టితమః సర్గః ..... **340**
**68** అష్టషష్టితమః సర్గః ..... **345**

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ప్రథమః సర్గః ॥

## హనుమతా సముద్రస్య లంఘనం మైనాకేన తస్య సత్కారస్తతః సురసాయాః పరాజయః సింహికాయా వధం కృత్వా తస్య దక్షిణతటే గమనం తత్ర తేన లంకాశోభాయా నిరీక్షణం

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః ।
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి ॥ **5.1.1** ॥ 1

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చికీర్షన్ కర్మ వానరః ।
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాం పతిరివాబభౌ ॥ **5.1.2** ॥ 2

అథ వైదూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః ।
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖం ॥ **5.1.3** ॥ 3

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్ ।
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ ॥ **5.1.4** ॥ 4

నీలలోహితమాంజిష్ఠపద్మవర్ణైః సితాసితైః ।
స్వభావసిద్ధైర్విమలైర్ధాతుభిః సమలంకృతం ॥ **5.1.5** ॥ 5

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్ష్ణం సపరిచ్ఛదైః ।
యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైః సపన్నగైః ॥ **5.1.6** ॥ 6

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే ।
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర హ్రదే నాగ ఇవాబభౌ ॥ **5.1.7** ॥ 7

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే ।
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిం ॥ **5.1.8** ॥ 8

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖం కుర్వన్ పవనాయాత్మయోనయే।
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశం ॥ **5.1.9** ॥ 9

ప్లవగప్రవరైర్దృష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః।
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ **5.1.10** ॥ 10

నిష్ప్రమాణశరీరః సన్ లిలంఘయిషురర్ణవం।
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతం ॥ **5.1.11** ॥ 11

స చచాలాచలశ్చాశు ముహూర్తం కపిపీడితః।
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ ॥ **5.1.12** ॥ 12

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా।
సర్వతః సంవృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా ॥ **5.1.13** ॥ 13

తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానః స పర్వతః।
సలిలం సంప్రసుస్రావ మదమత్త ఇవ ద్విపః ॥ **5.1.14** ॥ 14

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః।
రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః ॥ **5.1.15** ॥ 15

ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనఃశిలాః।
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః ॥ **5.1.16** ॥ 16

హరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః।
గుహావిష్టాని సత్త్వాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః ॥ **5.1.17** ॥ 17

స మహాన్ సత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః।
పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ ॥ **5.1.18** ॥ 18

శిరోభిః పృథుభిర్నాగా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః।
వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైః శిలాః ॥ **5.1.19** ॥ 19

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః।
జజ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా ॥ **5.1.20** ॥ 20

యాని త్వౌషధజాలాని తస్మింజాతాని పర్వతే।
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుః శమితుం విషం ॥ **5.1.21** ॥ 21

భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్వా తపస్వినః।
త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైః సహ ॥ **5.1.22** ॥ 22

పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనం।
పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ ॥ **5.1.23** ॥ 23

లేహ్యానుచ్చావచాన్ భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ।
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ ॥ **5.1.24** ॥ 24

కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః।
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే ॥ **5.1.25** ॥ 25

హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాః స్త్రియః।
విస్మితాః సస్మితాస్తస్థురాకాశే రమణైః సహ ॥ **5.1.26** ॥ 26

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః।
సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చ పర్వతం ॥ **5.1.27** ॥ 27

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనాం।
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽంబరే ॥ **5.1.28** ॥ 28

ఏష పర్వతసంకాశో హనుమాన్ మారుతాత్మజః।
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం వరుణాలయం ॥ **5.1.29** ॥ 29

రామార్థం వానరార్థం చ చికీర్షన్ కర్మ దుష్కరం।
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి ॥ **5.1.30** ॥ 30

ఇతి విద్యాధరా వాచః శ్రుత్వా తేషాం తపస్వినాం।
తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభం ॥ **5.1.31** ॥ 31

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చానలోపమః।
ననాద చ మహానాదం సుమహానివ తోయదః ॥ **5.1.32** ॥ 32

ఆనుపూర్వ్యా చ వృత్తం తల్లాంగూలం రోమభిశ్చితం।
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగం ॥ **5.1.33** ॥ 33

తస్య లాంగూలమావిద్ధమతివేగస్య పృష్ఠతః।
దదృశే గరుడేనేవ హ్రియమాణో మహోరగః ॥ **5.1.34** ॥ 34

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసంనిభౌ।
ఆససాద కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ ॥ **5.1.35** ॥ 35

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాంస్తథైవ చ శిరోధరాం।
తేజః సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ ॥ **5.1.36** ॥ 36

మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ధ్వప్రణిహితేక్షణః।
రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ ॥ **5.1.37** ॥ 37

పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః।
నికుచ్య కర్ణౌ హనుమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః ॥ **5.1.38** ॥ 38

వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్।
యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరః శ్వసనవిక్రమః ॥ **5.1.39** ॥ 39

గచ్ఛేత్ తద్వత్ గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితాం।
నహి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజాం ॥ **5.1.40** ॥ 40

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయం।
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామి కృతశ్రమః ॥ **5.1.41** ॥ 41

బద్ధ్వా రాక్షసరాజానమానయిష్యామి రావణం।
సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా ॥ **5.1.42** ॥ 42

ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణాం।
ఏవముక్త్వా తు హనుమాన్ వానరో వానరోత్తమః ॥ **5.1.43** ॥ 43

ఉత్పపాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్।
సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః ॥ **5.1.44** ॥ 44

సముత్పతతి వేగాత్ తు వేగాత్ తే నగరోహిణః।
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుః సమంతతః ॥ **5.1.45** ॥ 45

స మత్తకోయష్టిభకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః।
ఉద్వహన్నురువేగేన జగామ విమలేఽంబరే ॥ **5.1.46** ॥ 46

ఊరువేగోత్థితా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః।
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః ॥ **5.1.47** ॥ 47

తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః।
అనుజగ్ముర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిం ॥ **5.1.48** ॥ 48

సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః।
హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః ॥ **5.1.49** ॥ 49

సారవంతోఽథ యే వృక్షా న్యమజ్జన్ లవణాంభసి।
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే ॥ **5.1.50** ॥ 50

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాంకురకోరకైః।
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః ॥ **5.1.51** ॥ 51

విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్వా పుష్పాణి తే ద్రుమాః।
వ్యవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాః సుహృదో యథా ॥ **5.1.52** ॥ 52

లఘుత్వేనోపపన్నం తద్ విచిత్రం సాగరేఽపతత్ ।
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితం ।
తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః ॥ **5.1.53** ॥ 53

పుష్పౌఘేణ సుగంధేన నానావర్ణేన వానరః ।
బభౌ మేఘ ఇవోద్యన్ వై విద్యుద్గణవిభూషితః ॥ **5.1.54** ॥ 54

తస్య వేగసముద్ధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత ।
తారాభిరివ రామాభిరుదితాభిరివాంబరం ॥ **5.1.55** ॥ 55

తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ ।
పర్వతాగ్రాద్ వినిష్క్రాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ ॥ **5.1.56** ॥ 56

పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవం ।
పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః ॥ **5.1.57** ॥ 57

తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః ।
నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ ॥ **5.1.58** ॥ 58

పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే ।
చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివ స్థితౌ ॥ **5.1.59** ॥ 59

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ ।
సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా స్యాత్ సూర్యమండలం ॥ **5.1.60** ॥ 60

లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే ।
అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితం ॥ **5.1.61** ॥ 61

లాంగూలచక్రో హనుమాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః ।
వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః ॥ **5.1.62** ॥ 62

స్ఫిగ్దేశేనాతితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః।
మహతా దారితేనేవ గిరిర్ధాతునా ॥ **5.1.63** ॥ 63

తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరం।
కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి ॥ **5.1.64** ॥ 64

ఖే యథా నిపతత్యుల్కా ఉత్తరాంతాద్ వినిఃసృతా।
దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః ॥ **5.1.65** ॥ 65

పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః।
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా ॥ **5.1.66** ॥ 66

ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ చ్ఛాయయా చావగాఢయా।
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్ తదా కపిః ॥ **5.1.67** ॥ 67

యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః।
స తు తస్యాంగవేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే ॥ **5.1.68** ॥ 68

సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్ష్మణాం।
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **5.1.69** ॥ 69

కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిర్గతః।
సాగరం భీమనిర్హ్రాదం కంపయామాసతుర్భృశం ॥ **5.1.70** ॥ 70

వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి।
పుప్లువే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ ॥ **5.1.71** ॥ 71

మేరుమందరసంకాశానుద్గతాన్ సుమహార్ణవే।
అత్యక్రామన్మహావేగస్తరంగాన్ గణయన్నివ ॥ **5.1.72** ॥ 72

తస్య వేగసముద్ధుష్టం జలం సజలదం తదా।
అంబరస్థం విబభ్రాజే శరదభ్రమివాతతం ॥ **5.1.73** ॥ 73

తిమినక్రఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా।
వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణాం ॥ **5.1.74** ॥ 74

క్రమమాణం సమీక్ష్యాథ భుజగాః సాగరంగమాః।
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణమివ మేనిరే ॥ **5.1.75** ॥ 75

దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా।
ఛాయా వానరసింహస్య జవే చారుతరాభవత్ ॥ **5.1.76** ॥ 76

శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ।
తస్య సా శుశుభే ఛాయా పతితా లవణాంభసి ॥ **5.1.77** ॥ 77

శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః।
వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః ॥ **5.1.78** ॥ 78

యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః।
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః ॥ **5.1.79** ॥ 79

ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్।
హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా ॥ **5.1.80** ॥ 80

పాండురారుణవర్ణాని నీలమంజిష్ఠకాని చ।
కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ **5.1.81** ॥ 81

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునఃపునః।
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ దృశ్యతే ॥ **5.1.82** ॥ 82

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవగం త్వరితం తదా।
వవృషుస్తత్ర పుష్పాణి దేవగంధర్వచారణాః ॥ **5.1.83** ॥ 83

తతాప నహి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరేశ్వరం।
సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే ॥ **5.1.84** ॥ 84

ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా।
జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో వనౌకసం ॥ **5.1.85** ॥ 85

నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి వివిధాని చ।
ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమం ॥ **5.1.86** ॥ 86

తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి।
ఇక్ష్వాకుకులమానార్థీ చింతయామాస సాగరః ॥ **5.1.87** ॥ 87

సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః।
కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతాం ॥ **5.1.88** ॥ 88

అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః।
ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయం తన్నార్హత్యవసాదితుం ॥ **5.1.89** ॥ 89

తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః।
శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖీ సోఽతితరిష్యతి ॥ **5.1.90** ॥ 90

ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్చన్నమంభసి।
హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమం ॥ **5.1.91** ॥ 91

త్వమిహాసురసంఘానాం దేవరాజ్ఞా మహాత్మనా।
పాతాలనిలయానాం హి పరిఘః సంనివేశితః ॥ **5.1.92** ॥ 92

త్వమేషాం జ్ఞాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతాం।
పాతాలస్యాప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి ॥ **5.1.93** ॥ 93

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుం।
తస్మాత్ సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ ॥ **5.1.94** ॥ 94

స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్।
హనూమాన్ రామకార్యార్థీ భీమకర్మా ఖమాప్లుతః ॥ **5.1.95** ॥ 95

అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః।
మమ ఇక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ ॥ **5.1.96** ॥ 96

కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్।
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ ॥ **5.1.97** ॥ 97

సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి।
అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః ॥ **5.1.98** ॥ 98

చామీకరమహానాభ దేవగంధర్వసేవిత।
హనూమాంస్త్వయి విశ్రాంతస్తతః శేషం గమిష్యతి ॥ **5.1.99** ॥ 99

కాకుత్స్థస్యానృశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనం।
శ్రమం చ ప్లవగేంద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి ॥ **5.1.100** ॥ 100

హిరణ్యగర్భో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః।
ఉత్పపాత జలాత్ తూర్ణం మహాద్రుమలతావృతః ॥ **5.1.101** ॥ 101

స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాత్యుచ్ఛ్రితస్తదా।
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్దివాకరః ॥ **5.1.102** ॥ 102

స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతః సలిలావృతః।
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః ॥ **5.1.103** ॥ 103

శాతకుంభమయైః శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః।
ఆదిత్యోదయసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం ॥ **5.1.104** ॥ 104

తస్య జాంబూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః।
ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్ కాంచనప్రభం ॥ **5.1.105** ॥ 105

జాతరూపమయైః శృంగైర్భ్రాజమానైర్మహాప్రభైః।
ఆదిత్యశతసంకాశః సోఽభవత్ గిరిసత్తమః ॥ **5.1.106** ॥ 106

సముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితం।
మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః ॥ **5.1.107** ॥ 107

స తముచ్ఛ్రితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః।
ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః ॥ **5.1.108** ॥ 108

స తదాసాదితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః।
బుద్ధ్వా తస్య హరేర్వేగం జహర్ష చ ననాద చ ॥ **5.1.109** ॥ 109

తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః।
ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్ పర్వతః కపిం ॥ **5.1.110** ॥ 110

మానుషం ధారయన్ రూపమాత్మనః శిఖరే స్థితః।
దుష్కరం కృతవాన్ కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ ॥ **5.1.111** ॥ 111

నిపత్య మమ శృంగేషు సుఖం విశ్రమ్య గమ్యతాం।
రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః ॥ **5.1.112** ॥ 112

స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః।
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః ॥ **5.1.113** ॥ 113

సోఽయం తత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తః సమ్మానమర్హతి।
త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ ప్రచోదితః ॥ **5.1.114** ॥ 114

యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష ఖమాప్లుతః।
తవ సానుషు విశ్రాంతః శేషం ప్రక్రమతామితి ॥ **5.1.115** ॥ 115

తిష్ఠ త్వం హరిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతాం।
తదిదం గంధవత్ స్వాదు కందమూలఫలం బహు ॥ **5.1.116** ॥ 116

తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽథ గమిష్యసి।
అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై।
ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః ॥ **5.1.117** ॥ 117

వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ।
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర ॥ **5.1.118** ॥ 118

అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా।
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునర్యాదృశో భవాన్ ॥ **5.1.119** ॥ 119

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః।
పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర ॥ **5.1.120** ॥ 120

పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞే పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః।
తస్మాత్ త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణం ॥ **5.1.121** ॥ 121

పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్।
తేఽపి జగ్ముర్దిశః సర్వా గరుడా ఇవ వేగినః ॥ **5.1.122** ॥ 122

తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాః సహర్షిభిః।
భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా ॥ **5.1.123** ॥ 123

తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః।
పక్షాంశ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తతః శతసహస్రశః ॥ **5.1.124** ॥ 124

స మాముపగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్।
తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా ॥ **5.1.125** ॥ 125

అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ।
గుప్తపక్షః సమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః ॥ **5.1.126** ॥ 126

తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యోఽసి మమ మారుతే।
త్వయా మమైష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః ॥ **5.1.127** ॥ 127

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ।
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహామతే ॥ **5.1.128** ॥ 128

శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ హరిసత్తమ।
ప్రీతిం చ మమ మాన్యస్య ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ ॥ **5.1.129** ॥ 129

ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమమబ్రవీత్।
ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతాం ॥ **5.1.130** ॥ 130

త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే।
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాంతరా ॥ **5.1.131** ॥ 131

ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః।
జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ ॥ **5.1.132** ॥ 132

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః।
పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరభినందితః ॥ **5.1.133** ॥ 133

అథోర్ధ్వం దూరమాగత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ।
పితుః పంథానమాసాద్య జగామ విమలేఽంబరే ॥ **5.1.134** ॥ 134

భూయశ్చోర్ధ్వం గతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్।
వాయుసూనుర్నిరాలంబో జగామ కపికుంజరః ॥ **5.1.135** ॥ 135

తద్ ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం।
ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥ **5.1.136** ॥ 136

దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా।
కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః ॥ **5.1.137** ॥ 137

ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్ సగద్గదం।
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః ॥ **5.1.138** ॥ 138

హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోఽస్మి తే భృశం।
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం ॥ **5.1.139** ॥ 139

సాహ్యం కృతం తే సుమహద్ విశ్రాంతస్య హనూమతః।
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి ॥ **5.1.140** ॥ 140

రామస్యైష హితాయైవ యాతి దాశరథేః కపిః।
సత్క్రియాం కుర్వతా శక్త్యా తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా ॥ **5.1.141** ॥ 141

స తత్ ప్రహర్షమలభద్ విపులం పర్వతోత్తమః।
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుం ॥ **5.1.142** ॥ 142

స వై దత్తవరః శైలో బభూవావస్థితస్తదా।
హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరం ॥ **5.1.143** ॥ 143

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః।
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరం ॥ **5.1.144** ॥ 144

అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి।
హనూమాన్ నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర ॥ **5.1.145** ॥ 145

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమం।
దంష్ట్రాకరాలం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభఃస్పృశం ॥ **5.1.146** ॥ 146

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమం।
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి ॥ **5.1.147** ॥ 147

ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్కృతా।
సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః ॥ **5.1.148** ॥ 148

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహం।
ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ ॥ **5.1.149** ॥ 149

మమ భక్ష్యః ప్రదిష్టస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ।
అహం త్వాం భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననం ॥ **5.1.150** ॥ 150

వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా।
వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః ॥ **5.1.151** ॥ 151

ఏవముక్తః సురసయా ప్రహృష్టవదనోఽబ్రవీత్।
రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనం।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యా చాపి భార్యయా ॥ **5.1.152** ॥ 152

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః।
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ ॥ **5.1.153** ॥ 153

తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్।
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని ॥ **5.1.154** ॥ 154

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం।
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే ॥ **5.1.155** ॥ 155

ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ।
అబ్రవీన్నాతివర్తేన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ ॥ **5.1.156** ॥ 156

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్।
బలం జిజ్ఞాసమానా సా నాగమాతా హనూమతః ॥ **5.1.157** ॥ 157

నివిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ।
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా ॥ **5.1.158** ॥ 158

వ్యాదాయ విపులం వక్త్రం స్థితా సా మారుతేః పురః।
ఏవముక్తః సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః ॥ **5.1.159** ॥ 159

అబ్రవీత్ కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసి।
ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతాం ॥ **5.1.160** ॥ 160

దశయోజనవిస్తారో హనూమానభవత్ తదా।
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతం।
చకార సురసాప్యాస్యం వింశద్ యోజనమాయతం ॥ **5.1.161** ॥ 161

హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్ యోజనమాయతః।
చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్ తథోచ్ఛ్రితం ॥ **5.1.162** ॥ 162

బభూవ హనుమాన్ వీరః పంచాశద్ యోజనోచ్ఛ్రితః।
చకార సురసా వక్త్రం షష్టిం యోజనముచ్ఛ్రితం ॥ **5.1.163** ॥ 163

తదైవ హనుమాన్ వీరః సప్తతిం యోజనోచ్ఛ్రితః।
చకార సురసా వక్త్రమశీతిం యోజనోచ్ఛ్రితం ॥ **5.1.164** ॥ 164

హనూమాననలప్రఖ్యో నవతిం యోజనోచ్ఛ్రితః।
చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతం ॥ **5.1.165** ॥ 165

తద్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రః స బుద్ధిమాన్।
దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుభీమం నరకోపమం ॥ **5.1.166** ॥ 166

స సంక్షిప్యాత్మనః కాయం జీమూత ఇవ మారుతిః।
తస్మిన్ ముహూర్తే హనుమాన్ బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥ **5.1.167** ॥ 167

సోఽభిపద్యాథ తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాబలః।
అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **5.1.168** ॥ 168

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే।
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్ వరస్తవ ॥ **5.1.169** ॥ 169

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ।
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరం ॥ **5.1.170** ॥ 170

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం।
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ **5.1.171** ॥ 171

తత్ తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం।
సాధుసాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదా హరిం ॥ **5.1.172** ॥ 172

స సాగరమనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయం।
జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః ॥ **5.1.173** ॥ 173

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే।
చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే ॥ **5.1.174** ॥ 174

సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః।
విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే ॥ **5.1.175** ॥ 175

వజ్రాశనిసమస్పర్శైః పావకైరివ శోభితే।
కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరధిష్ఠితే ॥ **5.1.176** ॥ 176

వహతా హవ్యమత్యంతం సేవితే చిత్రభానునా।
గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే ॥ **5.1.177** ॥ 177

మహర్షిగణగంధర్వనాగయక్షసమాకులే।
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే ॥ **5.1.178** ॥ 178

దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే।
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే ॥ **5.1.179** ॥ 179

బహుశః సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వృతే।
జగామ వాయుమార్గే చ గరుత్మానివ మారుతిః ॥ **5.1.180** ॥ 180

హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రాకర్షన్ మారుతో యథా।
కాలాగురుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ ॥ **5.1.181** ॥ 181

కపినా కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే।
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ॥ **5.1.182** ॥ 182

ప్రావృషీందురివాభాతి నిష్పతన్ ప్రవిశంస్తదా।
ప్రదృశ్యమానః సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.1.183** ॥ 183

భేజేఽంబరం నిరాలంబం పక్షయుక్త ఇవాద్రిరాట్।
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ ॥ **5.1.184** ॥ 184

మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ।
అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా ॥ **5.1.185** ॥ 185

ఇదం మమ మహాసత్త్వం చిరస్య వశమాగతం।
ఇతి సంచింత్య మనసా చ్ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ ॥ **5.1.186** ॥ 186

ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః।
సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః ॥ **5.1.187** ॥ 187

ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే।
తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తదా కపిః ॥ **5.1.188** ॥ 188

దదర్శ స మహాసత్త్వముత్థితం లవణాంభసి।
తద్ దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననాం ॥ **5.1.189** ॥ 189

కపిరాజ్ఞా యథాఖ్యాతం సత్త్వమద్భుతదర్శనం।
ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః ॥ **5.1.190** ॥ 190

స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్ కపిః।
వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః ॥ **5.1.191** ॥ 191

తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపేః।
వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాలాంబరసంనిభం ॥ **5.1.192** ॥ 192

ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్।
స దదర్శ తతస్తస్యా వికృతం సుమహన్ముఖం ॥ **5.1.193** ॥ 193

కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః।
స తస్యా వికృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః ॥ **5.1.194** ॥ 194

సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిపపాత మహాకపిః।
ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః ॥ **5.1.195** ॥ 195

గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా।
తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః ॥ **5.1.196** ॥ 196

ఉత్పపాతాథ వేగేన మనఃసంపాతవిక్రమః।
తాం తు దిష్ట్యా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య సః ॥ **5.1.197** ॥ 197

కపిప్రవీరో వేగేన వవృధే పునరాత్మవాన్।
హృతహృత్సా హనుమతా పపాత విధురాంభసి।
స్వయంభువైవ హనుమాన్ సృష్టస్తస్యా నిపాతనే ॥ **5.1.198** ॥ 198

తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికాం।
భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమం ॥ **5.1.199** ॥ 199

భీమమద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతం।
సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర ॥ **5.1.200** ॥ 200

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ।
ధృతిర్దృష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స కర్మసు న సీదతి ॥ **5.1.201** ॥ 201

స తైః సంపూజితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనైః।
జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్ కపిః ॥ **5.1.202** ॥ 202

ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః పరిలోకయన్।
యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజీం దదర్శ సః ॥ **5.1.203** ॥ 203

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితం।
ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ ॥ **5.1.204** ॥ 204

సాగరం సాగరానూపాన్ సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్।
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయత్ ॥ **5.1.205** ॥ 205

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్।
నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిం ॥ **5.1.206** ॥ 206

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః।
మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహామతిః ॥ **5.1.207** ॥ 207

తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసంనిభం।
పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ ॥ **5.1.208** ॥ 208

తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనూమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః।
త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః ॥ **5.1.209** ॥ 209

స చారునానావిధరూపధారీ
పరం సమాసాద్య సముద్రతీరం।
పరైరశక్యం ప్రతిపన్నరూపః
సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః ॥ **5.1.210** ॥ 210

తతః స లంబస్య గిరేః సమృద్ధే
విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే।
సకేతకోద్దాలకనారికేలే
మహాభ్రకూటప్రతిమో మహాత్మా ॥ **5.1.211** ॥ 211

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం
సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని।
కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్వతే
విధూయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాన్ ॥ **5.1.212** ॥ 212

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం
బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం।
నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా
దదర్శ లంకామమరావతీమివ ॥ **5.1.213** ॥ 213

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

## లంకాపుర్యా వర్ణనం తత్ర ప్రవేశవిషయే హనుమతో విచారో లఘురూపధరస్య తస్య పుర్యాం ప్రవేశస్తదానీం చంద్రోదయశోభాయా వర్ణనం

స సాగరమనాధృష్యమతిక్రమ్య మహాబలః।
త్రికూటస్య తటే లంకాం స్థితః స్వస్థో దదర్శ హ ॥ **5.2.1** ॥ 214

తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్।
అభివృష్టస్తతస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో హరిః ॥ **5.2.2** ॥ 215

యోజనానాం శతం శ్రీమాంస్తీర్త్వాప్యుత్తమవిక్రమః।
అనిఃశ్వసన్ కపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి ॥ **5.2.3** ॥ 216

శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి।
కిం పునః సాగరస్యాంతం సంఖ్యాతం శతయోజనం ॥ **5.2.4** ॥ 217

స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః।
జగామ వేగవాన్ లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిం ॥ **5.2.5** ॥ 218

శాద్వలాని చ నీలాని గంధవంతి వనాని చ।
మధుమంతి చ మధ్యేన జగామ నగవంతి చ ॥ **5.2.6** ॥ 219

శైలాంశ్చ తరుసంఛన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః।
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనూమాన్ ప్లవగర్షభః ॥ **5.2.7** ॥ 220

స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్ వనాన్యుపవనాని చ।
స నగాగ్రే స్థితాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ **5.2.8** ॥ 221

సరలాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్ ।
ప్రియాలాన్ ముచులిందాంశ్చ కుటజాన్ కేతకానపి ॥ **5.2.9** ॥ 222

ప్రియంగూన్ గంధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాంస్తథా ।
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్ ॥ **5.2.10** ॥ 223

పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి ।
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూతమస్తకాన్ ॥ **5.2.11** ॥ 224

హంసకారండవాకీర్ణా వాపీః పద్మోత్పలావృతాః ।
ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్ వివిధాంశ్చ జలాశయాన్ ॥ **5.2.12** ॥ 225

సంతతాన్ వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్తుఫలపుష్పితైః ।
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుంజరః ॥ **5.2.13** ॥ 226

సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాన్ లంకాం రావణపాలితాం ।
పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతాం ॥ **5.2.14** ॥ 227

సీతాపహరణాత్ తేన రావణేన సురక్షితాం ।
సమంతాద్ విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః ॥ **5.2.15** ॥ 228

కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీం ।
గృహైశ్చ గిరిసంకాశైః శారదాంబుదసన్నిభైః ॥ **5.2.16** ॥ 229

పాండురాభిః ప్రతోలీభిరుచ్చాభిరభిసంవృతాం ।
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజశోభితాం ॥ **5.2.17** ॥ 230

తోరణైః కాంచనైర్దివ్యైర్లతాపంక్తివిరాజితైః ।
దదర్శ హనుమాన్ లంకాం దేవో దేవపురీమివ ॥ **5.2.18** ॥ 231

గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం లంకాం పాండురైర్భవనైః శుభైః ।
దదర్శ స కపిః శ్రీమాన్ పురీమాకాశగామివ ॥ **5.2.19** ॥ 232

పాలితాం రాక్షసేంద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా।
ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ **5.2.20** ॥ 233

వప్రప్రాకారజఘనాం విపులాంబువనాంబరాం।
శతఘ్నిశూలకేశాంతామట్టాలకావతంసకాం ॥ **5.2.21** ॥ 234

మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా।
ద్వారముత్తరమాసాద్య చింతయామాస వానరః ॥ **5.2.22** ॥ 235

కైలాసనిలయప్రఖ్యమాలిఖంతమివాంబరం।
ధ్రియమాణమివాకాశముచ్ఛ్రితైర్భవనోత్తమైః ॥ **5.2.23** ॥ 236

సంపూర్ణాం రాక్షసైర్వీరైర్నాగైర్భోగవతీమివ।
అచింత్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా ॥ **5.2.24** ॥ 237

దంష్ట్రాభిర్బహుభిః శూరైః శూలపట్టిశపాణిభిః।
రక్షితాం రాక్షసైర్వీరైర్గుహామాశీవిషైరివ ॥ **5.2.25** ॥ 238

తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః।
రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః ॥ **5.2.26** ॥ 239

ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యంతి నిరర్థకాః।
నహి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి ॥ **5.2.27** ॥ 240

ఇమాం త్వవిషమాం లంకాం దుర్గాం రావణపాలితాం।
ప్రాప్యాపి సుమహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః ॥ **5.2.28** ॥ 241

అవకాశో న సామ్నస్తు రాక్షసేష్వభిగమ్యతే।
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే ॥ **5.2.29** ॥ 242

చతుర్ణామేవ హి గతిర్వానరాణాం తరస్వినాం।
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః ॥ **5.2.30** ॥ 243

యావజ్జానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా।
తత్రైవ చింతయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజాం ॥ **5.2.31** ॥ 244

తతః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః।
గిరేః శృంగే స్థితస్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయం తతః ॥ **5.2.32** ॥ 245

అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ।
ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః ॥ **5.2.33** ॥ 246

మహౌజసో మహావీర్యా బలవంతశ్చ రాక్షసాః।
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా ॥ **5.2.34** ॥ 247

లక్ష్యాలక్ష్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపురీ మయా।
ప్రాప్తకాలం ప్రవేష్టుం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్ ॥ **5.2.35** ॥ 248

తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః।
హనూమాంశ్చింతయామాస వినిఃశ్వస్య ముహుర్ముహుః ॥ **5.2.36** ॥ 249

కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజాం।
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా ॥ **5.2.37** ॥ 250

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః।
ఏకామేకస్తు పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజాం ॥ **5.2.38** ॥ 251

భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః।
విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా ॥ **5.2.39** ॥ 252

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే।
ఘాతయంతీహ కార్యాణి దూతాః పండితమానినః ॥ **5.2.40** ॥ 253

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్।
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న భవేద్ వృథా ॥ **5.2.41** ॥ 254

మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః।
భవేద్ వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః ॥ **5.2.42** ॥ 255

నహి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః।
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ ॥ **5.2.43** ॥ 256

వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతశ్చరేదితి మతిర్మమ।
నహ్యత్రావిదితం కించిద్ రక్షసాం భీమకర్మణాం ॥ **5.2.44** ॥ 257

ఇహాహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః।
వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హాస్యతి ॥ **5.2.45** ॥ 258

తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం హ్రస్వతాం గతః।
లంకామభిపతిష్యామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే ॥ **5.2.46** ॥ 259

రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదాం।
ప్రవిశ్య భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజాం ॥ **5.2.47** ॥ 260

ఇతి నిశ్చిత్య హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః।
ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః ॥ **5.2.48** ॥ 261

సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః।
వృషదంశకమాత్రోఽథ బభూవాద్భుతదర్శనః ॥ **5.2.49** ॥ 262

ప్రదోషకాలే హనుమాంస్తూర్ణముత్పత్య వీర్యవాన్।
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం ప్రవిభక్తమహాపథాం ॥ **5.2.50** ॥ 263

ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనసన్నిభైః।
శాతకుంభనిభైర్జాలైర్గంధర్వనగరోపమాం ॥ **5.2.51** ॥ 264

సప్తభౌమాష్టభౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీం।
తలైః స్ఫటికసంకీర్ణైః కార్తస్వరవిభూషితైః ॥ **5.2.52** ॥ 265

వైదూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః।
తైస్తైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసాం ॥ **5.2.53** ॥ 266

కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసాం।
లంకాముద్యోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతాం ॥ **5.2.54** ॥ 267

అచింత్యామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః।
ఆసీద్ విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః ॥ **5.2.55** ॥ 268

స పాండురావిద్ధవిమానమాలినీం
మహార్హజాంబూనదజాలతోరణాం।
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం
క్షపాచరైర్భీమబలైః సుపాలితాం ॥ **5.2.56** ॥ 269

చంద్రోఽపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వం -
స్తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్।
జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోకా -
నుత్తిష్ఠతేఽనేకసహస్రరశ్మిః ॥ **5.2.57** ॥ 270

శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవర్ణ -
ముద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానం।
దదర్శ చంద్రం స కపిప్రవీరః
పోప్లూయమానం సరసీవ హంసం ॥ **5.2.58** ॥ 271

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ తృతీయః సర్గః ॥

## లంకామవలోక్య హనుమతో విస్మయస్తత్ర ప్రవిశతస్తస్య లంకయావరోధస్తత్ప్రహారేణ పీడితయా తయా తస్మై పుర్యాం ప్రవేష్టుమనుమతిదానం

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే ।
సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనుమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.3.1** ॥ 272

నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః ।
రమ్యకాననతోయాఢ్యాం పురీం రావణపాలితాం ॥ **5.3.2** ॥ 273

శారదాంబుధరప్రఖ్యైర్భవనైరుపశోభితాం ।
సాగరోపమనిర్ఘోషాం సాగరానిలసేవితాం ॥ **5.3.3** ॥ 274

సుపుష్టబలసంపుష్టాం యథైవ విటపావతీం ।
చారుతోరణనిర్యూహాం పాండురద్వారతోరణాం ॥ **5.3.4** ॥ 275

భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ ।
తాం సవిద్యుద్ఘనాకీర్ణాం జ్యోతిర్గణనిషేవితాం ॥ **5.3.5** ॥ 276

చండమారుతనిర్హ్రాదాం యథా చాప్యమరావతీం ।
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతాం ॥ **5.3.6** ॥ 277

కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలంకృతాం ।
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్ ॥ **5.3.7** ॥ 278

విస్మయావిష్టహృదయః పురీమాలోక్య సర్వతః ।
జాంబూనదమయైర్ద్వారైర్వైదూర్యకృతవేదికైః ॥ **5.3.8** ॥ 279

వజ్రస్ఫటికముక్తాభిర్మణికుట్టిమభూషితైః।
తప్తహాటకనిర్యూహై రాజతామలపాండురైః ॥ **5.3.9** ॥ 280

వైదూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాంతరపాంసుభిః।
చారుసంజవనోపేతైః ఖమివోత్పతితైః శుభైః ॥ **5.3.10** ॥ 281

క్రౌంచబర్హిణసంఘుష్టై రాజహంసనిషేవితైః।
తూర్యాభరణనిర్ఘోషైః సర్వతః పరినాదితాం ॥ **5.3.11** ॥ 282

వస్వోకసారప్రతిమాం సమీక్ష్య నగరీం తతః।
ఖమివోత్పతితాం లంకాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః ॥ **5.3.12** ॥ 283

తాం సమీక్ష్య పురీం లంకాం రాక్షసాధిపతేః శుభాం।
అనుత్తమామృద్ధిమతీం చింతయామాస వీర్యవాన్ ॥ **5.3.13** ॥ 284

నేయమన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్।
రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధపాణిభిః ॥ **5.3.14** ॥ 285

కుముదాంగదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః।
ప్రసిద్ధేయం భవేద్ భూమిర్మైందద్వివిదయోరపి ॥ **5.3.15** ॥ 286

వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః।
ఋక్షస్య కపిముఖ్యస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్ ॥ **5.3.16** ॥ 287

సమీక్ష్య చ మహాబాహో రాఘవస్య పరాక్రమం।
లక్ష్మణస్య చ విక్రాంతమభవత్ ప్రీతిమాన్ కపిః ॥ **5.3.17** ॥ 288

తాం రత్నవసనోపేతాం గోష్ఠాగారావతంసికాం।
యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితాం ॥ **5.3.18** ॥ 289

తాం నష్టతిమిరాం దీపైర్భాస్వరైశ్చ మహాగ్రహైః।
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య స దదర్శ మహాకపిః ॥ **5.3.19** ॥ 290

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాకపిం।
నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజం ॥ **5.3.20** ॥ 291

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా।
స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతాననదర్శనా ॥ **5.3.21** ॥ 292

పురస్తాత్ తస్య వీరస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత।
ముంచమానా మహానాదమబ్రవీత్ పవనాత్మజం ॥ **5.3.22** ॥ 293

కస్త్వం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ।
కథయస్వేహ యత్ తత్త్వం యావత్ ప్రాణా ధరంతి తే ॥ **5.3.23** ॥ 294

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా।
రక్షితా రావణబలైరభిగుప్తా సమంతతః ॥ **5.3.24** ॥ 295

అథ తామబ్రవీద్ వీరో హనుమానగ్రతః స్థితాం।
కథయిష్యామి తత్ తత్త్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసే ॥ **5.3.25** ॥ 296

కా త్వం విరూపనయనా పురద్వారేఽవతిష్ఠసే।
కిమర్థం చాపి మాం క్రోధాన్నిర్భర్త్సయసి దారుణే ॥ **5.3.26** ॥ 297

హనుమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ।
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజం ॥ **5.3.27** ॥ 298

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః।
ఆజ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమాం ॥ **5.3.28** ॥ 299

న శక్యం మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీమిమాం।
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్స్యసే నిహతో మయా ॥ **5.3.29** ॥ 300

అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ।
సర్వతః పరిరక్షామి అతస్తే కథితం మయా ॥ **5.3.30** ॥ 301

లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితః శైల ఇవాపరః ॥ **5.3.31** ॥ 302

స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః।
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవాన్ ప్లవగర్షభః ॥ **5.3.32** ॥ 303

ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణాం।
ఇత్యర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే ॥ **5.3.33** ॥ 304

వనాన్యుపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ।
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టుమాగమనం హి మే ॥ **5.3.34** ॥ 305

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ।
భూయ ఏవ పునర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరం ॥ **5.3.35** ॥ 306

మామనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వరపాలితాం।
న శక్యం హ్యద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ ॥ **5.3.36** ॥ 307

తతః స హరిశార్దూలస్తామువాచ నిశాచరీం।
దృష్ట్వా పురీమిమాం భద్రే పునర్యాస్యే యథాగతం ॥ **5.3.37** ॥ 308

తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయంకరం।
తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా ॥ **5.3.38** ॥ 309

తతః స హరిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశం।
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.3.39** ॥ 310

తతః సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగులీః।
ముష్టినాభిజఘానైనాం హనుమాన్ క్రోధమూర్చ్ఛితః ॥ **5.3.40** ॥ 311

స్త్రీ చేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధః స్వయం కృతః।
సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ।
వసాత నవసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా ॥ **5.3.41** ॥ 312

తతస్తు హనుమాన్ వీరస్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితాం।
కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం చ తాం ॥ **5.3.42** ॥ 313

తతో వై భృశముద్విగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరం।
ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనుమంతం ప్లవంగమం ॥ **5.3.43** ॥ 314

ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ।
సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః ॥ **5.3.44** ॥ 315

అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ।
నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల ॥ **5.3.45** ॥ 316

ఇదం చ తథ్యం శృణు మే బ్రువంత్యా వై హరీశ్వర।
స్వయం స్వయంభువా దత్తం వరదానం యథా మమ ॥ **5.3.46** ॥ 317

యదా త్వాం వానరః కశ్చిద్ విక్రమాద్ వశమానయేత్।
తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయమాగతం ॥ **5.3.47** ॥ 318

స హి మే సమయః సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్।
స్వయంభూవిహితః సత్యో న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః ॥ **5.3.48** ॥ 319

సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః।
రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశః సముపాగతః ॥ **5.3.49** ॥ 320

తత్ ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితాం।
విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి ॥ **5.3.50** ॥ 321

ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర
పురీం శుభాం రాక్షసముఖ్యపాలితాం।
యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం
విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖం ॥ **5.3.51** ॥ 322

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే తృతీయః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుర్థః సర్గః ॥

## హనుమతో లంకాయాం రావణస్యాంతఃపురే చ ప్రవేశః

స నిర్జిత్య పురీం లంకాం శ్రేష్ఠాం తాం కామరూపిణీం ।
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్ కపిసత్తమః ॥ **5.4.1** ॥ 323

అద్వారేణ మహావీర్యః ప్రాకారమవపుప్లువే ।
నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః ॥ **5.4.2** ॥ 324

ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః ।
చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని ॥ **5.4.3** ॥ 325

ప్రవిష్టః సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః ।
స మహాపథమాస్థాయ ముక్తపుష్పవిరాజితం ॥ **5.4.4** ॥ 326

తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యామభియయౌ కపిః ।
హసితోత్కృష్టనినదైస్తూర్యఘోషపురస్కృతైః ॥ **5.4.5** ॥ 327

వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః ।
గృహమేధైః పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌరివాంబుదైః ॥ **5.4.6** ॥ 328

ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహైః శుభైః ।
సితాభ్రసదృశైశ్చిత్రైః పద్మస్వస్తికసంస్థితైః ॥ **5.4.7** ॥ 329

వర్ధమానగృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితైః ।
తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః ॥ **5.4.8** ॥ 330

రాఘవార్థే చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ।
భవనాద్ భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ కపికుంజరః ॥ **5.4.9** ॥ 331

వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః।
శుశ్రావ రుచిరం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితం ॥ **5.4.10** ॥ 332

స్త్రీణాం మదనవిద్ధానాం దివి చాప్సరసామివ।
శుశ్రావ కాంచీనినదం నూపురాణాం చ నిఃస్వనం ॥ **5.4.11** ॥ 333

సోపాననినదాంశ్చాపి భవనేషు మహాత్మనాం।
ఆస్ఫోటితనినాదాంశ్చ క్ష్వేడితాంశ్చ తతస్తతః ॥ **5.4.12** ॥ 334

శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై।
స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః ॥ **5.4.13** ॥ 335

రావణస్తవసంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసానపి।
రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షోగణం మహత్ ॥ **5.4.14** ॥ 336

దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రాక్షసస్య చరాన్ బహూన్।
దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముండాన్ గోజినాంబరవాససః ॥ **5.4.15** ॥ 337

దర్భముష్టిప్రహరణానగ్నికుండాయుధాంస్తథా।
కూటముద్గరపాణీంశ్చ దండాయుధధరానపి ॥ **5.4.16** ॥ 338

ఏకాక్షానేకవర్ణాంశ్చ లంబోదరపయోధరాన్।
కరాలాన్ భుగ్నవక్త్రాంశ్చ వికటాన్ వామనాంస్తథా ॥ **5.4.17** ॥ 339

ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నిముసలాయుధాన్।
పరిఘోత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ ॥ **5.4.18** ॥ 340

నాతిస్థూలాన్ నాతికృశాన్ నాతిదీర్ఘాతిహ్రస్వకాన్।
నాతిగౌరాన్ నాతికృష్ణాన్నాతికుబ్జాన్న వామనాన్ ॥ **5.4.19** ॥ 341

విరూపాన్ బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః।
ధ్వజినః పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్ ॥ **5.4.20** ॥ 342

శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టిశాశనిధారిణః।
క్షేపణీపాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః ॥ **5.4.21** ॥ 343

స్రగ్విణస్త్వనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్।
నానావేషసమాయుక్తాన్ యథాస్వైరచరాన్ బహూన్ ॥ **5.4.22** ॥ 344

తీక్ష్ణశూలధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్।
శతసాహస్రమవ్యగ్రమారక్షం మధ్యమం కపిః ॥ **5.4.23** ॥ 345

రక్షోఽధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాంతః పురాగ్రతః।
స తదా తద్ గృహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణం ॥ **5.4.24** ॥ 346

రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాతమద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితం।
పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాభిః సమావృతం ॥ **5.4.25** ॥ 347

ప్రాకారావృతమత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః।
త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితం ॥ **5.4.26** ॥ 348

వాజిహ్రేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణైస్తథా।
రథైర్యానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైః శుభైః ॥ **5.4.27** ॥ 349

వారణైశ్చ చతుర్దంతైః శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః।
భూషితై రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ॥ **5.4.28** ॥ 350

రక్షితం సుమహావీర్యైర్యాతుధానైః సహస్రశః।
రాక్షసాధిపతేర్గుప్తమావివేశ గృహం కపిః ॥ **5.4.29** ॥ 351

స హేమజాంబూనదచక్రవాలం
మహార్హముక్తామణిభూషితాంతం।

పరార్ధ్యకాలాగురుచందనార్హం
స రావణాంతఃపురమావివేశ ॥ **5.4.30** ॥ 352

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్థః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచమః సర్గః ॥

## రావణాంతఃపురే ప్రతిగృహం సీతాయా అన్వేషణం కుర్వతో హనుమతస్తామదృష్ట్వా దుఃఖం

తతః స మధ్యంగతమంశుమంతం
జ్యోత్స్నావితానం ముహురుద్వమంతం।
దదర్శ ధీమాన్ భువి భానుమంతం
గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమంతం ॥ **5.5.1** ॥ 353

లోకస్య పాపాని వినాశయంతం
మహోదధిం చాపి సమేధయంతం।
భూతాని సర్వాణి విరాజయంతం
దదర్శ శీతాంశుమథాభియాంతం ॥ **5.5.2** ॥ 354

యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా
యథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా।
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా ॥ **5.5.3** ॥ 355

హంసో యథా రాజతపంజరస్థః
సింహో యథా మందరకందరస్థః।
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థ -
శ్చంద్రోఽపి బభ్రాజ తథాంబరస్థః ॥ **5.5.4** ॥ 356

స్థితః ककుద్మానివ తీక్ష్ణశృంగో
మహాచలః శ్వేత ఇవోర్ధ్వశృంగః।

హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో
విభాతి చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః ॥ **5.5.5** ॥ 357

వినష్టశీతాంబుతుషారపంకో
మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః ।
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకో
రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః ॥ **5.5.6** ॥ 358

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో
మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః ।
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్ర -
స్తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః ॥ **5.5.7** ॥ 359

ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః
ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః ।
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః
స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః ॥ **5.5.8** ॥ 360

తంత్రీస్వరాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః
స్వపంతి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః ।
నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తా
విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః ॥ **5.5.9** ॥ 361

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని
రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని ।
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని
దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని ॥ **5.5.10** ॥ 362

పరస్పరం చాధికమాక్షిపంతి
భుజాంశ్చ పీనానధివిక్షిపంతి ।

మత్తప్రలాపానధివిక్షిపంతి
మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపంతి ॥ **5.5.11** ॥ 363

రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపంతి
గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షిపంతి ।
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపంతి
దృఢాని చాపాని చ విక్షిపంతి ॥ **5.5.12** ॥ 364

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలభంత్య -
స్తథాపరాస్తత్ర పునః స్వపంత్యః ।
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః
క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిఃశ్వసంత్యః ॥ **5.5.13** ॥ 365

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః
సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః ।
రరాజ వీరైశ్చ వినిఃశ్వసద్భిః
హ్రదా భుజంగైరివ నిఃశ్వసద్భిః ॥ **5.5.14** ॥ 366

బుద్ధిప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్
సంశ్రద్ధానాన్ జగతః ప్రధానాన్ ।
నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్
దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ ॥ **5.5.15** ॥ 367

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్
నానాగుణానాత్మగుణానురూపాన్ ।
విద్యోతమానాన్ స చ తాన్ సురూపాన్
దదర్శ కాంశ్చిచ్చ పునర్విరూపాన్ ॥ **5.5.16** ॥ 368

తతో వరార్హాః సువిశుద్ధభావా -
స్తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహానుభావాః ।

ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావా
దదర్శ తారా ఇవ సుస్వభావాః ॥ **5.5.17** ॥ 369

స్త్రియో జ్వలంతీస్తపయోపగూఢా
నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః ।
దదర్శ కాశ్చిత్ ప్రమదోపగూఢా
యథా విహంగా విహగోపగూఢాః ॥ **5.5.18** ॥ 370

అన్యాః పునర్హర్మ్యతలోపవిష్టా -
స్తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః ।
భర్తుః పరా ధర్మపరా నివిష్టా
దదర్శ ధీమాన్ మదనోపవిష్టాః ॥ **5.5.19** ॥ 371

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః
కాశ్చిత్పరార్ధ్యాస్తపనీయవర్ణాః ।
పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛశలక్ష్మవర్ణాః
కాంతప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః ॥ **5.5.20** ॥ 372

తతః ప్రియాన్ ప్రాప్య మనోఽభిరామాః
సుప్రీతియుక్తాః సుమనోఽభిరామాః ।
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామా
హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః ॥ **5.5.21** ॥ 373

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా
వక్రాః సుపక్ష్మాశ్చ సునేత్రమాలాః ।
విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః
శతహ్రదానామివ చారుమాలాః ॥ **5.5.22** ॥ 374

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం
పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతాం ।

లతాం ప్రఫుల్లామివ సాధుజాతాం
దదర్శ తన్వీం మనసాభిజాతాం ॥ **5.5.23** ॥ 375

సనాతనే వర్త్మని సన్నివిష్టాం
రామేక్షణీం తాం మదనాభివిష్టాం ।
భర్తుర్మనః శ్రీమదనుప్రవిష్టాం
స్త్రీభ్యః పరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టాం ॥ **5.5.24** ॥ 376

ఉష్ణార్దితాం సానుసృతాస్రకంఠీం
పురా వరార్హోత్తమనిష్కకంఠీం ।
సుజాతపక్ష్మామభిరక్తకంఠీం
వనే ప్రనృత్తామివ నీలకంఠీం ॥ **5.5.25** ॥ 377

అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రరేఖాం
పాంసుప్రదిగ్ధామివ హేమరేఖాం ।
క్షతప్రరూఢామివ వర్ణరేఖాం
వాయుప్రభుగ్నామివ మేఘరేఖాం ॥ **5.5.26** ॥ 378

సీతామపశ్యన్ మనుజేశ్వరస్య
రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య ।
బభూవ దుఃఖోపహతశ్చిరస్య
ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య ॥ **5.5.27** ॥ 379

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షష్ఠః సర్గః ॥

## హనుమతా రావణస్యాన్యేషాం చ రక్షసాం గృహేషు సీతాయా అనుసంధానం

స నికామం విమానేషు విచరన్ కామరూపధృక్ ।
విచచార కపిర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః ॥ **5.6.1** ॥ 380

ఆససాద చ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనం ।
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతం ॥ **5.6.2** ॥ 381

రక్షితం రాక్షసైర్భీమైః సింహైరివ మహద్ వనం ।
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపికుంజరః ॥ **5.6.3** ॥ 382

రూప్యకోపహితైశ్చిత్రైస్తోరణైర్హేమభూషణైః ।
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిర్ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతం ॥ **5.6.4** ॥ 383

గజాస్థితైర్మహామాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః ।
ఉపస్థితమసంహార్యైర్హయైః స్యందనయాయిభిః ॥ **5.6.5** ॥ 384

సింహవ్యాఘ్రతనుత్రాణైర్దాంతకాంచనరాజతీః ।
ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః ॥ **5.6.6** ॥ 385

బహురత్నసమాకీర్ణం పరార్ధ్యాసనభూషితం ।
మహారథసమావాపం మహారథమహాసనం ॥ **5.6.7** ॥ 386

దృశ్యైశ్చ పరమోదారైస్తైస్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ।
వివిధైర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమంతతః ॥ **5.6.8** ॥ 387

వినీతైరంతపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితం।
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమంతతః ॥ **5.6.9** ॥ 388

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనం।
వరాభరణసంహ్రాదైః సముద్రస్వననిఃస్వనం ॥ **5.6.10** ॥ 389

తద్ రాజగుణసంపన్నం ముఖ్యైశ్చ వరచందనైః।
మహాజనసమాకీర్ణం సింహైరివ మహద్ వనం ॥ **5.6.11** ॥ 390

భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషవినాదితం।
నిత్యార్చితం పర్వసుతం పూజితం రాక్షసైః సదా ॥ **5.6.12** ॥ 391

సముద్రమివ గంభీరం సముద్రసమనిఃస్వనం।
మహాత్మనో మహద్ వేశ్మ మహారత్నపరిచ్ఛదం ॥ **5.6.13** ॥ 392

మహారత్నసమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః।
విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథసంకులం ॥ **5.6.14** ॥ 393

లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః।
చచార హనుమాంస్తత్ర రావణస్య సమీపతః ॥ **5.6.15** ॥ 394

గృహాద్ గృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ సర్వశః।
వీక్షమాణోఽప్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః ॥ **5.6.16** ॥ 395

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం।
తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ ॥ **5.6.17** ॥ 396

అథ మేఘప్రతీకాశం కుంభకర్ణనివేశనం।
విభీషణస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **5.6.18** ॥ 397

మహోదరస్య చ తథా విరూపాక్షస్య చైవ హి।
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలేస్తథైవ చ ॥ **5.6.19** ॥ 398

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః।
శుకస్య చ మహావేగః సారణస్య చ ధీమతః ॥ **5.6.20** ॥ 399

తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరియూథపః।
జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః ॥ **5.6.21** ॥ 400

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ।
వజ్రకాయస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **5.6.22** ॥ 401

ధూమ్రాక్షస్యాథ సంపాతేర్భవనం మారుతాత్మజః।
విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ ॥ **5.6.23** ॥ 402

శుకనాభస్య చక్రస్య శఠస్య కపటస్య చ।
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య లోమశస్య చ రక్షసః ॥ **5.6.24** ॥ 403

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య సాదినః।
విద్యుజ్జిహ్వాద్విజిహ్వానాం తథా హస్తిముఖస్య చ ॥ **5.6.25** ॥ 404

కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి।
ప్లవమానః క్రమేణైవ హనుమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.6.26** ॥ 405

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః।
తేషామృద్ధిమతామృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః ॥ **5.6.27** ॥ 406

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమంతతః।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనం ॥ **5.6.28** ॥ 407

రావణస్యోపశాయిన్యో దదర్శ హరిసత్తమః।
విచరన్ హరిశార్దూలో రాక్షసీర్వికృతేక్షణాః ॥ **5.6.29** ॥ 408

శూలముద్గరహస్తాంశ్చ శక్తితోమరధారిణః।
దదర్శ వివిధాన్ గుల్మాంస్తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ॥ **5.6.30** ॥ 409

రాక్షసాంశ్చ మహాకాయాన్ నానాప్రహరణోద్యతాన్ ।
రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చాపి హరీంశ్చాపి మహాజవాన్ ॥ **5.6.31** ॥ 410

కులీనాన్ రూపసంపన్నాన్ గజాన్ పరగజారుజాన్ ।
శిక్షితాన్ గజశిక్షాయామైరావతసమాన్ యుధి ॥ **5.6.32** ॥ 411

నిహంత్యూన్ పరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః ।
క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిరీన్ ॥ **5.6.33** ॥ 412

మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః ।
సహస్రం వాహినీస్తత్ర జాంబూనదపరిష్కృతాః ॥ **5.6.34** ॥ 413

హేమజాలైరవిచ్ఛిన్నాస్తరుణాదిత్యసన్నిభాః ।
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ॥ **5.6.35** ॥ 414

శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్మారుతాత్మజః ।
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలా గృహాణి చ ॥ **5.6.36** ॥ 415

క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకాని చ ।
కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహకమేవ చ ॥ **5.6.37** ॥ 416

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ।
స మందరసమప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులం ॥ **5.6.38** ॥ 417

ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమం ।
అనంతరత్ననిచయం నిధిజాలం సమంతతః ।
ధీరనిష్ఠితకర్మాంగం గృహం భూతపతేరివ ॥ **5.6.39** ॥ 418

అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ ।
విరరాజ చ తద్ వేశ్మ రశ్మివానివ రశ్మిభిః ॥ **5.6.40** ॥ 419

జాంబూనదమయాన్యేవ శయనాన్యాసనాని చ।
భాజనాని చ శుభ్రాణి దదర్శ హరియూథపః ॥ **5.6.41** ॥ 420

మధ్వాసవకృతక్లేదం మణిభాజనసంకులం।
మనోరమమసంబాధం కుబేరభవనం యథా ॥ **5.6.42** ॥ 421

నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నిఃస్వనేన చ।
మృదంగతలనిర్ఘోష్టైర్ఘోషవద్భిర్వినాదితం ॥ **5.6.43** ॥ 422

ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులం।
సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమాన్ ప్రవివేశ మహాగృహం ॥ **5.6.44** ॥ 423

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తమః సర్గః ॥

## రావణభవనస్య పుష్పకవిమానస్య చ వర్ణనం

స వేశ్మజాలం బలవాన్ దదర్శ
వ్యాసక్తవైదూర్యసువర్ణజాలం।
యథా మహత్ప్రావృషి మేఘజాలం
విద్యుత్పినద్ధం సవిహంగజాలం ॥ **5.7.1** ॥ 424

నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః
ప్రధానశంఖాయుధచాపశాలాః।
మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా
దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః ॥ **5.7.2** ॥ 425

గృహాణి నానావసురాజితాని
దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని।
సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని
కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని ॥ **5.7.3** ॥ 426

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని
మయేన సాక్షాదివ నిర్మితాని।
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి
దదర్శ లంకాధిపతేర్గృహాణి ॥ **5.7.4** ॥ 427

తతో దదర్శోచ్ఛ్రితమేఘరూపం
మనోహరం కాంచనచారురూపం।

రక్షోఽధిపస్యాత్మబలానురూపం
గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూపరూపం ॥ **5.7.5** ॥ 428

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం
శ్రియా జ్వలంతం బహురత్నకీర్ణం ।
నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం
గిరేరివాగ్రం రజసావకీర్ణం ॥ **5.7.6** ॥ 429

నారీప్రవేకైరివ దీప్యమానం
తడిద్భిరంభోధరమర్చ్యమానం ।
హంసప్రవేకైరివ వాహ్యమానం
శ్రియా యుతం ఖే సుకృతం విమానం ॥ **5.7.7** ॥ 430

యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రం
యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రం ।
దదర్శ యుక్తీకృతచారుమేఘ -
చిత్రం విమానం బహురత్నచిత్రం ॥ **5.7.8** ॥ 431

మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా
శైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః ।
వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః
పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణం ॥ **5.7.9** ॥ 432

కృతాని వేశ్మాని చ పాండురాణి
తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి ।
పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి
వనాని చిత్రాణి సరోవరాణి ॥ **5.7.10** ॥ 433

పుష్పాహ్వయం నామ విరాజమానం
రత్నప్రభాభిశ్చ విఘూర్ణమానం ।

వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్చమానం
మహాకపిస్తత్ర మహావిమానం ॥ **5.7.11** ॥ 434

కృతాశ్చ వైదూర్యమయా విహంగా
రూప్యప్రవాలైశ్చ తథా విహంగాః।
చిత్రాశ్చ నానావసుభిర్భుజంగా
జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాంగాః ॥ **5.7.12** ॥ 435

ప్రవాలజాంబూనదపుష్పపక్షాః
సలీలమావర్జితజిహ్మపక్షాః।
కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః
కృతా విహంగాః సుముఖాః సుపక్షాః ॥ **5.7.13** ॥ 436

నియుజ్యమానాశ్చ గజాః సుహస్తాః
సకేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః।
బభూవ దేవీ చ కృతాసుహస్తా
లక్ష్మీస్తథా పద్మని పద్మహస్తా ॥ **5.7.14** ॥ 437

ఇతీవ తద్ గృహమభిగమ్య శోభనం
సవిస్మయో నగమివ చారుకందరం।
పునశ్చ తత్పరమసుగంధిసుందరం
హిమాత్యయే నగమివ చారుకందరం ॥ **5.7.15** ॥ 438

తతః స తాం కపిరభిపత్య పూజితాం
చరన్ పురీం దశముఖబాహుపాలితాం।
అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం
సుదుఃఖితాం పతిగుణవేగనిర్జితాం ॥ **5.7.16** ॥ 439

తతస్తదా బహువిధభావితాత్మనః
కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్త్మనః।

అపశ్యతోఽభవదతిదుఃఖితం మనః
సచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః ॥ **5.7.17** ॥ 440

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టమః సర్గః ॥

## హనుమతా పునః పుష్పకస్య దర్శనం

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితో
మహద్విమానం మణిరత్నచిత్రితం।
ప్రతప్తజాంబూనదజాలకృత్రిమం
దదర్శ ధీమాన్ పవనాత్మజః కపిః ॥ **5.8.1** ॥ 441

తదప్రమేయప్రతికారకృత్రిమం
కృతం స్వయం సాధ్వితి విశ్వకర్మణా।
దివం గతే వాయుపథే ప్రతిష్ఠితం
వ్యరాజతాదిత్యపథస్య లక్ష్మ తత్ ॥ **5.8.2** ॥ 442

న తత్ర కించిన్న కృతం ప్రయత్నతో
న తత్ర కించిన్న మహార్హరత్నవత్।
న తే విశేషా నియతాః సురేష్వపి
న తత్ర కించిన్న మహావిశేషవత్ ॥ **5.8.3** ॥ 443

తపః సమాధానపరాక్రమార్జితం
మనఃసమాధానవిచారచారిణం।
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం
తతస్తతస్తుల్యవిశేషనిర్మితం ॥ **5.8.4** ॥ 444

మనః సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం
దురాసదం మారుతతుల్యగామినం।

మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్ద్ధినాం
యశస్వినామగ్ర్య ముదామివాలయం ॥ **5.8.5** ॥ 445

విశేషమాలంబ్య విశేషసంస్థితం
విచిత్రకూటం బహుకూటమండితం ।
మనోఽభిరామం శరదిందునిర్మలం
విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా ॥ **5.8.6** ॥ 446

వహంతి యత్కుండలశోభితాననా
మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః ।
వివృత్తవిధ్వస్తవిశాలలోచనా
మహాజవా భూతగణాః సహస్రశః ॥ **5.8.7** ॥ 447

వసంతపుష్పోత్కరచారుదర్శనం
వసంతమాసాదపి చారుదర్శనం ।
స పుష్పకం తత్ర విమానముత్తమం
దదర్శ తద్ వానరవీరసత్తమః ॥ **5.8.8** ॥ 448

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ నవమః సర్గః ॥

## రావణస్య భవనం పుష్పకవిమానం సుందరనివేశనం చావలోక్య హనుమతా తత్ర సుప్తానాం సహస్రశః సుందరీణాం సమవలోకనం

తస్యాలయవరిష్ఠస్య మధ్యే విమలమాయతం।
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనుమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.9.1** ॥ 449

అర్ధయోజనవిస్తీర్ణమాయతం యోజనం మహత్।
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులం ॥ **5.9.2** ॥ 450

మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతామాయతలోచనాం।
సర్వతః పరిచక్రామ హనూమానరిసూదనః ॥ **5.9.3** ॥ 451

ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమానవలోకయన్।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనం ॥ **5.9.4** ॥ 452

చతుర్విషాణైర్ద్విరదైస్త్రివిషాణైస్తథైవ చ।
పరిక్షిప్తమసంబాధం రక్ష్యమాణముదాయుధైః ॥ **5.9.5** ॥ 453

రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనం।
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతం ॥ **5.9.6** ॥ 454

తన్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగిలఝషాకులం।
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరం ॥ **5.9.7** ॥ 455

యా హి వైశ్రవణే లక్ష్మీర్యా చంద్రే హరివాహనే।
సా రావణగృహే రమ్యా నిత్యమేవానపాయినీ ॥ **5.9.8** ॥ 456

యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ।
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షోగృహేష్విహ ॥ **5.9.9** ॥ 457

తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థవేశ్మ చాన్యత్ సునిర్మితం।
బహునిర్యూహసంయుక్తం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ **5.9.10** ॥ 458

బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్ విశ్వకర్మణా।
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్నవిభూషితం ॥ **5.9.11** ॥ 459

పరేణ తపసా లేభే యత్ కుబేరః పితామహాత్।
కుబేరమోజసా జిత్వా లేభే తద్ రాక్షసేశ్వరః ॥ **5.9.12** ॥ 460

ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః।
సుకృతైరాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా ॥ **5.9.13** ॥ 461

మేరుమందరసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం।
కూటాగారైః శుభాగారైః సర్వతః సమలంకృతం ॥ **5.9.14** ॥ 462

జ్వలనార్కప్రతీకాశైః సుకృతం విశ్వకర్మణా।
హేమసోపానయుక్తం చ చారుప్రవరవేదికం ॥ **5.9.15** ॥ 463

జాలవాతాయనైర్యుక్తం కాంచనైః స్ఫాటికైరపి।
ఇంద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికం ॥ **5.9.16** ॥ 464

విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః।
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిస్తలేనాభివిరాజితం ॥ **5.9.17** ॥ 465

చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ।
సుపుణ్యగంధినా యుక్తమాదిత్యతరుణోపమం ॥ **5.9.18** ॥ 466

కూటాగారైర్వరాకారైర్విధైిః సమలంకృతం।
విమానం పుష్పకం దివ్యమారురోహ మహాకపిః।
తత్రస్థః సర్వథో గంధం పానభక్ష్యాన్నసంభవం ॥ **5.9.19** ॥ 467

దివ్యం సమ్మూర్చ్ఛితం జిఘ్రన్ రూపవంతమివానిలం।
స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధుర్బంధుమివోత్తమం ॥ **5.9.20** ॥ 468

ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః।
తతస్తాం ప్రస్థితః శాలాం దదర్శ మహతీం శివాం ॥ **5.9.21** ॥ 469

రావణస్య మహాకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియం।
మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిరాజితాం ॥ **5.9.22** ॥ 470

స్ఫాటికైరావృతతలాం దంతాంతరితరూపికాం।
ముక్తావజ్రప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరైరపి ॥ **5.9.23** ॥ 471

విభూషితాం మణిస్తంభైిః సుబహుస్తంభభూషితాం।
సమైర్ఋజుభిరత్యుచ్చైిః సమంతాత్ సువిభూషితైిః ॥ **5.9.24** ॥ 472

స్తంభైిః పక్షైిరివాత్యుచ్చైిర్దివం సంప్రస్థితామివ।
మహత్యా కుథయాఽఽస్తీర్ణాం పృథివీలక్షణాంకయా ॥ **5.9.25** ॥ 473

పృథివీమివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్రగృహశాలినీం।
నాదితాం మత్తవిహగైిర్దివ్యగంధాధివాసితాం ॥ **5.9.26** ॥ 474

పరార్ధ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోఽధిపనిషేవితాం।
ధూమ్రామగురుధూపేన విమలాం హంసపాండురాం ॥ **5.9.27** ॥ 475

పత్రపుష్పోపహారేణ కల్మాషీమివ సుప్రభాం।
మనసో మోదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాధినీం ॥ **5.9.28** ॥ 476

తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియః సంజననీమివ।
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థైస్తు పంచ పంచభిరుత్తమైః ॥ **5.9.29** ॥ 477

తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా।
స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయమింద్రస్యాపి పురీ భవేత్।
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః ॥ **5.9.30** ॥ 478

ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్యత్ ప్రదీపాంస్తత్ర కాంచనాన్।
ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవనేన పరాజితాన్ ॥ **5.9.31** ॥ 479

దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ।
అర్చిర్భిర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తేత్యభ్యమన్యత ॥ **5.9.32** ॥ 480

తతోఽపశ్యత్ కుథాసీనం నానావర్ణాంబరస్రజం।
సహస్రం వరనారీణాం నానావేషవిభూషితం ॥ **5.9.33** ॥ 481

పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతం।
క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ ప్రసుప్తం బలవత్ తదా ॥ **5.9.34** ॥ 482

తత్ ప్రసుప్తం విరురుచే నిఃశబ్దాంతరభూషితం।
నిఃశబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్ ॥ **5.9.35** ॥ 483

తాసాం సంవృతదాంతాని మీలితాక్షీణి మారుతిః।
అపశ్యత్ పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితాం ॥ **5.9.36** ॥ 484

ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే।
పునః సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా ॥ **5.9.37** ॥ 485

ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః।
అంబుజానీవ ఫుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః ॥ **5.9.38** ॥ 486

ఇతి వామన్యత శ్రీమానుపపత్త్యా మహాకపిః।
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః ॥ **5.9.39** ॥ 487

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిః స్త్రీభిర్విరాజితా।
శరదీవ ప్రసన్నా ద్యౌస్తారాభిరభిశోభితా ॥ **5.9.40** ॥ 488

స చ తాభిః పరివృతః శుశుభే రాక్షసాధిపః।
యథా హ్యుడుపతిః శ్రీమాంస్తారాభిరివ సంవృతః ॥ **5.9.41** ॥ 489

యాశ్చ్యవంతేఽంబరాత్ తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః।
ఇమాస్తాః సంగతాః కృత్స్నా ఇతి మేనే హరిస్తదా ॥ **5.9.42** ॥ 490

తారాణామివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషాం।
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజుస్తత్ర యోషితాం ॥ **5.9.43** ॥ 491

వ్యావృత్తకచపీనస్రక్స్రంసీకీర్ణవరభూషణాః।
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రోపహతచేతసః ॥ **5.9.44** ॥ 492

వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్ కాశ్చిదుద్భ్రాంతనూపురాః।
పార్శ్వే గలితహారాశ్చ కాశ్చిత్ పరమయోషితః ॥ **5.9.45** ॥ 493

ముక్తాహారవృతాశ్చాన్యాః కాశ్చిత్ ప్రస్రస్తవాससः।
వ్యావిద్ధరశనాదామాः కిశోర్య ఇవ వాహితాः ॥ **5.9.46** ॥ 494

అకుండలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదితస్రజః।
గజేంద్రమృదితాः ఫుల్లా లతా ఇవ మహావనే ॥ **5.9.47** ॥ 495

చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాः కాసాంచిదుద్గతాः।
హంసా ఇవ బభుః సుప్తాः స్తనమధ్యేషు యోషితాం ॥ **5.9.48** ॥ 496

అపరాసాం చ వైదూర్యాः కాదంబా ఇవ పక్షిణః।
హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్ ॥ **5.9.49** ॥ 497

హంసకారండవోపేతాశ్చక్రవాకోపశోభితాః।
ఆపగా ఇవ తా రేజుర్జఘనైః పులినైరివ ॥ **5.9.50** ॥ 498

కింకిణీజాలసంకాశాస్తా హేమవిపులాంబుజాః।
భావగ్రాహా యశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవాబభుః ॥ **5.9.51** ॥ 499

మృదుష్వంగేషు కాసాంచిత్ కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః।
బభూవుర్భూషణానీవ శుభా భూషణరాజయః ॥ **5.9.52** ॥ 500

అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిన్ముఖమారుతకంపితాః।
ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః ॥ **5.9.53** ॥ 501

తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః।
నానావర్ణసువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజిరే ॥ **5.9.54** ॥ 502

వవల్గుశ్చాత్ర కాసాంచిత్ కుండలాని శుభార్చిషాం।
ముఖమారుతసంకంపైర్మందం మందం చ యోషితాం ॥ **5.9.55** ॥ 503

శర్కరాసవగంధః స ప్రకృత్యా సురభిః సుఖః।
తాసాం వదననిఃశ్వాసః సిషేవే రావణం తదా ॥ **5.9.56** ॥ 504

రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చిద్ రావణయోషితః।
ముఖాని చ సపత్నీనాముపాజిఘ్రన్ పునః పునః ॥ **5.9.57** ॥ 505

అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః।
అస్వతంత్రాః సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరంస్తదా ॥ **5.9.58** ॥ 506

బాహూనుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాన్।
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్యిరే ॥ **5.9.59** ॥ 507

అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాస్తస్యాః కాచిత్ పునర్భుజం।
అపరా త్వంకమన్యస్యాస్తస్యాశ్చాప్యపరా కుచౌ ॥ **5.9.60** ॥ 508

ఊరుపార్శ్వకటీపృష్ఠమన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః।
పరస్పరనివిష్టాంగ్యో మదస్నేహవశానుగాః ॥ **5.9.61** ॥ 509

అన్యోన్యస్యాంగసంస్పర్శాత్ ప్రీయమాణాః సుమధ్యమాః।
ఏకీకృతభుజాః సర్వాః సుషుపుస్తత్ర యోషితః ॥ **5.9.62** ॥ 510

అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా।
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా ॥ **5.9.63** ॥ 511

లతానాం మాధవే మాసి ఫుల్లానాం వాయుసేవనాత్।
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్చయం ॥ **5.9.64** ॥ 512

ప్రతివేష్టితసుస్కంధమన్యోన్యభ్రమరాకులం।
ఆసీద్ వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్ ॥ **5.9.65** ॥ 513

ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా।
వివేకః శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్రజాం ॥ **5.9.66** ॥ 514

రావణే సుఖసంవిష్టే తాః స్త్రియో వివిధప్రభాః।
జ్వలంతః కాంచనా దీపాః ప్రేక్షంతో నిమిషా ఇవ ॥ **5.9.67** ॥ 515

రాజర్షివిప్రదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః।
రక్షసాం చాభవన్ కన్యాస్తస్య కామవశంగతాః ॥ **5.9.68** ॥ 516

యుద్ధకామేన తాః సర్వా రావణేన హృతాః స్త్రియః।
సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః ॥ **5.9.69** ॥ 517

న తత్ర కాశ్చిత్ ప్రమదాః ప్రసహ్య
వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధాః।
న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా
వినా వరార్హాం జనకాత్మజాం తు ॥ **5.9.70** ॥ 518

న చాకులీనా న చ హీనరూపా
నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా।
భార్యాభవత్ తస్య న హీనసత్త్వా
న చాపి కాంతస్య న కామనీయా ॥ **5.9.71** ॥ 519

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య
యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ।
ఇమా మహారాక్షసరాజభార్యాః
సుజాతమస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః ॥ **5.9.72** ॥ 520

పునశ్చ సోఽచింతయదాత్తరూపో
ధ్రువం విశిష్టా గుణతో హి సీతా।
అథాయమస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా
లంకేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ ॥ **5.9.73** ॥ 521

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే నవమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ దశమః సర్గః ॥

## అంతఃపురే సుప్తం రావణం ప్రగాఢనిద్రానిమగ్నాస్తస్య స్త్రియశ్చ దృష్ట్వా మందోదరీం సీతాం మత్వా హనుమతో హర్షః

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితం।
అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనం ॥ **5.10.1** ॥ 522

దాంతకాంచనచిత్రాంగైర్వైదూర్యైశ్చ వరాసనైః।
మహార్హాస్తరణోపేతైరుపపన్నం మహాధనైః ॥ **5.10.2** ॥ 523

తస్య చైకతమే దేశే దివ్యమాలోపశోభితం।
దదర్శ పాండురం ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభం ॥ **5.10.3** ॥ 524

జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానోః సమప్రభం।
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనం ॥ **5.10.4** ॥ 525

వాలవ్యజనహస్తాభిర్వీజ్యమానం సమంతతః।
గంధైశ్చ వివిధైర్జుష్టం వరధూపేన ధూపితం ॥ **5.10.5** ॥ 526

పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజినసంవృతం।
దామభిర్వరమాల్యానాం సమంతాదుపశోభితం ॥ **5.10.6** ॥ 527

తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోజ్జ్వలకుండలం।
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాససం ॥ **5.10.7** ॥ 528

లోహితేనానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా।
సంధ్యారక్తమివాకాశే తోయదం సతడిద్గుణం ॥ **5.10.8** ॥ 529

వృతమాభరణైర్దివ్యైః సురూపం కామరూపిణం।
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్తమివ మందరం ॥ **5.10.9** ॥ 530

క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితం।
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహం ॥ **5.10.10** ॥ 531

పీత్వాప్యుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః।
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపం ॥ **5.10.11** ॥ 532

నిఃశ్వసంతం యథా నాగం రావణం వానరోత్తమః।
ఆసాద్య పరమోద్విగ్నః సోపాసర్పత్ సుభీతవత్ ॥ **5.10.12** ॥ 533

అథారోహణమాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః।
క్షీబం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః ॥ **5.10.13** ॥ 534

శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతః శయనం శుభం।
గంధహస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రస్రవణం మహత్ ॥ **5.10.14** ॥ 535

కాంచనాంగదసన్నద్ధౌ దదర్శ స మహాత్మనః।
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావింద్రధ్వజోపమౌ ॥ **5.10.15** ॥ 536

ఐరావతవిషాణాగ్రైరాపీడనకృతవ్రణౌ।
వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ ॥ **5.10.16** ॥ 537

పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ।
సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగులీయకలక్షితౌ ॥ **5.10.17** ॥ 538

సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమౌ।
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షావివోరగౌ ॥ **5.10.18** ॥ 539

శశక్షతజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా।
చందనేన పరార్ధ్యేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ ॥ **5.10.19** ॥ 540

ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ।
యక్షపన్నగగంధర్వదేవదానవరావిణౌ ॥ **5.10.20** ॥ 541

దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ।
మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితావివ ॥ **5.10.21** ॥ 542

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాముభాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః।
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః ॥ **5.10.22** ॥ 543

చూతపున్నాగసురభిర్బకులోత్తమసంయుతః।
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురః సరః ॥ **5.10.23** ॥ 544

తస్య రాక్షసరాజస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్।
శయానస్య వినిఃశ్వాసః పూరయన్నివ తద్ గృహం ॥ **5.10.24** ॥ 545

ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితా।
ముకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననం ॥ **5.10.25** ॥ 546

రక్తచందనదిగ్ధేన తథా హారేణ శోభినా।
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితా ॥ **5.10.26** ॥ 547

పాండురేణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణం।
మహార్హేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తరవాససా ॥ **5.10.27** ॥ 548

మాషరాశిప్రతీకాశం నిఃశ్వసంతం భుజంగవత్।
గాంగే మహతి తోయాంతే ప్రసుప్తమివ కుంజరం ॥ **5.10.28** ॥ 549

చతుర్భిః కాంచనైర్దీపైర్దీప్యమానం చతుర్దిశం।
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ ॥ **5.10.29** ॥ 550

పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః।
పత్నీః స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ॥ **5.10.30** ॥ 551

శశిప్రకాశవదనా వరకుండలభూషణాః।
అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః ॥ **5.10.31** ॥ 552

నృత్యవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్రభుజాంకగాః।
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే కపిః ॥ **5.10.32** ॥ 553

వజ్రవైదూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితాం।
దదర్శ తాపనీయాని కుండలాన్యంగదాని చ ॥ **5.10.33** ॥ 554

తాసాం చంద్రోపమైర్వక్త్రైః శుభైర్లలితకుండలైః।
విరరాజ విమానం తన్నభస్తారాగణైరివ ॥ **5.10.34** ॥ 555

మదవ్యాయామఖిన్నాస్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః।
తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః ॥ **5.10.35** ॥ 556

అంగహారైస్తథైవాన్యా కోమలైర్నృత్యశాలినీ।
విన్యస్తశుభసర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ ॥ **5.10.36** ॥ 557

కాచిద్ వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే।
మహానదీప్రకీర్ణేవ నలినీ పోతమాశ్రితా ॥ **5.10.37** ॥ 558

అన్యా కక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా।
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా ॥ **5.10.38** ॥ 559

పటహం చారుసర్వాంగీ న్యస్య శేతే శుభస్తనీ।
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ కామినీ ॥ **5.10.39** ॥ 560

కాచిద్ వీణాం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా।
వరం ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ హి కామినీ ॥ **5.10.40** ॥ 561

విపంచీం పరిగృహ్యాన్యా నియతా నృత్యశాలినీ।
నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహకాంతేవ భామినీ ॥ **5.10.41** ॥ 562

అన్యా కనకసంకాశైర్మృదుపీనైర్మనోరమైః।
మృదంగం పరివిద్ధ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా ॥ **5.10.42** ॥ 563

భుజపాశాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ।
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా ॥ **5.10.43** ॥ 564

డిండిమం పరిగృహ్యాన్యా తథైవాసక్తడిండిమా।
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగుహ్యేవ భామినీ ॥ **5.10.44** ॥ 565

కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంభోగపీడితం।
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా ॥ **5.10.45** ॥ 566

కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ।
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా ॥ **5.10.46** ॥ 567

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్ సువర్ణకలశోపమౌ।
ఉపగుహ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥ **5.10.47** ॥ 568

అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందుసదృశాననా।
అన్యామాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా ॥ **5.10.48** ॥ 569

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః।
నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ ॥ **5.10.49** ॥ 570

తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే।
దదర్శ రూపసంపన్నామథ తాం స కపిః స్త్రియం ॥ **5.10.50** ॥ 571

ముక్తామణిసమాయుక్తైర్భూషణైః సువిభూషితాం।
విభూషయంతీమివ చ స్వశ్రియా భవనోత్తమం ॥ **5.10.51** ॥ 572

గౌరీం కనకవర్ణాభామిష్టామంతః పురేశ్వరీం।
కపిర్మందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీం ॥ **5.10.52** ॥ 573

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితాం మారుతాత్మజః।
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా।
హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియూథపః ॥ **5.10.53** ॥ 574

ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం
ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ।
స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ
నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనాం ॥ **5.10.54** ॥ 575

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే దశమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

## నాసౌ సీతేతి నిశ్చిత్య హనుమతా పునరంతఃపురే పానభూమౌ చ సీతాయా అనుసంధానం తన్మనసి ధర్మలోపాశంకా తస్యాః స్వతో నివారణం చ

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థితస్తదా।
జగామ చాపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః ॥ **5.11.1** ॥ 576

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ।
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుం ॥ **5.11.2** ॥ 577

నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరం।
న హి రామసమః కశ్చిద్ విద్యతే త్రిదశేష్వపి ॥ **5.11.3** ॥ 578

అన్యేయమితి నిశ్చిత్య భూయస్తత్ర చచార సః।
పానభూమౌ హరిశ్రేష్ఠః సీతాసందర్శనోత్సుకః ॥ **5.11.4** ॥ 579

క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాపరాః।
నృత్యేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా ॥ **5.11.5** ॥ 580

మురజేషు మృదంగేషు చేలికాసు చ సంస్థితాః।
తథాఽఽస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః ॥ **5.11.6** ॥ 581

అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః।
రూపసంలాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా ॥ **5.11.7** ॥ 582

దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా।
రతాధికేన సంయుక్తాం దదర్శ హరియూథపః ॥ **5.11.8** ॥ 583

అన్యత్రాపి వరస్త్రీణాం రూపసంలాపశాయినాం।
సహస్రం యువతీనాం తు ప్రసుప్తం స దదర్శ హ ॥ **5.11.9** ॥ 584

దేశకాలాభియుక్తం తు యుక్తావాక్యాభిధాయి తత్।
రతావిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః ॥ **5.11.10** ॥ 585

తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః।
గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః ॥ **5.11.11** ॥ 586

స రాక్షసేంద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతః స్వయం।
కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః ॥ **5.11.12** ॥ 587

సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః।
దదర్శ కపిశార్దూలస్తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ॥ **5.11.13** ॥ 588

మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః।
తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః ॥ **5.11.14** ॥ 589

రౌక్మేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వప్యభక్షితాన్।
దదర్శ కపిశార్దూలో మయూరాన్ కుక్కుటాంస్తథా ॥ **5.11.15** ॥ 590

వరాహవార్ధ్రీణసకాన్ దధిసౌవర్చలాయుతాన్।
శల్యాన్ మృగమయూరాంశ్చ హనుమానన్వవైక్షత ॥ **5.11.16** ॥ 591

కృకలాన్ వివిధాంశ్చాగాంఛశకానర్ధభక్షితాన్।
మహిషానేకశల్యాంశ్చ మేషాంశ్చ కృతనిష్ఠితాన్ ॥ **5.11.17** ॥ 592

లేహ్యానుచ్చావచాన్ పేయాన్ భోజ్యాన్యుచ్చావచాని చ।
తథామ్లలవణోత్తంసైర్వివిధై రాగఖాండవైః ॥ **5.11.18** ॥ 593

మహానూపురకేయూరైరపవిద్ధైర్మహాధనైః।
పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి ॥ **5.11.19** ॥ 594

కృతపుష్పోపహారా భూరధికాం పుష్యతి శ్రియం।
తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లిష్టశయనాసనైః ॥ **5.11.20** ॥ 595

పానభూమిర్వినా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే।
బహుప్రకారైర్వివిధైర్వరసంస్కారసంస్కృతైః ॥ **5.11.21** ॥ 596

మాంసైః కుశలసంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్।
దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి ॥ **5.11.22** ॥ 597

శర్కరాసవమాధ్వీకాః పుష్పాసవఫలాసవాః।
వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైర్మృష్టాస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్ ॥ **5.11.23** ॥ 598

సంతతా శుశుభే భూమిర్మాల్యైశ్చ బహుసంస్థితైః।
హిరణ్మయైశ్చ కలశైర్భాజనైః స్ఫాటికైరపి ॥ **5.11.24** ॥ 599

జాంబూనదమయైశ్చాన్యైః కరకైరభిసంవృతా।
రాజతేషు చ కుంభేషు జాంబూనదమయేషు చ ॥ **5.11.25** ॥ 600

పానశ్రేష్ఠాం తథా భూమిం కపిస్తత్ర దదర్శ సః।
సోఽపశ్యచ్ఛాతకుంభాని సీధోర్మణిమయాని చ ॥ **5.11.26** ॥ 601

తాని తాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః।
క్వచిదర్ధావశేషాణి క్వచిత్ పీతాన్యశేషతః ॥ **5.11.27** ॥ 602

క్వచిన్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ।
క్వచిద్ భక్ష్యాంశ్చ వివిధాన్ క్వచిత్ పానాని భాగశః ॥ **5.11.28** ॥ 603

క్వచిదర్ధావశేషాణి పశ్యన్ వై విచచార హ।
శయనాన్యత్ర నారీణాం శూన్యాని బహుధా పునః।
పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్ సుప్తావరాంగనాః ॥ **5.11.29** ॥ 604

కాచిచ్చ వస్త్రమన్యస్యా అపహృత్యోపగుహ్య చ।
ఉపగమ్యాబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥ **5.11.30** ॥ 605

తాసాముచ్ఛ్వాసవాతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజం।
నాత్యర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్య మందమివానిలం ॥ **5.11.31** ॥ 606

చందనస్య చ శీతస్య సీధోర్మధురసస్య చ।
వివిధస్య చ మాల్యస్య పుష్పస్య వివిధస్య చ ॥ **5.11.32** ॥ 607

బహుధా మారుతస్తస్య గంధం వివిధముద్వహన్।
స్నానానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః ॥ **5.11.33** ॥ 608

ప్రవవౌ సురభిర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా।
శ్యామావదాతాస్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్ కృష్ణా వరాంగనాః ॥ **5.11.34** ॥ 609

కాశ్చిత్ కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే।
తాసాం నిద్రావశత్వాచ్చ మదనేన విమూర్ఛితం ॥ **5.11.35** ॥ 610

పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్ యథైవ హి।
ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాంతః పురం కపిః।
దదర్శ స మహాతేజా న దదర్శ చ జానకీం ॥ **5.11.36** ॥ 611

నిరీక్షమాణశ్చ తతస్తాః స్త్రియః స మహాకపిః।
జగామ మహతీం శంకాం ధర్మసాధ్వసశంకితః ॥ **5.11.37** ॥ 612

పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణం।
ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి ॥ **5.11.38** ॥ 613

న హి మే పరదారాణాం దృష్టిర్విషయవర్తినీ।
అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః ॥ **5.11.39** ॥ 614

తస్య ప్రాదురభూచ్చింతా పునరన్యా మనస్వినః।
నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ ॥ **5.11.40** ॥ 615

కామం దృష్టా మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణస్త్రియః।
న తు మే మనసా కించిద్ వైకృత్యముపపద్యతే ॥ **5.11.41** ॥ 616

మనో హి హేతుః సర్వేషామింద్రియాణాం ప్రవర్తనే।
శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితం ॥ **5.11.42** ॥ 617

నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుం।
స్త్రియో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సదా సంపరిమార్గణే ॥ **5.11.43** ॥ 618

యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యాం తత్ పరిమార్గతే।
న శక్యం ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుం ॥ **5.11.44** ॥ 619

తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా।
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ ॥ **5.11.45** ॥ 620

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్।
అవేక్షమాణో హనుమాన్ నైవాపశ్యత జానకీం ॥ **5.11.46** ॥ 621

తామపశ్యన్ కపిస్తత్ర పశ్యఞ్ఛ్చాన్యా వరస్త్రియః।
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రస్థాతుముపచక్రమే ॥ **5.11.47** ॥ 622

స భూయః సర్వతః శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్నమాశ్రితః।
ఆపానభూమిముత్సృజ్య తాం విచేతుం ప్రచక్రమే ॥ **5.11.48** ॥ 623

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్వాదశః సర్గః ॥

## సీతామరణాశంకయా హనుమతః శైథిల్యం పునరుత్సాహమవలంబ్య స్థానాంతరేషు తేన తస్యా అన్వేషణం కుత్రాపి తామనవాప్య తస్య పునశ్చింతా చ

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితో
లతాగృహాంశ్చిత్రగృహాన్ నిశాగృహాన్ ।
జగామ సీతాం ప్రతిదర్శనోత్సుకో
న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనాం ॥ **5.12.1** ॥ 624

స చింతయామాస తతో మహాకపిః
ప్రియామపశ్యన్ రఘునందనస్య తాం ।
ధ్రువం న సీతా ధ్రియతే యథా న మే
విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ ॥ **5.12.2** ॥ 625

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ
స్వశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ ।
అనేన నూనం ప్రతి దుష్టకర్మణా
హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా ॥ **5.12.3** ॥ 626

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసో
మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః ।
సమీక్ష్య తా రాక్షసరాజయోషితో
భయాద్ వినష్టా జనకేశ్వరాత్మజా ॥ **5.12.4** ॥ 627

సీతామదృష్ట్వా హ్యనవాప్య పౌరుషం
విహృత్య కాలం సహ వానరైశ్చిరం।
న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః
సుతీక్ష్ణదండో బలవాంశ్చ వానరః ॥ **5.12.5** ॥ 628

దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్టా రావణయోషితః।
న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః ॥ **5.12.6** ॥ 629

కిం ను మాం వానరాః సర్వే గతం వక్ష్యంతి సంగతాః।
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్ వదస్వ నః ॥ **5.12.7** ॥ 630

అదృష్ట్వా కిం ప్రవక్ష్యామి తామహం జనకాత్మజాం।
ధ్రువం ప్రాయముపాసిష్యే కాలస్య వ్యతివర్తనే ॥ **5.12.8** ॥ 631

కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జాంబవానంగదశ్చ సః।
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః ॥ **5.12.9** ॥ 632

అనిర్వేదః శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖం।
భూయస్తత్ర విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః ॥ **5.12.10** ॥ 633

అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః।
కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యచ్చ కరోతి సః ॥ **5.12.11** ॥ 634

తస్మాదనిర్వేదకరం యత్నం చేష్టేఽహముత్తమం।
అదృష్టాంశ్చ విచేష్యామి దేశాన్ రావణపాలితాన్ ॥ **5.12.12** ॥ 635

ఆపానశాలా విచితాస్తథా పుష్పగృహాణి చ।
చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ ॥ **5.12.13** ॥ 636

నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః।
ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే ॥ **5.12.14** ॥ 637

భూమీగృహాంశ్చైత్యగృహాన్ గృహాతిగృహకానపి।
ఉత్పతన్ నిపతంశ్చాపి తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ పునః క్వచిత్ ॥ **5.12.15** ॥ 638

అపవృణ్వంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘట్టయన్।
ప్రవిశన్ నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నివ ॥ **5.12.16** ॥ 639

సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః।
చతురంగులమాత్రోఽపి నావకాశః స విద్యతే।
రావణాంతఃపురే తస్మిన్ యం కపిర్న జగామ సః ॥ **5.12.17** ॥ 640

ప్రాకారాంతరవీథ్యశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః।
శ్వభ్రాశ్చ పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనావలోకితం ॥ **5.12.18** ॥ 641

రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ **5.12.19** ॥ 642

రూపేణాప్రతిమా లోకే పరా విద్యాధరస్త్రియః।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ ॥ **5.12.20** ॥ 643

నాగకన్యా వరారోహాః పూర్ణచంద్రనిభాననాః।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ **5.12.21** ॥ 644

ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ నాగకన్యా బలాద్ధృతాః।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న సా జనకనందినీ ॥ **5.12.22** ॥ 645

సోఽపశ్యంస్తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః।
విషసాద మహాబాహుర్హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.12.23** ॥ 646

ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ।
వ్యర్థం వీక్ష్యానిలసుతశ్చింతాం పునరుపాగతః ॥ **5.12.24** ॥ 647

అవతీర్య విమానాచ్చ హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః ॥ **5.12.25** ॥ 648

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రయోదశః సర్గః ॥

## సీతావినాశాశంకయా హనుమతశ్చింతా సీతానుపలబ్ధిసూచనాదనర్థం సంభావ్య హనుమతోఽపరావర్తనాయ నిశ్చయః పునరన్వేషణవిచారశ్చ అశోకవాటికాయామనుసంధానవిషయే వివిధం పర్యాలోచనం చ

విమానాత్ తు స సంక్రమ్య ప్రాకారం హరియూథపః।
హనూమాన్ వేగవానాసీద్ యథా విద్యుద్ ఘనాంతరే ॥ **5.13.1** ॥ 649

సంపరిక్రమ్య హనుమాన్ రావణస్య నివేశనాన్।
అదృష్ట్వా జానకీం సీతామబ్రవీద్ వచనం కపిః ॥ **5.13.2** ॥ 650

భూయిష్ఠం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియం।
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనాం ॥ **5.13.3** ॥ 651

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా।
నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః ॥ **5.13.4** ॥ 652

లోలితా వసుధా సర్వా న చ పశ్యామి జానకీం।
ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే।
ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ సా దృశ్యతే న కిం ॥ **5.13.5** ॥ 653

కిం ను సీతాథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా।
ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణేన హృతా బలాత్ ॥ **5.13.6** ॥ 654

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః।
బిభ్యతో రామబాణానామంతరా పతితా భవేత్ ॥ **5.13.7** ॥ 655

అథవా హ్రియమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే।
మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరం ॥ **5.13.8** ॥ 656

రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ।
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా ॥ **5.13.9** ॥ 657

ఉపర్యుపరి సా నూనం సాగరం క్రమతస్తదా।
విచేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా ॥ **5.13.10** ॥ 658

ఆహో క్షుద్రేణ చానేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః।
అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ ॥ **5.13.11** ॥ 659

అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా।
అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి ॥ **5.13.12** ॥ 660

సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణం।
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా ॥ **5.13.13** ॥ 661

హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హాయోధ్యే చేతి మైథిలీ।
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి ॥ **5.13.14** ॥ 662

అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే।
భృశం లాలప్యతే బాలా పంజరస్థేవ సారికా ॥ **5.13.15** ॥ 663

జనకస్య కులే జాతా రామపత్నీ సుమధ్యమా।
కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ ॥ **5.13.16** ॥ 664

వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా।
రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమం ॥ **5.13.17** ॥ 665

నివేద్యమానే దోషః స్యాద్ దోషః స్యాదనివేదనే।
కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే ॥ **5.13.18** ॥ 666

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిం।
భవేదితి మతిం భూయో హనుమాన్ ప్రవిచారయన్ ॥ **5.13.19** ॥ 667

యది సీతామదృష్ట్వాహం వానరేంద్రపురీమితః।
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి ॥ **5.13.20** ॥ 668

మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి।
ప్రవేశశ్చైవ లంకాయాం రాక్షసానాం చ దర్శనం ॥ **5.13.21** ॥ 669

కిం వా వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వాపి సంగతాః।
కిష్కింధామనుసంప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ ॥ **5.13.22** ॥ 670

గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరుషం వచః।
న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం ॥ **5.13.23** ॥ 671

పరుషం దారుణం తీక్ష్ణం క్రూరమింద్రియతాపనం।
సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి ॥ **5.13.24** ॥ 672

తం తు కృచ్ఛ్రగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసం।
భృశానురక్తమేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః ॥ **5.13.25** ॥ 673

వినష్టౌ భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి।
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి ॥ **5.13.26** ॥ 674

పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః।
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః ॥ **5.13.27** ॥ 675

కృతజ్ఞః సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః।
రామం తథా గతం దృష్ట్వా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం ॥ **5.13.28** ॥ 676

దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ।
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితం ॥ **5.13.29** ॥ 677

వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్శితా।
పంచత్వమాగతా రాజ్ఞీ తారాపి న భవిష్యతి ॥ **5.13.30** ॥ 678

మాతాపిత్రోర్వినాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ।
కుమారోఽప్యంగదస్తస్మాద్ విజహిష్యతి జీవితం ॥ **5.13.31** ॥ 679

భర్తృజేన తు దుఃఖేన అభిభూతా వనౌకసః।
శిరాంస్యభిహనిష్యంతి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ ॥ **5.13.32** ॥ 680

సాంత్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా।
లాలితాః కపినాథేన ప్రాణాంస్త్యక్ష్యంతి వానరాః ॥ **5.13.33** ॥ 681

న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః।
క్రీడామనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః ॥ **5.13.34** ॥ 682

సపుత్రదారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః।
శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేషు విషమేషు చ ॥ **5.13.35** ॥ 683

విషముద్బంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా।
ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః ॥ **5.13.36** ॥ 684

ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి।
ఇక్ష్వాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసాం ॥ **5.13.37** ॥ 685

సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః।
నహి శక్ష్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా ॥ **5.13.38** ॥ 686

మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ।
ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ తరస్వినః ॥ **5.13.39** ॥ 687

హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః।
వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజాం ॥ **5.13.40** ॥ 688

సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే।
చితిం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతం ॥ **5.13.41** ॥ 689

ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్ లింగినం సాధయిష్యతః।
శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ ॥ **5.13.42** ॥ 690

ఇదమప్యృషిభిర్దృష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః।
సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్ పశ్యామి జానకీం ॥ **5.13.43** ॥ 691

సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ।
ప్రభగ్నా చిరరాత్రాయ మమ సీతామపశ్యతః ॥ **5.13.44** ॥ 692

తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః।
నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాసితేక్షణాం ॥ **5.13.45** ॥ 693

యది తు ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తాం।
అంగదః సహితః సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి ॥ **5.13.46** ॥ 694

వినాశే బహవో దోషా జీవన్ ప్రాప్నోతి భద్రకం।
తస్మాత్ ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధ్రువో జీవతి సంగమః ॥ **5.13.47** ॥ 695

ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ బహు।
నాధ్యగచ్ఛత్ తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః ॥ **5.13.48** ॥ 696

తతో విక్రమమాసాద్య ధైర్యవాన్ కపికుంజరః।
రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలం।
కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి ॥ **5.13.49** ॥ 697

అథవైనం సముత్క్షిప్య ఉపర్యుపరి సాగరం।
రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ ॥ **5.13.50** ॥ 698

ఇతి చింతాసమాపన్నః సీతామనధిగమ్య తాం।
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః ॥ **5.13.51** ॥ 699

యావత్ సీతాం న పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీం।
తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః ॥ **5.13.52** ॥ 700

సంపాతివచనాచ్చాపి రామం యద్యానయామ్యహం।
అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్ ॥ **5.13.53** ॥ 701

ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః।
న మత్కృతే వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః ॥ **5.13.54** ॥ 702

అశోకవనికా చాపి మహతీయం మహాద్రుమా।
ఇమామధిగమిష్యామి నహీయం విచితా మయా ॥ **5.13.55** ॥ 703

వసూన్ రుద్రాంస్తథాఽఽదిత్యానశ్వినౌ మరుతోఽపి చ।
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః ॥ **5.13.56** ॥ 704

జిత్వా తు రాక్షసాన్ దేవీమిక్ష్వాకుకులనందినీం।
సంప్రదాస్యామి రామాయ సిద్ధిమివ తపస్వినే ॥ **5.13.57** ॥ 705

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావిగ్రథితేంద్రియః।
ఉదతిష్ఠన్ మహాబాహుర్హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.13.58** ॥ 706

నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై।
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో
నమోఽస్తు చంద్రాగ్నిమరుద్గణేభ్యః ॥ **5.13.59** ॥ 707

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః।
దిశః సర్వాః సమాలోక్య సోఽశోకవనికాం ప్రతి ॥ **5.13.60** ॥ 708

స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభాం।
ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః ॥ **5.13.61** ॥ 709

ధ్రువం తు రక్షోబహులా భవిష్యతి వనాకులా।
అశోకవనికా పుణ్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా ॥ **5.13.62** ॥ 710

రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాన్।
భగవానపి విశ్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాయతి ॥ **5.13.63** ॥ 711

సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ।
సిద్ధిం దిశంతు మే సర్వే దేవాః సర్షిగణాస్త్విహ ॥ **5.13.64** ॥ 712

బ్రహ్మా స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ తపస్వినః।
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్ ॥ **5.13.65** ॥ 713

వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ।
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతః సర్వ ఏవ చ ॥ **5.13.66** ॥ 714

సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః।
దాస్యంతి మమ యే చాన్యేఽప్యదృష్టాః పథి గోచరాః ॥ **5.13.67** ॥ 715

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం
శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం।
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదాన్వహం
ప్రసన్నతారాధిపతుల్యవర్చసం ॥ **5.13.68** ॥ 716

క్షుద్రేణ హీనేన నృశంసమూర్తినా
సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా।
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ
కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ ॥ **5.13.69** ॥ 717

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుర్దశః సర్గః ॥

## అశోకవనికాయాం ప్రవిశ్య తస్యాః శోభాయా దర్శనమేకస్మిన్నశోకే ప్రచ్ఛన్నీభూతేన హనుమతా తత ఏవ తస్యా అనుసంధానం

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్య తాం।
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః ॥ **5.14.1** ॥ 718

స తు సంహృష్టసర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః।
పుష్పితాగ్రాన్ వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్ ॥ **5.14.2** ॥ 719

సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్।
ఉద్దాలకాన్ నాగవృక్షాంశ్చూతాన్ కపిముఖానపి ॥ **5.14.3** ॥ 720

తథాఽఽమ్రవణసంపన్నాన్ లతాశతసమన్వితాన్।
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుప్లువే వృక్షవాటికాం ॥ **5.14.4** ॥ 721

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితాం।
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైః సర్వతో వృతాం ॥ **5.14.5** ॥ 722

విహగైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం।
ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్ బలీ ॥ **5.14.6** ॥ 723

వృతాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగఫలోపగైః।
కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితాం ॥ **5.14.7** ॥ 724

ప్రహృష్టమనుజాం కాలే మృగపక్షిమదాకులాం।
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతాం ॥ **5.14.8** ॥ 725

మార్గమాణో వరారోహాం రాజపుత్రీమనిందితాం।
సుఖప్రసుప్తాన్ విహగాన్ బోధయామాస వానరః ॥ **5.14.9** ॥ 726

ఉత్పతద్భిర్ద్విజగణైః పక్షైర్వాతైః సమాహతాః।
అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః ॥ **5.14.10** ॥ 727

పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః ॥ **5.14.11** ॥ 728

దిశః సర్వాభిధావంతం వృక్షఖండగతం కపిం।
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే ॥ **5.14.12** ॥ 729

వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణాః పృథగ్విధైః।
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా ॥ **5.14.13** ॥ 730

తరస్వినా తే తరవస్తరసా బహు కంపితాః।
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్రుజుః కపినా తదా ॥ **5.14.14** ॥ 731

నిర్ధూతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలద్రుమాః।
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః ॥ **5.14.15** ॥ 732

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః।
పుష్పపత్రఫలాన్యాశు ముముచుః ఫలశాలినః ॥ **5.14.16** ॥ 733

విహంగసంఘైర్హీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః।
బభూవురగమాః సర్వే మారుతేన వినిర్ధుతాః ॥ **5.14.17** ॥ 734

విధూతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా।
నిపీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా ॥ **5.14.18** ॥ 735

తథా లాంగూలహస్తైస్తు చరణాభ్యాం చ మర్దితా।
తథైవాశోకవనికా ప్రభగ్నవనపాదపా ॥ **5.14.19** ॥ 736

మహాలతానాం దామాని వ్యధమత్ తరసా కపిః।
యథా ప్రావృషి వేగేన మేఘజాలాని మారుతః ॥ **5.14.20** ॥ 737

స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః।
తథా కాంచనభూమీశ్చ విచరన్ దదృశే కపిః ॥ **5.14.21** ॥ 738

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా।
మహార్హైర్మణిసోపానైరుపపన్నాస్తతస్తతః ॥ **5.14.22** ॥ 739

ముక్తాప్రవాలసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః।
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపశోభితాః ॥ **5.14.23** ॥ 740

బుద్ధపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపశోభితాః।
నత్యూహరుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః ॥ **5.14.24** ॥ 741

దీర్ఘాభిర్ద్రుమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః।
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః ॥ **5.14.25** ॥ 742

లతాశతైరవతతాః సంతానకుసుమావృతాః।
నానాగుల్మావృతవనాః కరవీరకృతాంతరాః ॥ **5.14.26** ॥ 743

తతోఽంబుధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిం।
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితం ॥ **5.14.27** ॥ 744

శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షసమావృతం।
దదర్శ కపిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతం ॥ **5.14.28** ॥ 745

దదర్శ చ నగాత్ తస్మాన్నదీం నిపతితాం కపిః।
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియాం ॥ **5.14.29** ॥ 746

జలే నిపతితాగ్రైశ్చ పాదపైరుపశోభితాం।
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః ॥ **5.14.30** ॥ 747

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః।
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితాం ॥ **5.14.31** ॥ 748

తస్యాదూరాత్ స పద్మిన్యో నానాద్విజగణాయుతాః।
దదర్శ కపిశార్దూలో హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.14.32** ॥ 749

కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా।
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితాం ॥ **5.14.33** ॥ 750

వివిధైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం।
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణా ॥ **5.14.34** ॥ 751

కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతాం।
యే కేచిత్ పాదపాస్తత్ర పుష్పోపగఫలోపగాః ॥ **5.14.35** ॥ 752

సచ్ఛత్రాః సవితర్దీకాః సర్వే సౌవర్ణవేదికాః।
లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతాం ॥ **5.14.36** ॥ 753

కాంచనీం శింశపామేకాం దదర్శ స మహాకపిః।
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిః సమంతతః ॥ **5.14.37** ॥ 754

సోఽపశ్యద్ భూమిభాగాంశ్చ నగప్రస్రవణాని చ।
సువర్ణవృక్షానపరాన్ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ ॥ **5.14.38** ॥ 755

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోరివ మహాకపిః।
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మీతి సర్వతః ॥ **5.14.39** ॥ 756

తాన్ కాంచనాన్ వృక్షగణాన్ మారుతేన ప్రకంపితాన్।
కింకిణీశతనిర్ఘోషాన్ దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్ ॥ **5.14.40** ॥ 757

సుపుష్పితాగ్రాన్ రుచిరాంస్తరుణాంకురపల్లవాన్।
తామారుహ్య మహావేగః శింశపాం పర్ణసంవృతాం ॥ **5.14.41** ॥ 758

ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసాం।
ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతీం యదృచ్ఛయా ॥ **5.14.42** ॥ 759

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః।
చందనైశ్చంపకైశ్చాపి బకులైశ్చ విభూషితా ॥ **5.14.43** ॥ 760

ఇయం చ నలినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా।
ఇమాం సా రాజమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ ॥ **5.14.44** ॥ 761

సా రామా రాజమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ।
వనసంచారకుశలా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ॥ **5.14.45** ॥ 762

అథవా మృగశావాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా।
వనమేష్యతి సాద్యేహ రామచింతాసుకర్శితా ॥ **5.14.46** ॥ 763

రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా।
వనవాసరతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ ॥ **5.14.47** ॥ 764

వనేచరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా।
రామస్య దయితా చార్యా జనకస్య సుతా సతీ ॥ **5.14.48** ॥ 765

సంధ్యాకాలమనాఃశ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ।
నదీం చేమాం శుభజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ ॥ **5.14.49** ॥ 766

తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా।
శుభాయాఃపార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా ॥ **5.14.50** ॥ 767

యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా।
ఆగమిష్యతి సావశ్యమిమాం శీతజలాం నదీం ॥ **5.14.51** ॥ 768

ఏవం తు మత్వా హనుమాన్ మహాత్మా
ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీం।

అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం
సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః ॥ **5.14.52** ॥ 769

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్దశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచదశః సర్గః ॥

**వనసుషమామవలోకయతా హనుమతా చైత్యప్రాసాదసన్నిధౌ**
**దయనీయాం సీతామాలోక్యేయమేవ సేతి తర్కణం తస్య ప్రసన్నతా చ**

స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీం।
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత ॥ **5.15.1** ॥ 770

సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితాం।
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతః సమలంకృతాం ॥ **5.15.2** ॥ 771

తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతాం।
హర్మ్యప్రాసాదసంబాధాం కోకిలాకులనిఃస్వనాం ॥ **5.15.3** ॥ 772

కాంచనోత్పలపద్మాభిర్వాపీభిరుపశోభితాం।
బహ్వాసనకుథోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతాం ॥ **5.15.4** ॥ 773

సర్వర్తుకుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః।
పుష్పితానామశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభాం ॥ **5.15.5** ॥ 774

ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిః సముదైక్షత।
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాసకృత్ ॥ **5.15.6** ॥ 775

వినిష్పతద్భిః శతశశ్చిత్రైః పుష్పావతంసకైః।
సమూలపుష్పరచితైరశోకైః శోకనాశనైః ॥ **5.15.7** ॥ 776

పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్పృశద్భిరివ మేదినీం।
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః ॥ **5.15.8** ॥ 777

స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః।
పున్నాగాః సప్తపర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకాస్తథా ॥ **5.15.9** ॥ 778

వివృద్ధమూలా బహవః శోభంతే స్మ సుపుష్పితాః।
శాతకుంభనిభాః కేచిత్ కేచిదగ్నిశిఖప్రభాః ॥ **5.15.10** ॥ 779

నీలాంజననిభాః కేచిత్ తత్రాశోకాః సహస్రశః।
నందనం విబుధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా ॥ **5.15.11** ॥ 780

అతివృత్తమివాచింత్యం దివ్యం రమ్యశ్రియాయుతం।
ద్వితీయమివ చాకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతం ॥ **5.15.12** ॥ 781

పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా।
సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితం పాదపైర్మధుగంధిభిః ॥ **5.15.13** ॥ 782

నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణద్విజైః।
అనేకగంధప్రవహం పుణ్యగంధం మనోహరం ॥ **5.15.14** ॥ 783

శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనం।
అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః ॥ **5.15.15** ॥ 784

స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదమూర్జితం।
మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాండురం ॥ **5.15.16** ॥ 785

ప్రవాలకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికం।
ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రియా ॥ **5.15.17** ॥ 786

నిర్మలం ప్రాంశుభావత్వాదుల్లిఖంతమివాంబరం।
తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిః సమావృతాం ॥ **5.15.18** ॥ 787

ఉపవాసకృశాం దీనాం నిఃశ్వసంతీం పునః పునః।
దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చంద్రరేఖామివామలాం ॥ **5.15.19** ॥ 788

మందప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభాం।
పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ॥ **5.15.20** ॥ 789

పీతేనైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్తమవాససా।
సపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీం ॥ **5.15.21** ॥ 790

పీడితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిక్షీణాం తపస్వినీం।
గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీం ॥ **5.15.22** ॥ 791

అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ।
శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణాం ॥ **5.15.23** ॥ 792

ప్రియం జనమపశ్యంతీం పశ్యంతీం రాక్షసీగణం।
స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణేనావృతామివ ॥ **5.15.24** ॥ 793

నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గతయైకయా।
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ ॥ **5.15.25** ॥ 794

సుఖార్హాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదాం।
తాం విలోక్య విశాలాక్షీమధికం మలినాం కృశాం ॥ **5.15.26** ॥ 795

తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః।
హ్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా ॥ **5.15.27** ॥ 796

యథారూపా హి దృష్టా సా తథారూపేయమంగనా।
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరాం ॥ **5.15.28** ॥ 797

కుర్వతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః।
తాం నీలకంఠీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితాం ॥ **5.15.29** ॥ 798

సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా।
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ ॥ **5.15.30** ॥ 799

భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీం।
నిఃశ్వాసబహులాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ ॥ **5.15.31** ॥ 800

శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీం।
సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ॥ **5.15.32** ॥ 801

తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ।
విహతామివ చ శ్రద్ధామాశాం ప్రతిహతామివ ॥ **5.15.33** ॥ 802

సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ।
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ ॥ **5.15.34** ॥ 803

రామోపరోధవ్యథితాం రక్షోగణనిపీడితాం।
అబలాం మృగశావాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః ॥ **5.15.35** ॥ 804

బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్రాక్షిపక్ష్మణా।
వదనేనాప్రసన్నేన నిఃశ్వసంతీం పునః పునః ॥ **5.15.36** ॥ 805

మలపంకధరాం దీనాం మండనార్హామమండితాం।
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతాం ॥ **5.15.37** ॥ 806

తస్య సందిదిహే బుద్ధిస్తథా సీతాం నిరీక్ష్య చ।
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ ॥ **5.15.38** ॥ 807

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమాననలంకృతాం।
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాంతరం గతాం ॥ **5.15.39** ॥ 808

తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితాం।
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదయన్ ॥ **5.15.40** ॥ 809

వైదేహ్యా యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్।
తాన్యాభరణజాలాని గాత్రశోభీన్యలక్షయత్ ॥ **5.15.41** ॥ 810

సుకృతౌ కర్ణవేష్టౌ చ శ్వదంష్ట్రౌ చ సుసంస్థితౌ।
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ ॥ **5.15.42** ॥ 811

శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్ తథా సంస్థానవంతి చ।
తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్ ॥ **5.15.43** ॥ 812

తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే।
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః ॥ **5.15.44** ॥ 813

పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభం।
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః ॥ **5.15.45** ॥ 814

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీతలే।
అనయైవాపవిద్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ ॥ **5.15.46** ॥ 815

ఇదం చిరగృహీతత్వాద్ వసనం క్లిష్టవత్తరం।
తథాప్యనూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ ॥ **5.15.47** ॥ 816

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా।
ప్రణష్టాపి సతీ యస్య మనసో న ప్రణశ్యతి ॥ **5.15.48** ॥ 817

ఇయం సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భిరిహ తప్యతే।
కారుణ్యేనానృశంస్యేన శోకేన మదనేన చ ॥ **5.15.49** ॥ 818

స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యానృశంస్యతః।
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ ॥ **5.15.50** ॥ 819

అస్యా దేవ్యా యథారూపమంగప్రత్యంగసౌష్ఠవం।
రామస్య చ యథారూపం తస్యేయమసితేక్షణా ॥ **5.15.51** ॥ 820

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మింస్తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితం।
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి ॥ **5.15.52** ॥ 821

దుష్కరం కృతవాన్ రామో హీనో యదనయా ప్రభుః।
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి ॥ **5.15.53** ॥ 822

ఏవం సీతాం తథా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః।
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుం ॥ **5.15.54** ॥ 823

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షోడశః సర్గః ॥

## సీతాయాః శీలం సౌందర్యం చ మనసా ప్రశస్య తాం దుఃఖమగ్నాం నిరీక్ష్య తదర్థం హనుమతోఽపి శోకః

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః।
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోఽభవత్ ॥ **5.16.1** ॥ 824

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః।
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనూమాన్ విలలాప హ ॥ **5.16.2** ॥ 825

మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా।
యది సీతా హి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః ॥ **5.16.3** ॥ 826

రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః।
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే ॥ **5.16.4** ॥ 827

తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణాం।
రాఘవోఽర్హతి వైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా ॥ **5.16.5** ॥ 828

తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియం।
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ **5.16.6** ॥ 829

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః।
రావణప్రతిమో వీర్యే కబంధశ్చ నిపాతితః ॥ **5.16.7** ॥ 830

విరాధశ్చ హతః సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః।
వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణేవ శంబరః ॥ **5.16.8** ॥ 831

చతుర్దశ సహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణాం।
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః ॥ **5.16.9** ॥ 832

ఖరశ్చ నిహతః సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః।
దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా ॥ **5.16.10** ॥ 833

ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం।
అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాన్ లోకవిశ్రుతః ॥ **5.16.11** ॥ 834

సాగరశ్చ మయాఽఽక్రాంతః శ్రీమాన్ నదనదీపతిః।
అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః పురీ చేయం నిరీక్షితా ॥ **5.16.12** ॥ 835

యది రామః సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్।
అస్యాః కృతే జగచ్చాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః ॥ **5.16.13** ॥ 836

రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా।
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాప్నుయాత్ కలాం ॥ **5.16.14** ॥ 837

ఇయం సా ధర్మశీలస్య జనకస్య మహాత్మనః।
సుతా మైథిలరాజస్య సీతా భర్తృదృఢవ్రతా ॥ **5.16.15** ॥ 838

ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే।
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః ॥ **5.16.16** ॥ 839

విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగేష్వనివర్తినః।
స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ ॥ **5.16.17** ॥ 840

ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః।
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీవశమాగతా ॥ **5.16.18** ॥ 841

సర్వాన్ భోగాన్ పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్ కృతా।
అచింతయిత్వా కష్టాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనం ॥ **5.16.19** ॥ 842

సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణాపరా।
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా ॥ **5.16.20** ॥ 843

సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ।
సహతే యాతనామేతామనర్థానామభాగినీ ॥ **5.16.21** ॥ 844

ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాఘవః।
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః ॥ **5.16.22** ॥ 845

అస్యా నూనం పునర్లాభాద్ రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి।
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీం ॥ **5.16.23** ॥ 846

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ।
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ ॥ **5.16.24** ॥ 847

నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్ పుష్పఫలద్రుమాన్।
ఏకస్థహృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి ॥ **5.16.25** ॥ 848

భర్తా నామ పరం నార్యాః శోభనం భూషణాదపి।
ఏషా హి రహితా తేన శోభనార్హా న శోభతే ॥ **5.16.26** ॥ 849

దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః।
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖేనావసీదతి ॥ **5.16.27** ॥ 850

ఇమామసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం।
సుఖార్హాం దుఃఖితాం జ్ఞాత్వా మమాపి వ్యథితం మనః ॥ **5.16.28** ॥ 851

క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యాం।
సా రాక్షసీభిర్వికృతేక్షణాభిః
సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే ॥ **5.16.29** ॥ 852

హిమహతనలినీవ నష్టశోభా
వ్యసనపరంపరయా నిపీడ్యమానా।
సహచరరహితేవ చక్రవాకీ
జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా ॥ **5.16.30** ॥ 853

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః
శోకం దృఢం వై జనయంత్యశోకాః।
హిమవ్యపాయేన చ శీతరశ్మి -
రభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః ॥ **5.16.31** ॥ 854

ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య
సీతేయమిత్యేవ తు జాతబుద్ధిః।
సంశ్రిత్య తస్మిన్ నిషసాద వృక్షే
బలీ హరీణామృషభస్తరస్వీ ॥ **5.16.32** ॥ 855

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షోడశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తదశః సర్గః ॥

## భీషణరాక్షసీభిర్వృతాయాః సీతాయా దర్శనేన హనుమతో హర్షః

తతః కుముదఖండాభో నిర్మలం నిర్మలోదయః।
ప్రజగామ నభశ్చంద్రో హంసో నీలమివోదకం ॥ **5.17.1** ॥ 856

సాచివ్యమివ కుర్వన్ స ప్రభయా నిర్మలప్రభః।
చంద్రమా రశ్మిభిః శీతైః సిషేవే పవనాత్మజం ॥ **5.17.2** ॥ 857

స దదర్శ తతః సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం।
శోకభారైరివ న్యస్తాం భారైర్నావమివాంభసి ॥ **5.17.3** ॥ 858

దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ॥ **5.17.4** ॥ 859

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా।
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికాం ॥ **5.17.5** ॥ 860

అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం।
ధ్వస్తకేశీం తథాకేశీం కేశకంబలధారిణీం ॥ **5.17.6** ॥ 861

లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరాం।
లంబోష్ఠీం చిబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకాం ॥ **5.17.7** ॥ 862

హ్రస్వాం దీర్ఘాం చ కుబ్జాం చ వికటాం వామనాం తథా।
కరాలాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననాం ॥ **5.17.8** ॥ 863

వికృతాః పింగలాః కాలీః క్రోధనాః కలహప్రియాః।
కాలాయసమహాశూలకూటముద్గరధారిణీః ॥ **5.17.9** ॥ 864

వరాహమృగశార్దూలమహిషాజశివాముఖాః।
గజోష్ట్రహయపాదాశ్చ నిఖాతశిరసోపరాః ॥ **5.17.10** ॥ 865

ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్వకర్ణికాః।
గోకర్ణీర్హస్తికర్ణీశ్చ హరికర్ణీస్తథాపరాః ॥ **5.17.11** ॥ 866

అతినాసాశ్చ కాశ్చిచ్చ తిర్యఙ్నాసా అనాసికాః।
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః ॥ **5.17.12** ॥ 867

హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూలికాః।
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః ॥ **5.17.13** ॥ 868

అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వాననాస్తథా।
అజాముఖీర్హస్తిముఖీర్గోముఖీః సూకరీముఖీః ॥ **5.17.14** ॥ 869

హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః।
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః ॥ **5.17.15** ॥ 870

కరాలా ధూమ్రకేశిన్యో రాక్షసీర్వికృతాననాః।
పిబంతి సతతం పానం సురామాంససదాప్రియాః ॥ **5.17.16** ॥ 871

మాంసశోణితదిగ్ధాంగీర్మాంసశోణితభోజనాః।
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః ॥ **5.17.17** ॥ 872

స్కంధవంతముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిం।
తస్యాధస్తాచ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీమనిందితాం ॥ **5.17.18** ॥ 873

లక్షయామాస లక్ష్మీవాన్ హనూమాంజనకాత్మజాం।
నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజాం ॥ **5.17.19** ॥ 874

క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ।
చారిత్రవ్యపదేశాఢ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతాం ॥ **5.17.20** ॥ 875

భూషణైరుత్తమైర్హీనాం భర్తృవాత్సల్యభూషితాం।
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినాకృతాం ॥ **5.17.21** ॥ 876

వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ।
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభ్రైరివావృతాం ॥ **5.17.22** ॥ 877

క్లిష్టరూపామసంస్పర్శాదయుక్తామివ వల్లకీం।
స తాం భర్తృహితే యుక్తామయుక్తాం రక్షసాం వశే ॥ **5.17.23** ॥ 878

అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతాం।
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీం ॥ **5.17.24** ॥ 879

దదర్శ హనుమాంస్తత్ర లతామకుసుమామివ।
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా।
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి చ న భాతి చ ॥ **5.17.25** ॥ 880

మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీం।
సంవృతాం మృగశావాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ **5.17.26** ॥ 881

తాం దేవీం దీనవదనామదీనాం భర్తృతేజసా।
రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనాం ॥ **5.17.27** ॥ 882

తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశావనిభేక్షణాం।
మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః ॥ **5.17.28** ॥ 883

దహంతీమివ నిఃశ్వాసైర్వృక్షాన్ పల్లవధారిణః।
సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితాం ॥ **5.17.29** ॥ 884

తాం క్షమాం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీం।
ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీం ॥ **5.17.30** ॥ 885

హర్షజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణాం।
ముమోచ హనుమాంస్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవం ॥ **5.17.31** ॥ 886

నమస్కృత్వాథ రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్।
సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్ ॥ **5.17.32** ॥ 887

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

## స్వకీయస్త్రీభిః పరివృతస్య రావణస్యాశోకవనికాయామాగమనం హనుమతా తస్య దర్శనం చ

తథా విప్రేక్ష్యమాణస్య వనం పుష్పితపాదపం ।
విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాభవత్ ॥ **5.18.1** ॥ 888

షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినాం ।
శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాన్ స విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసాం ॥ **5.18.2** ॥ 889

అథ మంగలవాదిత్రైః శబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః ।
ప్రాబోధ్యత మహాబాహుర్దశగ్రీవో మహాబలః ॥ **5.18.3** ॥ 890

విబుధ్య తు మహాభాగో రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ ।
స్రస్తమాల్యాంబరధరో వైదేహీమన్వచింతయత్ ॥ **5.18.4** ॥ 891

భృశం నియుక్తస్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః ।
న తు తం రాక్షసః కామం శశాకాత్మని గూహితుం ॥ **5.18.5** ॥ 892

స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్ఛ్రియమనుత్తమాం ।
తాం నగైర్వివిధైర్జుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః ॥ **5.18.6** ॥ 893

వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితాం ।
సదా మత్తైశ్చ విహగైర్విచిత్రాం పరమాద్భుతైః ॥ **5.18.7** ॥ 894

ఈహామృగైశ్చ వివిధైర్వృతాం దృష్టిమనోహరైః ।
వీథీః సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాం ॥ **5.18.8** ॥ 895

నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్వృతాం।
అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్ సంతతద్రుమాం ॥ **5.18.9** ॥ 896

అంగనాః శతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజన్।
మహేంద్రమివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః ॥ **5.18.10** ॥ 897

దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిజ్జగృహుస్తత్ర యోషితః।
వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః ॥ **5.18.11** ॥ 898

కాంచనైశ్చైవ భృంగారైర్జహ్రుః సలిలమగ్రతః।
మండలాగ్రా బృసీశ్చైవ గృహ్యాన్యాః పృష్ఠతో యయుః ॥ **5.18.12** ॥ 899

కాచిద్ రత్నమయీం పాత్రీం పూర్ణాం పానస్య భ్రాజతీం।
దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా ॥ **5.18.13** ॥ 900

రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం।
సౌవర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ ॥ **5.18.14** ॥ 901

నిద్రామదపరీతాక్ష్యో రావణస్యోత్తమస్త్రియః।
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ ॥ **5.18.15** ॥ 902

వ్యావిద్ధహారకేయూరాః సమామృదితవర్ణకాః।
సమాగలితకేశాంతాః సస్వేదవదనాస్తథా ॥ **5.18.16** ॥ 903

ఘూర్ణంత్యో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః।
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమాః సమాల్యాకులమూర్ధజాః ॥ **5.18.17** ॥ 904

ప్రయాంతం నైరృతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః।
బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియభార్యాస్తమన్వయుః ॥ **5.18.18** ॥ 905

స చ కామపరాధీనః పతిస్తాసాం మహాబలః।
సీతాసక్తమనా మందో మందాంచితగతిర్బభౌ ॥ **5.18.19** ॥ 906

తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిఃస్వనం।
శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం కపిర్మారుతనందనః ॥ **5.18.20** ॥ 907

తం చాప్రతిమకర్మాణమచింత్యబలపౌరుషం।
ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ **5.18.21** ॥ 908

దీపికాభిరనేకాభిః సమంతాదవభాసితం।
గంధతైలావసిక్తాభిర్ధ్రియమాణాభిరగ్రతః ॥ **5.18.22** ॥ 909

కామదర్పమదైర్యుక్తం జిహ్మతామ్రాయతేక్షణం।
సమక్షమివ కందర్పమపవిద్ధశరాసనం ॥ **5.18.23** ॥ 910

మథితామృతఫేనాభమరజోవస్త్రముత్తమం।
సపుష్పమవకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే ॥ **5.18.24** ॥ 911

తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పశతావృతః।
సమీపముపసంక్రాంతం విజ్ఞాతుముపచక్రమే ॥ **5.18.25** ॥ 912

అవేక్షమాణస్తు తదా దదర్శ కపికుంజరః।
రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః ॥ **5.18.26** ॥ 913

తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః।
తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనం ॥ **5.18.27** ॥ 914

క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః।
తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః ॥ **5.18.28** ॥ 915

వృతః పరమనారీభిస్తారాభిరివ చంద్రమాః।
తం దదర్శ మహాతేజాస్తేజోవంతం మహాకపిః ॥ **5.18.29** ॥ 916

రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచింత్య వానరః।
సోఽయమేవ పురా శేతే పురమధ్యే గృహోత్తమే।
అవప్లుతో మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.18.30** ॥ 917

స తథాప్యుగ్రతేజాః స నిర్ధూతస్తస్య తేజసా।
పత్రే గుహ్యేంతరే సక్తో మతిమాన్ సంవృతోఽభవత్ ॥ **5.18.31** ॥ 918

స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీం।
దిదృక్షురసితాపాంగీముపావర్తత రావణః ॥ **5.18.32** ॥ 919

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

## రావణం దృష్ట్వా దుఃఖభయచింతాసు మగ్నాయాః సీతాయా అవస్థా

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా ।
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితం ॥ **5.19.1** ॥ 920

తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపం ।
ప్రావేపత వరారోహా ప్రవాతే కదలీ యథా ॥ **5.19.2** ॥ 921

ఊరుభ్యాముదరం ఛాద్య బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ ।
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదతీ వరవర్ణినీ ॥ **5.19.3** ॥ 922

దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః ।
దదర్శ దీనాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే ॥ **5.19.4** ॥ 923

అసంవృతాయామాసీనాం ధరణ్యాం సంశితవ్రతాం ।
ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః ॥ **5.19.5** ॥ 924

మలమండనదిగ్ధాంగీం మండనార్హామమండనాం ।
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ ॥ **5.19.6** ॥ 925

సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః ।
సంకల్పహయసంయుక్తైర్యాంతీమివ మనోరథైః ॥ **5.19.7** ॥ 926

శుష్యంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోకపరాయణాం ।
దుఃఖస్యాంతమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతాం ॥ **5.19.8** ॥ 927

చేష్టమానామథావిష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ।
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా ॥ **5.19.9** ॥ 928

వృత్తశీలే కులే జాతామాచారవతి ధార్మికే।
పునఃసంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే ॥ **5.19.10** ॥ 929

సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితాం।
ప్రజ్ఞామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతామివ ॥ **5.19.11** ॥ 930

ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజ్ఞాం ప్రతిహతామివ।
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహతామివ ॥ **5.19.12** ॥ 931

పౌర్ణమాసీమివ నిశాం తమోగ్రస్తేందుమండలాం।
పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూమివ ॥ **5.19.13** ॥ 932

ప్రభామివ తమోధ్వస్తాముపక్షీణామివాపగాం।
వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ ॥ **5.19.14** ॥ 933

ఉత్కృష్టపర్ణకమలాం విత్రాసితవిహంగమాం।
హస్తిహస్తపరామృష్టామాకులామివ పద్మినీం ॥ **5.19.15** ॥ 934

పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్రావితామివ।
పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షే నిశామివ ॥ **5.19.16** ॥ 935

సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితాం।
తప్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్ధృతాం ॥ **5.19.17** ॥ 936

గృహీతామాలితాం స్తంభే యూథపేన వినాకృతాం।
నిఃశ్వసంతీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ ॥ **5.19.18** ॥ 937

ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః।
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ ॥ **5.19.19** ॥ 938

ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ।
పరిక్షీణాం కృశాం దీనామల్పాహారాం తపోధనాం ॥ **5.19.20** ॥ 939

ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ।
భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవం ॥ **5.19.21** ॥ 940

సమీక్షమాణాం రుదతీమనిందితాం
సుపక్ష్మతామ్రాయతశుక్లలోచనాం।
అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం
ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః ॥ **5.19.22** ॥ 941

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ వింశః సర్గః ॥

## రావణకర్తృకం సీతాయాః ప్రలోభనం

స తాం పరివృతాం దీనాం నిరానందాం తపస్వినీం।
సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్వ్యదర్శయత రావణః ॥ **5.20.1** ॥ 942

మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరం।
అదర్శనమివాత్మానం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి ॥ **5.20.2** ॥ 943

కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహు మన్యస్వ మాం ప్రియే।
సర్వాంగగుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే ॥ **5.20.3** ॥ 944

నేహ కించిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః।
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తః సముత్థితం ॥ **5.20.4** ॥ 945

స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వదైవ న సంశయః।
గమనం వా పరస్త్రీణాం హరణం సంప్రమథ్య వా ॥ **5.20.5** ॥ 946

ఏవం చైవమకామాం త్వాం న చ స్ప్రక్ష్యామి మైథిలి।
కామం కామః శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతాం ॥ **5.20.6** ॥ 947

దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే।
ప్రణయస్వ చ తత్త్వేన మైవం భూః శోకలాలసా ॥ **5.20.7** ॥ 948

ఏకవేణీ అధఃశయ్యా ధ్యానం మలినమంబరం।
అస్థానేఽప్యుపవాసశ్చ నైతాన్యౌపయికాని తే ॥ **5.20.8** ॥ 949

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చందనాన్యగురూణి చ।
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥ **5.20.9** ॥ 950

మహార్హాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ।
గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి ॥ **5.20.10** ॥ 951

స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణం।
మాం ప్రాప్య హి కథం వా స్యాస్త్వమనర్హా సువిగ్రహే ॥ **5.20.11** ॥ 952

ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం హ్యతివర్తతే।
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతః స్రోతస్వినామివ ॥ **5.20.12** ॥ 953

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వకృత్।
నహి రూపోపమా హ్యన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే ॥ **5.20.13** ॥ 954

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీం।
కః పునర్నాతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః ॥ **5.20.14** ॥ 955

యద్ యత్ పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశుసదృశాననే।
తస్మింస్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే ॥ **5.20.15** ॥ 956

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేతం విసర్జయ।
బహ్వీనాముత్తమస్త్రీణాం మమాగ్రమహిషీ భవ ॥ **5.20.16** ॥ 957

లోకేభ్యో యాని రత్నాని సంప్రమథ్యాహృతాని మే।
తాని తే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైవ దదామి తే ॥ **5.20.17** ॥ 958

విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీం।
జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని ॥ **5.20.18** ॥ 959

నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్।
పశ్య మే సుమహద్వీర్యమప్రతిద్వంద్వమాహవే ॥ **5.20.19** ॥ 960

అసకృత్ సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః।
అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః ॥ **5.20.20** ॥ 961

ఇచ్ఛ మాం క్రియతామద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమం।
సుప్రభాణ్యవసజ్జంతాం తవాంగే భూషణాని హి ॥ **5.20.21** ॥ 962

సాధు పశ్యామి తే రూపం సుయుక్తం ప్రతికర్మణా।
ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే ॥ **5.20.22** ॥ 963

భుంక్ష్వ భోగాన్ యథాకామం పిబ భీరు రమస్వ చ।
యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ ॥ **5.20.23** ॥ 964

లలస్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్వ చ।
మత్ప్రసాదాల్లలంత్యాశ్చ లలతాం బాంధవస్తవ ॥ **5.20.24** ॥ 965

బుద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశస్విని।
కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాసినా ॥ **5.20.25** ॥ 966

నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః।
వ్రతీ స్థండిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా ॥ **5.20.26** ॥ 967

నహి వైదేహి రామస్త్వాం ద్రష్టుం వాప్యుపలభ్యతే।
పురోబలాకైరసితైర్మేఘైర్జ్యోత్స్నామివావృతాం ॥ **5.20.27** ॥ 968

న చాపి మమ హస్తాత్ త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః।
హిరణ్యకశిపుః కీర్తిమింద్రహస్తగతామివ ॥ **5.20.28** ॥ 969

చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని।
మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా ॥ **5.20.29** ॥ 970

క్లిష్టకౌశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతాం।
త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహం ॥ **5.20.30** ॥ 971

అంతఃపురనివాసిన్యః స్త్రియః సర్వగుణాన్వితాః।
యావత్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకి ॥ **5.20.31** ॥ 972

మమ హ్యసితకేశాంతే త్రైలోక్యప్రవరస్త్రియః।
తాస్త్వాం పరిచరిష్యంతి శ్రియమప్సరసో యథా ॥ **5.20.32** ॥ 973

యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ।
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణి మయా భుంక్ష్వ యథాసుఖం ॥ **5.20.33** ॥ 974

న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః।
న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాపి వా ॥ **5.20.34** ॥ 975

పిబ విహర రమస్వ భుంక్ష్వ భోగాన్
ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ।
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం
త్వయి చ సమేత్య లలంతు బాంధవాస్తే ॥ **5.20.35** ॥ 976

కుసుమితతరుజాలసంతతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని।
కనకవిమలహారభూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని ॥ **5.20.36** ॥ 977

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకవింశః సర్గః ॥

## సీతాకర్తృకం రావణస్య ప్రబోధనం శ్రీరామేణ సహ తులనాయాం తస్య తుచ్ఛతాయాః ప్రతిపాదనం

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః।
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ తతః శనైః ॥ **5.21.1** ॥ 978

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ।
చింతయంతీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా ॥ **5.21.2** ॥ 979

తృణమంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా।
నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే ప్రీయతాం మనః ॥ **5.21.3** ॥ 980

న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తస్త్వం సిద్ధిమివ పాపకృత్।
అకార్యం న మయా కార్యమేకపత్న్యా విగర్హితం ॥ **5.21.4** ॥ 981

కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా।
ఏవముక్త్వా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ ॥ **5.21.5** ॥ 982

రావణం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్।
నాహమౌపయికీ భార్యా పరభార్యా సతీ తవ ॥ **5.21.6** ॥ 983

సాధు ధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర।
యథా తవ తథాన్యేషాం రక్ష్యా దారా నిశాచర ॥ **5.21.7** ॥ 984

ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతాం।
అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చపలేంద్రియం।
నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవం ॥ **5.21.8** ॥ 985

ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే।
యథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచారవర్జితా ॥ **5.21.9** ॥ 986

వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః।
రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే ॥ **5.21.10** ॥ 987

అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతం।
సమృద్ధాని వినశ్యంతి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ ॥ **5.21.11** ॥ 988

తథైవ త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నౌఘసంకులా।
అపరాధాత్ తవైకస్య నచిరాద్ వినశిష్యతి ॥ **5.21.12** ॥ 989

స్వకృతైర్హన్యమానస్య రావణాదీర్ఘదర్శినః।
అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః ॥ **5.21.13** ॥ 990

ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యంతి నికృతా జనాః।
దిష్ట్యైతద్ వ్యసనం ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః ॥ **5.21.14** ॥ 991

శక్యా లోభయితుం నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా।
అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ యథా ప్రభా ॥ **5.21.15** ॥ 992

ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతం।
కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్ ॥ **5.21.16** ॥ 993

అహమౌపయికీ భార్యా తస్యైవ చ ధరాపతేః।
వ్రతస్నాతస్య విద్యేవ విప్రస్య విదితాత్మనః ॥ **5.21.17** ॥ 994

సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితాం।
వనే వాసితయా సార్ధం కరేణ్వేవ గజాధిపం ॥ **5.21.18** ॥ 995

మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామః స్థానం పరీప్సతా।
బంధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాసౌ పురుషర్షభః ॥ **5.21.19** ॥ 996

విదితః సర్వధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః।
తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితుమిచ్ఛసి ॥ **5.21.20** ॥ 997

ప్రసాదయస్వ త్వం చైనం శరణాగతవత్సలం।
మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి ॥ **5.21.21** ॥ 998

ఏవం హి తే భవేత్ స్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే।
అన్యథా త్వం హి కుర్వాణః పరాం ప్రాప్స్యసి చాపదం ॥ **5.21.22** ॥ 999

వర్జయేద్ వజ్రముత్సృష్టం వర్జయేదంతకశ్చిరం।
త్వద్విధం న తు సంక్రుద్ధో లోకనాథః స రాఘవః ॥ **5.21.23** ॥ 1000

రామస్య ధనుషః శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనం।
శతక్రతువిసృష్టస్య నిర్ఘోషమశనేరివ ॥ **5.21.24** ॥ 1001

ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః।
ఇషవో నిపతిష్యంతి రామలక్ష్మణలక్షితాః ॥ **5.21.25** ॥ 1002

రక్షాంసి నిహనిష్యంతః పుర్యామస్యాం న సంశయః।
అసంపాతం కరిష్యంతి పతంతః కంకవాససః ॥ **5.21.26** ॥ 1003

రాక్షసేంద్రమహాసర్పాన్ స రామగరుడో మహాన్।
ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాన్ ॥ **5.21.27** ॥ 1004

అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తః శీఘ్రమరిందమః।
అసురేభ్యః శ్రియం దీప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రమైః ॥ **5.21.28** ॥ 1005

జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే।
అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు వై ॥ **5.21.29** ॥ 1006

ఆశ్రమం తత్తయోః శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః।
గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోరపనీతా త్వయాధమ ॥ **5.21.30** ॥ 1007

నహి గంధముపాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా।
శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ ॥ **5.21.31** ॥ 1008

తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరం।
వృత్రస్యేవేంద్రబాహుభ్యాం బాహోరేకస్య విగ్రహే ॥ **5.21.32** ॥ 1009

క్షిప్రం తవ స నాథో మే రామః సౌమిత్రిణా సహ।
తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః ॥ **5.21.33** ॥ 1010

గిరిం కుబేరస్య గతోఽథవాఽఽలయం
సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః।
అసంశయం దాశరథేర్విమోక్ష్యసే
మహాద్రుమః కాలహతోఽశనేరివ ॥ **5.21.34** ॥ 1011

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

## రావణేన తస్యాః కృతే మాసద్వయావధేః ప్రదానం సీతాకర్తృకం తస్య భర్త్సనం రావణస్య తాం నిర్భర్త్స్య రాక్షసీనాం నియంత్రణే సంస్థాప్య స్త్రీభిః సహ స్వభవనే గమనం

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసేశ్వరః।
ప్రత్యువాచ తతః సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనాం ॥ **5.22.1** ॥ 1012

యథా యథా సాంత్వయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథా తథా।
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా ॥ **5.22.2** ॥ 1013

సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామః సముత్థితః।
ద్రవతో మార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః ॥ **5.22.3** ॥ 1014

వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే।
జనే తస్మింస్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే ॥ **5.22.4** ॥ 1015

ఏతస్మాత్ కారణాన్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే।
వధార్హామవమానార్హాం మిథ్యా ప్రవ్రజనే రతాం ॥ **5.22.5** ॥ 1016

పరుషాణి హి వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మాం।
తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః ॥ **5.22.6** ॥ 1017

ఏవముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః।
క్రోధసంరంభసంయుక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.22.7** ॥ 1018

ద్వౌ మాసౌ రక్షితవ్యౌ మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః।
తతః శయనమారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని ॥ **5.22.8** ॥ 1019

ద్వాభ్యామూర్ధ్వం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతీం।
మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థే సూదాశ్ఛేత్స్యంతి ఖండశః ॥ **5.22.9** ॥ 1020

తాం భర్త్స్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకీం।
దేవగంధర్వకన్యాస్తా విషేదుర్వికృతేక్షణాః ॥ **5.22.10** ॥ 1021

ఓష్ఠప్రకారైరపరా నేత్రైర్వక్త్రైస్తథాపరాః।
సీతామాశ్వాసయామాసుస్తర్జితాం తేన రక్షసా ॥ **5.22.11** ॥ 1022

తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపం।
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్తశౌటీర్యగర్వితం ॥ **5.22.12** ॥ 1023

నూనం న తే జనః కశ్చిదస్మిన్నిఃశ్రేయసి స్థితః।
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్ విగర్హితాత్ ॥ **5.22.13** ॥ 1024

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః।
త్వదన్యస్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్మనసాపి కః ॥ **5.22.14** ॥ 1025

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః।
ఉక్తవానసి యత్ పాపం క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే ॥ **5.22.15** ॥ 1026

యథా దృప్తశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితౌ వనే।
తథా ద్విరదవద్ రామస్త్వం నీచః శశవత్ స్మృతః ॥ **5.22.16** ॥ 1027

స త్వమిక్ష్వాకునాథం వై క్షిపన్నిహ న లజ్జసే।
చక్షుషో విషయే తస్య న యావదుపగచ్ఛసి ॥ **5.22.17** ॥ 1028

ఇమే తే నయనే క్రూరే వికృతే కృష్ణపింగలే।
క్షితౌ న పతితే కస్మాన్మామనార్య నిరీక్షతః ॥ **5.22.18** ॥ 1029

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీ స్నుషా దశరథస్య చ।
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వా పాప శీర్యతి ॥ **5.22.19** ॥ 1030

అసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ ।
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హతేజసా ॥ **5.22.20** ॥ 1031

నాపహర్తుమహం శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః ।
విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః ॥ **5.22.21** ॥ 1032

శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలైః సముదితేన చ ।
అపోహ్య రామం కస్మాచ్చిద్ దారచౌర్యం త్వయా కృతం ॥ **5.22.22** ॥ 1033

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః ।
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత ॥ **5.22.23** ॥ 1034

నీలజీమూతసంకాశో మహాభుజశిరోధరః ।
సింహసత్త్వగతిః శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వోగ్రలోచనః ॥ **5.22.24** ॥ 1035

చలాగ్రముకుటప్రాంశుశ్చిత్రమాల్యానులేపనః ।
రక్తమాల్యాంబరధరస్తప్తాంగదవిభూషణః ॥ **5.22.25** ॥ 1036

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః ।
అమృతోత్పాదనే నద్ధో భుజంగేనేవ మందరః ॥ **5.22.26** ॥ 1037

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః ॥ **5.22.27** ॥ 1038

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుండలాభ్యాం విభూషితః ।
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామశోకాభ్యామివాచలః ॥ **5.22.28** ॥ 1039

స కల్పవృక్షప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాన్ ।
శ్మశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః ॥ **5.22.29** ॥ 1040

అవేక్షమాణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచనః ।
ఉవాచ రావణః సీతాం భుజంగ ఇవ నిఃశ్వసన్ ॥ **5.22.30** ॥ 1041

అనయేనాభిసంపన్నమర్థహీనమనువ్రతే।
నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్యః సంధ్యామివౌజసా ॥ **5.22.31** ॥ 1042

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః।
సందదర్శ తతః సర్వా రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ॥ **5.22.32** ॥ 1043

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా।
గోకర్ణీం హస్తికర్ణీం చ లంబకర్ణీమకర్ణికాం ॥ **5.22.33** ॥ 1044

హస్తిపద్యశ్వపద్యౌ చ గోపదీం పాదచూలికాం।
ఏకాక్షీమేకపాదీం చ పృథుపాదీమపాదికాం ॥ **5.22.34** ॥ 1045

అతిమాత్రశిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరీం।
అతిమాత్రాస్యనేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వానఖామపి ॥ **5.22.35** ॥ 1046

అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీం।
యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ ॥ **5.22.36** ॥ 1047

తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య వా।
ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః ॥ **5.22.37** ॥ 1048

ఆవర్జయత వైదేహీం దండస్యోద్యమనేన చ।
ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః ॥ **5.22.38** ॥ 1049

కామమన్యుపరీతాత్మా జానకీం ప్రతి గర్జత।
ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ ॥ **5.22.39** ॥ 1050

పరిష్వజ్య దశగ్రీవమిదం వచనమబ్రవీత్।
మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా ॥ **5.22.40** ॥ 1051

వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర।
నూనమస్యాం మహారాజ న దేవా భోగసత్తమాన్ ॥ **5.22.41** ॥ 1052

విదధత్యమరశ్రేష్ఠాస్తవ బాహుబలార్జితాన్ ।
అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే ॥ **5.22.42** ॥ 1053

ఇచ్ఛతీం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా ।
ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్షిప్తస్తతో బలీ ।
ప్రహసన్ మేఘసంకాశో రాక్షసః స న్యవర్తత ॥ **5.22.43** ॥ 1054

ప్రస్థితః స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీం ।
జ్వలద్భాస్కరసంకాశం ప్రవివేశ నివేశనం ॥ **5.22.44** ॥ 1055

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ తాస్తతః ।
పరివార్య దశగ్రీవం ప్రవిశుస్తా గృహోత్తమం ॥ **5.22.45** ॥ 1056

స మైథిలీం ధర్మపరామవస్థితాం
ప్రవేపమానాం పరిభర్త్స్య రావణః ।
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః
స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ రావణః ॥ **5.22.46** ॥ 1057

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వావింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥
## రాక్షసీభిః సీతాయాః ప్రబోధనం

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః।
సందిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగామ హ ॥ **5.23.1** ॥ 1058

నిష్క్రాంతే రాక్షసేంద్రే తు పునరంతఃపురం గతే।
రాక్షస్యో భీమరూపాస్తాః సీతాం సమభిదుద్రువుః ॥ **5.23.2** ॥ 1059

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః।
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్ ॥ **5.23.3** ॥ 1060

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః।
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వం సీతే న బహు మన్యసే ॥ **5.23.4** ॥ 1061

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్।
ఆమంత్ర్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీం ॥ **5.23.5** ॥ 1062

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థోఽయం ప్రజాపతిః।
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః ॥ **5.23.6** ॥ 1063

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసః సుతః।
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతిసమప్రభః ॥ **5.23.7** ॥ 1064

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణః శత్రురావణః।
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి ॥ **5.23.8** ॥ 1065

మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిం నానుమన్యసే।
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.23.9** ॥ 1066

వివృత్య నయనే కోపాన్మార్జారసదృశేక్షణా।
యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశద్ దేవరాజశ్చ నిర్జితః ॥ **5.23.10** ॥ 1067

తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి।
వీర్యోత్సిక్తస్య శూరస్య సంగ్రామేష్వనివర్తినః।
బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యా త్వం కిం న లిప్ససే ॥ **5.23.11** ॥ 1068

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః।
సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ **5.23.12** ॥ 1069

సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితం।
అంతఃపురం తదుత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ **5.23.13** ॥ 1070

అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్।
అసకృద్ భీమవీర్యేణ నాగా గంధర్వదానవాః।
నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః ॥ **5.23.14** ॥ 1071

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః।
కిమర్థం రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽధమే ॥ **5.23.15** ॥ 1072

తతస్తాం దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్।
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య స మారుతః।
న వాతి స్మాయతాపాంగి కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసే ॥ **5.23.16** ॥ 1073

పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచుర్యస్య వై భయాత్।
శైలాః సుస్రువుః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి ॥ **5.23.17** ॥ 1074

తస్య నైరృతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని।
కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి ॥ **5.23.18** ॥ 1075

సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని।
గృహాణ సుస్మితే వాక్యమన్యథా న భవిష్యసి ॥ **5.23.19** ॥ 1076

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

## సీతయా రాక్షసీనాం వచసోఽనంగీకరణం రాక్షసీకర్తృకం తస్యా భర్త్సనం చ

తతః సీతాం సమస్తాస్తా రాక్షస్యో వికృతాననాః।
పరుషం పరుషానర్హామూచుస్తద్వాక్యమప్రియం ॥ **5.24.1** ॥ 1077

కిం త్వమంతఃపురే సీతే సర్వభూతమనోరమే।
మహార్హశయనోపేతే న వాసమనుమన్యసే ॥ **5.24.2** ॥ 1078

మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వం బహు మన్యసే।
ప్రత్యాహర మనో రామాన్నైవం జాతు భవిష్యతి ॥ **5.24.3** ॥ 1079

త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరం।
భర్తారముపసంగమ్య విహరస్వ యథాసుఖం ॥ **5.24.4** ॥ 1080

మానుషీ మానుషం తం తు రామమిచ్ఛసి శోభనే।
రాజ్యాద్ భ్రష్టమసిద్ధార్థం విక్లవంతమనిందితే ॥ **5.24.5** ॥ 1081

రాక్షసీనాం వచః శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **5.24.6** ॥ 1082

యదిదం లోకవిద్విష్టముదాహరత సంగతాః।
నైతన్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతితిష్ఠతి ॥ **5.24.7** ॥ 1083

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి।
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥ **5.24.8** ॥ 1084

దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః।
తం నిత్యమనురక్తాస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా ॥ **5.24.9** ॥ 1085

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి।
అరుంధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా ॥ **5.24.10** ॥ 1086

లోపాముద్రా యథాగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా।
సావిత్రీ సత్యవంతం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా ॥ **5.24.11** ॥ 1087

సౌదాసం మదయంతీవ కేశినీ సగరం యథా।
నైషధం దమయంతీవ భైమీ పతిమనువ్రతా ॥ **5.24.12** ॥ 1088

తథాహమిక్ష్వాకువరం రామం పతిమనువ్రతా।
సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్చ్ఛితాః।
భర్త్సయంతి స్మ పరుషైర్వాక్యై రావణచోదితాః ॥ **5.24.13** ॥ 1089

అవలీనః స నిర్వాక్యో హనుమాన్ శింశపాద్రుమే।
సీతాం సంతర్జయంతీస్తా రాక్షసీరశృణోత్ కపిః ॥ **5.24.14** ॥ 1090

తామభిక్రమ్య సంరబ్ధా వేపమానాం సమంతతః।
భృశం సంలిలిహుర్దీప్తాన్ ప్రలంబాన్ దశనచ్ఛదాన్ ॥ **5.24.15** ॥ 1091

ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యాశు పరశ్వధాన్।
నేయమర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపం ॥ **5.24.16** ॥ 1092

సా భర్త్స్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాంగనా।
సా బాష్పమపమార్జంతీ శింశపాం తాముపాగమత్ ॥ **5.24.17** ॥ 1093

తతస్తాం శింశపాం సీతా రాక్షసీభిః సమావృతా।
అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థౌ శోకపరిప్లుతా ॥ **5.24.18** ॥ 1094

తాం కృశాం దీనవదనాం మలినాంబరవాసినీం।
భర్త్సయాంచక్రిరే భీమా రాక్షస్యస్తాః సమంతతః ॥ **5.24.19** ॥ 1095

తతస్తు వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా।
అబ్రవీత్ కుపితాకారా కరాలా నిర్ణతోదరీ ॥ **5.24.20** ॥ 1096

సీతే పర్యాప్తమేతావద్ భర్తుః స్నేహః ప్రదర్శితః।
సర్వత్రాతికృతం భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే ॥ **5.24.21** ॥ 1097

పరితుష్టాస్మి భద్రం తే మానుషస్తే కృతో విధిః।
మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువంత్యాః కురు మైథిలి ॥ **5.24.22** ॥ 1098

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసాం।
విక్రాంతమాపతంతం చ సురేశమివ వాసవం ॥ **5.24.23** ॥ 1099

దక్షిణం త్యాగశీలం చ సర్వస్య ప్రియవాదినం।
మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్వా రావణమాశ్రయ ॥ **5.24.24** ॥ 1100

దివ్యాంగరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా।
అద్యప్రభృతి లోకానాం సర్వేషామీశ్వరీ భవ ॥ **5.24.25** ॥ 1101

అగ్నేః స్వాహా యథా దేవీ శచీ వేంద్రస్య శోభనే।
కిం తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా ॥ **5.24.26** ॥ 1102

ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి।
అస్మిన్ ముహూర్తే సర్వాస్త్వాం భక్షయిష్యామహే వయం ॥ **5.24.27** ॥ 1103

అన్యా తు వికటా నామ లంబమానపయోధరా।
అబ్రవీత్ కుపితా సీతాం ముష్టిముద్యమ్య తర్జతీ ॥ **5.24.28** ॥ 1104

బహూన్యప్రతిరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే।
అనుక్రోశాన్మృదుత్వాచ్చ సోఢాని తవ మైథిలి ॥ **5.24.29** ॥ 1105

న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్కృతం।
ఆనీతాసి సముద్రస్య పారమన్యైర్దురాసదం ॥ **5.24.30** ॥ 1106

రావణాంతఃపురే ఘోరే ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి।
రావణస్య గృహే రుద్ధా అస్మాభిస్త్వభిరక్షితా ॥ **5.24.31** ॥ 1107

న త్వాం శక్తః పరిత్రాతుమపి సాక్షాత్ పురందరః।
కురుష్వ హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి ॥ **5.24.32** ॥ 1108

అలమశ్రునిపాతేన త్యజ శోకమనర్థకం।
భజ ప్రీతిం ప్రహర్షం చ త్యజంతీ నిత్యదైన్యతాం ॥ **5.24.33** ॥ 1109

సీతే రాక్షసరాజేన పరిక్రీడ యథాసుఖం।
జానీమహే యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమధ్రువం ॥ **5.24.34** ॥ 1110

యావన్న తే వ్యతిక్రామేత్ తావత్ సుఖమవాప్నుహి।
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ ॥ **5.24.35** ॥ 1111

సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే।
స్త్రీసహస్రాణి తే దేవి వశే స్థాస్యంతి సుందరి ॥ **5.24.36** ॥ 1112

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసాం।
ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి ॥ **5.24.37** ॥ 1113

యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్ కరిష్యసి।
తతశ్చండోదరీ నామ రాక్షసీ క్రూరదర్శనా ॥ **5.24.38** ॥ 1114

భ్రామయంతీ మహచ్ఛూలమిదం వచనమబ్రవీత్।
ఇమాం హరిణశావాక్షీం త్రాసోత్కంపపయోధరాం ॥ **5.24.39** ॥ 1115

రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌర్హృదో మే మహానయం।
యకృత్ప్లీహం మహత్ క్రోడం హృదయం చ సబంధనం ॥ **5.24.40** ॥ 1116

గాత్రాణ్యపి తథా శీర్షం ఖాదేయమితి మే మతిః।
తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.24.41** ॥ 1117

కంఠమస్యా నృశంసాయాః పీడయామః కిమాస్యతే।
నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ ॥ **5.24.42** ॥ 1118

నాత్ర కశ్చన సందేహః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి।
తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీవాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.24.43** ॥ 1119

విశస్యేమాం తతః సర్వాన్ సమాన్ కురుత పిండకాన్।
విభజామ తతః సర్వా వివాదో మే న రోచతే ॥ **5.24.44** ॥ 1120

పేయమానీయతాం క్షిప్రం మాల్యం చ వివిధం బహు।
తతః శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.24.45** ॥ 1121

అజాముఖ్యా యదుక్తం వై తదేవ మమ రోచతే।
సురా చానీయతాం క్షిప్రం సర్వశోకవినాశినీ ॥ **5.24.46** ॥ 1122

మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఽథ నికుంభిలాం।
ఏవం నిర్భర్త్స్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా।
రాక్షసీభిర్విరూపాభిర్ధైర్యముత్సృజ్య రోదితి ॥ **5.24.47** ॥ 1123

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచవింశః సర్గః ॥

## రాక్షసీవచోఽనంగీకృత్య శోకసంతప్తాయాః సీతాయా విలాపః

అథ తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు।
రాక్షసీనామసౌమ్యానాం రురోద జనకాత్మజా ॥ **5.25.1** ॥ 1124

ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ।
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ **5.25.2** ॥ 1125

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి।
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥ **5.25.3** ॥ 1126

సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా।
న శర్మ లేభే శోకార్తా రావణేనేవ భర్త్సితా ॥ **5.25.4** ॥ 1127

వేపతే స్మాధికం సీతా విశంతీవాంగమాత్మనః।
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివార్దితా ॥ **5.25.5** ॥ 1128

సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలంబ్య పుష్పితాం।
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా ॥ **5.25.6** ॥ 1129

సా స్నాపయంతీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః।
చింతయంతీ న శోకస్య తదాంతమధిగచ్ఛతి ॥ **5.25.7** ॥ 1130

సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా।
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనాభవత్ ॥ **5.25.8** ॥ 1131

తస్యాః సా దీర్ఘబహులా వేపంత్యాః సీతయా తదా।
దదృశే కంపితా వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ ॥ **5.25.9** ॥ 1132

సా నిఃశ్వసంతీ శోకార్తా కోపోపహతచేతనా।
ఆర్తా వ్యసృజదశ్రూణి మైథిలీ విలలాప చ ॥ **5.25.10** ॥ 1133

హా రామేతి చ దూఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ।
హా శ్వశ్రూర్మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ ॥ **5.25.11** ॥ 1134

లోకప్రవాదః సత్యోఽయం పండితైః సముదాహృతః।
అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా ॥ **5.25.12** ॥ 1135

యత్రాహమాభిః క్రూరాభీ రాక్షసీభిరిహార్దితా।
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా ॥ **5.25.13** ॥ 1136

ఏషాల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్।
సముద్రమధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా ॥ **5.25.14** ॥ 1137

భర్తారం తమపశ్యంతీ రాక్షసీవశమాగతా।
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా ॥ **5.25.15** ॥ 1138

తం పద్మదలపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినం।
ధన్యాః పశ్యంతి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినం ॥ **5.25.16** ॥ 1139

సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా।
తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవనం ॥ **5.25.17** ॥ 1140

కీదృశం తు మహాపాపం మయా దేహాంతరే కృతం।
తేనేదం ప్రాప్యతే ఘోరం మహాదుఃఖం సుదారుణం ॥ **5.25.18** ॥ 1141

జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా।
రాక్షసీభిశ్చ రక్షంత్యా రామో నాసాద్యతే మయా ॥ **5.25.19** ॥ 1142

ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతాం।
న శక్యం యత్ పరిత్యక్తుమాత్మచ్ఛందేన జీవితం ॥ **5.25.20** ॥ 1143

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షడ్వింశః సర్గః ॥

## సీతాయాః కరుణో విలాపః స్వప్రాణపరిత్యాగనిశ్చయశ్చ

ప్రసక్తాశ్రుముఖీ త్వేవం బ్రువతీ జనకాత్మజా ।
అధోగతముఖీ బాలా విలప్తుముపచక్రమే ॥ **5.26.1** ॥ 1144

ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ భ్రాంతచిత్తేవ శోచతీ ।
ఉపావృత్తా కిశోరీవ విచేష్టంతీ మహీతలే ॥ **5.26.2** ॥ 1145

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా ।
రావణేన ప్రమథ్యాహమానీతా క్రోశతీ బలాత్ ॥ **5.26.3** ॥ 1146

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్స్యమానా చ దారుణం ।
చింతయంతీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితుముత్సహే ॥ **5.26.4** ॥ 1147

నహి మే జీవితేనార్థో నైవార్థైర్న చ భూషణైః ।
వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథం ॥ **5.26.5** ॥ 1148

అశ్మసారమిదం నూనమథవాప్యజరామరం ।
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేన విశీర్యతే ॥ **5.26.6** ॥ 1149

ధిజ్మామనార్యామసతీం యాహం తేన వినా కృతా ।
ముహూర్తమపి జీవామి జీవితం పాపజీవికా ॥ **5.26.7** ॥ 1150

చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరం ।
రావణం కిం పునరహం కామయేయం విగర్హితం ॥ **5.26.8** ॥ 1151

ప్రత్యాఖ్యానం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులం।
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి ॥ **5.26.9** ॥ 1152

ఛిన్నా భిన్నా ప్రభిన్నా వా దీప్తా వాగ్నౌ ప్రదీపితా।
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరం ॥ **5.26.10** ॥ 1153

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః।
సద్వృత్తో నిరనుక్రోశః శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్ ॥ **5.26.11** ॥ 1154

రాక్షసానాం జనస్థానే సహస్రాణి చతుర్దశ।
ఏకేనైవ నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ **5.26.12** ॥ 1155

నిరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా।
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హంతుమాహవే ॥ **5.26.13** ॥ 1156

విరాధో దండకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః।
రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ **5.26.14** ॥ 1157

కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్ప్రధర్షణా।
న తు రాఘవబాణానాం గతిరోధో భవిష్యతి ॥ **5.26.15** ॥ 1158

కిం ను తత్ కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః।
రక్షసాపహృతాం భార్యామిష్టాం యో నాభిపద్యతే ॥ **5.26.16** ॥ 1159

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః।
జానన్నపి స తేజస్వీ ధర్షణాం మర్షయిష్యతి ॥ **5.26.17** ॥ 1160

హృతేతి మాం యోఽధిగత్య రాఘవాయ నివేదయేత్।
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః ॥ **5.26.18** ॥ 1161

కృతం కర్మ మహత్ తేన మాం తథాభ్యవపద్యతా।
తిష్ఠతా రావణవధే వృద్ధేనాపి జటాయుషా ॥ **5.26.19** ॥ 1162

యది మామిహ జానీయాద్ వర్తమానాం హి రాఘవః।
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసం ॥ **5.26.20** ॥ 1163

నిర్దహేచ్చ పురీం లంకాం నిర్దహేచ్చ మహోదధిం।
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్ ॥ **5.26.21** ॥ 1164

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే।
యథాహమేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః ॥ **5.26.22** ॥ 1165

అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యాద్ రామః సలక్ష్మణః।
నహి తాభ్యాం రిపుర్దృష్టో ముహూర్తమపి జీవతి ॥ **5.26.23** ॥ 1166

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమండలమండితా।
అచిరేణైవ కాలేన శ్మశానసదృశీ భవేత్ ॥ **5.26.24** ॥ 1167

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యామ్యేనం మనోరథం।
దుష్ప్రస్థానోఽయమాభాతి సర్వేషాం వో విపర్యయః ॥ **5.26.25** ॥ 1168

యాదృశాని తు దృశ్యంతే లంకాయామశుభాని తు।
అచిరేణైవ కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా ॥ **5.26.26** ॥ 1169

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధిపే।
శోషమేష్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా ॥ **5.26.27** ॥ 1170

పుణ్యోత్సవసమృద్ధా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసా।
భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాంగనా ॥ **5.26.28** ॥ 1171

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదతీనాం గృహే గృహే।
శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిం ॥ **5.26.29** ॥ 1172

సాంధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా।
భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః ॥ **5.26.30** ॥ 1173

యది నామ స శూరో మాం రామో రక్తాంతలోచనః।
జానీయాద్ వర్తమానాం యాం రాక్షసస్య నివేశనే ॥ **5.26.31** ॥ 1174

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే।
సమయో యస్తు నిర్దిష్టస్తస్య కాలోఽయమాగతః ॥ **5.26.32** ॥ 1175

స చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుష్టేన వర్తతే।
అకార్యం యే న జానంతి నైర్ఋతాః పాపకారిణః ॥ **5.26.33** ॥ 1176

అధర్మాత్ తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సాంప్రతం।
నైతే ధర్మం విజానంతి రాక్షసాః పిశితాశనాః ॥ **5.26.34** ॥ 1177

ధ్రువం మాం ప్రాతరాశార్థం రాక్షసః కల్పయిష్యతి।
సాహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనం ॥ **5.26.35** ॥ 1178

రామం రక్తాంతనయనమపశ్యంతీ సుదుఃఖితా।
క్షిప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా ॥ **5.26.36** ॥ 1179

నాజానాజ్జీవతీం రామః స మాం భరతపూర్వజః।
జానంతౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వ్యాం హి పరిమార్గణం ॥ **5.26.37** ॥ 1180

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః।
దేవలోకమితో యాతస్త్యక్త్వా దేహం మహీతలే ॥ **5.26.38** ॥ 1181

ధన్యా దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః।
మమ పశ్యంతి యే వీరం రామం రాజీవలోచనం ॥ **5.26.39** ॥ 1182

అథవా నహి తస్యార్థో ధర్మకామస్య ధీమతః।
మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః ॥ **5.26.40** ॥ 1183

దృశ్యమానే భవేత్ ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యదృశ్యతః।
నాశయంతి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి ॥ **5.26.41** ॥ 1184

కిం వా మయ్యగుణాః కేచిత్ కిం వా భాగ్యక్షయో హి మే।
యా హి సీతా వరార్హేణ హీనా రామేణ భామినీ ॥ **5.26.42** ॥ 1185

శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తుం విహీనాయా మహాత్మనా।
రామాదక్లిష్టచారిత్రాచ్ఛీఘ్రాచ్ఛత్రునిబర్హణాత్ ॥ **5.26.43** ॥ 1186

అథవా న్యస్తశస్త్రౌ తౌ వనే మూలఫలాశనౌ।
భ్రాతరౌ హి నరశ్రేష్ఠౌ చరంతౌ వనగోచరౌ ॥ **5.26.44** ॥ 1187

అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా।
ఛద్మనా ఘాతితౌ శూరౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ **5.26.45** ॥ 1188

సాహమేవంవిధే కాలే మర్తుమిచ్ఛామి సర్వతః।
న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుఃఖేఽతివర్తతి ॥ **5.26.46** ॥ 1189

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయః సత్యసమ్మతాః।
జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే ॥ **5.26.47** ॥ 1190

ప్రియాన్న సంభవేద్ దుఃఖమప్రియాదధికం భవేత్।
తాభ్యాం హి తే వియుజ్యంతే నమస్తేషాం మహాత్మనాం ॥ **5.26.48** ॥ 1191

సాహం త్యక్తా ప్రియేణైవ రామేణ విదితాత్మనా।
ప్రాణాంస్త్యక్ష్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశం ॥ **5.26.49** ॥ 1192

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షడ్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తవింశః సర్గః ॥

## త్రిజటాయాః స్వప్నస్తత్ర రక్షసాం వినాశస్య శ్రీరాఘవవిజయస్య చ సూచనం

ఇత్యుక్తాః సీతయా ఘోరం రాక్షస్యః క్రోధమూర్చ్ఛితాః।
కాశ్చిజ్జగ్ముస్తదాఖ్యాతుం రావణస్య దురాత్మనః ॥ **5.27.1** ॥ 1193

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో భీమదర్శనాః।
పునః పరుషమేకార్థమనర్థార్థమథాబ్రువన్ ॥ **5.27.2** ॥ 1194

అద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే।
రాక్షస్యో భక్షయిష్యంతి మాంసమేతద్ యథాసుఖం ॥ **5.27.3** ॥ 1195

సీతాం తాభిరనార్యాభిర్దృష్ట్వా సంతర్జితాం తదా।
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా ప్రబుద్ధా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.27.4** ॥ 1196

ఆత్మానం ఖాదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ।
జనకస్య సుతామిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ ॥ **5.27.5** ॥ 1197

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః।
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా భవాయ చ ॥ **5.27.6** ॥ 1198

ఏవముక్తాస్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్చ్ఛితాః।
సర్వా ఏవాబ్రువన్ భీతాస్త్రిజటాం తామిదం వచః ॥ **5.27.7** ॥ 1199

కథయస్వ త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి।
తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం రాక్షసీనాం ముఖోద్గతం ॥ **5.27.8** ॥ 1200

ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్నసంశ్రితం।
గజదంతమయీం దివ్యాం శిబికామంతరిక్షగాం ॥ **5.27.9** ॥ 1201

యుక్తాం వాజిసహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః।
శుక్లమాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సమాగతః ॥ **5.27.10** ॥ 1202

స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లాంబరావృతా।
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతపర్వతమాస్థితా ॥ **5.27.11** ॥ 1203

రామేణ సంగతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా।
రాఘవశ్చ పునర్దృష్టశ్చతుర్దంతం మహాగజం ॥ **5.27.12** ॥ 1204

ఆరూఢః శైలసంకాశం చకాస సహలక్ష్మణః।
తతస్తు సూర్యసంకాశౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా ॥ **5.27.13** ॥ 1205

శుక్లమాల్యాంబరధరౌ జానకీం పర్యుపస్థితౌ।
తతస్తస్య నగస్యాగ్రే హ్యేకాశస్థస్య దంతినః ॥ **5.27.14** ॥ 1206

భర్తా పరిగృహీతస్య జానకీ స్కంధమాశ్రితా।
భర్తురంకాత్ సముత్పత్య తతః కమలలోచనా ॥ **5.27.15** ॥ 1207

చంద్రసూర్యౌ మయా దృష్టా పాణిభ్యాం పరిమార్జతీ।
తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యామాస్థితః స గజోత్తమః।
సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః ॥ **5.27.16** ॥ 1208

పాండురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయం।
ఇహోపయాతః కాకుత్స్థః సీతయా సహ భార్యయా ॥ **5.27.17** ॥ 1209

శుక్లమాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సహాగతః।
తతోఽన్యత్ర మయా దృష్టో రామః సత్యపరాక్రమః ॥ **5.27.18** ॥ 1210

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ వీర్యవాన్ ।
ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభం ॥ **5.27.19** ॥ 1211

ఉత్తరాం దిశమాలోచ్య ప్రస్థితః పురుషోత్తమః ।
ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః ॥ **5.27.20** ॥ 1212

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా ।
న హి రామో మహాతేజాః శక్యో జేతుం సురాసురైః ॥ **5.27.21** ॥ 1213

రాక్షసైర్వాపి చాన్యైర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ ।
రావణశ్చ మయా దృష్టో ముండస్తైలసముక్షితః ॥ **5.27.22** ॥ 1214

రక్తవాసాః పిబన్మత్తః కరవీరకృతస్రజః ।
విమానాత్ పుష్పకాదద్య రావణః పతితః క్షితౌ ॥ **5.27.23** ॥ 1215

కృష్యమాణః స్త్రియా ముండో దృష్టః కృష్ణాంబరః పునః ।
రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః ॥ **5.27.24** ॥ 1216

పిబంస్తైలం హసన్ నృత్యన్ భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః ।
గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః ॥ **5.27.25** ॥ 1217

పునరేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః ।
పతితోఽవాక్శిరా భూమౌ గర్దభాద్ భయమోహితః ॥ **5.27.26** ॥ 1218

సహసోత్థాయ సంభ్రాంతో భయార్తో మదవిహ్వలః ।
ఉన్మత్తరూపో దిగ్వాసా దుర్వాక్యం ప్రలపన్ బహు ॥ **5.27.27** ॥ 1219

దుర్గంధం దుఃసహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమం ।
మలపంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్నస్తత్ర స రావణః ॥ **5.27.28** ॥ 1220

ప్రస్థితో దక్షిణామాశాం ప్రవిష్టోఽకర్దమం హ్రదం ।
కంఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ ॥ **5.27.29** ॥ 1221

కాలీ కర్దమలిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి।
ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుంభకర్ణో మహాబలః ॥ **5.27.30** ॥ 1222

రావణస్య సుతాః సర్వే ముండాస్తైలసముక్షితాః।
వరాహేణ దశగ్రీవః శిశుమారేణ చేంద్రజిత్ ॥ **5.27.31** ॥ 1223

ఉష్ట్రేణ కుంభకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశం।
ఏకస్తత్ర మయా దృష్టః శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః ॥ **5.27.32** ॥ 1224

శుక్లమాల్యాంబరధరః శుక్లగంధానులేపనః।
శంఖదుందుభినిర్ఘోషైర్నృత్తగీతైరలంకృతః ॥ **5.27.33** ॥ 1225

ఆరుహ్య శైలసంకాశం మేఘస్తనితనిఃస్వనం।
చతుర్దంతం గజం దివ్యమాస్తే తత్ర విభీషణః ॥ **5.27.34** ॥ 1226

చతుర్భిః సచివైః సార్ధం వైహాయసముపస్థితః ॥ **5.27.35** ॥ 1227

సమాజశ్చ మహాన్ వృత్తో గీతవాదిత్రనిఃస్వనః।
పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససాం ॥ **5.27.36** ॥ 1228

లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా।
సాగరే పతితా దృష్టా భగ్నగోపురతోరణా ॥ **5.27.37** ॥ 1229

లంకా దృష్టా మయా స్వప్నే రావణేనాభిరక్షితా।
దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా ॥ **5.27.38** ॥ 1230

పీత్వా తైలం ప్రమత్తాశ్చ ప్రహసంత్యో మహాస్వనాః।
లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం సర్వా రాక్షసయోషితః ॥ **5.27.39** ॥ 1231

కుంభకర్ణాదయశ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః।
రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయహ్రదం ॥ **5.27.40** ॥ 1232

అపగచ్ఛత పశ్యధ్వం సీతామాప్నోతి రాఘవః।
ఘాతయేత్ పరమామర్షీ యుష్మాన్ సార్ధం హి రాక్షసైః ॥ **5.27.41** ॥ 1233

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతాం।
భర్త్సితాం తర్జితాం వాపి నానుమంస్యతి రాఘవః ॥ **5.27.42** ॥ 1234

తదలం క్రూరవాక్యైశ్చ సాంత్వమేవాభిధీయతాం।
అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే ॥ **5.27.43** ॥ 1235

యస్యా హ్యేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే।
సా దుఃఖైర్బహుభిర్ముక్తా ప్రియం ప్రాప్నోత్యనుత్తమం ॥ **5.27.44** ॥ 1236

భర్త్సితామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా।
రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానాముపస్థితం ॥ **5.27.45** ॥ 1237

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా।
అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్ ॥ **5.27.46** ॥ 1238

అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే।
విరూపమపి చాంగేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణం ॥ **5.27.47** ॥ 1239

ఛాయావైగుణ్యమాత్రం తు శంకే దుఃఖముపస్థితం।
అదుఃఖార్హామిమాం దేవీం వైహాయసముపస్థితాం ॥ **5.27.48** ॥ 1240

అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యాః పశ్యామ్యహముపస్థితాం।
రాక్షసేంద్రవినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ ॥ **5.27.49** ॥ 1241

నిమిత్తభూతమేతత్ తు శ్రోతుమస్యా మహత్ ప్రియం।
దృశ్యతే చ స్ఫురచ్చక్షుః పద్మపత్రమివాయతం ॥ **5.27.50** ॥ 1242

ఈషద్ధి హృషితో వాస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః।
అకస్మాదేవ వైదేహ్యా బాహురేకః ప్రకంపతే ॥ **5.27.51** ॥ 1243

కరేణుహస్తప్రతిమః సవ్యశ్చోరురనుత్తమః।
వేపన్ కథయతీవాస్యా రాఘవం పురతః స్థితం ॥ **5.27.52** ॥ 1244

పక్షీ చ శాఖానిలయం ప్రవిష్టః
పునః పునశ్చోత్తమసాంత్వవాదీ।
సుస్వాగతం వాచముదీరయాణః
పునః పునశ్చోదయతీవ హృష్టః ॥ **5.27.53** ॥ 1245

తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా।
అవోచద్ యది తత్ తథ్యం భవేయం శరణం హి వః ॥ **5.27.54** ॥ 1246

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టావింశః సర్గః ॥

## విలపంత్యాః సీతాయాః ప్రాణపరిత్యాగాయోద్యమః

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య
తద్ రావణస్య ప్రియమప్రియార్తా ।
సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే
సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా ॥ **5.28.1** ॥ 1247

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరు -
ర్వాగ్భిర్భృశం రావణతర్జితా చ ।
కాంతారమధ్యే విజనే విసృష్టా
బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా ॥ **5.28.2** ॥ 1248

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే
నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సంతః ।
యత్రాహమేవం పరిభర్త్స్యమానా
జీవామి యస్మాత్ క్షణమప్యపుణ్యా ॥ **5.28.3** ॥ 1249

సుఖాద్ విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ -
మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే ।
విదీర్యతే యన్న సహస్రధాద్య
వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య ॥ **5.28.4** ॥ 1250

నైవాస్తి నూనం మమ దోషమత్ర
వధ్యాహమస్యాప్రియదర్శనస్య ।

భావం న చాస్యాహమనుప్రదాతు -
మలం ద్విజో మంత్రమివాద్విజాయ ॥ **5.28.5** ॥ 1251

తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే
గర్భస్థజంతోరివ శల్యకృంతః।
నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః
శస్త్రైః శితైశ్ఛేత్స్యతి రాక్షసేంద్రః ॥ **5.28.6** ॥ 1252

దుఃఖం బతేదం నను దుఃఖితాయా
మాసౌ చిరాయాభిగమిష్యతో ద్వౌ।
బద్ధస్య వధ్యస్య యథా నిశాంతే
రాజోపరోధాదివ తస్కరస్య ॥ **5.28.7** ॥ 1253

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే
హా రామమాతః సహ మే జనన్యః।
ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా
మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా ॥ **5.28.8** ॥ 1254

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య
సత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ।
నూనం విశస్తౌ మమ కారణాత్ తౌ
సింహర్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన ॥ **5.28.9** ॥ 1255

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ
మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీం।
యత్రార్యపుత్రౌ విససర్జ మూఢా
రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ ॥ **5.28.10** ॥ 1256

హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో
హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర।

హా జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ
వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానాం ॥ **5.28.11** ॥ 1257

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ
భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే।
పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం
కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణాం ॥ **5.28.12** ॥ 1258

మోఘో హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం
తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థం।
యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా
హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా ॥ **5.28.13** ॥ 1259

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా
వనాన్నివృత్తశ్చరితవ్రతశ్చ।
స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభిః
సంరంస్యసే వీతభయః కృతార్థః ॥ **5.28.14** ॥ 1260

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా
చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా।
మోఘం చరిత్వాథ తపో వ్రతం చ
త్యక్ష్యామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యాం ॥ **5.28.15** ॥ 1261

సంజీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం
విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి।
విషస్య దాతా న తు మేఽస్తి కశ్చి-
చ్ఛస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య ॥ **5.28.16** ॥ 1262

శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య
సీతాథ వేణీగ్రథనం గృహీత్వా।

ఉద్బద్ధ్య వేణ్యుద్గ్రథనేన శీఘ్ర -
మహం గమిష్యామి యమస్య మూలం ॥ **5.28.17** ॥ 1263

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ
శాఖాం గృహీత్వా చ నగస్య తస్య।
తస్యాస్తు రామం పరిచింతయంత్యా
రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగ్యాః ॥ **5.28.18** ॥ 1264

తస్యా విశోకాని తదా బహూని
ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే।
ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః
పురాపి సిద్ధాన్యుపలక్షితాని ॥ **5.28.19** ॥ 1265

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టావింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకోనత్రింశః సర్గః ॥

## సీతాయాః శుభశకునాని

తథాగతాం తాం వ్యథితామనిందితాం
వ్యతీతహర్షాం పరిదీనమానసాం।
శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
నరం శ్రియా జుష్టమివోపసేవినః ॥ **5.29.1** ॥ 1266

తస్యాః శుభం వామమరాలపక్ష్మ -
రాజ్యావృతం కృష్ణవిశాలశుక్లం।
ప్రాస్పందతైకం నయనం సుకేశ్యా
మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రం ॥ **5.29.2** ॥ 1267

భుజశ్చ చార్వంచితవృత్తపీనః
పరార్ధ్యకాలాగురుచందనార్హః।
అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ
చిరేణ వామః సమవేపతాశు ॥ **5.29.3** ॥ 1268

గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీన -
స్తయోర్ద్వయోః సంహతయోస్తు జాతః।
ప్రస్పందమానః పునరూరురస్యా
రామం పురస్తాత్ స్థితమాచచక్షే ॥ **5.29.4** ॥ 1269

శుభం పునర్హేమసమానవర్ణ -
మీషద్రజోధ్వస్తమివాతులాక్ష్యాః।

వాసః స్థితాయాః శిఖరాగ్రదంత్యాః
కించిత్ పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః ॥ **5.29.5** ॥ 1270

ఏతైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూః
సంచోదితా ప్రాగపి సాధుసిద్ధైః।
వాతాతపక్లాంతమివ ప్రణష్టం
వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష ॥ **5.29.6** ॥ 1271

తస్యాః పునర్బింబఫలోపమోష్ఠం
స్వక్షిభ్రుకేశాంతమరాలపక్ష్మ।
వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రం
రాహోర్ముఖాచ్చంద్ర ఇవ ప్రముక్తః ॥ **5.29.7** ॥ 1272

సా వీతశోకా వ్యపనీతతంద్రా
శాంతజ్వరా హర్షవిబుద్ధసత్త్వా।
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే
శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన ॥ **5.29.8** ॥ 1273

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రింశః సర్గః ॥

## సీతయా సహ కర్తవ్యే వార్తాలాపే హనుమతో విచారణా

హనుమానపి విక్రాంతః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః।
సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జితం ॥ **5.30.1** ॥ 1274

అవేక్షమాణస్తాం దేవీం దేవతామివ నందనే।
తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః ॥ **5.30.2** ॥ 1275

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే సేయమాసాదితా మయా ॥ **5.30.3** ॥ 1276

చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోఃశక్తిమవేక్షతా।
గూఢేన చరతా తావదవేక్షితమిదం మయా ॥ **5.30.4** ॥ 1277

రాక్షసానాం విశేషశ్చ పురీ చేయం నిరీక్షితా।
రాక్షసాధిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ ॥ **5.30.5** ॥ 1278

యథా తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః।
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీం ॥ **5.30.6** ॥ 1279

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం।
అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖస్య న హ్యంతమధిగచ్ఛతీం ॥ **5.30.7** ॥ 1280

యది హ్యహం సతీమేనాం శోకోపహతచేతనాం।
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్ గమనం భవేత్ ॥ **5.30.8** ॥ 1281

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ।
పరిత్రాణమపశ్యంతీ జానకీ జీవితం త్యజేత్ ॥ **5.30.9** ॥ 1282

యథా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రనిభాననః।
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః ॥ **5.30.10** ॥ 1283

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమక్షమం చాభిభాషితం।
కథం ను ఖలు కర్తవ్యమిదం కృచ్ఛ్రగతో హ్యహం ॥ **5.30.11** ॥ 1284

అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా।
సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్ష్యతి జీవితం ॥ **5.30.12** ॥ 1285

రామస్తు యది పృచ్ఛేన్మాం కిం మాం సీతాబ్రవీద్ వచః।
కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామసంభాష్య సుమధ్యమాం ॥ **5.30.13** ॥ 1286

సీతాసందేశరహితం మామితస్త్వరయా గతం।
నిర్దహేదపి కాకుత్స్థః క్రోధతీవ్రేణ చక్షుషా ॥ **5.30.14** ॥ 1287

యది వోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్।
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి ॥ **5.30.15** ॥ 1288

అంతరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామవస్థితః।
శనైరాశ్వాసయామ్యద్య సంతాపబహులామిమాం ॥ **5.30.16** ॥ 1289

అహం హ్యతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః।
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతాం ॥ **5.30.17** ॥ 1290

యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతాం।
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి ॥ **5.30.18** ॥ 1291

అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్।
మయా సాంత్వయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిందితా ॥ **5.30.19** ॥ 1292

సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా।
రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసముపైష్యతి ॥ **5.30.20** ॥ 1293

తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్మనస్వినీ।
జానానా మాం విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణం ॥ **5.30.21** ॥ 1294

సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః।
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదంతకోపమః ॥ **5.30.22** ॥ 1295

తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః।
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం మహాబలాః ॥ **5.30.23** ॥ 1296

తం మాం శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశ్చోత్తమశాఖినాం।
దృష్ట్వా చ పరిధావంతం భవేయుః పరిశంకితాః ॥ **5.30.24** ॥ 1297

మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్।
రాక్షస్యో భయవిత్రస్తా భవేయుర్విక్రుతస్వరాః ॥ **5.30.25** ॥ 1298

తతః కుర్యుః సమాహ్వానం రాక్షస్యో రక్షసామపి।
రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే ॥ **5.30.26** ॥ 1299

తే శూలశరనిస్త్రింశవివిధాయుధపాణయః।
ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్ వేగేనోద్వేగకారణాత్ ॥ **5.30.27** ॥ 1300

సంరుద్ధస్తైస్తు పరితో విధమే రాక్షసం బలం।
శక్నుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః ॥ **5.30.28** ॥ 1301

మాం వా గృహ్ణీయురావృత్య బహవః శీఘ్రకారిణః।
స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్ ॥ **5.30.29** ॥ 1302

హింసాభిరుచయో హింస్యురిమాం వా జనకాత్మజాం।
విపన్నం స్యాత్ తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదం ॥ **5.30.30** ॥ 1303

ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే।
సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ ॥ **5.30.31** ॥ 1304

విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే।
నాన్యం పశ్యామి రామస్య సహాయం కార్యసాధనే ॥ **5.30.32** ॥ 1305

విమృశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః।
శతయోజనవిస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిం ॥ **5.30.33** ॥ 1306

కామం హంతుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసాం।
న తు శక్ష్యామ్యహం ప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః ॥ **5.30.34** ॥ 1307

అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే।
కశ్చ నిఃసంశయం కార్యం కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞః ససంశయం ॥ **5.30.35** ॥ 1308

ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే।
ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్యా భవేదనభిభాషణే ॥ **5.30.36** ॥ 1309

భూతాశ్చార్థా విరుధ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః।
విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా ॥ **5.30.37** ॥ 1310

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే।
ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః ॥ **5.30.38** ॥ 1311

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం మమ।
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ ॥ **5.30.39** ॥ 1312

కథం ను ఖలు వాక్యం మే శ్రుణుయాన్నోద్విజేత చ।
ఇతి సంచింత్య హనుమాంశ్చకార మతిమాన్ మతిం ॥ **5.30.40** ॥ 1313

రామమక్లిష్టకర్మాణం సుబంధుమనుకీర్తయన్।
నైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బంధుగతచేతనాం ॥ **5.30.41** ॥ 1314

ఇక్ష్వాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః।
శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్ ॥ **5.30.42** ॥ 1315

శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరం।
శ్రద్ధాస్యతి యథా సీతా తథా సర్వం సమాదధే ॥ **5.30.43** ॥ 1316

ఇతి స బహువిధం మహాప్రభావో
జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః।
మధురమవితథం జగాద వాక్యం
ద్రుమవిటపాంతరమాస్థితో హనూమాన్ ॥ **5.30.44** ॥ 1317

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకత్రింశః సర్గః ॥

## హనుమతా సీతాం శ్రావయితుం శ్రీరామకథాయా వర్ణనం

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహామతిః।
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యా వ్యాజహార హ ॥ **5.31.1** ॥ 1318

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్।
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిరిక్ష్వాకూణాం మహాయశాః ॥ **5.31.2** ॥ 1319

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠస్తపసా చర్షిభిః సమః।
చక్రవర్తికులే జాతః పురందరసమో బలే ॥ **5.31.3** ॥ 1320

అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః।
ముఖ్యస్యేక్ష్వాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మివర్ధనః ॥ **5.31.4** ॥ 1321

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః।
పృథివ్యాం చతురంతాయాం విశ్రుతః సుఖదః సుఖీ ॥ **5.31.5** ॥ 1322

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః।
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్మతాం ॥ **5.31.6** ॥ 1323

రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య స్వజనస్యాపి రక్షితా।
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః ॥ **5.31.7** ॥ 1324

తస్య సత్యాభిసంధస్య వృద్ధస్య వచనాత్ పితుః।
సభార్యః సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రజితో వనం ॥ **5.31.8** ॥ 1325

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా।
రాక్షసా నిహతాః శూరా బహవః కామరూపిణః ॥ **5.31.9** ॥ 1326

జనస్థానవధం శ్రుత్వా నిహతౌ ఖరదూషణౌ।
తతస్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు ॥ **5.31.10** ॥ 1327

వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా।
స మార్గమాణస్తాం దేవీం రామః సీతామనిందితాం ॥ **5.31.11** ॥ 1328

ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరం।
తతః స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః ॥ **5.31.12** ॥ 1329

ఆయచ్ఛత్ కపిరాజ్యం తు సుగ్రీవాయ మహాత్మనే।
సుగ్రీవేణాభిసందిష్టా హరయః కామరూపిణః ॥ **5.31.13** ॥ 1330

దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతః సహస్రశః।
అహం సంపాతివచనాచ్ఛతయోజనమాయతం ॥ **5.31.14** ॥ 1331

తస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః సముద్రం వేగవాన్ ప్లుతః।
యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మవతీం చ తాం ॥ **5.31.15** ॥ 1332

అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా।
విరరామైవముక్త్వా స వాచం వానరపుంగవః ॥ **5.31.16** ॥ 1333

జానకీ చాపి తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయం పరమం గతా।
తతః సా వక్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసంవృతం।
ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశపామన్వవైక్షత ॥ **5.31.17** ॥ 1334

నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ
దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య।

స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ
సర్వాత్మనా రామమనుస్మరంతీ ॥ **5.31.18** ॥ 1335

సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథా హ్యధస్తా -
న్నిరీక్షమాణా తమచింత్యబుద్ధిం ।
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం
వాతాత్మజం సూర్యమివోదయస్థం ॥ **5.31.19** ॥ 1336

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్వాత్రింశః సర్గః ॥
## సీతాయా వితర్కః

తతః శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా।
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగలం ॥ **5.32.1** ॥ 1337

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినం।
ఫుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్తచామీకరేక్షణం ॥ **5.32.2** ॥ 1338

సాథ దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదవస్థితం।
మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా ॥ **5.32.3** ॥ 1339

అహో భీమమిదం సత్త్వం వానరస్య దురాసదం।
దుర్నిరీక్ష్యమిదం మత్వా పునరేవ ముమోహ సా ॥ **5.32.4** ॥ 1340

విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా।
రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ ॥ **5.32.5** ॥ 1341

రురోద సహసా సీతా మందమందస్వరా సతీ।
సాథ దృష్ట్వా హరివరం వినీతవదుపాగతం।
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయమితి భామినీ ॥ **5.32.6** ॥ 1342

సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం
శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారం।
దదర్శ పింగప్రవరం మహార్హం
వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం ॥ **5.32.7** ॥ 1343

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విపన్నా
గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా।
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య చైవం
విచింతయామాస విశాలనేత్రా ॥ **5.32.8** ॥ 1344

స్వప్నో మయాయం వికృతోఽద్య దృష్టః
శాఖామృగః శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః।
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః ॥ **5.32.9** ॥ 1345

స్వప్నో హి నాయం నహి మేఽస్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః।
సుఖం హి మే నాస్తి యతో విహీనా
తేనేందుపూర్ణప్రతిమాననేన ॥ **5.32.10** ॥ 1346

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ।
తస్యానురూపం చ కథాం తదర్థా -
మేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి ॥ **5.32.11** ॥ 1347

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన
సంపీడితా తద్గతసర్వభావా।
విచింతయంతీ సతతం తమేవ
తథైవ పశ్యామి తథా శృణోమి ॥ **5.32.12** ॥ 1348

మనోరథః స్యాదితి చింతయామి
తథాపి బుద్ధ్యాపి వితర్కయామి।
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం
సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మాం ॥ **5.32.13** ॥ 1349

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే
స్వయంభువే చైవ హుతాశనాయ చ।
అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో
వనౌకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా ॥ **5.32.14** ॥ 1350

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రయస్త్రింశః సర్గః ॥

## ఆత్మానం పరిచాయయంత్యా సీతయా స్వవనాగమనాపహరణయోర్వృత్తాంతస్య వర్ణనం

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్ తస్మాద్ విద్రుమప్రతిమాననః।
వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపసృత్య చ ॥ **5.33.1** ॥ 1351

తామబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా ॥ **5.33.2** ॥ 1352

కా ను పద్మపలాశాక్షి క్లిష్టకౌశేయవాసిని।
ద్రుమస్య శాఖామాలంబ్య తిష్ఠసి త్వమనిందితే ॥ **5.33.3** ॥ 1353

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజం।
పుండరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణమివోదకం ॥ **5.33.4** ॥ 1354

సురాణామసురాణాం చ నాగగంధర్వరక్షసాం।
యక్షాణాం కిన్నరాణాం చ కా త్వం భవసి శోభనే ॥ **5.33.5** ॥ 1355

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే।
వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే ॥ **5.33.6** ॥ 1356

కిన్ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్।
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠా సర్వగుణాధికా ॥ **5.33.7** ॥ 1357

కోపాద్ వా యది వా మోహాద్ భర్తారమసితేక్షణే।
వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం వాసి కల్యాణ్యరుంధతీ ॥ **5.33.8** ॥ 1358

కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే।
అస్మాల్లోకాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి ॥ **5.33.9** ॥ 1359

రోదనాదతినిఃశ్వాసాద్ భూమిసంస్పర్శనాదపి।
న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞః సంజ్ఞావధారణాత్ ॥ **5.33.10** ॥ 1360

వ్యంజనాని హి తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే।
మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యా చ మే మతా ॥ **5.33.11** ॥ 1361

రావణేన జనస్థానాద్ బలాత్ ప్రమథితా యది।
సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్మమాచక్ష్వ పృచ్ఛతః ॥ **5.33.12** ॥ 1362

యథా హి తవ వై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషం।
తపసా చాన్వితో వేషస్త్వం రామమహిషీ ధ్రువం ॥ **5.33.13** ॥ 1363

సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా।
ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనూమంతం ద్రుమాశ్రితం ॥ **5.33.14** ॥ 1364

పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః।
స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్యప్రణాశినః ॥ **5.33.15** ॥ 1365

దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః।
సీతేతి నామ్నా చోక్తాహం భార్యా రామస్య ధీమతః ॥ **5.33.16** ॥ 1366

సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే।
భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామసమృద్ధినీ ॥ **5.33.17** ॥ 1367

తతస్త్రయోదశే వర్షే రాజ్యే చేక్ష్వాకునందనం।
అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే ॥ **5.33.18** ॥ 1368

తస్మిన్ సంభ్రియమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే।
కైకేయీ నామ భర్తారమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **5.33.19** ॥ 1369

న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనం।
ఏష మే జీవితస్యాంతో రామో యద్యభిషిచ్యతే ॥ **5.33.20** ॥ 1370

యత్ తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ।
తచ్చేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః ॥ **5.33.21** ॥ 1371

స రాజా సత్యవాగ్ దేవ్యా వరదానమనుస్మరన్।
ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూరమప్రియం ॥ **5.33.22** ॥ 1372

తతస్తం స్థవిరో రాజా సత్యధర్మే వ్యవస్థితః।
జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత ॥ **5.33.23** ॥ 1373

స పితుర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్ పరం ప్రియం।
మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్ ॥ **5.33.24** ॥ 1374

దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సత్యం బ్రూయాన్న చానృతం।
అపి జీవితహేతోర్హి రామః సత్యపరాక్రమః ॥ **5.33.25** ॥ 1375

స విహాయోత్తరీయాణి మహార్హాణి మహాయశాః।
విసృజ్య మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్ ॥ **5.33.26** ॥ 1376

సాహం తస్యాగ్రతస్తూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ।
నహి మే తేన హీనాయా వాసః స్వర్గేఽపి రోచతే ॥ **5.33.27** ॥ 1377

ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిర్మిత్రనందనః।
పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే కుశచీరైరలంకృతః ॥ **5.33.28** ॥ 1378

తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః।
ప్రవిష్టాః స్మ పురాదృష్టం వనం గంభీరదర్శనం ॥ **5.33.29** ॥ 1379

వసతో దండకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః।
రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా ॥ **5.33.30** ॥ 1380

ద్వౌ మాసౌ తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః।
ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తతస్త్యక్ష్యామి జీవితం ॥ **5.33.31** ॥ 1381

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయస్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుస్త్రింశః సర్గః ॥

## హనుమతి సీతాయాః సందేహః స్వత ఏవ తస్య సమాధానం చ సీతాయా ఆదేశేన హనుమతా శ్రీరామగుణానాం వర్ణనం

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ హరిపుంగవః।
దుఃఖాద్ దుఃఖాభిభూతాయాః సాంత్వముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.34.1** ॥ 1382

అహం రామస్య సందేశాద్ దేవి దూతస్తవాగతః।
వైదేహి కుశలీ రామః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **5.34.2** ॥ 1383

యో బ్రాహ్మమస్త్రం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః।
స త్వాం దాశరథీ రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **5.34.3** ॥ 1384

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తేఽనుచరః ప్రియః।
కృతవాంఛోకసంతప్తః శిరసా తేఽభివాదనం ॥ **5.34.4** ॥ 1385

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః।
ప్రతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ **5.34.5** ॥ 1386

కల్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా।
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్షశతాదపి ॥ **5.34.6** ॥ 1387

తయోః సమాగమే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాద్భుతా।
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః ॥ **5.34.7** ॥ 1388

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
సీతాయాః శోకతప్తాయాః సమీపముపచక్రమే ॥ **5.34.8** ॥ 1389

యథా యథా సమీపం స హనూమానుపసర్పతి।
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే ॥ **5.34.9** ॥ 1390

అహో ధిగ్ ధిక్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే।
రూపాంతరముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః ॥ **5.34.10** ॥ 1391

తామశోకస్య శాఖాం తు విముక్త్వా శోకకర్శితా।
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ ॥ **5.34.11** ॥ 1392

అవందత మహాబాహుస్తతస్తాం జనకాత్మజాం।
సా చైనం భయసంత్రస్తా భూయో నైనముదైక్షత ॥ **5.34.12** ॥ 1393

తం దృష్ట్వా వందమానం చ సీతా శశినిభాననా।
అబ్రవీద్ దీర్ఘముచ్ఛ్వస్య వానరం మధురస్వరా ॥ **5.34.13** ॥ 1394

మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణః స్వయం।
ఉత్పాదయసి మే భూయః సంతాపం తన్న శోభనం ॥ **5.34.14** ॥ 1395

స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపవాన్।
జనస్థానే మయా దృష్టస్త్వం స ఏవ హి రావణః ॥ **5.34.15** ॥ 1396

ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర।
సంతాపయసి మాం భూయః సంతాపం తన్న శోభనం ॥ **5.34.16** ॥ 1397

అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితం।
మనసో హి మమ ప్రీతిరుత్పన్నా తవ దర్శనాత్ ॥ **5.34.17** ॥ 1398

యది రామస్య దూతస్త్వమాగతో భద్రమస్తు తే।
పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే ॥ **5.34.18** ॥ 1399

గుణాన్ రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర।
చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః ॥ **5.34.19** ॥ 1400

అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాహమేవ చిరాహృతా।
ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసం ॥ **5.34.20** ॥ 1401

స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణం।
పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ ॥ **5.34.21** ॥ 1402

నాహం స్వప్నమిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరం।
న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ ॥ **5.34.22** ॥ 1403

కిన్ను స్యాచ్చిత్తమోహోఽయం భవేద్ వాతగతిస్త్వియం।
ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదయం మృగతృష్ణికా ॥ **5.34.23** ॥ 1404

అథవా నాయమున్మాదో మోహోఽప్యున్మాదలక్షణః।
సంబుధ్యే చాహమాత్మానమిమం చాపి వనౌకసం ॥ **5.34.24** ॥ 1405

ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలం।
రక్షసాం కామరూపత్వాన్మేనే తం రాక్షసాధిపం ॥ **5.34.25** ॥ 1406

ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా।
న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరం జనకాత్మజా ॥ **5.34.26** ॥ 1407

సీతాయా నిశ్చితం బుద్ధ్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తాం సంప్రహర్షయన్ ॥ **5.34.27** ॥ 1408

ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతః శశీ యథా।
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా ॥ **5.34.28** ॥ 1409

విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః।
సత్యవాదీ మధురవాగ్ దేవో వాచస్పతిర్యథా ॥ **5.34.29** ॥ 1410

రూపవాన్ సుభగః శ్రీమాన్ కందర్ప ఇవ మూర్తిమాన్।
స్థానక్రోధే ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః ॥ **5.34.30** ॥ 1411

బాహుచ్ఛాయామవష్టబ్ధో యస్య లోకో మహాత్మనః।
అపక్రమ్యాశ్రమపదాన్మృగరూపేణ రాఘవం ॥ **5.34.31** ॥ 1412

శూన్యే యేనాపనీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి తత్ఫలం।
అచిరాద్ రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ ॥ **5.34.32** ॥ 1413

క్రోధప్రముక్తైరిషుభిర్జ్వలద్భిరివ పావకైః।
తేనాహం ప్రేషితో దూతస్త్వత్సకాశమిహాగతః ॥ **5.34.33** ॥ 1414

త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్।
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః ॥ **5.34.34** ॥ 1415

అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్।
రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః ॥ **5.34.35** ॥ 1416

రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్।
నిత్యం స్మరతి తే రామః ససుగ్రీవః సలక్ష్మణః ॥ **5.34.36** ॥ 1417

దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీవశమాగతా।
నచిరాద్ ద్రక్ష్యసే రామం లక్ష్మణం చ మహారథం ॥ **5.34.37** ॥ 1418

మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసం।
అహం సుగ్రీవసచివో హనూమాన్ నామ వానరః ॥ **5.34.38** ॥ 1419

ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిం।
కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః ॥ **5.34.39** ॥ 1420

త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమం।
నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి।
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ ॥ **5.34.40** ॥ 1421

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుస్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచత్రింశః సర్గః ॥

## సీతయా పృష్టేన హనుమతా శ్రీరామస్య శారీరికలక్షణానాం గుణానాం చ వర్ణనం నరవానరమైత్రీప్రసంగం శ్రావయిత్వా సీతాయా మనసి స్వకీయవిశ్వాసస్యోత్పాదనం చ

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ ।
ఉవాచ వచనం సాంత్వమిదం మధురయా గిరా ॥ **5.35.1** ॥ 1422

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణం ।
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః ॥ **5.35.2** ॥ 1423

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ వానర ।
తాని భూయః సమాచక్ష్వ న మాం శోకః సమావిశేత్ ॥ **5.35.3** ॥ 1424

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం తస్య చ కీదృశం ।
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే ॥ **5.35.4** ॥ 1425

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
తతో రామం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే ॥ **5.35.5** ॥ 1426

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహి పరిపృచ్ఛసి ।
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ ॥ **5.35.6** ॥ 1427

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై ।
లక్షితాని విశాలాక్షి వదతః శృణు తాని మే ॥ **5.35.7** ॥ 1428

రామః కమలపత్రాక్షః పూర్ణచంద్రనిభాననః ।
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే ॥ **5.35.8** ॥ 1429

తేజసాఽఽదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః।
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః ॥ **5.35.9** ॥ 1430

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా।
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః ॥ **5.35.10** ॥ 1431

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా।
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః ॥ **5.35.11** ॥ 1432

అర్చిష్మానర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః।
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణాం ॥ **5.35.12** ॥ 1433

రాజనీత్యాం వినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసకః।
జ్ఞానవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః ॥ **5.35.13** ॥ 1434

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః।
ధనుర్వేదే చ వేదే చ వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః ॥ **5.35.14** ॥ 1435

విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవః శుభాననః।
గూఢజత్రుః సుతామ్రాక్షో రామో నామ జనైః శ్రుతః ॥ **5.35.15** ॥ 1436

దుందుభిస్వననిర్ఘోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్।
సమశ్చ సువిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః ॥ **5.35.16** ॥ 1437

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః।
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీరస్త్రిషు నిత్యశః ॥ **5.35.17** ॥ 1438

త్రివలీమాంస్త్ర్యవనతశ్చతుర్వ్యంగస్త్రిశీర్షవాన్।
చతుష్కలశ్చతుర్లేఖశ్చతుష్కిష్కుశ్చతుః సమః ॥ **5.35.18** ॥ 1439

చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః।
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ ॥ **5.35.19** ॥ 1440

దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్ ।
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వ్యాప్నోతి రాఘవః ॥ **5.35.20** ॥ 1441

సత్యధర్మరతః శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః ।
దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః ॥ **5.35.21** ॥ 1442

భ్రాతా చాస్య చ వైమాత్రః సౌమిత్రిరమితప్రభః ।
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చాపి తథావిధః ॥ **5.35.22** ॥ 1443

స సువర్ణచ్ఛవిః శ్రీమాన్ రామః శ్యామో మహాయశాః ।
తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనకృతోత్సవౌ ॥ **5.35.23** ॥ 1444

విచిన్వంతౌ మహీం కృత్స్నామస్మాభిః సహ సంగతౌ ।
త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరాం ॥ **5.35.24** ॥ 1445

దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితం ।
ఋష్యమూకస్య మూలే తు బహుపాదపసంకులే ॥ **5.35.25** ॥ 1446

భ్రాతుర్భార్యార్థమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనం ।
వయం చ హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరం ॥ **5.35.26** ॥ 1447

పరిచర్యామహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితం ।
తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ ॥ **5.35.27** ॥ 1448

ఋష్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ ।
స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః ॥ **5.35.28** ॥ 1449

అభిప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః ।
తతః స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః ॥ **5.35.29** ॥ 1450

తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరం ।
తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ ప్రభూ ॥ **5.35.30** ॥ 1451

రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః।
తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ ॥ **5.35.31** ॥ 1452

పృష్ఠమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ।
నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే ॥ **5.35.32** ॥ 1453

తయోరన్యోన్యసంభాషాద్ భృశం ప్రీతిరజాయత।
తత్ర తౌ కీర్తిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ ॥ **5.35.33** ॥ 1454

పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా।
తం తతః సాంత్వయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః ॥ **5.35.34** ॥ 1455

స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తం పురుతేజసా।
తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ **5.35.35** ॥ 1456

లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్।
స శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః ॥ **5.35.36** ॥ 1457

తదాసీన్నిష్ప్రభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్।
తతస్త్వద్ధాత్రశోభీని రక్షసా హ్రియమాణయా ॥ **5.35.37** ॥ 1458

యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే।
తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః ॥ **5.35.38** ॥ 1459

సంహృష్టా దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదుస్తవ।
తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ ॥ **5.35.39** ॥ 1460

స్వనవంత్యవకీర్ణాని తస్మిన్ విహతచేతసి।
తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తదా ॥ **5.35.40** ॥ 1461

తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితం।
పశ్యతస్తాని రుదతస్తామ్యతశ్చ పునః పునః ॥ **5.35.41** ॥ 1462

ప్రాదీపయద్ దాశరథేస్తదా శోకహుతాశనం ॥ **5.35.42** ॥ 1463

శాయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా ।
మయాపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛ్రాదుత్థాపితః పునః ॥ **5.35.43** ॥ 1464

తాని దృష్ట్వా మహార్హాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః ।
రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సంన్యవేశయత్ ॥ **5.35.44** ॥ 1465

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే ।
మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవాగ్నిపర్వతః ॥ **5.35.45** ॥ 1466

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవం ।
తాపయంతి మహాత్మానమగ్న్యగారమివాగ్నయః ॥ **5.35.46** ॥ 1467

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః పరిచాల్యతే ।
మహతా భూమికంపేన మహానివ శిలోచ్చయః ॥ **5.35.47** ॥ 1468

కాననాని సురమ్యాణి నదీప్రస్రవణాని చ ।
చరన్ న రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్ నృపాత్మజే ॥ **5.35.48** ॥ 1469

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః ।
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే ॥ **5.35.49** ॥ 1470

సహితౌ రామసుగ్రీవావుభావకురుతాం తదా ।
సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం ప్రతి ॥ **5.35.50** ॥ 1471

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః ।
కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః ॥ **5.35.51** ॥ 1472

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే ।
సర్వర్క్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్ పతిం ॥ **5.35.52** ॥ 1473

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత।
హనూమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్దూతముపాగతం ॥ **5.35.53** ॥ 1474

స్వం రాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః స్వానానీయ మహాకపీన్।
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ ॥ **5.35.54** ॥ 1475

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసః।
అద్రిరాజప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీం ॥ **5.35.55** ॥ 1476

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనాతురాః।
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః ॥ **5.35.56** ॥ 1477

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూనుర్మహాబలః।
ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రిభాగబలసంవృతః ॥ **5.35.57** ॥ 1478

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే।
భృశం శోకపరీతానామహోరాత్రగణా గతాః ॥ **5.35.58** ॥ 1479

తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ।
భయాచ్చ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్త్యక్తుముపస్థితాః ॥ **5.35.59** ॥ 1480

విచిత్య గిరిదుర్గాణి నదీప్రస్రవణాని చ।
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః ॥ **5.35.60** ॥ 1481

తతస్తస్య గిరేర్మూర్ధ్ని వయం ప్రాయముపాస్మహే।
దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్ వానరపుంగవాన్ ॥ **5.35.61** ॥ 1482

భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః।
తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ తథా వధం ॥ **5.35.62** ॥ 1483

ప్రాయోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః।
తేషాం నః స్వామిసందేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతాం ॥ **5.35.63** ॥ 1484

కార్యహేతోరిహాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్ ।
గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్ ॥ **5.35.64** ॥ 1485

శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్ ।
యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః ॥ **5.35.65** ॥ 1486

ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః ।
అంగదోఽకథయత్ తస్య జనస్థానే మహద్వధం ॥ **5.35.66** ॥ 1487

రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథార్థతః ।
జటాయోస్తు వధం శ్రుత్వా దుఃఖితః సోఽరుణాత్మజః ॥ **5.35.67** ॥ 1488

త్వామాహ స వరారోహే వసంతీం రావణాలయే ।
తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం ॥ **5.35.68** ॥ 1489

అంగదప్రముఖాః సర్వే తతః ప్రస్థాపితా వయం ।
వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాంతముత్తమం ॥ **5.35.69** ॥ 1490

త్వద్దర్శనే కృతోత్సాహా హృష్టాః పుష్టాః ప్లవంగమాః ।
అంగదప్రముఖాః సర్వే వేలోపాంతముపాగతాః ॥ **5.35.70** ॥ 1491

చింతాం జగ్ముః పునర్భీమాం త్వద్దర్శనసముత్సుకాః ।
అథాహం హరిసైన్యస్య సాగరం దృశ్య సీదతః ॥ **5.35.71** ॥ 1492

వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః ।
లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా ॥ **5.35.72** ॥ 1493

రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకనిపీడితా ।
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిందితే ॥ **5.35.73** ॥ 1494

అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహం ।
తన్మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహాగతం ॥ **5.35.74** ॥ 1495

సుగ్రీవసచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజం।
కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః ॥ **5.35.75** ॥ 1496

గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణః శుభలక్షణః।
తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః ॥ **5.35.76** ॥ 1497

అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ।
మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా ॥ **5.35.77** ॥ 1498

దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా।
దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతాం ॥ **5.35.78** ॥ 1499

అపనేష్యామి సంతాపం తవాధిగమశాసనాత్।
దిష్ట్యా హి న మమ వ్యర్థం సాగరస్యేహ లంఘనం ॥ **5.35.79** ॥ 1500

ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దేవి త్వద్దర్శనకృతం యశః।
రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్యతే ॥ **5.35.80** ॥ 1501

సపుత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపం।
మాల్యవాన్ నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః ॥ **5.35.81** ॥ 1502

తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః।
స చ దేవర్షిభిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః।
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదనముద్ధరన్ ॥ **5.35.82** ॥ 1503

యస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి।
హనూమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా ॥ **5.35.83** ॥ 1504

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః।
అచిరాత్ త్వామితో దేవి రాఘవో నయితా ధ్రువం ॥ **5.35.84** ॥ 1505

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకర్శితా।
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్దూతం తమధిగచ్ఛతి ॥ **5.35.85** ॥ 1506

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ తు జానకీ।
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్ష్మాభ్యాం ముమోచానందజం జలం ॥ **5.35.86** ॥ 1507

చారు తద్ వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం।
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ **5.35.87** ॥ 1508

హనూమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా।
అథోవాచ హనూమాంస్తాముత్తరం ప్రియదర్శనాం ॥ **5.35.88** ॥ 1509

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వసిహి మైథిలి।
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహం ॥ **5.35.89** ॥ 1510

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్।
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః ॥ **5.35.90** ॥ 1511

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షట్త్రింశః సర్గః ॥

## హనుమతా సీతాయై ముద్రికాయా అర్పణం కదా శ్రీరాఘవో మాముద్ధరిష్యతీతి సౌత్సుక్యం సీతాయాః ప్రశ్నే హనుమతా శ్రీరామస్య సీతావిషయకమనురాగం వర్ణయిత్వా సీతాయాః సాంత్వనం చ

భూయ ఏవ మహాతేజా హనూమాన్ పవనాత్మజః।
అబ్రవీత్ ప్రశ్రితం వాక్యం సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥ **5.36.1** ॥ 1512

వానరోఽహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః।
రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగులీయకం ॥ **5.36.2** ॥ 1513

ప్రత్యయార్థం తవానీతం తేన దత్తం మహాత్మనా।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి ॥ **5.36.3** ॥ 1514

గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషితం।
భర్తారమివ సంప్రాప్తం జానకీ ముదితాభవత్ ॥ **5.36.4** ॥ 1515

చారు తద్ వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం।
బభూవ హర్షోదగ్రం చ రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ **5.36.5** ॥ 1516

తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుః సందేశహర్షితా।
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిం ॥ **5.36.6** ॥ 1517

విక్రాంతస్త్వం సమర్థస్త్వం ప్రాజ్ఞస్త్వం వానరోత్తమ।
యేనేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రధర్షితం ॥ **5.36.7** ॥ 1518

శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః।
విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః ॥ **5.36.8** ॥ 1519

న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ।
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణాదపి సంభ్రమః ॥ **5.36.9** ॥ 1520

అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుం।
యద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా ॥ **5.36.10** ॥ 1521

ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో నహ్యపరీక్షితం।
పరాక్రమమవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః ॥ **5.36.11** ॥ 1522

దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః।
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః ॥ **5.36.12** ॥ 1523

కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిం న సాగరమేఖలాం।
మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్నిరివోత్థితః ॥ **5.36.13** ॥ 1524

అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే।
మమైవ తు న దుఃఖానామస్తి మన్యే విపర్యయః ॥ **5.36.14** ॥ 1525

కచ్చిన్న వ్యథతే రామః కచ్చిన్న పరితప్యతే।
ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః ॥ **5.36.15** ॥ 1526

కచ్చిన్న దీనః సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి।
కచ్చిత్ పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేః సుతః ॥ **5.36.16** ॥ 1527

ద్వివిధం త్రివిధోపాయముపాయమపి సేవతే।
విజిగీషుః సుహృత్ కచ్చిన్మిత్రేషు చ పరంతపః ॥ **5.36.17** ॥ 1528

కచ్చిన్మిత్రాణి లభతేఽమిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే।
కచ్చిత్ కల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః ॥ **5.36.18** ॥ 1529

కచ్చిదాశాస్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః।
కచ్చిత్ పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే ॥ **5.36.19** ॥ 1530

కచ్చిన్న విగతస్నేహో వివాసాన్మయి రాఘవః।
కచ్చిన్మాం వ్యసనాదస్మాన్మోక్షయిష్యతి రాఘవః ॥ **5.36.20** ॥ 1531

సుఖానాముచితో నిత్యమసుఖానామనూచితః।
దుఃఖముత్తరమాసాద్య కచ్చిద్ రామో న సీదతి ॥ **5.36.21** ॥ 1532

కౌసల్యాయాస్తథా కచ్చిత్ సుమిత్రాయాస్తథైవ చ।
అభీక్ష్ణం శ్రూయతే కచ్చిత్ కుశలం భరతస్య చ ॥ **5.36.22** ॥ 1533

మన్నిమిత్తేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః।
కచ్చిన్నాన్యమనా రామః కచ్చిన్మాం తారయిష్యతి ॥ **5.36.23** ॥ 1534

కచ్చిదక్షౌహిణీం భీమాం భరతో భ్రాతృవత్సలః।
ధ్వజినీం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే ॥ **5.36.24** ॥ 1535

వానరాధిపతిః శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి।
మత్కృతే హరిభిర్వీరైర్వృతో దంతనఖాయుధైః ॥ **5.36.25** ॥ 1536

కచ్చిచ్చ లక్ష్మణః శూరః సుమిత్రానందవర్ధనః।
అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్ విధమిష్యతి ॥ **5.36.26** ॥ 1537

రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ రామేణ నిహతం రణే।
ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్జనం ॥ **5.36.27** ॥ 1538

కచ్చిన్న తద్ధేమసమానవర్ణం
తస్యాననం పద్మసమానగంధి।
మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం
జలక్షయే పద్మమివాతపేన ॥ **5.36.28** ॥ 1539

ధర్మాపదేశాత్ త్యజతః స్వరాజ్యం
మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతేః।

నాసీద్ యథా యస్య న భీర్న శోకః
కచ్చిత్ స ధైర్యం హృదయే కరోతి ॥ **5.36.29** ॥ 1540

న చాస్య మాతా న పితా న చాన్యః
స్నేహాద్ విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా ।
తావద్ధ్యహం దూత జిజీవిషేయం
యావత్ ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య ॥ **5.36.30** ॥ 1541

ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం
తం వానరేంద్రం మధురార్థముక్త్వా ।
శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం
రామార్థయుక్తం విరరామ రామా ॥ **5.36.31** ॥ 1542

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః ।
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.36.32** ॥ 1543

న త్వామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనః ।
తేన త్వాం నానయత్యాశు శచీమివ పురందరః ॥ **5.36.33** ॥ 1544

శ్రుత్వైవ చ వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః ।
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్యృక్షగణసంయుతాం ॥ **5.36.34** ॥ 1545

విష్టంభయిత్వా బాణౌఘైరక్షోభ్యం వరుణాలయం ।
కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థః శాంతరాక్షసాం ॥ **5.36.35** ॥ 1546

తత్ర యద్యంతరా మృత్యుర్యది దేవా మహాసురాః ।
స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి ॥ **5.36.36** ॥ 1547

తవాదర్శనజేనార్యే శోకేన పరిపూరితః ।
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ **5.36.37** ॥ 1548

మందరేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ।
మలయేన చ వింధ్యేన మేరుణా దర్దురేణ చ ॥ **5.36.38** ॥ 1549

యథా సునయనం వల్గు బింబోష్ఠం చారుకుండలం।
ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్రమివోదితం ॥ **5.36.39** ॥ 1550

క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రస్రవణే గిరౌ।
శతక్రతుమివాసీనం నాగపృష్ఠస్య మూర్ధని ॥ **5.36.40** ॥ 1551

న మాంసం రాఘవో భుంక్తే న చైవ మధు సేవతే।
వన్యం సువిహితం నిత్యం భక్తమశ్నాతి పంచమం ॥ **5.36.41** ॥ 1552

నైవ దంశాన్ న మశకాన్ న కీటాన్ న సరీసృపాన్।
రాఘవోఽపనయేద్ గాత్రాత్ త్వద్గతేనాంతరాత్మనా ॥ **5.36.42** ॥ 1553

నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోకపరాయణః।
నాన్యచ్చింతయతే కించిత్ స తు కామవశం గతః ॥ **5.36.43** ॥ 1554

అనిద్రః సతతం రామః సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః।
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్ ప్రతిబుధ్యతే ॥ **5.36.44** ॥ 1555

దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా యచ్చాన్యత్ స్త్రీమనోహరం।
బహుశో హా ప్రియేత్యేవం శ్వసంస్త్వామభిభాషతే ॥ **5.36.45** ॥ 1556

స దేవి నిత్యం పరితప్యమాన -
స్త్వామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః।
ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః ॥ **5.36.46** ॥ 1557

సా రామసంకీర్తనవీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా।

శరన్ముఖేనాంబుదశేషచంద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ ॥ **5.36.47** ॥ 1558

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తత్రింశః సర్గః ॥

## శ్రీరామస్య శీఘ్రమానయనాయ హనుమంతం ప్రతి సీతాయా ఆగ్రహో హనుమతాఽఽత్మనా సహ చలితుం సీతాం ప్రత్యనునయః సీతయా తస్యానంగీకరణం చ

సా సీతా వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా।
హనూమంతమువాచేదం ధర్మార్థసహితం వచః ॥ **5.37.1** ॥ 1559

అమృతం విషసంపృక్తం త్వయా వానర భాషితం।
యచ్చ నాన్యమనా రామో యచ్చ శోకపరాయణః ॥ **5.37.2** ॥ 1560

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే।
రజ్జ్వేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాంతః పరికర్షతి ॥ **5.37.3** ॥ 1561

విధిర్నానమసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ।
సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్ ॥ **5.37.4** ॥ 1562

శోకస్యాస్య కథం పారం రాఘవోఽధిగమిష్యతి।
ప్లవమానః పరిక్రాంతో హతనౌః సాగరే యథా ॥ **5.37.5** ॥ 1563

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణం।
లంకామున్మథితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః ॥ **5.37.6** ॥ 1564

స వాచ్యః సంత్వరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే।
అయం సంవత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితం ॥ **5.37.7** ॥ 1565

వర్తతే దశమో మాసో ద్వౌ తు శేషౌ ప్లవంగమ।
రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ ॥ **5.37.8** ॥ 1566

విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి।
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్ కురుతే మతిం ॥ **5.37.9** ॥ 1567

మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే।
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశంగతం ॥ **5.37.10** ॥ 1568

జ్యేష్ఠా కన్యా కలా నామ విభీషణసుతా కపే।
తయా మమైతదాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయం ॥ **5.37.11** ॥ 1569

అవింధ్యో నామ మేధావీ విద్వాన్ రాక్షసపుంగవః।
ధృతిమాన్ శీలవాన్ వృద్ధో రావణస్య సుసమ్మతః ॥ **5.37.12** ॥ 1570

రామాత్ క్షయమనుప్రాప్తం రక్షసాం ప్రత్యచోదయత్।
న చ తస్య స దుష్టాత్మా శృణోతి వచనం హితం ॥ **5.37.13** ॥ 1571

ఆశంసేయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః।
అంతరాత్మా హి మే శుద్ధస్తస్మింశ్చ బహవో గుణాః ॥ **5.37.14** ॥ 1572

ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వమానృశంస్యం కృతజ్ఞతా।
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సంతి వానర రాఘవే ॥ **5.37.15** ॥ 1573

చతుర్దశ సహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః।
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్ ॥ **5.37.16** ॥ 1574

న స శక్యస్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః।
అహం తస్యానుభావజ్ఞా శక్రస్యేవ పులోమజా ॥ **5.37.17** ॥ 1575

శరజాలాంశుమాంఛూరః కపే రామదివాకరః।
శత్రురక్షోమయం తోయముపశోషం నయిష్యతి ॥ **5.37.18** ॥ 1576

ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకర్శితాం।
అశ్రుసంపూర్ణవదనామువాచ హనుమాన్ కపిః ॥ **5.37.19** ॥ 1577

శ్రుత్వైవ చ వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః।
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్యృక్షగణసంకులాం ॥ **5.37.20** ॥ 1578

అథవా మోచయిష్యామి త్వామద్యైవ సరాక్షసాత్।
అస్మాద్ దుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్ఠమనిందితే ॥ **5.37.21** ॥ 1579

త్వాం తు పృష్ఠగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరం।
శక్తిరస్తి హి మే వోఢుం లంకామపి సరావణాం ॥ **5.37.22** ॥ 1580

అహం ప్రస్రవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి।
ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యం హుతమివానలః ॥ **5.37.23** ॥ 1581

ద్రక్ష్యస్యద్యైవ వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణం।
వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా ॥ **5.37.24** ॥ 1582

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహమాశ్రమస్థం మహాబలం।
పురందరమివాసీనం నగరాజస్య మూర్ధని ॥ **5.37.25** ॥ 1583

పృష్ఠమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్వ శోభనే।
యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ ॥ **5.37.26** ॥ 1584

కథయంతీవ శశినా సంగమిష్యసి రోహిణీ।
మత్పృష్టమధిరోహ త్వం తరాకాశం మహార్ణవం ॥ **5.37.27** ॥ 1585

నహి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతోఽంగనే।
అనుగంతుం గతిం శక్తాః సర్వే లంకానివాసినః ॥ **5.37.28** ॥ 1586

యథైవాహమిహ ప్రాప్తస్తథైవాహమసంశయం।
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసం ॥ **5.37.29** ॥ 1587

మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాచ్ఛ్రుత్వా వచనమద్భుతం।
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ **5.37.30** ॥ 1588

హనూమన్ దూరమధ్వానం కథం మాం నేతుమిచ్ఛసి।
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియూథప ॥ **5.37.31** ॥ 1589

కథం చాల్పశరీరస్త్వం మామితో నేతుమిచ్ఛసి।
సకాశం మానవేంద్రస్య భర్తుర్మే ప్లవగర్షభ ॥ **5.37.32** ॥ 1590

సీతాయాస్తు వచః శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
చింతయామాస లక్ష్మీవాన్ నవం పరిభవం కృతం ॥ **5.37.33** ॥ 1591

న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాసితేక్షణా।
తస్మాత్ పశ్యతు వైదేహీ యద్ రూపం మమ కామతః ॥ **5.37.34** ॥ 1592

ఇతి సంచింత్య హనుమాంస్తదా ప్లవగసత్తమః।
దర్శయామాస సీతాయాః స్వరూపమరిమర్దనః ॥ **5.37.35** ॥ 1593

స తస్మాత్ పాదపాద్ ధీమానాప్లుత్య ప్లవగర్షభః।
తతో వర్ధితుమారేభే సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥ **5.37.36** ॥ 1594

మేరుమందరసంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః।
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరర్షభః ॥ **5.37.37** ॥ 1595

హరిః పర్వతసంకాశస్తామ్రవక్త్రో మహాబలః।
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమో వైదేహీమిదమబ్రవీత్ ॥ **5.37.38** ॥ 1596

సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణాం।
లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే ॥ **5.37.39** ॥ 1597

తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిరలం దేవి వికాంక్షయా।
విశోకం కురు వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణం ॥ **5.37.40** ॥ 1598

తం దృష్ట్వాచలసంకాశమువాచ జనకాత్మజా।
పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యౌరసం సుతం ॥ **5.37.41** ॥ 1599

తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే।
వాయోరివ గతిశ్చాపి తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతం ॥ **5.37.42** ॥ 1600

ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగంతుమర్హతి।
ఉదధేరప్రమేయస్య పారం వానరయూథప ॥ **5.37.43** ॥ 1601

జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ।
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిరివాత్మనః ॥ **5.37.44** ॥ 1602

అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మయా గంతుం త్వయా సహ।
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయేత్ తవ ॥ **5.37.45** ॥ 1603

అహమాకాశమాసక్తా ఉపర్యుపరి సాగరం।
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భూయో వేగేన గచ్ఛతః ॥ **5.37.46** ॥ 1604

పతితా సాగరే చాహం తిమినక్రఝషాకులే।
భవేయమాశు వివశా యాదసామన్నముత్తమం ॥ **5.37.47** ॥ 1605

న చ శక్ష్యే త్వయా సార్ధం గంతుం శత్రువినాశన।
కలత్రవతి సందేహస్త్వయి స్యాదప్యసంశయం ॥ **5.37.48** ॥ 1606

హ్రియమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః।
అనుగచ్ఛేయురాదిష్టా రావణేన దురాత్మనా ॥ **5.37.49** ॥ 1607

తైస్త్వం పరివృతః శూరైః శూలముద్గరపాణిభిః।
భవేస్త్వం సంశయం ప్రాప్తో మయా వీర కలత్రవాన్ ॥ **5.37.50** ॥ 1608

సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్వం నిరాయుధః।
కథం శక్ష్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుం ॥ **5.37.51** ॥ 1609

యుధ్యమానస్య రక్షోభిస్తతస్తైః క్రూరకర్మభిః।
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భయార్తా కపిసత్తమ ॥ **5.37.52** ॥ 1610

అథ రక్షాంసి భీమాని మహాంతి బలవంతి చ।
కథంచిత్ సాంపరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ ॥ **5.37.53** ॥ 1611

అథవా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే।
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః ॥ **5.37.54** ॥ 1612

మాం వా హరేయుస్త్వద్ధస్తాద్ విశసేయురథాపి వా।
అనవస్థా హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ ॥ **5.37.55** ॥ 1613

అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభిరభితర్జితా।
త్వత్ప్రియత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు ॥ **5.37.56** ॥ 1614

కామం త్వమపి పర్యాప్తో నిహంతుం సర్వరాక్షసాన్।
రాఘవస్య యశో హీయేత్ త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః ॥ **5.37.57** ॥ 1615

అథవాఽఽదాయ రక్షాంసి న్యసేయుః సంవృతే హి మాం।
యత్ర తే నాభిజానీయుర్హరయో నాపి రాఘవః ॥ **5.37.58** ॥ 1616

ఆరంభస్తు మదర్థోఽయం తతస్తవ నిరర్థకః।
త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనే గుణః ॥ **5.37.59** ॥ 1617

మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్యామితౌజసః।
భ్రాతౄణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ ॥ **5.37.60** ॥ 1618

తౌ నిరాశౌ మదర్థం చ శోకసంతాపకర్శితౌ।
సహ సర్వర్క్షహరిభిస్త్యక్ష్యతః ప్రాణసంగ్రహం ॥ **5.37.61** ॥ 1619

భర్తుర్భక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర।
నాహం స్పృష్టుం స్వతో గాత్రమిచ్ఛేయం వానరోత్తమ ॥ **5.37.62** ॥ 1620

యదహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య గతా బలాత్।
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ ॥ **5.37.63** ॥ 1621

యది రామో దశగ్రీవమిహ హత్వా సరాక్షసం।
మామితో గృహ్య గచ్ఛేత తత్ తస్య సదృశం భవేత్ ॥ **5.37.64** ॥ 1622

శ్రుతాశ్చ దృష్టా హి మయా పరాక్రమా
మహాత్మనస్తస్య రణావమర్దినః।
న దేవగంధర్వభుజంగరాక్షసా
భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే ॥ **5.37.65** ॥ 1623

సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకం
మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమం।
సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం
హుతాశనం దీప్తమివానిలేరితం ॥ **5.37.66** ॥ 1624

సలక్ష్మణం రాఘవమాజిమర్దనం
దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితం।
సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే
యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరార్చిషం ॥ **5.37.67** ॥ 1625

స మే కపిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం ప్రియం
సయూథపం క్షిప్రమిహోపపాదయ।
చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్శితాం
కురుష్వ మాం వానరవీర హర్షితాం ॥ **5.37.68** ॥ 1626

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టాత్రింశః సర్గః ॥

## సీతయా ప్రత్యభిజ్ఞానతయా చిత్రకూటే ఘటితస్య కాకప్రసంగస్య శ్రావణం శ్రీరామస్య శీఘ్రమానయనయాగ్రహకరణం హనుమతే చూడామణేః సమర్పణం చ

తతః స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన తోషితః।
సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ **5.38.1** ॥ 1627

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే।
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనాం వినయస్య చ ॥ **5.38.2** ॥ 1628

స్త్రీత్వాన్న త్వం సమర్థాసి సాగరం వ్యతివర్తితుం।
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతం ॥ **5.38.3** ॥ 1629

ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే।
రామాదన్యస్య నార్హామి సంసర్గమితి జానకి ॥ **5.38.4** ॥ 1630

ఏతత్ తే దేవి సదృశం పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః।
కా హ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్ వచనమీదృశం ॥ **5.38.5** ॥ 1631

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః।
చేష్టితం యత్ త్వయా దేవి భాషితం చ మమాగ్రతః ॥ **5.38.6** ॥ 1632

కారణైర్బహుభిర్దేవి రామప్రియచికీర్షయా।
స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్ సముదీరితం ॥ **5.38.7** ॥ 1633

లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్ దుస్తరత్వాన్మహోదధేః।
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్ సముదీరితం ॥ **5.38.8** ॥ 1634

ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమద్యైవ రఘునందినా।
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథా తదుదాహృతం ॥ **5.38.9** ॥ 1635

యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్ధమనిందితే।
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయాద్ రాఘవో హి యత్ ॥ **5.38.10** ॥ 1636

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా।
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రథితాక్షరం ॥ **5.38.11** ॥ 1637

ఇదం శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్వం తు మమ ప్రియం।
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పదే ॥ **5.38.12** ॥ 1638

తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే।
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రితే దేశే మందాకిన్యవిదూరతః ॥ **5.38.13** ॥ 1639

తస్యోపవనఖండేషు నానాపుష్పసుగంధిషు।
విహృత్య సలిలే క్లిన్నో మమాంకే సముపావిశః ॥ **5.38.14** ॥ 1640

తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్।
తమహం లోష్టముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసం ॥ **5.38.15** ॥ 1641

దారయన్ స చ మాం కాకస్తత్రైవ పరిలీయతే।
న చాప్యుపారమన్మాంసాద్ భక్షార్థీ బలిభోజనః ॥ **5.38.16** ॥ 1642

ఉత్కర్షంత్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణే।
స్రంసమానే చ వసనే తతో దృష్టా త్వయా హ్యహం ॥ **5.38.17** ॥ 1643

త్వయా విహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా।
భక్ష్యగృద్ధేన కాకేన దారితా త్వాముపాగతా ॥ **5.38.18** ॥ 1644

తతః శ్రాంతాహముత్సంగమాసీనస్య తవావిశం।
క్రుధ్యంతీవ ప్రహృష్టేన త్వయాహం పరిసాంత్వితా ॥ **5.38.19** ॥ 1645

బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జతీ।
లక్షితాహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా ॥ **5.38.20** ॥ 1646

పరిశ్రమాచ్చ సుప్తా హే రాఘవాంకేఽస్మ్యహం చిరం।
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః ॥ **5.38.21** ॥ 1647

స తత్ర పునరేవాథ వాయసః సముపాగమత్।
తతః సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రాఘవాంకాత్ సముత్థితాం।
వాయసః సహసాగమ్య విదదార స్తనాంతరే ॥ **5.38.22** ॥ 1648

పునః పునరథోత్పత్య విదదార స మాం భృశం।
తతః సముత్థితో రామో ముక్తైః శోణితబిందుభిః ॥ **5.38.23** ॥ 1649

స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్వితున్నాం స్తనయోస్తదా।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్యమభాషత ॥ **5.38.24** ॥ 1650

కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాంతరం।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా ॥ **5.38.25** ॥ 1651

వీక్షమాణస్తతస్తం వై వాయసం సమవైక్షత।
నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖం స్థితం ॥ **5.38.26** ॥ 1652

పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః।
ధరాంతరం గతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః ॥ **5.38.27** ॥ 1653

తతస్తస్మిన్ మహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః।
వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాం వరః ॥ **5.38.28** ॥ 1654

స దర్భసంస్తరాద్ గృహ్య బ్రహ్మణోఽస్త్రేణ యోజయత్।
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్వాలాభిముఖో ద్విజం ॥ **5.38.29** ॥ 1655

స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి।
తతస్తు వాయసం దర్భః సోఽంబరేఽనుజగామ హ ॥ **5.38.30** ॥ 1656

అనుసృష్టస్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిం।
త్రాణకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ ॥ **5.38.31** ॥ 1657

స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సర్వైశ్చ పరమర్షిభిః।
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః ॥ **5.38.32** ॥ 1658

స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతం।
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ ॥ **5.38.33** ॥ 1659

పరిద్యూనం వివర్ణం చ పతమానం తమబ్రవీత్।
మోఘమస్త్రం న శక్యం తు బ్రాహ్మం కర్తుం తదుచ్యతాం ॥ **5.38.34** ॥ 1660

తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం।
దత్త్వా తు దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః ॥ **5.38.35** ॥ 1661

స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ।
విసృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయం ॥ **5.38.36** ॥ 1662

మత్కృతే కాకమాత్రేఽపి బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితం।
కస్మాద్ యో మాహరత్ త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే ॥ **5.38.37** ॥ 1663

స కురుష్వ మహోత్సాహం కృపాం మయి నరర్షభ।
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే ॥ **5.38.38** ॥ 1664

ఆనృశంస్యం పరో ధర్మస్త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతం।
జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలం ॥ **5.38.39** ॥ 1665

అపారవారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్ సాగరోపమం।
భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమం ॥ **5.38.40** ॥ 1666

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠో బలవాన్ సత్త్వవానపి।
కిమర్థమస్త్రం రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ ॥ **5.38.41** ॥ 1667

న నాగా నాపి గంధర్వా న సురా న మరుద్గణాః।
రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమీహితుం ॥ **5.38.42** ॥ 1668

తస్య వీర్యవతః కచ్చిద్ యద్యస్తి మయి సంభ్రమః।
కిమర్థం న శరైస్తీక్ష్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్ ॥ **5.38.43** ॥ 1669

భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః।
కస్య హేతోర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః ॥ **5.38.44** ॥ 1670

యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వింద్రసమతేజసౌ।
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః ॥ **5.38.45** ॥ 1671

మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః।
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షేతే పరంతపౌ ॥ **5.38.46** ॥ 1672

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రు భాషితం।
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ హరియూథపః ॥ **5.38.47** ॥ 1673

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే।
రామే దుఃఖాభిపన్నే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ **5.38.48** ॥ 1674

కథంచిద్ భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుం।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి శోభనే ॥ **5.38.49** ॥ 1675

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లోకాన్ భస్మీకరిష్యతః ॥ **5.38.50** ॥ 1676

హత్వా చ సమరక్రూరం రావణం సహబాంధవం।
రాఘవస్త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతి ॥ **5.38.51** ॥ 1677

బ్రూహి యద్ రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయో వా సమాగతాః ॥ **5.38.52** ॥ 1678

ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా పునరథాబ్రవీత్।
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ ॥ **5.38.53** ॥ 1679

తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ।
స్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియాయాశ్చ వరాంగనాః ॥ **5.38.54** ॥ 1680

ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభం।
పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ ॥ **5.38.55** ॥ 1681

అనుప్రవ్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః।
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమం ॥ **5.38.56** ॥ 1682

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్ వనే।
సింహస్కంధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః ॥ **5.38.57** ॥ 1683

పితృవద్ వర్తతే రామే మాతృవన్మాం సమాచరత్।
హ్రియమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః ॥ **5.38.58** ॥ 1684

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా।
రాజపుత్రప్రియశ్రేష్ఠః సదృశః శ్వశురస్య మే ॥ **5.38.59** ॥ 1685

మత్తః ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః।
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ ॥ **5.38.60** ॥ 1686

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్తమార్యమనుస్మరత్।
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్మమ ॥ **5.38.61** ॥ 1687

మృదుర్నిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః।
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్ ॥ **5.38.62** ॥ 1688

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్వాహే ప్రమాణం హరియూథప ।
రాఘవస్త్వత్సమారంభాన్మయి యత్నపరో భవేత్ ॥ **5.38.63** ॥ 1689

ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః ।
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ ॥ **5.38.64** ॥ 1690

ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమి తే ।
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా ।
త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాలాదివ కౌశికీం ॥ **5.38.65** ॥ 1691

తతో వస్త్రగతం ముక్త్వా దివ్యం చూడామణిం శుభం ।
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ ॥ **5.38.66** ॥ 1692

ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమం ।
అంగుల్యా యోజయామాస నహ్యస్య ప్రాభవద్ భుజః ॥ **5.38.67** ॥ 1693

మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యాభివాద్య చ ।
సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః ॥ **5.38.68** ॥ 1694

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః ।
హృదయేన గతో రామం లక్ష్మణం చ సలక్షణం ॥ **5.38.69** ॥ 1695

మణివరముపగృహ్య తం మహార్హం
జనకనృపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్ ।
గిరివరపవనావధూతముక్తః
సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే ॥ **5.38.70** ॥ 1696

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

## చూడామణిమాదాయ యాంతం హనుమంతం ప్రతి సీతయా శ్రీరామప్రభృతీనుత్సాహయితుమాగ్రహకరణం సముద్రతరణే సంశయానాయాః సీతాయా హనుమతా వానరాణాం పరాక్రమం వర్ణయిత్వాఽఽశ్వాసనం

మణిం దత్త్వా తతః సీతా హనూమంతమథాబ్రవీత్ ।
అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాతమేతద్ రామస్య తత్త్వతః ॥ **5.39.1** ॥ 1697

మణిం దృష్ట్వా తు రామో వై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి ।
వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ ॥ **5.39.2** ॥ 1698

స భూయస్త్వం సముత్సాహచోదితో హరిసత్తమ ।
అస్మిన్ కార్యసముత్సాహే ప్రచింతయ యదుత్తరం ॥ **5.39.3** ॥ 1699

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ ।
తస్య చింతయ యో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్ ॥ **5.39.4** ॥ 1700

హనూమన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ ।
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భీమవిక్రమః ॥ **5.39.5** ॥ 1701

శిరసాఽఽవంద్య వైదేహీం గమనాయోపచక్రమే ।
జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం పవనాత్మజం ॥ **5.39.6** ॥ 1702

బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
హనూమన్ కుశలం బ్రూయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ **5.39.7** ॥ 1703

సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ వృద్ధాంశ్చ వానరాన్ ।
బ్రూయాస్త్వం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితం ॥ **5.39.8** ॥ 1704

యథా చ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి ॥ **5.39.9** ॥ 1705

జీవంతీం మాం యథా రామః సంభావయతి కీర్తిమాన్ ।
తత్ త్వయా హనుమన్ వాచ్యం వాచా ధర్మమవాప్నుహి ॥ **5.39.10** ॥ 1706

నిత్యముత్సాహయుక్తస్య వాచః శ్రుత్వా మయేరితాః ।
వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాప్తయే ॥ **5.39.11** ॥ 1707

మత్సందేశయుతా వాచస్త్వత్తః శ్రుత్వైవ రాఘవః ।
పరాక్రమే మతిం వీరో విధివత్ సంవిధాస్యతి ॥ **5.39.12** ॥ 1708

సీతాయాస్తద్ వచః శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.39.13** ॥ 1709

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః ।
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి ॥ **5.39.14** ॥ 1710

నహి పశ్యామి మర్త్యేషు నాసురేషు సురేషు వా ।
యస్తస్య వమతో బాణాన్ స్థాతుముత్సహతేఽగ్రతః ॥ **5.39.15** ॥ 1711

అప్యర్కమపి పర్జన్యమపి వైవస్వతం యమం ।
స హి సోఢుం రణే శక్తస్తవ హేతోర్విశేషతః ॥ **5.39.16** ॥ 1712

స హి సాగరపర్యంతాం మహీం సాధితుమర్హతి ।
త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనందిని ॥ **5.39.17** ॥ 1713

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సమ్యక్ సత్యం సుభాషితం ।
జానకీ బహు మేనే తం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ **5.39.18** ॥ 1714

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః।
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం సౌహార్దాదనుమానయత్ ॥ **5.39.19** ॥ 1715

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ।
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి ॥ **5.39.20** ॥ 1716

మమ చైవాల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర।
అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్ ॥ **5.39.21** ॥ 1717

తతో హి హరిశార్దూల పునరాగమనాయ తు।
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ **5.39.22** ॥ 1718

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్।
దుఃఖాద్దుఃఖపరామృష్టాం దీపయన్నివ వానర ॥ **5.39.23** ॥ 1719

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః।
సుమహాంస్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర ॥ **5.39.24** ॥ 1720

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం।
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ **5.39.25** ॥ 1721

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యేహ లంఘనే।
శక్తిః స్యాద్ వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥ **5.39.26** ॥ 1722

తదస్మిన్ కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే।
కిం పశ్యసే సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః ॥ **5.39.27** ॥ 1723

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః ॥ **5.39.28** ॥ 1724

బలైః సమగ్రైర్యుధి మాం రావణం జిత్య సంయుగే।
విజయీ స్వపురం యాయాత్ తత్తస్య సదృశం భవేత్ ॥ **5.39.29** ॥ 1725

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః।
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్ తస్య సదృశం భవేత్ ॥ **5.39.30** ॥ 1726

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః।
భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ **5.39.31** ॥ 1727

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం।
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.39.32** ॥ 1728

దేవి హర్యృక్షసైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః।
సుగ్రీవః సత్యసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥ **5.39.33** ॥ 1729

స వానరసహస్రాణాం కోటీభిరభిసంవృతః।
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః ॥ **5.39.34** ॥ 1730

తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః।
మనః సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః ॥ **5.39.35** ॥ 1731

యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః।
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్త్వమితతేజసః ॥ **5.39.36** ॥ 1732

అసకృత్ తైర్మహోత్సాహైః ససాగరధరాధరా।
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః ॥ **5.39.37** ॥ 1733

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః।
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ ॥ **5.39.38** ॥ 1734

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః।
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః ॥ **5.39.39** ॥ 1735

తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే।
ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియూథపాః ॥ **5.39.40** ॥ 1736

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ।
త్వత్సకాశం మహాసంఘౌ నృసింహావాగమిష్యతః ॥ **5.39.41** ॥ 1737

తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ।
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః ॥ **5.39.42** ॥ 1738

సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునందనః।
త్వామాదాయ వరారోహే స్వపురీం ప్రతి యాస్యతి ॥ **5.39.43** ॥ 1739

తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ।
నచిరాద్ ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలంతమివానలం ॥ **5.39.44** ॥ 1740

నిహతే రాక్షసేంద్రే చ సపుత్రామాత్యబాంధవే।
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ ॥ **5.39.45** ॥ 1741

క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం ద్రక్ష్యసి మైథిలి।
రావణం చైవ రామేణ ద్రక్ష్యసే నిహతం బలాత్ ॥ **5.39.46** ॥ 1742

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్ ॥ **5.39.47** ॥ 1743

తమరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం।
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపాగతం ॥ **5.39.48** ॥ 1744

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్।
వానరాన్ వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ ॥ **5.39.49** ॥ 1745

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు।
నర్దతాం కపిముఖ్యానామార్యే యూథాన్యనేకశః ॥ **5.39.50** ॥ 1746

స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా।
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ **5.39.51** ॥ 1747

రుద మా దేవి శోకేన మా భూత్ తే మనసో భయం।
శచీవ భర్త్రా శక్రేణ సంగమేష్యసి శోభనే ॥ **5.39.52** ॥ 1748

రామాద్ విశిష్టః కోఒన్యోఒస్తి కశ్చిత్ సౌమిత్రిణా సమః।
అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ భ్రాతరౌ తవ సంశ్రయౌ ॥ **5.39.53** ॥ 1749

నాస్మింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే
రక్షోగణైరధ్యుషితేఒతిరౌద్రే।
న తే చిరాదాగమనం ప్రియస్య
క్షమస్వ మత్సంగమకాలమాత్రం ॥ **5.39.54** ॥ 1750

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే
ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చత్వారింశః సర్గః ॥

## శ్రీరామస్య కృతే సీతయా పునః సందేశస్య దానం తామాశ్వాస్య హనుమత ఉత్తరదిశాయాం ప్రస్థానం

శ్రుత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః।
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా ॥ **5.40.1** ॥ 1751

త్వాం దృష్ట్వా ప్రియవక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర।
అర్ధసంజాతసస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసుంధరా ॥ **5.40.2** ॥ 1752

యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైః శోకాభికర్శితైః।
సంస్పృశేయం సకామాహం తథా కురు దయాం మయి ॥ **5.40.3** ॥ 1753

అభిజ్ఞానం చ రామస్య దద్యా హరిగణోత్తమ।
క్షిప్తామిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిశాతనీం ॥ **5.40.4** ॥ 1754

మనఃశిలాయాస్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః।
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి ॥ **5.40.5** ॥ 1755

స వీర్యవాన్ కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే।
వసంతీం రక్షసాం మధ్యే మహేంద్రవరుణోపమ ॥ **5.40.6** ॥ 1756

ఏష చూడామణిర్దివ్యో మయా సుపరిరక్షితః।
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ ॥ **5.40.7** ॥ 1757

ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారిసంభవః।
అతః పరం న శక్ష్యామి జీవితుం శోకలాలసా ॥ **5.40.8** ॥ 1758

అసహ్యాని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః।
రాక్షసైః సహ సంవాసం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహం ॥ **5.40.9** ॥ 1759

ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన।
మాసాదూర్ధ్వం న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ ॥ **5.40.10** ॥ 1760

ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి।
త్వాం చ శ్రుత్వా విషజ్జంతం న జీవేయమపి క్షణం ॥ **5.40.11** ॥ 1761

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితం।
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.40.12** ॥ 1762

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే।
రామే శోకాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ **5.40.13** ॥ 1763

దృష్టా కథంచిద్ భవతీ న కాలః పరిదేవితుం।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని ॥ **5.40.14** ॥ 1764

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రావనిందితౌ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః ॥ **5.40.15** ॥ 1765

హత్వా తు సమరే రక్షో రావణం సహబాంధవైః।
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతః ॥ **5.40.16** ॥ 1766

యత్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే।
ప్రీతిసంజననం భూయస్తస్య త్వం దాతుమర్హసి ॥ **5.40.17** ॥ 1767

సాబ్రవీద్ దత్తమేవాహో మయాభిజ్ఞానముత్తమం।
ఏతదేవ హి రామస్య దృష్ట్వా యత్నేన భూషణం ॥ **5.40.18** ॥ 1768

శ్రద్ధేయం హనుమన్ వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి।
స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగసత్తమః ॥ **5.40.19** ॥ 1769

ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే।
తముత్పాతకృతోత్సాహమవేక్ష్య హరియూథపం ॥ **5.40.20** ॥ 1770

వర్ధమానం మహావేగమువాచ జనకాత్మజా।
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ **5.40.21** ॥ 1771

హనూమన్ సింహసంకాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ।
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా అనామయం ॥ **5.40.22** ॥ 1772

యథా చ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః।
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి ॥ **5.40.23** ॥ 1773

ఇదం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
రక్షోభిరేభిః పరిభర్త్సనం చ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం
శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర ॥ **5.40.24** ॥ 1774

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః
కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః।
తదల్పశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం
దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ ॥ **5.40.25** ॥ 1775

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకచత్వారింశః సర్గః ॥

## హనుమతా ప్రమదావనస్య విధ్వంసః

స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్ పూజితస్తయా।
తస్మాద్ దేశాదపాక్రమ్య చింతయామాస వానరః ॥ **5.41.1** ॥ 1776

అల్పశేషమిదం కార్యం దృష్టేయమసితేక్షణా।
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ దృశ్యతే ॥ **5.41.2** ॥ 1777

న సామ రక్షఃసు గుణాయ కల్పతే
న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే।
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః
పరాక్రమస్త్వేష మమేహ రోచతే ॥ **5.41.3** ॥ 1778

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే
వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే।
హతప్రవీరాశ్చ రణే తు రాక్షసాః
కథంచిదీయుర్యదిహాద్య మార్దవం ॥ **5.41.4** ॥ 1779

కార్యే కర్మణి నిర్వృత్తే యో బహూన్యపి సాధయేత్।
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తుమర్హతి ॥ **5.41.5** ॥ 1780

న హ్యేకః సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః।
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే ॥ **5.41.6** ॥ 1781

ఇహైవ తావత్కృతనిశ్చయో హ్యహం
వ్రజేయమద్య ప్లవగేశ్వరాలయం।

పరాత్మసమ్మర్దవిశేషతత్త్వవిత్
తతః కృతం స్యాన్మమ భర్తృశాసనం ॥ **5.41.7** ॥ 1782

కథం ను ఖల్వద్య భవేత్ సుఖాగతం
ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైః సహ।
తథైవ ఖల్వాత్మబలం చ సారవత్
సమానయేన్మాం చ రణే దశాననః ॥ **5.41.8** ॥ 1783

తతః సమాసాద్య రణే దశాననం
సమంత్రివర్గం సబలం సయాయినం।
హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై
సుఖేన మత్వాహమితః పునర్వ్రజే ॥ **5.41.9** ॥ 1784

ఇదమస్య నృశంసస్య నందనోపమముత్తమం।
వనం నేత్రమనఃకాంతం నానాద్రుమలతాయుతం ॥ **5.41.10** ॥ 1785

ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివానలః।
అస్మిన్ భగ్నే తతః కోపం కరిష్యతి స రావణః ॥ **5.41.11** ॥ 1786

తతో మహత్సాశ్వమహారథద్విపం
బలం సమానేష్యతి రాక్షసాధిపః।
త్రిశూలకాలాయసపట్టిశాయుధం
తతో మహద్యుద్ధమిదం భవిష్యతి ॥ **5.41.12** ॥ 1787

అహం చ తైః సంయతి చండవిక్రమైః
సమేత్య రక్షోభిరభంగవిక్రమః।
నిహత్య తద్ రావణచోదితం బలం
సుఖం గమిష్యామి హరీశ్వరాలయం ॥ **5.41.13** ॥ 1788

తతో మారుతవత్ క్రుద్ధో మారుతిర్భీమవిక్రమః।
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్తుమథారభత్ ॥ **5.41.14** ॥ 1789

తతస్తద్ధనుమాన్ వీరో బభంజ ప్రమదావనం।
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతం ॥ **5.41.15** ॥ 1790

తద్వనం మథితైర్వృక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః।
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనం ॥ **5.41.16** ॥ 1791

నానాశకుంతవిరుతైః ప్రభిన్నసలిలాశయైః।
తామ్రైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాంతద్రుమలతాయుతైః ॥ **5.41.17** ॥ 1792

న బభౌ తద్ వనం తత్ర దావానలహతం యథా।
వ్యాకులావరణా రేజుర్విహ్వలా ఇవ తా లతాః ॥ **5.41.18** ॥ 1793

లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చ సాదితై -
    ర్వ్యాలైర్మృగైరార్తరవైశ్చ పక్షిభిః।
శిలాగృహైరున్మథితైస్తథా గృహైః
    ప్రణష్టరూపం తదభూన్మహద్ వనం ॥ **5.41.19** ॥ 1794

సా విహ్వలాశోకలతాప్రతానా వనస్థలీ శోకలతాప్రతానా।
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య కపేర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య ॥ **5.41.20** ॥ 1795

తతః స కృత్వా జగతీపతేర్మహాన్
    మహద్ వ్యలీకం మనసో మహాత్మనః।
యయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః
    శ్రియాజ్వలంస్తోరణమాశ్రితః కపిః ॥ **5.41.21** ॥ 1796

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్విచత్వారింశః సర్గః ॥

## రాక్షసీభ్యో వనవిధ్వంసవార్తామాకర్ణ్య రావణేన కింకరాణాం ప్రేషణం హనుమతా తేషాం సంహారశ్చ

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ।
బభూవుస్త్రాససంభ్రాంతాః సర్వే లంకానివాసినః ॥ **5.42.1** ॥ 1797

విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా వినేదుర్మృగపక్షిణః।
రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే ॥ **5.42.2** ॥ 1798

తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షస్యో వికృతాననాః।
తద్ వనం దదృశుర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిం ॥ **5.42.3** ॥ 1799

స తా దృష్ట్వా మహాబాహుర్మహాసత్త్వో మహాబలః।
చకార సుమహద్రూపం రాక్షసీనాం భయావహం ॥ **5.42.4** ॥ 1800

తతస్తు గిరిసంకాశమతికాయం మహాబలం।
రాక్షస్యో వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛుర్జనకాత్మజాం ॥ **5.42.5** ॥ 1801

కోఽయం కస్య కుతో వాయం కింనిమిత్తమిహాగతః।
కథం త్వయా సహానేన సంవాదః కృత ఇత్యుత ॥ **5.42.6** ॥ 1802

ఆచక్ష్వ నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయం।
సంవాదమసితాపాంగి త్వయా కిం కృతవానయం ॥ **5.42.7** ॥ 1803

అథాబ్రవీత్ తదా సాధ్వీ సీతా సర్వాంగశోభనా।
రక్షసాం కామరూపాణాం విజ్ఞానే కా గతిర్మమ ॥ **5.42.8** ॥ 1804

యూయమేవాస్య జానీత యోఽయం యద్ వా కరిష్యతి।
అహిరేవ హ్యహేః పాదాన్ విజానాతి న సంశయః ॥ **5.42.9** ॥ 1805

అహమప్యతిభీతాస్మి నైవ జానామి కో హ్యయం।
వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణమాగతం ॥ **5.42.10** ॥ 1806

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యో విద్రుతా ద్రుతం।
స్థితాః కాశ్చిద్గతాః కాశ్చిద్ రావణాయ నివేదితుం ॥ **5.42.11** ॥ 1807

రావణస్య సమీపే తు రాక్షస్యో వికృతాననాః।
విరూపం వానరం భీమం రావణాయ న్యవేదిషుః ॥ **5.42.12** ॥ 1808

అశోకవనికామధ్యే రాజన్ భీమవపుః కపిః।
సీతయా కృతసంవాదస్తిష్ఠత్యమితవిక్రమః ॥ **5.42.13** ॥ 1809

న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణలోచనా।
అస్మాభిర్బహుధా పృష్టా నివేదయితుమిచ్ఛతి ॥ **5.42.14** ॥ 1810

వాసవస్య భవేద్ దూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా।
ప్రేషితో వాపి రామేణ సీతాన్వేషణకాంక్షయా ॥ **5.42.15** ॥ 1811

తేనైవాద్భుతరూపేణ యత్తత్తవ మనోహరం।
నానామృగగణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనం ॥ **5.42.16** ॥ 1812

న తత్ర కశ్చిదుద్దేశో యస్తేన న వినాశితః।
యత్ర సా జానకీ దేవీ స తేన న వినాశితః ॥ **5.42.17** ॥ 1813

జానకీరక్షణార్థం వా శ్రమాద్ వా నోపలక్ష్యతే।
అథవా కః శ్రమస్తస్య సైవ తేనాభిరక్షితా ॥ **5.42.18** ॥ 1814

చారుపల్లవపత్రాఢ్యం యం సీతా స్వయమాస్థితా।
ప్రవృద్ధః శింశపావృక్షః స చ తేనాభిరక్షితః ॥ **5.42.19** ॥ 1815

తస్యోగ్రరూపస్యోగ్రం త్వం దండమాజ్ఞాతుమర్హసి।
సీతా సంభాషితా యేన వనం తేన వినాశితం ॥ **5.42.20** ॥ 1816

మనఃపరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర।
కః సీతామభిభాషేత యో న స్యాత్ త్యక్తజీవితః ॥ **5.42.21** ॥ 1817

రాక్షసీనాం వచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః।
చితాగ్నిరివ జజ్వాల కోపసంవర్తితేక్షణః ॥ **5.42.22** ॥ 1818

తస్య క్రుద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిందవః।
దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషః స్నేహబిందవః ॥ **5.42.23** ॥ 1819

ఆత్మనః సదృశాన్ వీరాన్ కింకరాన్నామ రాక్షసాన్।
వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః ॥ **5.42.24** ॥ 1820

తేషామశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినాం।
నిర్యయుర్భవనాత్ తస్మాత్ కూటముద్గరపాణయః ॥ **5.42.25** ॥ 1821

మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః।
యుద్ధాభిమనసః సర్వే హనూమద్గ్రహణోన్ముఖాః ॥ **5.42.26** ॥ 1822

తే కపిం తం సమాసాద్య తోరణస్థమవస్థితం।
అభిపేతుర్మహావేగాః పతంగా ఇవ పావకం ॥ **5.42.27** ॥ 1823

తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః।
ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠం శరైరాదిత్యసన్నిభైః ॥ **5.42.28** ॥ 1824

ముద్గరైః పట్టిశైః శూలైః ప్రాసతోమరపాణయః।
పరివార్య హనూమంతం సహసా తస్థురగ్రతః ॥ **5.42.29** ॥ 1825

హనూమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్ పర్వతసన్నిభః।
క్షితావావిధ్య లాంగూలం ననాద చ మహాధ్వనిం ॥ **5.42.30** ॥ 1826

స భూత్వా తు మహాకాయో హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
పుచ్ఛమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ ॥ **5.42.31** ॥ 1827

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా చానునాదినా।
పేతుర్విహంగా గగనాదుచ్చైశ్చేదమఘోషయత్ ॥ **5.42.32** ॥ 1828

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః ॥ **5.42.33** ॥ 1829

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః।
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః ॥ **5.42.34** ॥ 1830

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్।
శిలాభిశ్చ ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః ॥ **5.42.35** ॥ 1831

అర్దయిత్వా పురీం లంకామభివాద్య చ మైథిలీం।
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసాం ॥ **5.42.36** ॥ 1832

తస్య సన్నాదశబ్దేన తేఽభవన్ భయశంకితాః।
దదృశుశ్చ హనూమంతం సంధ్యామేఘమివోన్నతం ॥ **5.42.37** ॥ 1833

స్వామిసందేశనిఃశంకాస్తతస్తే రాక్షసాః కపిం।
చిత్రైః ప్రహరణైర్భీమైరభిపేతుస్తతస్తతః ॥ **5.42.38** ॥ 1834

స తైః పరివృతః శూరైః సర్వతః స మహాబలః।
ఆససాదాయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితం ॥ **5.42.39** ॥ 1835

స తం పరిఘమాదాయ జఘాన రజనీచరాన్।
సపన్నగమివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః ॥ **5.42.40** ॥ 1836

విచచారాంబరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః।
సూదయామాస వజ్రేణ దైత్యానివ సహస్రదృక్ ॥ **5.42.41** ॥ 1837

స హత్వా రాక్షసాన్ వీరః కింకరాన్ మారుతాత్మజః।
యుద్ధాకాంక్షీ మహావీరస్తోరణం సమవస్థితః ॥ **5.42.42** ॥ 1838

తతస్తస్మాద్ భయాన్ముక్తాః కతిచిత్తత్ర రాక్షసాః।
నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ **5.42.43** ॥ 1839

స రాక్షసానాం నిహతం మహాబలం
నిశమ్య రాజా పరివృత్తలోచనః।
సమాదిదేశాప్రతిమం పరాక్రమే
ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయం ॥ **5.42.44** ॥ 1840

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్విచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

## హనుమతా చైత్యప్రాసాదస్య విధ్వంసస్తద్రక్షకాణాం వధశ్చ

తతః స కింకరాన్ హత్వా హనూమాన్ ధ్యానమాస్థితః।
వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః ॥ **5.43.1** ॥ 1841

తస్మాత్ ప్రాసాదమద్యైవమిమం విధ్వంసయామ్యహం।
ఇతి సంచింత్య హనుమాన్ మనసాదర్శయన్ బలం ॥ **5.43.2** ॥ 1842

చైత్యప్రాసాదముత్ప్లుత్య మేరుశృంగమివోన్నతం।
ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.43.3** ॥ 1843

ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథపః।
బభౌ స సుమహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః ॥ **5.43.4** ॥ 1844

సంప్రధృష్య తు దుర్ధర్షశ్చైత్యప్రాసాదమున్నతం।
హనూమాన్ ప్రజ్వలన్ లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమోఽభవత్ ॥ **5.43.5** ॥ 1845

స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావాన్ మారుతాత్మజః।
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ ॥ **5.43.6** ॥ 1846

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా।
పేతుర్విహంగమాస్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః ॥ **5.43.7** ॥ 1847

అస్త్రవిజ్ఞయతాం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః ॥ **5.43.8** ॥ 1848

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః।
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః ॥ **5.43.9** ॥ 1849

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్।
శిలాభిశ్చ ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః ॥ **5.43.10** ॥ 1850

ధర్షయిత్వా పురీం లంకామభివాద్య చ మైథిలీం।
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసాం ॥ **5.43.11** ॥ 1851

ఏవముక్త్వా మహాకాయశ్చైత్యస్థో హరియూథపః।
ననాద భీమనిర్హ్రాదో రక్షసాం జనయన్ భయం ॥ **5.43.12** ॥ 1852

తేన నాదేన మహతా చైత్యపాలాః శతం యయుః।
గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ ప్రాసాన్ ఖడ్గాన్ పరశ్వధాన్ ॥ **5.43.13** ॥ 1853

విసృజంతో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్।
తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః ॥ **5.43.14** ॥ 1854

ఆజగ్ముర్వానరశ్రేష్ఠం బాణైశ్చాదిత్యసన్నిభైః।
ఆవర్త ఇవ గంగాయాస్తోయస్య విపులో మహాన్ ॥ **5.43.15** ॥ 1855

పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః।
తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధో భీమరూపం సమాస్థితః ॥ **5.43.16** ॥ 1856

ప్రాసాదస్య మహాంస్తస్య స్తంభం హేమపరిష్కృతం।
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.43.17** ॥ 1857

తతస్తం భ్రామయామాస శతధారం మహాబలః।
తత్ర చాగ్నిః సమభవత్ ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత ॥ **5.43.18** ॥ 1858

దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియూథపః।
స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్ ॥ **5.43.19** ॥ 1859

అంతరిక్షస్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ ।
మాదృశానాం సహస్రాణి విసృష్టాని మహాత్మనాం ॥ **5.43.20** ॥ 1860

బలినాం వానరేంద్రాణాం సుగ్రీవవశవర్తినాం ।
అటంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః ॥ **5.43.21** ॥ 1861

దశనాగబలాః కేచిత్ కేచిద్ దశగుణోత్తరాః ।
కేచిన్నాగసహస్రస్య బభూవుస్తుల్యవిక్రమాః ॥ **5.43.22** ॥ 1862

సంతి చౌఘబలాః కేచిత్ సంతి వాయుబలోపమాః ।
అప్రమేయబలాః కేచిత్ తత్రాసన్ హరియూథపాః ॥ **5.43.23** ॥ 1863

ఈదృగ్విధైస్తు హరిభిర్వృతో దంతనఖాయుధైః ।
శతైః శతసహస్రైశ్చ కోటిభిశ్చాయుతైరపి ॥ **5.43.24** ॥ 1864

ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః సర్వేషాం వో నిషూదనః ।
నేయమస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః ।
యస్య త్విక్ష్వాకువీరేణ బద్ధం వైరం మహాత్మనా ॥ **5.43.25** ॥ 1865

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

## ప్రహస్తపుత్రస్య జంబుమాలినో వధః

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ।
జంబుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్జగామ ధనుర్ధరః ॥ **5.44.1** ॥ 1866

రక్తమాల్యాంబరధరః స్రగ్వీ రుచిరకుండలః।
మహాన్ వివృత్తనయనశ్చండః సమరదుర్జయః ॥ **5.44.2** ॥ 1867

ధనుః శక్రధనుః ప్రఖ్యం మహద్ రుచిరసాయకం।
విస్ఫారయాణో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనం ॥ **5.44.3** ॥ 1868

తస్య విస్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః।
ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత ॥ **5.44.4** ॥ 1869

రథేన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్య సః।
హనూమాన్ వేగసంపన్నో జహర్ష చ ననాద చ ॥ **5.44.5** ॥ 1870

తం తోరణవిటంకస్థం హనూమంతం మహాకపిం।
జంబుమాలీ మహాతేజా వివ్యాధ నిశితైః శరైః ॥ **5.44.6** ॥ 1871

అర్ధచంద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా।
బాహ్వోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభిస్తు కపీశ్వరం ॥ **5.44.7** ॥ 1872

తస్య తచ్ఛుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖం।
శరదీవాంబుజం ఫుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా ॥ **5.44.8** ॥ 1873

తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖం।
యథాఽఽకాశే మహాపద్మం సిక్తం కాంచనబిందుభిః ॥ **5.44.9** ॥ 1874

చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః।
తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలాం ॥ **5.44.10** ॥ 1875

తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప జవవద్ బలీ।
తాం శరైర్దశభిః క్రుద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః ॥ **5.44.11** ॥ 1876

విపన్నం కర్మ తద్ దృష్ట్వా హనూమాంశ్చండవిక్రమః।
సాలం విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్ ॥ **5.44.12** ॥ 1877

భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలం।
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జంబుమాలీ మహాబలః ॥ **5.44.13** ॥ 1878

సాలం చతుర్భిశ్చిచ్ఛేద వానరం పంచభిర్భుజే।
ఉరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్తనాంతరే ॥ **5.44.14** ॥ 1879

స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః।
తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగితః ॥ **5.44.15** ॥ 1880

అతివేగోఽతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః।
పరిఘం పాతయామాస జంబుమాలేర్మహోరసి ॥ **5.44.16** ॥ 1881

తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ జానునీ న చ।
న ధనుర్న రథో నాశ్వాస్తత్రాదృశ్యంత నేషవః ॥ **5.44.17** ॥ 1882

స హతస్తరసా తేన జంబుమాలీ మహారథః।
పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగ ఇవ ద్రుమః ॥ **5.44.18** ॥ 1883

జంబుమాలిం సునిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్।
చుక్రోధ రావణః శ్రుత్వా క్రోధసంరక్తలోచనః ॥ **5.44.19** ॥ 1884

స రోషసంవర్తితతామ్రలోచనః
ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే।
అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమాన్
సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః ॥ **5.44.20** ॥ 1885

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

## మంత్రిణః సప్తపుత్రాణాం వధః

తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మంత్రిణః సుతాః।
నిర్యయుర్భవనాత్ తస్మాత్ సప్త సప్తార్చివర్చసః ॥ **5.45.1** ॥ 1886

మహద్బలపరీవారా ధనుష్మంతో మహాబలాః।
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః ॥ **5.45.2** ॥ 1887

హేమజాలపరిక్షిప్తైర్ధ్వజవద్భిః పతాకిభిః।
తోయదస్వననిర్ఘోషైర్వాజియుక్తైర్మహారథైః ॥ **5.45.3** ॥ 1888

తప్తకాంచనచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః।
విస్ఫారయంతః సంహృష్టాస్తడిద్వంత ఇవాంబుదాః ॥ **5.45.4** ॥ 1889

జనన్యస్తాస్తతస్తేషాం విదిత్వా కింకరాన్ హతాన్।
బభూవుః శోకసంభ్రాంతాః సబాంధవసుహృజ్జనాః ॥ **5.45.5** ॥ 1890

తే పరస్పరసంఘర్షాత్ తప్తకాంచనభూషణాః।
అభిపేతుర్హనూమంతం తోరణస్థమవస్థితం ॥ **5.45.6** ॥ 1891

సృజంతో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిఃస్వనాః।
ప్రావృట్కాల ఇవాంభోదా విచేరుర్నైరృతాంబుదాః ॥ **5.45.7** ॥ 1892

అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనూమాన్ శరవృష్టిభిః।
అభవత్ సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః ॥ **5.45.8** ॥ 1893

స శరాన్ వంచయామాస తేషామాశుచరః కపిః।
రథవేగాంశ్చ వీరాణాం విచరన్ విమలేఽంబరే ॥ **5.45.9** ॥ 1894

స తైః క్రీడన్ ధనుష్మద్భిర్వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే।
ధనుష్మద్భిర్యథా మేఘైర్మారుతః ప్రభురంబరే ॥ **5.45.10** ॥ 1895

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయంస్తాం మహాచమూం।
చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షఃసు వీర్యవాన్ ॥ **5.45.11** ॥ 1896

తలేనాభిహనత్ కాంశ్చిత్ పాదైః కాంశ్చిత్ పరంతపః।
ముష్టిభిశ్చాహనత్ కాంశ్చిన్నఖైః కాంశ్చిద్ వ్యదారయత్ ॥ **5.45.12** ॥ 1897

ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామపరానపి।
కేచిత్ తస్యైవ నాదేన తత్రైవ పతితా భువి ॥ **5.45.13** ॥ 1898

తతస్తేష్వవపన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ।
తత్రైన్యమగమత్ సర్వం దిశో దశ భయార్దితం ॥ **5.45.14** ॥ 1899

వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః।
భగ్ననీడధ్వజచ్ఛత్త్రైర్భూశ్చ కీర్ణాభవద్ రథైః ॥ **5.45.15** ॥ 1900

స్రవతా రుధిరేణాథ స్రవంత్యో దర్శితాః పథి।
వివిధైశ్చ స్వనైర్లంకా ననాద వికృతం తదా ॥ **5.45.16** ॥ 1901

స తాన్ ప్రవృద్ధాన్ వినిహత్య రాక్షసాన్
మహాబలశ్చండపరాక్రమః కపిః।
యయుత్సురన్యైః పునరేవ రాక్షసై -
స్తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం ॥ **5.45.17** ॥ 1902

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షట్చత్వారింశః సర్గః ॥

## రావణస్య పంచసేనాపతీనాం వధః

హతాన్ మంత్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా।
రావణః సంవృతాకారశ్చకార మతిముత్తమాం ॥ **5.46.1** ॥ 1903

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసం।
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాన్ ॥ **5.46.2** ॥ 1904

సందిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్ నయవిశారదాన్।
హనూమద్గ్రహణేఽవ్యగ్రాన్ వాయువేగసమాన్ యుధి ॥ **5.46.3** ॥ 1905

యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః।
సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి ॥ **5.46.4** ॥ 1906

యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్ తమాసాద్య వనాలయం।
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాలావిరోధితం ॥ **5.46.5** ॥ 1907

న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతి తర్కయన్।
సర్వథా తన్మహద్ భూతం మహాబలపరిగ్రహం ॥ **5.46.6** ॥ 1908

వానరోఽయమితి జ్ఞాత్వా నహి శుద్ధ్యతి మే మనః।
నైవాహం తం కపిం మన్యే యథేయం ప్రస్తుతా కథా ॥ **5.46.7** ॥ 1909

భవేదింద్రేణ వా సృష్టమస్మదర్థం తపోబలాత్।
సనాగయక్షగంధర్వదేవాసురమహర్షయః ॥ **5.46.8** ॥ 1910

యుష్మాభిః ప్రహితైః సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః।
తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః ॥ **5.46.9** ॥ 1911

తదేవ నాత్ర సందేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతాం।
యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః ॥ **5.46.10** ॥ 1912

సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి।
నావమన్యో భవద్భిశ్చ కపిర్ధీరపరాక్రమః ॥ **5.46.11** ॥ 1913

దృష్టా హి హరయః పూర్వే మయా విపులవిక్రమాః।
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జాంబవాంశ్చ మహాబలః ॥ **5.46.12** ॥ 1914

నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః।
నైవ తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః ॥ **5.46.13** ॥ 1915

న మతిర్న బలోత్సాహో న రూపపరికల్పనం।
మహత్సత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితం ॥ **5.46.14** ॥ 1916

ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహః।
కామం లోకాస్త్రయః సేంద్రాః ససురాసురమానవాః ॥ **5.46.15** ॥ 1917

భవతామగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే।
తథాపి తు నయజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే ॥ **5.46.16** ॥ 1918

ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చంచలా।
తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహౌజసః ॥ **5.46.17** ॥ 1919

సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః।
రథైశ్చ మత్తైర్నాగైశ్చ వాజిభిశ్చ మహాజవైః ॥ **5.46.18** ॥ 1920

శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్ష్ణైః సర్వైశ్చోపహితా బలైః।
తతస్తు దదృశుర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిం ॥ **5.46.19** ॥ 1921

రశ్మిమంతమివోద్యంతం స్వతేజోరశ్మిమాలినం।
తోరణస్థం మహావేగం మహాసత్త్వం మహాబలం ॥ **5.46.20** ॥ 1922

మహామతిం మహోత్సాహం మహాకాయం మహాభుజం।
తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః ॥ **5.46.21** ॥ 1923

తైస్తైః ప్రహరణైర్భీమైరభిపేతుస్తతస్తతః।
తస్య పంచాయసాస్తీక్ష్ణాః సితాః పీతముఖాః శరాః।
శిరస్యుత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః ॥ **5.46.22** ॥ 1924

స తైః పంచభిరావిద్ధః శరైః శిరసి వానరః।
ఉత్పపాత నదన్ వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్ ॥ **5.46.23** ॥ 1925

తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్జకార్ముకః।
కిరన్ శరశతైర్నైకైరభిపేదే మహాబలః ॥ **5.46.24** ॥ 1926

స కపిర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణం।
వృష్టిమంతం పయోదాంతే పయోదమివ మారుతః ॥ **5.46.25** ॥ 1927

అర్ద్యమానస్తతస్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః।
చకార నినదం భూయో వ్యవర్ధత చ వీర్యవాన్ ॥ **5.46.26** ॥ 1928

స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః।
నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశిర్గిరావివ ॥ **5.46.27** ॥ 1929

తతః స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరం।
విహాయ న్యపతద్ భూమౌ దుర్ధరస్త్యక్తజీవితః ॥ **5.46.28** ॥ 1930

తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి।
తౌ జాతరోషౌ దుర్ధర్షావుత్పేతతురరిందమౌ ॥ **5.46.29** ॥ 1931

స తాభ్యాం సహసోత్ప్లుత్య విష్ఠితో విమలేఽంబరే।
ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః ॥ **5.46.30** ॥ 1932

తయోర్వేగవతోర్వేగం నిహత్య స మహాబలః।
నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణ ఇవ వేగితః ॥ **5.46.31** ॥ 1933

స సాలవృక్షమాసాద్య సముత్పాట్య చ వానరః।
తావుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః ॥ **5.46.32** ॥ 1934

తతస్తాంస్తీన్ హతాంజ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా।
అభిపేదే మహావేగః ప్రహస్య ప్రఘసో బలీ ॥ **5.46.33** ॥ 1935

భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః శూలమాదాయ వీర్యవాన్।
ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితౌ ॥ **5.46.34** ॥ 1936

పట్టిశేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యపోథయత్।
భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపికుంజరం ॥ **5.46.35** ॥ 1937

స తాభ్యాం విక్షతైర్గాత్రైరసృగ్దిగ్ధతనూరుహః।
అభవద్ వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః ॥ **5.46.36** ॥ 1938

సముత్పాట్య గిరేః శృంగం సమృగవ్యాలపాదపం।
జఘాన హనుమాన్ వీరో రాక్షసౌ కపికుంజరః।
గిరిశృంగసునిష్పిష్టౌ తిలశస్తౌ బభూవతుః ॥ **5.46.37** ॥ 1939

తతస్తేష్వవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు।
బలం తదవశేషం తు నాశయామాస వానరః ॥ **5.46.38** ॥ 1940

అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథై రథాన్।
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ ॥ **5.46.39** ॥ 1941

హయైర్నాగైస్తురంగైశ్చ భగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః।
హతైశ్చ రాక్షసైర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమంతతః ॥ **5.46.40** ॥ 1942

తతః కపిస్తాన్ ధ్వజినీపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్।
తథైవ వీరః పరిగృహ్య తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ **5.46.41** ॥ 1943

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తచత్వారింశః సర్గః ॥
## రావణేరక్షస్య పరాక్రమో వధశ్చ

సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్ ।
నిశమ్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం
కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః ॥ **5.47.1** ॥ 1944

స తస్య దృష్ట్యర్పణసంప్రచోదితః
ప్రతాపవాన్ కాంచనచిత్రకార్ముకః ।
సముత్పపాతాథ సదస్యుదీరితో
ద్విజాతిముఖ్యైర్హవిషేవ పావకః ॥ **5.47.2** ॥ 1945

తతో మహాన్ బాలదివాకరప్రభం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలసంతతం ।
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్
మహాహరిం తం ప్రతి నైరృతర్షభః ॥ **5.47.3** ॥ 1946

తతస్తపఃసంగ్రహసంచయార్జితం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలచిత్రితం ।
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం
మనోజవాష్టాశ్వవరైః సుయోజితం ॥ **5.47.4** ॥ 1947

సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం
తడిత్ప్రభం వ్యోమచరం సమాహితం ।

సతూణమష్టాసినిబద్ధబంధురం
యథాక్రమావేశితశక్తితోమరం ॥ **5.47.5** ॥ 1948

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా
సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా ।
దివాకరాభం రథమాస్థితస్తతః
స నిర్జగామామరతుల్యవిక్రమః ॥ **5.47.6** ॥ 1949

స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాచలాం
తురంగమాతంగమహారథస్వనైః ।
బలైః సమేతైః సహ తోరణస్థితం
సమర్థమాసీనముపాగమత్ కపిం ॥ **5.47.7** ॥ 1950

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో
యుగాంతకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే ।
అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమం
సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా ॥ **5.47.8** ॥ 1951

స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః
పరాక్రమం చారిషు రావణాత్మజః ।
విచారయన్ స్వం చ బలం మహాబలో
యుగక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధత ॥ **5.47.9** ॥ 1952

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం
స్థితః స్థిరః సంయతి దుర్నివారణం ।
సమాహితాత్మా హనుమంతమాహవే
ప్రచోదయామాస శితైః శరైస్త్రిభిః ॥ **5.47.10** ॥ 1953

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం
జితశ్రమం శత్రుపరాజయోచితం ।

అవైక్షతాక్షః సముదీర్ణమానసం
సబాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః ॥ **5.47.11** ॥ 1954

స హేమనిష్కాంగదచారుకుండలః
సమాససాదాశుపరాక్రమః కపిం ।
తయోర్బభూవాప్రతిమః సమాగమః
సురాసురాణామపి సంభ్రమప్రదః ॥ **5.47.12** ॥ 1955

రరాస భూమిర్న తతాప భానుమాన్
వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః ।
కపేః కుమారస్య చ వీర్యసంయుగం
ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే ॥ **5.47.13** ॥ 1956

స తస్య వీరః సుముఖాన్ పతత్రిణః
సువర్ణపుంఖాన్ సవిషానివోరగాన్ ।
సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవి -
చ్ఛరానథ త్రీన్ కపిమూర్ధ్న్యతాడయత్ ॥ **5.47.14** ॥ 1957

స తైః శరైర్మూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః
క్షరన్నసృగ్దిగ్ధవివృత్తలోచనః ।
నవోదితాదిత్యనిభః శరాంశుమాన్
వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలికః ॥ **5.47.15** ॥ 1958

తతః ప్లవంగాధిపమంత్రిసత్తమః
సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే ।
ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకం
జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః ॥ **5.47.16** ॥ 1959

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికో
వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంవృతః ।

కుమారమక్షం సబలం సవాహనం
దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా ॥ **5.47.17** ॥ 1960

తతః స బాణాసనశక్రకార్ముకః
శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసాంబుదః।
శరాన్ ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే
బలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే ॥ **5.47.18** ॥ 1961

కపిస్తతస్తం రణచండవిక్రమం
ప్రవృద్ధతేజోబలవీర్యసాయకం।
కుమారమక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే
ననాద హర్షాద్ ఘనతుల్యనిఃస్వనః ॥ **5.47.19** ॥ 1962

స బాలభావాద్ యుధి వీర్యదర్పితః
ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః।
సమాససాదాప్రతిమం రణే కపిం
గజో మహాకూపమివావృతం తృణైః ॥ **5.47.20** ॥ 1963

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితై -
శ్చకార నాదం ఘననాదనిఃస్వనః।
సముత్సహేనాశు నభః సమారుజన్
భుజోరువిక్షేపణఘోరదర్శనః ॥ **5.47.21** ॥ 1964

తముత్పతంతం సమభిద్రవద్ బలీ
స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్।
రథీ రథశ్రేష్ఠతరః కిరంఛరైః
పయోధరః శైలమివాశ్మవృష్టిభిః ॥ **5.47.22** ॥ 1965

స తాంఛరాంస్తస్య హరిర్విమోక్షయం -
శ్చచార వీరః పథి వాయుసేవితే।

శరాంతరే మారుతవద్ వినిష్పతన్
మనోజవః సంయతి భీమవిక్రమః ॥ **5.47.23** ॥ 1966

తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖం
ఖమాస్తృణంతం వివిధైః శరోత్తమైః।
అవైక్షతాక్షం బహుమానచక్షుషా
జగామ చింతాం స చ మారుతాత్మజః ॥ **5.47.24** ॥ 1967

తతః శరైర్భిన్నభుజాంతరః కపిః
కుమారవర్యేణ మహాత్మనా నదన్।
మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిద్
విచింతయామాస రణే పరాక్రమం ॥ **5.47.25** ॥ 1968

అబాలవద్ బాలదివాకరప్రభః
కరోత్యయం కర్మ మహన్మహాబలః।
న చాస్య సర్వాహవకర్మశాలినః
ప్రమాపణే మే మతిరత్ర జాయతే ॥ **5.47.26** ॥ 1969

అయం మహాత్మా చ మహాంశ్చ వీర్యతః
సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సంయుగే।
అసంశయం కర్మగుణోదయాదయం
సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః ॥ **5.47.27** ॥ 1970

పరాక్రమోత్సాహవివృద్ధమానసః
సమీక్షతే మాం ప్రముఖోఽగ్రతః స్థితః।
పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కంపయేత్
సురాసురాణామపి శీఘ్రకారిణః ॥ **5.47.28** ॥ 1971

న ఖల్వయం నాభిభవేదుపేక్షితః
పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే।

ప్రమాపణం హ్యస్య మమాద్య రోచతే
న వర్ధమానోఽగ్నిరుపేక్షితుం క్షమః ॥ **5.47.29** ॥ 1972

ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్
స్వకర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్ ।
చకార వేగం తు మహాబలస్తదా
మతిం చ చక్రేఽస్య వధే మహాకపిః ॥ **5.47.30** ॥ 1973

స తస్య తానష్ట వరాన్ మహాహయాన్
సమాహితాన్ భారసహాన్ వివర్తనే ।
జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే
తలప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః ॥ **5.47.31** ॥ 1974

తతస్తలేనాభిహతో మహారథః
స తస్య పింగాధిపమంత్రినిర్జితః ।
స భగ్ననీడః పరివృత్తకూబరః
పపాత భూమౌ హతవాజిరంబరాత్ ॥ **5.47.32** ॥ 1975

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్ ।
తతోఽభియోగాదృషిరుగ్రవీర్యవాన్
విహాయ దేహం మరుతామివాలయం ॥ **5.47.33** ॥ 1976

కపిస్తతస్తం విచరంతమంబరే
పతత్త్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే ।
సమేత్య తం మారుతవేగవిక్రమః
క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయోర్దృఢం ॥ **5.47.34** ॥ 1977

స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపి -
ర్మహోరగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః ।

ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్యవిక్రమో
మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః ॥ **5.47.35** ॥ 1978

స భగ్నబాహూరుకటీపయోధరః
క్షరన్నసృఙ్నిర్మథితాస్థిలోచనః ।
సంభిన్నసంధిః ప్రవికీర్ణబంధనో
హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః ॥ **5.47.36** ॥ 1979

మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం
చకార రక్షోఽధిపతేర్మహద్భయం ।
మహర్షిభిశ్చక్రచరైః సమాగతైః
సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః ।
సురైశ్చ సేంద్రైర్భృశజాతవిస్మయై -
ర్హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః ॥ **5.47.37** ॥ 1980

నిహత్య తం వజ్రిసుతోపమం రణే
కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణం ।
తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ **5.47.38** ॥ 1981

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

## ఇంద్రజిద్ధనుమతోర్యుద్ధమింద్రజిద్దివ్యాస్త్రబంధనబద్ధస్య హనుమతో రావణస్య రాజసభాయాం గమనం

తతస్తు రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా
హనూమతాక్షే నిహతే కుమారే ।
మనః సమాధాయ స దేవకల్పం
సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషః ॥ **5.48.1** ॥ 1982

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రభృతాం వరిష్ఠః
సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా
పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ **5.48.2** ॥ 1983

త్వదస్త్రబలమాసాద్య ససురాః సమరుద్గణాః ।
న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ **5.48.3** ॥ 1984

న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగేన గతశ్రమః ।
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ।
దేశకాలప్రధానశ్చ త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ **5.48.4** ॥ 1985

న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణాం
న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే ।
న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు వై
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే ॥ **5.48.5** ॥ 1986

మమానురూపం తపసో బలం చ తే
పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే।
న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థం ॥ **5.48.6** ॥ 1987

నిహతాః కింకరాః సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రగామినః ॥ **5.48.7** ॥ 1988

బలాని సుసమృద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ।
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః।
న తు తేష్వేవ మే సారో యస్త్వయ్యరినిషూదన ॥ **5.48.8** ॥ 1989

ఇదం చ దృష్ట్వా నిహతం మహద్ బలం
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ।
త్వమాత్మనశ్చాపి నిరీక్ష్య సారం
కురుష్వ వేగం స్వబలానురూపం ॥ **5.48.9** ॥ 1990

బలావమర్దస్త్వయి సన్నికృష్టే
యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభస్వాస్త్రభృతాం వరిష్ఠ ॥ **5.48.10** ॥ 1991

న వీర సేనా గణశశ్చ్యవంతి
న వజ్రమాదాయ విశాలసారం।
న మారుతస్యాస్తి గతిప్రమాణం
న చాగ్నికల్పాః కరణేన హంతుం ॥ **5.48.11** ॥ 1992

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా।

స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్య వీర్యం
వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ ॥ **5.48.12** ॥ 1993

న ఖల్వియం మతిశ్రేష్ఠ యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం ।
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా ॥ **5.48.13** ॥ 1994

నానాశస్త్రేషు సంగ్రామే వైశారద్యమరిందమ ।
అవశ్యమేవ బోద్ధవ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే ॥ **5.48.14** ॥ 1995

తతః పితుస్తద్ వచనం నిశమ్య
ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః ।
చకార భర్తారమతిత్వరేణ
రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః ॥ **5.48.15** ॥ 1996

తతస్తైః స్వగణైరిష్టైరింద్రజిత్ ప్రతిపూజితః ।
యుద్ధోద్ధతకృతోత్సాహః సంగ్రామం సంప్రపద్యత ॥ **5.48.16** ॥ 1997

శ్రీమాన్ పద్మవిశాలాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః ।
నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ **5.48.17** ॥ 1998

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై -
ర్వ్యాఘ్రైశ్చతుర్భిః స తు తీక్ష్ణదంష్ట్రైః ।
రథం సమాయుక్తమసహ్యవేగః
సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః ॥ **5.48.18** ॥ 1999

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః ।
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ ॥ **5.48.19** ॥ 2000

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ ।
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ ॥ **5.48.20** ॥ 2001

ఇంద్రజిచ్చాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్ ।
హనూమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః ॥ **5.48.21** ॥ 2002

తస్మింస్తతః సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ ।
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు -
ర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః ॥ **5.48.22** ॥ 2003

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా
మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః ।
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః ॥ **5.48.23** ॥ 2004

ఆయాంతం స రథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రధ్వజం కపిః ।
ననాద చ మహానాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ ॥ **5.48.24** ॥ 2005

ఇంద్రజిత్ స రథం దివ్యమాశ్రితశ్చిత్రకార్ముకః ।
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనం ॥ **5.48.25** ॥ 2006

తతః సమేతావతితీక్ష్ణవేగౌ
మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ ।
కపిశ్చ రక్షోఽధిపతేస్తనూజః
సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ ॥ **5.48.26** ॥ 2007

స తస్య వీరస్య మహారథస్య
ధనుష్మతః సంయతి సమ్మతస్య ।
శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధ -
శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయః ॥ **5.48.27** ॥ 2008

తతః శరానాయతతీక్ష్ణశల్యాన్
సుపత్త్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్ ।
ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
సుసంతతాన్ వజ్రసమానవేగాన్ ॥ **5.48.28** ॥ 2009

తతః స తత్స్యందననిఃస్వనం చ
మృదంగభేరీపటహస్వనం చ ।
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత ॥ **5.48.29** ॥ 2010

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యావర్తత మహాకపిః ।
హరిస్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోక్షయన్ లక్ష్యసంగ్రహం ॥ **5.48.30** ॥ 2011

శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత ।
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః ॥ **5.48.31** ॥ 2012

తావుభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ ।
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమం ॥ **5.48.32** ॥ 2013

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽంతరం
న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽంతరం ।
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః
సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ ॥ **5.48.33** ॥ 2014

తతస్తు లక్ష్యే స విహన్యమానే
శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు ।
జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా ॥ **5.48.34** ॥ 2015

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను -
శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే।
అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య
కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థం ॥ **5.48.35** ॥ 2016

తతః పైతామహం వీరః సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః।
సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి ॥ **5.48.36** ॥ 2017

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్।
నిజగ్రాహ మహాబాహుం మారుతాత్మజమింద్రజిత్ ॥ **5.48.37** ॥ 2018

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః।
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే ॥ **5.48.38** ॥ 2019

తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదస్త్రబంధం
ప్రభోః ప్రభావాద్ విగతాల్పవేగః।
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరిప్రవీరః ॥ **5.48.39** ॥ 2020

తతః స్వాయంభువైర్మంత్రైర్బ్రహ్మాస్త్రం చాభిమంత్రితం।
హనూమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్ ॥ **5.48.40** ॥ 2021

న మేఽస్య బంధస్య చ శక్తిరస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్।
ఇత్యేవమేవం విహితోఽస్త్రబంధో
మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః ॥ **5.48.41** ॥ 2022

స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ।

విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్మ ॥ **5.48.42** ॥ 2023

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే ।
పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ ॥ **5.48.43** ॥ 2024

గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహన్మే గుణదర్శనం ।
రాక్షసేంద్రేణ సంవాదస్తస్మాద్ గృహ్ణంతు మాం పరే ॥ **5.48.44** ॥ 2025

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః ।
పరైః ప్రసహ్యాభిగతైర్నిగృహ్య
ననాద తైస్తైః పరిభర్త్స్యమానః ॥ **5.48.45** ॥ 2026

తతస్తే రాక్షసా దృష్ట్వా వినిశ్చేష్టమరిందమం ।
బబంధుః శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః ॥ **5.48.46** ॥ 2027

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధం
ప్రసహ్య వీరైరభిగర్జణం చ ।
కౌతూహలాన్మాం యది రాక్షసేంద్రో
ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః ॥ **5.48.47** ॥ 2028

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ ।
అస్త్రబంధః స చాన్యం హి న బంధమనువర్తతే ॥ **5.48.48** ॥ 2029

అథేంద్రజిత్ తం ద్రుమచీరబద్ధం
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తం ।
విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతా -
మన్యేన బద్ధోఽప్యనువర్తతేఽస్త్రం ॥ **5.48.49** ॥ 2030

అహో మహత్ కర్మ కృతం నిరర్థం
న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా।
పునశ్చ నాస్తే విహతేఽస్త్రమన్యత్
ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే ॥ **5.48.50** ॥ 2031

అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యతే।
కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః ॥ **5.48.51** ॥ 2032

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాలముష్టిభిః।
సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః ॥ **5.48.52** ॥ 2033

అథేంద్రజిత్ తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త-
మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః।
వ్యదర్శయత్ తత్ర మహాబలం తం
హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే ॥ **5.48.53** ॥ 2034

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమం।
రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ **5.48.54** ॥ 2035

కోఽయం కస్య కుతో వాపి కిం కార్యం కోఽభ్యుపాశ్రయః।
ఇతి రాక్షసవీరాణాం దృష్ట్వా సంజజ్ఞిరే కథాః ॥ **5.48.55** ॥ 2036

హన్యతాం దహ్యతాం వాపి భక్ష్యతామితి చాపరే।
రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ ॥ **5.48.56** ॥ 2037

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా
స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే।
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్
గృహం మహారత్నవిభూషితం చ ॥ **5.48.57** ॥ 2038

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమం।
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః ॥ **5.48.58** ॥ 2039

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః।
తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరం ॥ **5.48.59** ॥ 2040

స రోషసంవర్తితతామ్రదృష్టి-
ర్దశాననస్తం కపిమన్వవేక్ష్య।
అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్
సమాదిశత్ తం ప్రతి ముఖ్యమంత్రీన్ ॥ **5.48.60** ॥ 2041

యథాక్రమం తైః స కపిశ్చ పృష్టః
కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ।
నివేదయామాస హరీశ్వరస్య
దూతః సకాశాదహమాగతోఽస్మి ॥ **5.48.61** ॥ 2042

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకోనపంచాశః సర్గః ॥

## రావణస్య ప్రభావశాలిరూపమవలోక్య హనుమతో మనసి నైకవిధానాం విచారాణాముద్రేకః

తతః స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః ।
హనూమాన్ క్రోధతామ్రాక్షో రక్షోఽధిపమవైక్షత ॥ **5.49.1** ॥ 2043

భ్రాజమానం మహార్హేణ కాంచనేన విరాజతా ।
ముక్తాజాలావృతేనాథ ముకుటేన మహాద్యుతిం ॥ **5.49.2** ॥ 2044

వజ్రసంయోగసంయుక్తైర్మహార్హమణివిగ్రహైః ।
హైమైరాభరణైశ్చిత్రైర్మనసేవ ప్రకల్పితైః ॥ **5.49.3** ॥ 2045

మహార్హక్షౌమసంవీతం రక్తచందనరూషితం ।
స్వనులిప్తం విచిత్రాభిర్విధాభిశ్చ భక్తిభిః ॥ **5.49.4** ॥ 2046

విచిత్రం దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమదర్శనైః ।
దీప్తతీక్ష్ణమహాదంష్ట్రం ప్రలంబం దశనచ్ఛదైః ॥ **5.49.5** ॥ 2047

శిరోభిర్దశభిర్వీరో భ్రాజమానం మహౌజసం ।
నానావ్యాలసమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మందరం ॥ **5.49.6** ॥ 2048

నీలాంజనచయప్రఖ్యం హారేణోరసి రాజతా ।
పూర్ణచంద్రాభవక్త్రేణ సబాలార్కమివాంబుదం ॥ **5.49.7** ॥ 2049

బాహుభిర్బద్ధకేయూరైశ్చందనోత్తమరూషితైః ।
భ్రాజమానాంగదైర్భీమైః పంచశీర్షైరివోరగైః ॥ **5.49.8** ॥ 2050

మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగచిత్రితే।
ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే ॥ **5.49.9** ॥ 2051

అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిః సమంతతః।
వాలవ్యజనహస్తాభిరారాత్ సముపసేవితం ॥ **5.49.10** ॥ 2052

దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా।
మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైర్నికుంభేన చ మంత్రిణా ॥ **5.49.11** ॥ 2053

ఉపోపవిష్టం రక్షోభిశ్చతుర్భిర్బలదర్పితం।
కృత్స్నం పరివృతం లోకం చతుర్భిరివ సాగరైః ॥ **5.49.12** ॥ 2054

మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైరన్యైశ్చ శుభదర్శిభిః।
ఆశ్వాస్యమానం సచివైః సురైరివ సురేశ్వరం ॥ **5.49.13** ॥ 2055

అపశ్యద్ రాక్షసపతిం హనూమానతితేజసం।
వేష్టితం మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదం ॥ **5.49.14** ॥ 2056

స తైః సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః।
విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోఽధిపమవైక్షత ॥ **5.49.15** ॥ 2057

భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమాన్ రాక్షసేశ్వరం।
మనసా చింతయామాస తేజసా తస్య మోహితః ॥ **5.49.16** ॥ 2058

అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతిః।
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా ॥ **5.49.17** ॥ 2059

యద్యధర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః।
స్యాదయం సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా ॥ **5.49.18** ॥ 2060

అస్య క్రూరైర్నృశంసైశ్చ కర్మభిర్లోకకుత్సితైః।
సర్వే బిభ్యతి ఖల్వస్మాల్లోకాః సామరదానవాః ॥ **5.49.19** ॥ 2061

అయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్।
ఇతి చింతాం బహువిధామకరోన్మతిమాన్ కపిః।
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజసః ॥ **5.49.20** ॥ 2062

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచాశః సర్గః ॥

## రావణకర్తృకః ప్రహస్తద్వారకో హనుమంతం ప్రతి లంకాయామాగమనప్రయోజనస్య ప్రశ్నః, హనుమతా రామదూతత్వేనాత్మనః పరిచయదానం

తముద్వీక్ష్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురతః స్థితం।
రోషేణ మహతాఽఽవిష్టో రావణో లోకరావణః ॥ **5.50.1** ॥ 2063

శంకాహతాత్మా దధ్యౌ స కపీంద్రం తేజసా వృతం।
కిమేష భగవాన్ నందీ భవేత్ సాక్షాదిహాగతః ॥ **5.50.2** ॥ 2064

యేన శప్తోఽస్మి కైలాసే మయా ప్రహసితే పురా।
సోఽయం వానరమూర్తిః స్యాత్కింస్విద్ బాణోఽపి వాసురః ॥ **5.50.3** ॥ 2065

స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమం।
కాలయుక్తమువాచేదం వచో విపులమర్థవత్ ॥ **5.50.4** ॥ 2066

దురాత్మా పృచ్ఛ్యతామేష కుతః కిం వాస్య కారణం।
వనభంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసానాం చ తర్జనే ॥ **5.50.5** ॥ 2067

మత్పురీమప్రధృష్యాం వై గమనే కిం ప్రయోజనం।
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృచ్ఛ్యతామేష దుర్మతిః ॥ **5.50.6** ॥ 2068

రావణస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే ॥ **5.50.7** ॥ 2069

యది తావత్ త్వమింద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయం।
తత్త్వమాఖ్యాహి మా తే భూద్ భయం వానర మోక్ష్యసే ॥ **5.50.8** ॥ 2070

యది వైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ।
చారురూపమిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీమిమాం ॥ **5.50.9** ॥ 2071

విష్ణునా ప్రేషితో వాపి దూతో విజయకాంక్షిణా।
నహి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరం ॥ **5.50.10** ॥ 2072

తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే।
అనృతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితం ॥ **5.50.11** ॥ 2073

అథవా యన్నిమిత్తస్తే ప్రవేశో రావణాలయే।
ఏవముక్తో హరివరస్తదా రక్షోగణేశ్వరం ॥ **5.50.12** ॥ 2074

అబ్రవీన్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య చ।
ధనదేన న మే సఖ్యం విష్ణునా నాస్మి చోదితః ॥ **5.50.13** ॥ 2075

జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరోఽహమిహాగతః।
దర్శనే రాక్షసేంద్రస్య తదిదం దుర్లభం మయా ॥ **5.50.14** ॥ 2076

వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థం వినాశితం।
తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షిణః ॥ **5.50.15** ॥ 2077

రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే।
అస్త్రపాశైర్న శక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురైరపి ॥ **5.50.16** ॥ 2078

పితామహాదేష వరో మమాపి హి సమాగతః।
రాజానం ద్రష్టుకామేన మయాస్త్రమనువర్తితం ॥ **5.50.17** ॥ 2079

విముక్తోఽప్యహమస్త్రేణ రాక్షసైస్త్వభివేదితః।
కేనచిద్ రామకార్యేణ ఆగతోఽస్మి తవాంతికం ॥ **5.50.18** ॥ 2080

దూతోఽహమితి విజ్ఞాయ రాఘవస్యామితౌజసః।
శ్రూయతామేవ వచనం మమ పథ్యమిదం ప్రభో ॥ **5.50.19** ॥ 2081

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకపంచాశః సర్గః ॥

## శ్రీరామప్రభావం వర్ణయతా హనుమతా రావణస్య ప్రబోధనం

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్తమః।
వాక్యమర్థవదవ్యగ్రస్తమువాచ దశాననం ॥ **5.51.1** ॥ 2082

అహం సుగ్రీవసందేశాదిహ ప్రాప్తస్తవాంతికే।
రాక్షసేశ హరీశస్త్వాం భ్రాతా కుశలమబ్రవీత్ ॥ **5.51.2** ॥ 2083

భ్రాతుః శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః।
ధర్మార్థసహితం వాక్యమిహ చాముత్ర చ క్షమం ॥ **5.51.3** ॥ 2084

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్।
పితేవ బంధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః ॥ **5.51.4** ॥ 2085

జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియతరః ప్రభుః।
పితుర్నిదేశాన్నిష్క్రాంతః ప్రవిష్టో దండకావనం ॥ **5.51.5** ॥ 2086

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా।
రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పంథానమాశ్రితః ॥ **5.51.6** ॥ 2087

తస్య భార్యా జనస్థానే భ్రష్టా సీతేతి విశ్రుతా।
వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః ॥ **5.51.7** ॥ 2088

మార్గమాణస్తు తాం దేవీం రాజపుత్రః సహానుజః।
ఋష్యమూకమనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ చ సంగతః ॥ **5.51.8** ॥ 2089

తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణం।
సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితుం ॥ **5.51.9** ॥ 2090

తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినం।
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్యృక్షాణాం గణేశ్వరః ॥ **5.51.10** ॥ 2091

త్వయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ వాలీ వానరపుంగవః।
స తేన నిహతః సంఖ్యే శరేణైకేన వానరః ॥ **5.51.11** ॥ 2092

స సీతామార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవః సత్యసంగరః।
హరీన్ సంప్రేషయామాస దిశః సర్వా హరీశ్వరః ॥ **5.51.12** ॥ 2093

తాం హరీణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే హ్యధశ్చోపరి చాంబరే ॥ **5.51.13** ॥ 2094

వైనతేయసమాః కేచిత్ కేచిత్ తత్రానిలోపమాః।
అసంగగతయః శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః ॥ **5.51.14** ॥ 2095

అహం తు హనుమాన్నామ మారుతస్యౌరసః సుతః।
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజనమాయతం ॥ **5.51.15** ॥ 2096

సముద్రం లంఘయిత్వైవ త్వాం దిదృక్షురిహాగతః।
భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్మజా ॥ **5.51.16** ॥ 2097

తద్ భవాన్ దృష్టధర్మార్థస్తపః కృతపరిగ్రహః।
పరదారాన్ మహాప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి ॥ **5.51.17** ॥ 2098

నహి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వపాయేషు కర్మసు।
మూలఘాతిషు సజ్జంతే బుద్ధిమంతో భవద్విధాః ॥ **5.51.18** ॥ 2099

కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినాం।
శరాణామగ్రతః స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్వపి ॥ **5.51.19** ॥ 2100

న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్ విద్యేత కశ్చన।
రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్ ॥ **5.51.20** ॥ 2101

తత్ త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మ్యమర్థానుయాయి చ।
మన్యస్వ నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతాం ॥ **5.51.21** ॥ 2102

దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభం।
ఉత్తరం కర్మ యచ్ఛేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః ॥ **5.51.22** ॥ 2103

లక్షితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా।
గృహే యాం నాభిజానాసి పంచాస్యామివ పన్నగీం ॥ **5.51.23** ॥ 2104

నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి।
విషసంస్పృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్నమివౌజసా ॥ **5.51.24** ॥ 2105

తపః సంతాపలబ్ధస్తే సోఽయం ధర్మపరిగ్రహః।
న స నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః ॥ **5.51.25** ॥ 2106

అవధ్యతాం తపోభిర్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి।
ఆత్మనః సాసురైర్దేవైర్హేతుస్తత్రాప్యయం మహాన్ ॥ **5.51.26** ॥ 2107

సుగ్రీవో న చ దేవోఽయం న యక్షో న చ రాక్షసః।
మానుషో రాఘవో రాజన్ సుగ్రీవశ్చ హరీశ్వరః।
తస్మాత్ ప్రాణపరిత్రాణం కథం రాజన్ కరిష్యసి ॥ **5.51.27** ॥ 2108

న తు ధర్మోపసంహారమధర్మఫలసంహితం।
తదేవ ఫలమన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః ॥ **5.51.28** ॥ 2109

ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావద్ భవతా నాత్ర సంశయః।
ఫలమస్యాప్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే ॥ **5.51.29** ॥ 2110

జనస్థానవధం బుద్ధ్వా వాలినశ్చ వధం తథా।
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ బుద్ధ్యస్వ హితమాత్మనః ॥ **5.51.30** ॥ 2111

కామం ఖల్వహమప్యేకః సవాజిరథకుంజరాం।
లంకాం నాశయితుం శక్తస్తస్యైష తు న నిశ్చయః ॥ **5.51.31** ॥ 2112

రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్యృక్షగణసన్నిధౌ।
ఉత్సాదనమమిత్రాణాం సీతా యైస్తు ప్రధర్షితా ॥ **5.51.32** ॥ 2113

అపకుర్వన్ హి రామస్య సాక్షాదపి పురందరః।
న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్త్వద్విధో జనః ॥ **5.51.33** ॥ 2114

యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే గృహే।
కాలరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలంకావినాశినీం ॥ **5.51.34** ॥ 2115

తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా।
స్వయం స్కంధావసక్తేన క్షేమమాత్మని చింత్యతాం ॥ **5.51.35** ॥ 2116

సీతాయాస్తేజసా దగ్ధాం రామకోపప్రదీపితాం।
దహ్యమానామిమాం పశ్య పురీం సాట్టప్రతోలికాం ॥ **5.51.36** ॥ 2117

స్వాని మిత్రాణి మంత్రీంశ్చ జ్ఞాతీన్ భ్రాతౄన్ సుతాన్ హితాన్।
భోగాన్ దారాంశ్చ లంకాం చ మా వినాశముపానయ ॥ **5.51.37** ॥ 2118

సత్యం రాక్షసరాజేంద్ర శృణుష్వ వచనం మమ।
రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః ॥ **5.51.38** ॥ 2119

సర్వాన్ లోకాన్ సుసంహృత్య సభూతాన్ సచరాచరాన్।
పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః ॥ **5.51.39** ॥ 2120

దేవాసురనరేంద్రేషు యక్షరక్షోరగేషు చ।
విద్యాధరేషు నాగేషు గంధర్వేషు మృగేషు చ ॥ **5.51.40** ॥ 2121

సిద్ధేషు కిన్నరేంద్రేషు పతత్త్రిషు చ సర్వతః।
సర్వత్ర సర్వభూతేషు సర్వకాలేషు నాస్తి సః ॥ **5.51.41** ॥ 2122

యో రామం ప్రతి యుధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమం।
సర్వలోకేశ్వరస్యేహ కృత్వా విప్రియమీదృశం।
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితం ॥ **5.51.42** ॥ 2123

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర
గంధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః।
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య
స్థాతుం న శక్తాః సమరేషు సర్వే ॥ **5.51.43** ॥ 2124

బ్రహ్మా స్వయంభూశ్చతురాననో వా
రుద్రస్త్రినేత్రస్త్రిపురాంతకో వా।
ఇంద్రో మహేంద్రః సురనాయకో వా
స్థాతుం న శక్తా యుధి రాఘవస్య ॥ **5.51.44** ॥ 2125

స సౌష్ఠవోపేతమదీనవాదినః
కపేర్నిశమ్యాప్రతిమోఽప్రియం వచః।
దశాననః కోపవివృత్తలోచనః
సమాదిశత్ తస్య వధం మహాకపేః ॥ **5.51.45** ॥ 2126

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్విపంచాశః సర్గః ॥

## దూతవధానౌచిత్యం ప్రతిపాద్య విభీషణేన తస్య కృతే దండాంతరవిధానాయ రావణం ప్రతి ప్రార్థనం రావణేన తదనురోధస్య స్వీకరణం చ

స తస్య వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః।
ఆజ్ఞాపయద్ వధం తస్య రావణః క్రోధమూర్చ్ఛితః ॥ **5.52.1** ॥ 2127

వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా।
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః ॥ **5.52.2** ॥ 2128

తం రక్షోఽధిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితం।
విదిత్వా చింతయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః ॥ **5.52.3** ॥ 2129

నిశ్చితార్థస్తతః సామ్నా పూజ్యం శత్రుజిదగ్రజం।
ఉవాచ హితమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ **5.52.4** ॥ 2130

క్షమస్వ రోషం త్యజ రాక్షసేంద్ర
    ప్రసీద మే వాక్యమిదం శృణుష్వ।
వధం న కుర్వంతి పరావరజ్ఞా
    దూతస్య సంతో వసుధాధిపేంద్రాః ॥ **5.52.5** ॥ 2131

రాజన్ ధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితం।
తవ చాసదృశం వీర కపేరస్య ప్రమాపణం ॥ **5.52.6** ॥ 2132

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మవిశారదః।
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్ ॥ **5.52.7** ॥ 2133

గృహ్యంతే యది రోషేణ త్వాదృశోఽపి విచక్షణాః।
తతః శాస్త్రవిపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలం ॥ **5.52.8** ॥ 2134

తస్మాత్ ప్రసీద శత్రుఘ్ను రాక్షసేంద్ర దురాసద।
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతదండో విధీయతాం ॥ **5.52.9** ॥ 2135

విభీషణవచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః।
కోపేన మహతాఽఽవిష్టో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.52.10** ॥ 2136

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన।
తస్మాదిమం వధిష్యామి వానరం పాపకారిణం ॥ **5.52.11** ॥ 2137

అధర్మమూలం బహుదోషయుక్త -
మనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య।
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థతత్త్వం
విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః ॥ **5.52.12** ॥ 2138

ప్రసీద లంకేశ్వర రాక్షసేంద్ర
ధర్మార్థతత్త్వం వచనం శృణుష్వ।
దూతా న వధ్యాః సమయేషు రాజన్
సర్వేషు సర్వత్ర వదంతి సంతః ॥ **5.52.13** ॥ 2139

అసంశయం శత్రురయం ప్రవృద్ధః
కృతం హ్యనేనాప్రియమప్రమేయం।
న దూతవధ్యాం ప్రవదంతి సంతో
దూతస్య దృష్టా బహవో హి దండాః ॥ **5.52.14** ॥ 2140

వైరూప్యమంగేషు కశాభిఘాతో
మౌండ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః।

ఏతాన్ హి దూతే ప్రవదంతి దండాన్
వధస్తు దూతస్య న నః శ్రుతోఽస్తి ॥ **5.52.15** ॥ 2141

కథం చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః
పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః।
భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్
కోపం న గచ్ఛంతి హి సత్త్వవంతః ॥ **5.52.16** ॥ 2142

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే
న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు వాపి।
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్య -
స్త్వం హ్యుత్తమః సర్వసురాసురాణాం ॥ **5.52.17** ॥ 2143

పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ
సురాసురాణామపి దుర్జయేన।
త్వయాప్రమేయేణ సురేంద్రసంఘా
జితాశ్చ యుద్ధేష్వసకృన్నరేంద్రాః ॥ **5.52.18** ॥ 2144

ఇత్థంవిధస్యామరదైత్యశత్రోః
శూరస్య వీరస్య తవాజితస్య।
కుర్వంతి వీరా మనసాప్యలీకం
ప్రాణైర్విముక్తా న తు భోః పురా తే ॥ **5.52.19** ॥ 2145

న చాప్యస్య కపేర్హాతే కంచిత్ పశ్యామ్యహం గుణం।
తేష్వయం పాత్యతాం దండో యైరయం ప్రేషితః కపిః ॥ **5.52.20** ॥ 2146

సాధుర్వా యది వాసాధుః పరైరేష సమర్పితః।
బ్రువన్ పరార్థం పరవాన్ న దూతో వధమర్హతి ॥ **5.52.21** ॥ 2147

అపి చాస్మిన్ హతే నాన్యం రాజన్ పశ్యామి ఖేచరం।
ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్ పరం పారం మహోదధేః ॥ **5.52.22** ॥ 2148

తస్మాన్నాస్య వధే యత్నః కార్యః పరపురంజయ।
భవాన్ సేంద్రేషు దేవేషు యత్నమాస్థాతుమర్హతి ॥ **5.52.23** ॥ 2149

అస్మిన్ వినష్టే నహి భూతమన్యం
పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ।
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతా -
వుద్యోజయేద్ వై భవతా విరుద్ధౌ ॥ **5.52.24** ॥ 2150

పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ
సురాసురాణామపి దుర్జయేన।
త్వయా మనోనందన నైరృతానాం
యుద్ధాయ నిర్నాశయితుం న యుక్తం ॥ **5.52.25** ॥ 2151

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ
కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు।
మనస్వినః శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః
కోపప్రశస్తాః సుభృతాశ్చ యోధాః ॥ **5.52.26** ॥ 2152

తదేకదేశేన బలస్య తావత్
కేచిత్ తవాదేశకృతోఽద్య యాంతు।
తౌ రాజపుత్రావుపగృహ్య మూఢౌ
పరేషు తే భావయితుం ప్రభావం ॥ **5.52.27** ॥ 2153

నిశాచరాణామధిపోఽనుజస్య
విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టం।
జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రు -
ర్మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః ॥ **5.52.28** ॥ 2154

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్విపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రిపంచాశః సర్గః ॥

## హనుమత్పుచ్ఛం ప్రదీప్య రాక్షసైస్తస్య నగరే పరిచారణం

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాత్మనః।
దేశకాలహితం వాక్యం భ్రాతురుత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.53.1** ॥ 2155

సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా।
అవశ్యం తు వధాయాన్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ **5.53.2** ॥ 2156

కపీనాం కిల లాంగూలమిష్టం భవతి భూషణం।
తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు ॥ **5.53.3** ॥ 2157

తతః పశ్యంత్వముం దీనమంగవైరూప్యకర్శితం।
సుమిత్రజ్ఞాతయః సర్వే బాంధవాః ససుహృజ్జనాః ॥ **5.53.4** ॥ 2158

ఆజ్ఞాపయద్ రాక్షసేంద్రః పురం సర్వం సచత్వరం।
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతాం ॥ **5.53.5** ॥ 2159

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్కశాః।
వేష్టంతే తస్య లాంగూలం జీర్ణైః కార్పాసికైః పటైః ॥ **5.53.6** ॥ 2160

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః।
శుష్కమింధనమాసాద్య వనేష్వివ హుతాశనం ॥ **5.53.7** ॥ 2161

తైలేన పరిషిచ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రోపపాదయన్।
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాంస్తానతాడయత్ ॥ **5.53.8** ॥ 2162

రోషామర్షపరీతాత్మా బాలసూర్యసమాననః।
స భూయః సంగతైః క్రూరై రాక్షసైర్హరిపుంగవః ॥ **5.53.9** ॥ 2163

సహస్త్రీబాలవృద్ధాశ్చ జగ్ముః ప్రీతిం నిశాచరాః।
నిబద్ధః కృతవాన్ వీరస్తత్కాలసదృశీం మతిం ॥ **5.53.10** ॥ 2164

కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః।
ఛిత్త్వా పాశాన్ సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్ పునః ॥ **5.53.11** ॥ 2165

యది భర్తృహితార్థాయ చరంతం భర్తృశాసనాత్।
నిబధ్నంతే దురాత్మానో న తు మే నిష్కృతిః కృతా ॥ **5.53.12** ॥ 2166

సర్వేషామేవ పర్యాప్తో రాక్షసానామహం యుధి।
కిం తు రామస్య ప్రీత్యర్థం విషహిష్యేఽహమీదృశం ॥ **5.53.13** ॥ 2167

లంకా చారయితవ్యా మే పునరేవ భవేదితి।
రాత్రౌ నహి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మవిధానతః ॥ **5.53.14** ॥ 2168

అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే।
కామం బధ్నంతు మే భూయః పుచ్ఛస్యోద్దీపనేన చ ॥ **5.53.15** ॥ 2169

పీడాం కుర్వంతి రక్షాంసి న మేఽస్తి మనసః శ్రమః।
తతస్తే సంవృతాకారం సత్త్వవంతం మహాకపిం ॥ **5.53.16** ॥ 2170

పరిగృహ్య యయుర్హృష్టా రాక్షసాః కపికుంజరం।
శంఖభేరీనినాదైశ్చ ఘోషయంతః స్వకర్మభిః ॥ **5.53.17** ॥ 2171

రాక్షసాః క్రూరకర్మాణశ్చారయంతి స్మ తాం పురీం।
అన్వీయమానో రక్షోభిర్యయౌ సుఖమరిందమః ॥ **5.53.18** ॥ 2172

హనూమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీం।
అథాపశ్యద్ విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః ॥ **5.53.19** ॥ 2173

సంవృతాన్ భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్ ।
రథ్యాశ్చ గృహసంబాధాః కపిః శృంగాటకాని చ ॥ **5.53.20** ॥ 2174

తథా రథ్యోపరథ్యాశ్చ తథైవ చ గృహాంతరాన్ ।
చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ ॥ **5.53.21** ॥ 2175

ఘోషయంతి కపిం సర్వే చార ఇత్యేవ రాక్షసాః ।
స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్జగ్ముస్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్ ॥ **5.53.22** ॥ 2176

తం ప్రదీపితలాంగూలం హనూమంతం దిదృక్షవః ।
దీప్యమానే తతస్తస్య లాంగూలాగ్రే హనూమతః ॥ **5.53.23** ॥ 2177

రాక్షస్యస్తా విరూపాక్ష్యః శంసుర్దేవ్యాస్తదప్రియం ।
యస్త్వయా కృతసంవాదః సీతే తామ్రముఖః కపిః ॥ **5.53.24** ॥ 2178

లాంగూలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే ।
శ్రుత్వా తద్ వచనం క్రూరమాత్మాపహరణోపమం ॥ **5.53.25** ॥ 2179

వైదేహీ శోకసంతప్తా హుతాశనముపాగమత్ ।
మంగలాభిముఖీ తస్య సా తదాసీన్మహాకపేః ॥ **5.53.26** ॥ 2180

ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనం ।
యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యస్తి చరితం తపః ।
యది వా త్వేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః ॥ **5.53.27** ॥ 2181

యది కించిదనుక్రోశస్తస్య మయ్యస్తి ధీమతః ।
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః ॥ **5.53.28** ॥ 2182

యది మాం వృత్తసంపన్నాం తత్సమాగమలాలసాం ।
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః ॥ **5.53.29** ॥ 2183

యది మాం తారయేదార్యః సుగ్రీవః సత్యసంగరః।
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాచ్ఛీతో భవ హనూమతః ॥ **5.53.30** ॥ 2184

తతస్తీక్ష్ణార్చిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః।
జజ్వాల మృగశావాక్ష్యాః శంసన్నివ శుభం కపేః ॥ **5.53.31** ॥ 2185

హనూమజ్జనకశ్చైవ పుచ్ఛానలయుతోఽనిలః।
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః ॥ **5.53.32** ॥ 2186

దహ్యమానే చ లాంగూలే చింతయామాస వానరః।
ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్మాన్న మాం దహతి సర్వతః ॥ **5.53.33** ॥ 2187

దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః కరోతి చ న మే రుజం।
శిశిరస్యేవ సంపాతో లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః ॥ **5.53.34** ॥ 2188

అథ వా తదిదం వ్యక్తం యద్ దృష్టం ప్లవతా మయా।
రామప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతః సరితాం పతౌ ॥ **5.53.35** ॥ 2189

యది తావత్ సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః।
రామార్థం సంభ్రమస్తాదృక్ కిమగ్నిర్న కరిష్యతి ॥ **5.53.36** ॥ 2190

సీతాయాశ్చానృశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ।
పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః ॥ **5.53.37** ॥ 2191

భూయః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః।
కథమస్మద్విధస్యేహ బంధనం రాక్షసాధమైః ॥ **5.53.38** ॥ 2192

ప్రతిక్రియాస్య యుక్తా స్యాత్ సతి మహ్యం పరాక్రమే।
తతశ్ఛిత్త్వా చ తాన్ పాశాన్ వేగవాన్ వై మహాకపిః ॥ **5.53.39** ॥ 2193

ఉత్పపాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః।
పురద్వారం తతః శ్రీమాన్ శైలశృంగమివోన్నతం ॥ **5.53.40** ॥ 2194

విభక్తరక్షః సంబాధమాససాదానిలాత్మజః ।
స భూత్వా శైలసంకాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్ ॥ **5.53.41** ॥ 2195

హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో బంధనాన్యవశాతయత్ ।
విముక్తశ్చాభవచ్ఛ్రీమాన్ పునః పర్వతసన్నిభః ॥ **5.53.42** ॥ 2196

వీక్షమాణశ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితం ।
స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతం ।
రక్షిణస్తాన్ పునః సర్వాన్ సూదయామాస మారుతిః ॥ **5.53.43** ॥ 2197

స తాన్ నిహత్వా రణచండవిక్రమః
సమీక్షమాణః పునరేవ లంకాం ।
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
ప్రకాశితాదిత్య ఇవార్చిమాలీ ॥ **5.53.44** ॥ 2198

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుఃపంచాశః సర్గః ॥

## లంకాయా దహనం రక్షసాం విలాపశ్చ

వీక్షమాణస్తతో లంకాం కపిః కృతమనోరథః।
వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచింతయత్ ॥ **5.54.1** ॥ 2199

కిం ను ఖల్వవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహ సాంప్రతం।
యదేషాం రక్షసాం భూయః సంతాపజననం భవేత్ ॥ **5.54.2** ॥ 2200

వనం తావత్ ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః।
బలైకదేశః క్షపితః శేషం దుర్గవినాశనం ॥ **5.54.3** ॥ 2201

దుర్గే వినాశితే కర్మ భవేత్ సుఖపరిశ్రమం।
అల్పయత్నేన కార్యేఽస్మిన్ మమ స్యాత్ సఫలః శ్రమః ॥ **5.54.4** ॥ 2202

యో హ్యయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః।
అస్య సంతర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్గృహోత్తమైః ॥ **5.54.5** ॥ 2203

తతః ప్రదీప్తలాంగూలః సవిద్యుదివ తోయదః।
భవనాగ్రేషు లంకాయా విచచార మహాకపిః ॥ **5.54.6** ॥ 2204

గృహాద్ గృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః।
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః ॥ **5.54.7** ॥ 2205

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం।
అగ్నిం తత్ర వినిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ ॥ **5.54.8** ॥ 2206

తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్।
ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలానలశిఖోపమం ॥ **5.54.9** ॥ 2207

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః।
శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః ॥ **5.54.10** ॥ 2208

తథా చేంద్రజితో వేశ్మ దదాహ హరియూథపః।
జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః ॥ **5.54.11** ॥ 2209

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ।
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః ॥ **5.54.12** ॥ 2210

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః।
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తిముఖస్య చ ॥ **5.54.13** ॥ 2211

కరాలస్య విశాలస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి।
కుంభకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి ॥ **5.54.14** ॥ 2212

నరాంతకస్య కుంభస్య నికుంభస్య దురాత్మనః।
యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రోస్తథైవ చ ॥ **5.54.15** ॥ 2213

వర్జయిత్వా మహాతేజా విభీషణగృహం ప్రతి।
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః ॥ **5.54.16** ॥ 2214

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః।
గృహేష్వృద్ధిమతామృద్ధిం దదాహ కపికుంజరః ॥ **5.54.17** ॥ 2215

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రావణస్య నివేశనం ॥ **5.54.18** ॥ 2216

తతస్తస్మిన్ గృహే ముఖ్యే నానారత్నవిభూషితే।
మేరుమందరసంకాశే నానామంగలశోభితే ॥ **5.54.19** ॥ 2217

ప్రదీప్తమగ్నిముత్సృజ్య లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితం।
ననాద హనుమాన్ వీరో యుగాంతజలదో యథా ॥ **5.54.20** ॥ 2218

శ్వసనేన చ సంయోగాదతివేగో మహాబలః।
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల ప్రావర్ధత హుతాశనః ॥ **5.54.21** ॥ 2219

ప్రదీప్తమగ్నిం పవనస్తేషు వేశ్మసు చారయన్।
తాని కాంచనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ ॥ **5.54.22** ॥ 2220

భవనాని వ్యశీర్యంత రత్నవంతి మహాంతి చ।
తాని భగ్నవిమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే ॥ **5.54.23** ॥ 2221

భవనానీవ సిద్ధానామంబరాత్ పుణ్యసంక్షయే।
సంజజ్ఞే తుములః శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతాం ॥ **5.54.24** ॥ 2222

స్వే స్వే గృహపరిత్రాణే భగ్నోత్సాహోజ్ఝితశ్రియాం।
నూనమేషోఽగ్నిరాయాతః కపిరూపేణ హా ఇతి ॥ **5.54.25** ॥ 2223

క్రందంత్యః సహసా పేతుః స్తనంధయధరాః స్త్రియః।
కాశ్చిదగ్నిపరీతాంగ్యో హర్మ్యేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః ॥ **5.54.26** ॥ 2224

పతంత్యోరేజిరేఽభ్రేభ్యః సౌదామన్య ఇవాంబరాత్।
వజ్రవిద్రుమవైదూర్యముక్తారజతసంహతాన్ ॥ **5.54.27** ॥ 2225

విచిత్రాన్ భవనాద్ధాతూన్స్యందమానాన్ దదర్శ సః।
నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం చ యథా తథా ॥ **5.54.28** ॥ 2226

హనూమాన్ రాక్షసేంద్రాణాం వధే కించిన్న తృప్యతి।
న హనూమద్విశస్తానాం రాక్షసానాం వసుంధరా ॥ **5.54.29** ॥ 2227

హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా।
లంకాపురం ప్రదగ్ధం తద్ రుద్రేణ త్రిపురం యథా ॥ **5.54.30** ॥ 2228

తతః స లంకాపురపర్వతాగ్రే
సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః।
ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తో
హనూమతా వేగవతోపసృష్టః ॥ **5.54.31** ॥ 2229

యుగాంతకాలానలతుల్యరూపః
సమారుతోఽగ్నిర్వవృధే దివస్పృక్।
విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తో
రక్షఃశరీరాజ్యసమర్పితార్చిః ॥ **5.54.32** ॥ 2230

ఆదిత్యకోటీసదృశఃసుతేజా
లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్।
శబ్దైరనేకైరశనిప్రరూఢై -
ర్భిందన్నివాండం ప్రబభౌ మహాగ్నిః ॥ **5.54.33** ॥ 2231

తత్రాంబరాదగ్నిరతిప్రవృద్ధో
రూక్షప్రభఃకింశుకపుష్పచూడః।
నిర్వాణధూమాకులరాజయశ్చ
నీలోత్పలాభాఃప్రచకాశిరేఽభ్రాః ॥ **5.54.34** ॥ 2232

వజ్రీ మహేంద్రస్త్రిదశేశ్వరో వా
సాక్షాద్ యమో వా వరుణోఽనిలో వా।
రౌద్రోఽగ్నిరర్కో ధనదశ్చ సోమో
న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః ॥ **5.54.35** ॥ 2233

కిం బ్రహ్మణఃసర్వపితామహస్య
లోకస్య ధాతుశ్చతురాననస్య।
ఇహాగతో వానరరూపధారీ
రక్షోపసంహారకరఃప్రకోపః ॥ **5.54.36** ॥ 2234

కిం వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య
రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః।
అచింత్యమవ్యక్తమనంతమేకం
స్వమాయయా సాంప్రతమాగతం వా ॥ **5.54.37** ॥ 2235

ఇత్యేవమూచుర్బహవో విశిష్టా
రక్షోగణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే।
సప్రాణిసంఘాం సగృహాం సవృక్షాం
దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య ॥ **5.54.38** ॥ 2236

తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా
సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా।
సపక్షిసంఘా సమృగా సవృక్షా
రురోద దీనా తుములం సశబ్దం ॥ **5.54.39** ॥ 2237

హా తాత హా పుత్రక కాంత మిత్ర
హా జీవితేశాంగ హతం సుపుణ్యం।
రక్షోభిరేవం బహుధా బ్రువద్భిః
శబ్దః కృతో ఘోరతరః సుభీమః ॥ **5.54.40** ॥ 2238

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా
హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా।
హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా
బభూవ శాపోపహతేవ లంకా ॥ **5.54.41** ॥ 2239

ససంభ్రమం త్రస్తవిషణ్ణరాక్షసాం
సముజ్జ్వలజ్జ్వాలహుతాశనాంకితాం।
దదర్శ లంకాం హనుమాన్ మహామనాః
స్వయంభురోషోపహతామివావనిం ॥ **5.54.42** ॥ 2240

భంక్త్వా వనం పాదపరత్నసంకులం
హత్వా తు రక్షాంసి మహాంతి సంయుగే।
దగ్ధ్వా పురీం తాం గృహరత్నమాలినీం
తస్థౌ హనూమాన్ పవనాత్మజః కపిః ॥ **5.54.43** ॥ 2241

స రాక్షసాంస్తాన్ సుబహూంశ్చ హత్వా
వనం చ భంక్త్వా బహుపాదపం తత్।
విసృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం
జగామ రామం మనసా మహాత్మా ॥ **5.54.44** ॥ 2242

తతస్తు తం వానరవీరముఖ్యం
మహాబలం మారుతతుల్యవేగం।
మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం
ప్రతుష్టువుర్దేవగణాశ్చ సర్వే ॥ **5.54.45** ॥ 2243

దేవాశ్చ సర్వే మునిపుంగవాశ్చ
గంధర్వవిద్యాధరపన్నగాశ్చ।
భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర
జగ్ముః పరాం ప్రీతిమతుల్యరూపాం ॥ **5.54.46** ॥ 2244

భంక్త్వా వనం మహాతేజా హత్వా రక్షాంసి సంయుగే।
దగ్ధ్వా లంకాపురీం భీమాం రరాజ స మహాకపిః ॥ **5.54.47** ॥ 2245

గృహాగ్ర్యశృంగాగ్రతలే విచిత్రే
ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః।
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
వ్యరాజతాదిత్య ఇవార్చిమాలీ ॥ **5.54.48** ॥ 2246

లంకాం సమస్తాం సంపీడ్య లాంగూలాగ్నిం మహాకపిః।
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిపుంగవః ॥ **5.54.49** ॥ 2247

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః।
దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః ॥ **5.54.50** ॥ 2248

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనూమంతం మహాకపిం।
కాలాగ్నిరితి సంచింత్య సర్వభూతాని తత్రసుః ॥ **5.54.51** ॥ 2249

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుఃపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచపంచాశః సర్గః ॥

## సీతావినాశాశంకయా హనుమతశ్చింతా తస్యా నివారణం చ

సందీప్యమానాం విత్రస్తాం త్రస్తరక్షోగణాం పురీం।
అవేక్ష్య హనుమాన్ లంకాం చింతయామాస వానరః ॥ **5.55.1** ॥ 2250

తస్యాభూత్ సుమహాంస్త్రాసః కుత్సా చాత్మన్యజాయత।
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్విత్ కృతమిదం మయా ॥ **5.55.2** ॥ 2251

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితం।
నిరుంధంతి మహాత్మానో దీప్తమగ్నిమివాంభసా ॥ **5.55.3** ॥ 2252

క్రుద్ధః పాపం న కుర్యాత్ కః క్రుద్ధో హన్యాద్ గురూనపి।
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరః సాధూనధిక్షిపేత్ ॥ **5.55.4** ॥ 2253

వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్హిచిత్।
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్ ॥ **5.55.5** ॥ 2254

యః సముత్పతితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి।
యథోరగస్త్వచం జీర్ణాం స వై పురుష ఉచ్యతే ॥ **5.55.6** ॥ 2255

ధిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమం।
అచింతయిత్వా తాం సీతామగ్నిదం స్వామిఘాతకం ॥ **5.55.7** ॥ 2256

యది దగ్ధా త్వియం సర్వా నూనమార్యాపి జానకీ।
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్హితం కార్యమజానతా ॥ **5.55.8** ॥ 2257

యదర్థమయమారంభస్తత్కార్యమవసాదితం।
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా ॥ **5.55.9** ॥ 2258

ఈషత్కార్యమిదం కార్యం కృతమాసీన్న సంశయః।
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః ॥ **5.55.10** ॥ 2259

వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే।
లంకాయాః కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ ॥ **5.55.11** ॥ 2260

యది తద్విహతం కార్యం మయా ప్రజ్ఞావిపర్యయాత్।
ఇహైవ ప్రాణసంన్యాసో మమాపి హ్యద్య రోచతే ॥ **5.55.12** ॥ 2261

కిమగ్నౌ నిపతామ్యద్య ఆహోస్విద్ వడవాముఖే।
శరీరమిహ సత్త్వానాం దద్మి సాగరవాసినాం ॥ **5.55.13** ॥ 2262

కథం ను జీవతా శక్యో మయా ద్రష్టుం హరీశ్వరః।
తౌ వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినా ॥ **5.55.14** ॥ 2263

మయా ఖలు తదేవేదం రోషదోషాత్ ప్రదర్శితం।
ప్రథితం త్రిషు లోకేషు కపిత్వమనవస్థితం ॥ **5.55.15** ॥ 2264

ధిగస్తు రాజసం భావమనీశమనవస్థితం।
ఈశ్వరేణాపి యద్ రాగాన్మయా సీతా న రక్షితా ॥ **5.55.16** ॥ 2265

వినష్టాయాం తు సీతాయాం తావుభౌ వినశిష్యతః।
తయోర్వినాశే సుగ్రీవః సబంధుర్వినశిష్యతి ॥ **5.55.17** ॥ 2266

ఏతదేవ వచః శ్రుత్వా భరతో భ్రాతృవత్సలః।
ధర్మాత్మా సహశత్రుఘ్నుః కథం శక్ష్యతి జీవితుం ॥ **5.55.18** ॥ 2267

ఇక్ష్వాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమసంశయం।
భవిష్యంతి ప్రజాః సర్వాః శోకసంతాపపీడితాః ॥ **5.55.19** ॥ 2268

తదహం భాగ్యరహితో లుప్తధర్మార్థసంగ్రహః।
రోషదోషపరీతాత్మా వ్యక్తం లోకవినాశనః ॥ **5.55.20** ॥ 2269

ఇతి చింతయతస్తస్య నిమిత్తాన్యుపపేదిరే।
పూర్వమప్యుపలబ్ధాని సాక్షాత్ పునరచింతయత్ ॥ **5.55.21** ॥ 2270

అథ వా చారుసర్వాంగీ రక్షితా స్వేన తేజసా।
న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్నిరగ్నౌ ప్రవర్తతే ॥ **5.55.22** ॥ 2271

నహి ధర్మాత్మనస్తస్య భార్యామమితతేజసః।
స్వచరిత్రాభిగుప్తాం తాం స్ప్రష్టుమర్హతి పావకః ॥ **5.55.23** ॥ 2272

నూనం రామప్రభావేణ వైదేహ్యాః సుకృతేన చ।
యన్మాం దహనకర్మాయం నాదహద్ధవ్యవాహనః ॥ **5.55.24** ॥ 2273

త్రయాణాం భరతాదీనాం భ్రాతౄణాం దేవతా చ యా।
రామస్య చ మనఃకాంతా సా కథం వినశిష్యతి ॥ **5.55.25** ॥ 2274

యద్ వా దహనకర్మాయం సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః।
న మే దహతి లాంగూలం కథమార్యాం ప్రధక్ష్యతి ॥ **5.55.26** ॥ 2275

పునశ్చాచింతయత్ తత్ర హనూమాన్ విస్మితస్తదా।
హిరణ్యనాభస్య గిరేర్జలమధ్యే ప్రదర్శనం ॥ **5.55.27** ॥ 2276

తపసా సత్యవాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి।
అసౌ వినిర్దహేదగ్నిం న తామగ్నిః ప్రధక్ష్యతి ॥ **5.55.28** ॥ 2277

స తథా చింతయంస్తత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహం।
శుశ్రావ హనుమాంస్తత్ర చారణానాం మహాత్మనాం ॥ **5.55.29** ॥ 2278

అహో ఖలు కృతం కర్మ దుర్విగాహం హనూమతా।
అగ్నిం విసృజతా తీక్ష్ణం భీమం రాక్షససద్మని ॥ **5.55.30** ॥ 2279

ప్రపలాయితరక్షః స్త్రీబాలవృద్ధసమాకులా ।
జనకోలాహలాధ్మాతా క్రందంతీవాద్రికందరైః ॥ **5.55.31** ॥ 2280

దగ్ధేయం నగరీ లంకా సాట్టప్రాకారతోరణా ।
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోఽద్భుత ఏవ నః ॥ **5.55.32** ॥ 2281

ఇతి శుశ్రావ హనుమాన్ వాచం తామమృతోపమాం ।
బభూవ చాస్య మనసో హర్షస్తత్కాలసంభవః ॥ **5.55.33** ॥ 2282

స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ।
ఋషివాక్యైశ్చ హనుమానభవత్ ప్రీతమానసః ॥ **5.55.34** ॥ 2283

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థ -
స్తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా ।
ప్రత్యక్షతస్తాం పునరేవ దృష్ట్వా
ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార ॥ **5.55.35** ॥ 2284

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షట్పంచాశః సర్గః ॥

## పునః సీతాం సమాలోక్య హనుమతో లంకాతో నివర్తనం తేన సముద్రస్య లంగనం చ

తతస్తు శింశపామూలే జానకీం పర్యవస్థితాం।
అభివాద్యాబ్రవీద్ దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతాం ॥ **5.56.1** ॥ 2285

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః।
భర్తుః స్నేహాన్వితా వాక్యం హనూమంతమభాషత ॥ **5.56.2** ॥ 2286

యది త్వం మన్యసే తాత వసైకాహమిహానఘ।
క్వచిత్ సుసంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి ॥ **5.56.3** ॥ 2287

మమ చైవాల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర।
శోకస్యాస్యాప్రమేయస్య ముహూర్తం స్యాదపి క్షయః ॥ **5.56.4** ॥ 2288

గతే హి హరిశార్దూల పునః సంప్రాప్తయే త్వయి।
ప్రాణేష్వపి న విశ్వాసో మమ వానరపుంగవ ॥ **5.56.5** ॥ 2289

అదర్శనం చ తే వీర భూయో మాం దారయిష్యతి।
దుఃఖాద్ దుఃఖతరం ప్రాప్తం దుర్మనఃశోకకర్శితాం ॥ **5.56.6** ॥ 2290

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః।
సుమహత్సు సహాయేషు హర్యృక్షేషు మహాబలః ॥ **5.56.7** ॥ 2291

కథం ను ఖలు దుష్పారం సంతరిష్యతి సాగరం।
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ **5.56.8** ॥ 2292

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాపి లంఘనే।
శక్తిః స్యాద్ వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥ **5.56.9** ॥ 2293

తదత్ర కార్యనిర్బంధే సముత్పన్నే దురాసదే।
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిశారదః ॥ **5.56.10** ॥ 2294

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః ॥ **5.56.11** ॥ 2295

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః।
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్ తస్య సదృశం భవేత్ ॥ **5.56.12** ॥ 2296

తద్ యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః।
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ **5.56.13** ॥ 2297

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం।
నిశమ్య హనుమాన్ వీరో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.56.14** ॥ 2298

దేవి హర్యృక్షసైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః।
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥ **5.56.15** ॥ 2299

స వానరసహస్రాణాం కోటీభిరభిసంవృతః।
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః ॥ **5.56.16** ॥ 2300

తౌ చ వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ।
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః ॥ **5.56.17** ॥ 2301

సగణం రాక్షసం హత్వా నచిరాద్ రఘునందనః।
త్వామాదాయ వరారోహే స్వాం పురీం ప్రతి యాస్యతి ॥ **5.56.18** ॥ 2302

సమాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ।
క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రామేణ నిహతం రావణం రణే ॥ **5.56.19** ॥ 2303

నిహతే రాక్షసేంద్రే చ సపుత్రామాత్యబాంధవే।
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ ॥ **5.56.20** ॥ 2304

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యృక్షప్రవరైర్యుతః।
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి ॥ **5.56.21** ॥ 2305

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్ ॥ **5.56.22** ॥ 2306

రాక్షసాన్ ప్రవరాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః।
సమాశ్వాస్య చ వైదేహీం దర్శయిత్వా పరం బలం ॥ **5.56.23** ॥ 2307

నగరీమాకులాం కృత్వా వంచయిత్వా చ రావణం।
దర్శయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ ॥ **5.56.24** ॥ 2308

ప్రతిగంతుం మనశ్చక్రే పునర్మధ్యేన సాగరం।
తతః స కపిశార్దూలః స్వామిసందర్శనోత్సుకః ॥ **5.56.25** ॥ 2309

ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమరిష్టమరిమర్దనః।
తుంగపద్మకజుష్టాభిర్నీలాభిర్వనరాజిభిః ॥ **5.56.26** ॥ 2310

సోత్తరీయమివాంభోదైః శృంగాంతరవిలంబిభిః।
బోధ్యమానమివ ప్రీత్యా దివాకరకరైః శుభైః ॥ **5.56.27** ॥ 2311

ఉన్మిషంతమివోద్ధూతైర్లోచనైరివ ధాతుభిః।
తోయౌఘనిఃస్వనైర్మంద్రైః ప్రాధీతమివ పర్వతం ॥ **5.56.28** ॥ 2312

ప్రగీతమివ విస్పష్టం నానాప్రస్రవణస్వనైః।
దేవదారుభిరుద్ధూతైరూర్ధ్వబాహుమివ స్థితం ॥ **5.56.29** ॥ 2313

ప్రపాతజలనిర్ఘోషైః ప్రాక్రుష్టమివ సర్వతః।
వేపమానమివ శ్యామైః కంపమానైః శరద్వనైః ॥ **5.56.30** ॥ 2314

వేణుభిర్మారుతోద్ధూతైః కూజంతమివ కీచకైః।
నిఃశ్వసంతమివామర్షాద్ ఘోరైరాశీవిషోత్తమైః ॥ **5.56.31** ॥ 2315

నీహారకృతగంభీరైర్ధ్యాయంతమివ గహ్వరైః।
మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాంతమివ సర్వతః ॥ **5.56.32** ॥ 2316

జృంభమాణమివాకాశే శిఖరైరభ్రమాలిభిః।
కూటైశ్చ బహుధా కీర్ణం శోభితం బహుకందరైః ॥ **5.56.33** ॥ 2317

సాలతాలైశ్చ కర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిర్వృతం।
లతావితానైర్వితతైః పుష్పవద్భిరలంకృతం ॥ **5.56.34** ॥ 2318

నానామృగగణైః కీర్ణం ధాతునిష్యందభూషితం।
బహుప్రస్రవణోపేతం శిలాసంచయసంకటం ॥ **5.56.35** ॥ 2319

మహర్షియక్షగంధర్వకిన్నరోరగసేవితం।
లతాపాదపసంబాధం సింహాధిష్ఠితకందరం ॥ **5.56.36** ॥ 2320

వ్యాఘ్రాదిభిః సమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలద్రుమం।
ఆరురోహానిలసుతః పర్వతం ప్లవగోత్తమః ॥ **5.56.37** ॥ 2321

రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః।
తేన పాదతలాక్రాంతా రమ్యేషు గిరిసానుషు ॥ **5.56.38** ॥ 2322

సఘోషాః సమశీర్యంత శిలాశ్చూర్ణీకృతాస్తతః।
స తమారుహ్య శైలేంద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః ॥ **5.56.39** ॥ 2323

దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయన్ లవణాంభసః।
అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః ॥ **5.56.40** ॥ 2324

దదర్శ సాగరం భీమం భీమోరగనిషేవితం।
స మారుత ఇవాకాశం మారుతస్యాత్మసంభవః ॥ **5.56.41** ॥ 2325

ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరాం దిశం।
స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః ॥ **5.56.42** ॥ 2326

రరాస వివిధైర్భూతైః ప్రావిశద్ వసుధాతలం।
కంపమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుమైః ॥ **5.56.43** ॥ 2327

తస్యోరువేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః।
నిపేతుర్భూతలే భగ్నాః శక్రాయుధహతా ఇవ ॥ **5.56.44** ॥ 2328

కందరోదరసంస్థానాం పీడితానాం మహౌజసాం।
సింహానాం నినదో భీమో నభో భిందన్ హి శుశ్రువే ॥ **5.56.45** ॥ 2329

త్రస్తవ్యావిద్ధవసనా వ్యాకులీకృతభూషణాః।
విద్యాధర్యః సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్ ॥ **5.56.46** ॥ 2330

అతిప్రమాణా బలినో దీప్తజిహ్వా మహావిషాః।
నిపీడితశిరోగ్రీవా వ్యవేష్టంత మహాహయః ॥ **5.56.47** ॥ 2331

కిన్నరోరగగంధర్వయక్షవిద్యాధరాస్తథా।
పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః ॥ **5.56.48** ॥ 2332

స చ భూమిధరః శ్రీమాన్ బలినా తేన పీడితః।
సవృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలం ॥ **5.56.49** ॥ 2333

దశయోజనవిస్తారస్త్రింశద్యోజనముచ్ఛ్రితః।
ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః ॥ **5.56.50** ॥ 2334

స లిలంఘయిషుర్భీమం సలీలం లవణార్ణవం।
కల్లోలాస్ఫాలవేలాంతముత్పపాత నభో హరిః ॥ **5.56.51** ॥ 2335

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్పంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తపంచాశః సర్గః ॥

## సముద్రముల్లంఘ్య హనుమతో జాంబవదంగదప్రభృతిభిః సుహృద్భిః సహ సమాగమః

ఆప్లుత్య చ మహావేగః పక్షవానివ పర్వతః।
భుజంగయక్షగంధర్వప్రబుద్ధకమలోత్పలం ॥ **5.57.1** ॥ 2336

స చంద్రకుముదం రమ్యం సార్కకారండవం శుభం।
తిష్యశ్రవణకాదంబమభ్రశైవలశాద్వలం ॥ **5.57.2** ॥ 2337

పునర్వసుమహామీనం లోహితాంగమహాగ్రహం।
ఐరావతమహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలాసితం ॥ **5.57.3** ॥ 2338

వాతసంఘూతజాలోర్మిచంద్రాంశుశిశిరాంబుమత్।
హనూమానపరిశ్రాంతః పుప్లువే గగనార్ణవం ॥ **5.57.4** ॥ 2339

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖన్।
హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమండలం ॥ **5.57.5** ॥ 2340

అపారమపరిశ్రాంతశ్చాంబుధిం సమగాహత।
హనూమాన్ మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి ॥ **5.57.6** ॥ 2341

పాండురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ।
హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ **5.57.7** ॥ 2342

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్క్రమంశ్చ పునః పునః।
ప్రకాశశ్చాప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ దృశ్యతే ॥ **5.57.8** ॥ 2343

వివిధాభ్రఘనాపన్నగోచరో ధవలాంబరః।
దృశ్యాదృశ్యతనుర్వీరస్తథా చంద్రాయతేఽంబరే ॥ **5.57.9** ॥ 2344

తార్క్ష్యాయమాణో గగనే స బభౌ వాయునందనః।
దారయన్ మేఘవృందాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ॥ **5.57.10** ॥ 2345

నదన్ నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః।
ప్రవరాన్ రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః ॥ **5.57.11** ॥ 2346

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వ్యథయిత్వా చ రావణం।
అర్దయిత్వా మహావీరాన్ వైదేహీమభివాద్య చ ॥ **5.57.12** ॥ 2347

ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరం।
పర్వతేంద్రం సునాభం చ సముపస్పృశ్య వీర్యవాన్ ॥ **5.57.13** ॥ 2348

జ్యాముక్త ఇవ నారాచో మహావేగోఽభ్యుపాగమత్।
స కించిదారాత్ సంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిం ॥ **5.57.14** ॥ 2349

మహేంద్రం మేఘసంకాశం ననాద స మహాకపిః।
స పూరయామాస కపిర్దిశో దశ సమంతతః ॥ **5.57.15** ॥ 2350

నదన్ నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః।
స తం దేశమనుప్రాప్తః సుహృద్దర్శనలాలసః ॥ **5.57.16** ॥ 2351

ననాద సుమహానాదం లాంగూలం చాప్యకంపయత్।
తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణాచరితే పథి ॥ **5.57.17** ॥ 2352

ఫలతీవాస్య ఘోషేణ గగనం సార్కమండలం।
యే తు తత్రోత్తరే కూలే సముద్రస్య మహాబలాః ॥ **5.57.18** ॥ 2353

పూర్వం సంవిష్ఠితాః శూరా వాయుపుత్రదిదృక్షవః।
మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవ నిఃస్వనం।
శుశ్రువుస్తే తదా ఘోషమూరువేగం హనూమతః ॥ **5.57.19** ॥ 2354

తే దీనమనసః సర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః।
వానరేంద్రస్య నిర్ఘోషం పర్జన్యనినదోపమం ॥ **5.57.20** ॥ 2355

నిశమ్య నదతో నాదం వానరాస్తే సమంతతః।
బభూవురుత్సుకాః సర్వే సుహృద్దర్శనకాంక్షిణః ॥ **5.57.21** ॥ 2356

జాంబవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః।
ఉపామంత్ర్య హరీన్ సర్వానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **5.57.22** ॥ 2357

సర్వథా కృతకార్యోఽసౌ హనూమాన్ నాత్ర సంశయః।
న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్ ॥ **5.57.23** ॥ 2358

తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః।
నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతుర్యతస్తతః ॥ **5.57.24** ॥ 2359

తే నగాగ్రాన్నగాగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణి చ।
ప్రహృష్టాః సమపద్యంత హనూమంతం దిదృక్షవః ॥ **5.57.25** ॥ 2360

తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్య శాఖామవస్థితాః।
వాసాంసి చ ప్రకాశాని సమావిధ్యంత వానరాః ॥ **5.57.26** ॥ 2361

గిరిగహ్వరసంలీనో యథా గర్జతి మారుతః।
ఏవం జగర్జ బలవాన్ హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **5.57.27** ॥ 2362

తమభ్రఘనసంకాశమాపతంతం మహాకపిం।
దృష్ట్వా తే వానరాః సర్వే తస్థుః ప్రాంజలయస్తదా ॥ **5.57.28** ॥ 2363

తతస్తు వేగవాన్ వీరో గిరేర్గిరినిభః కపిః।
నిపపాత గిరేస్తస్య శిఖరే పాదపాకులే ॥ **5.57.29** ॥ 2364

హర్షేణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్ఝరే।
ఛిన్నపక్ష ఇవాకాశాత్ పపాత ధరణీధరః ॥ **5.57.30** ॥ 2365

తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుంగవాః।
హనూమంతం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే ॥ **5.57.31** ॥ 2366

పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః।
ప్రహృష్టవదనాః సర్వే తమాగతముపాగమన్ ॥ **5.57.32** ॥ 2367

ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ।
ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజం ॥ **5.57.33** ॥ 2368

వినేదుర్ముదితాః కేచిత్ కేచిత్ కిలకిలాం తథా।
హృష్టాః పాదపశాఖాశ్చ ఆనిన్యుర్వానరర్షభాః ॥ **5.57.34** ॥ 2369

హనూమాంస్తు గురూన్ వృద్ధాంజాంబవత్ప్రముఖాంస్తదా।
కుమారమంగదం చైవ సోఽవందత మహాకపిః ॥ **5.57.35** ॥ 2370

స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః।
దృష్టా దేవీతి విక్రాంతః సంక్షేపేణ న్యవేదయత్ ॥ **5.57.36** ॥ 2371

నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినః సుతం।
రమణీయే వనోద్దేశే మహేంద్రస్య గిరేస్తదా ॥ **5.57.37** ॥ 2372

హనూమానబ్రవీత్ పృష్టస్తదా తాన్ వానరర్షభాన్।
అశోకవనికాసంస్థా దృష్టా సా జనకాత్మజా ॥ **5.57.38** ॥ 2373

రక్ష్యమాణా సుఘోరాభీ రాక్షసీభిరనిందితా।
ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా ॥ **5.57.39** ॥ 2374

ఉపవాసపరిశ్రాంతా మలినా జటిలా కృశా।
తతో దృష్టేతి వచనం మహార్థమమృతోపమం ॥ **5.57.40** ॥ 2375

నిశమ్య మారుతేః సర్వే ముదితా వానరాభవన్।
క్ష్వేడంత్యన్యే నదంత్యన్యే గర్జంత్యన్యే మహాబలాః ॥ **5.57.41** ॥ 2376

చక్రుః కిలకిలామన్యే ప్రతిగర్జంతి చాపరే।
కేచిదుచ్ఛ్రితలాంగూలాః ప్రహృష్టాః కపికుంజరాః ॥ **5.57.42** ॥ 2377

ఆయతాంచితదీర్ఘాణి లాంగూలాని ప్రవివ్యధుః।
అపరే తు హనూమంతం శ్రీమంతం వానరోత్తమం ॥ **5.57.43** ॥ 2378

ఆప్లుత్య గిరిశృంగేషు సంస్పృశంతి స్మ హర్షితాః।
ఉక్తవాక్యం హనూమంతమంగదస్తు తదాబ్రవీత్ ॥ **5.57.44** ॥ 2379

సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వాచమనుత్తమాం।
సత్త్వే వీర్యే న తే కశ్చిత్ సమో వానర విద్యతే ॥ **5.57.45** ॥ 2380

యదవప్లుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః।
జీవితస్య ప్రదాతా నస్త్వమేకో వానరోత్తమ ॥ **5.57.46** ॥ 2381

త్వత్ప్రసాదాత్ సమేష్యామః సిద్ధార్థా రాఘవేణ హ।
అహో స్వామిని తే భక్తిరహో వీర్యమహో ధృతిః ॥ **5.57.47** ॥ 2382

దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ।
దిష్ట్యా త్యక్ష్యతి కాకుత్స్థః శోకం సీతావియోగజం ॥ **5.57.48** ॥ 2383

తతోఽంగదం హనూమంతం జాంబవంతం చ వానరాః।
పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాః శిలాః ॥ **5.57.49** ॥ 2384

ఉపవిష్టా గిరేస్తస్య శిలాసు విపులాసు తే।
శ్రోతుకామాః సముద్రస్య లంఘనం వానరోత్తమాః ॥ **5.57.50** ॥ 2385

దర్శనం చాపి లంకాయాః సీతాయా రావణస్య చ।
తస్థుః ప్రాంజలయః సర్వే హనూమద్వదనోన్ముఖాః ॥ **5.57.51** ॥ 2386

తస్థౌ తత్రాంగదః శ్రీమాన్ వానరైర్బహుభిర్వృతః।
ఉపాస్యమానో విబుధైర్దివి దేవపతిర్యథా ॥ **5.57.52** ॥ 2387

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాంగదేనాంగదబద్ధబాహునా।
ముదా తదాధ్యాసితమున్నతం మహా -
న్మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రియాభవత్ ॥ **5.57.53** ॥ 2388

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టపంచాశః సర్గః ॥

## జాంబవతా పృష్టేన హనుమతా
## స్వకీయలంకాయాత్రాసంబంధిసంపూర్ణవృత్తస్య శ్రావణం

తతస్తస్య గిరేః శృంగే మహేంద్రస్య మహాబలాః।
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్మురుత్తమాం ॥ **5.58.1** ॥ 2389

ప్రీతిమత్సూపవిష్టేషు వానరేషు మహాత్మసు।
తం తతః ప్రతిసంహృష్టః ప్రీతియుక్తం మహాకపిం ॥ **5.58.2** ॥ 2390

జాంబవాన్ కార్యవృత్తాంతమపృచ్ఛదనిలాత్మజం।
కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే ॥ **5.58.3** ॥ 2391

తస్యాం చాపి కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః।
తత్త్వతః సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే ॥ **5.58.4** ॥ 2392

సమ్మార్గితా కథం దేవీ కిం చ సా ప్రత్యభాషత।
శ్రుతార్థాశ్చింతయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయం ॥ **5.58.5** ॥ 2393

యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్మాభిరాత్మవాన్।
రక్షితవ్యం చ యత్తత్ర తద్ భవాన్ వ్యాకరోతు నః ॥ **5.58.6** ॥ 2394

స నియుక్తస్తతస్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహః।
నమస్యన్ శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత ॥ **5.58.7** ॥ 2395

ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేంద్రాగ్రాత్ ఖమాప్లుతః।
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణః సమాహితః ॥ **5.58.8** ॥ 2396

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూపమివాభవత్ ।
కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరం ॥ **5.58.9** ॥ 2397

స్థితం పంథానమావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగం ।
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగముత్తమం ॥ **5.58.10** ॥ 2398

కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ ।
ప్రహతస్య మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః ॥ **5.58.11** ॥ 2399

శిఖరం సూర్యసంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా ।
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః ॥ **5.58.12** ॥ 2400

పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ ।
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః ॥ **5.58.13** ॥ 2401

మైనాకమితి విఖ్యాతం నివసంతం మహోదధౌ ।
పక్షవంతః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః ॥ **5.58.14** ॥ 2402

ఛందతః పృథివీం చేరుర్బాధమానాః సమంతతః ।
శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాసనః ॥ **5.58.15** ॥ 2403

వజ్రేణ భగవాన్ పక్షౌ చిచ్ఛేదైషాం సహస్రశః ।
అహం తు మోచితస్తస్మాత్ తవ పిత్రా మహాత్మనా ॥ **5.58.16** ॥ 2404

మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తో వరుణాలయే ।
రాఘవస్య మయా సాహ్యే వర్తితవ్యమరిందమ ॥ **5.58.17** ॥ 2405

రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేంద్రసమవిక్రమః ।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా మయా తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః ॥ **5.58.18** ॥ 2406

కార్యమావేద్య చ గిరేరుద్ధతం వై మనో మమ ।
తేన చాహమనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా ॥ **5.58.19** ॥ 2407

స చాప్యంతర్హితః శైలో మానుషేణ వపుష్మతా।
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ ॥ **5.58.20** ॥ 2408

ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషమధ్వానమాస్థితః।
తతోఽహం సుచిరం కాలం జవేనాభ్యగమం పథి ॥ **5.58.21** ॥ 2409

తతః పశ్యామ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరం।
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ **5.58.22** ॥ 2410

మమ భక్ష్యః ప్రదిష్టస్త్వమమరైర్హరిసత్తమ।
తతస్త్వాం భక్షయిష్యామి విహితస్త్వం హి మే సురైః ॥ **5.58.23** ॥ 2411

ఏవముక్తః సురసయా ప్రాంజలిః ప్రణతః స్థితః।
వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యం చేదముదీరయం ॥ **5.58.24** ॥ 2412

రామో దాశరథిః శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దండకావనం।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చ పరంతపః ॥ **5.58.25** ॥ 2413

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా।
తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ ॥ **5.58.26** ॥ 2414

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ।
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం ॥ **5.58.27** ॥ 2415

ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే।
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ ॥ **5.58.28** ॥ 2416

అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ।
ఏవముక్తః సురసయా దశయోజనమాయతః ॥ **5.58.29** ॥ 2417

తతోఽర్ధగుణవిస్తారో బభూవాహం క్షణేన తు।
మత్ప్రమాణాధికం చైవ వ్యాదితం తు ముఖం తయా ॥ **5.58.30** ॥ 2418

తద్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం పునః।
తస్మిన్ ముహూర్తే చ పునర్బభూవాంగుష్ఠసమ్మితః ॥ **5.58.31** ॥ 2419

అభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్।
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః ॥ **5.58.32** ॥ 2420

అర్థసిద్ధౌ హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం।
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ **5.58.33** ॥ 2421

సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాస్మి తవ వానర।
తతోఽహం సాధుసాధ్వీతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః ॥ **5.58.34** ॥ 2422

తతోఽంతరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా।
ఛాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన ॥ **5.58.35** ॥ 2423

సోఽహం విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్।
న కించిత్ తత్ర పశ్యామి యేన మే విహతా గతిః ॥ **5.58.36** ॥ 2424

అథ మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిం నామ గమనే మమ।
ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపమత్ర న దృశ్యతే ॥ **5.58.37** ॥ 2425

అధోభాగే తు మే దృష్టిః శోచతః పతితా తదా।
తత్రాద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయాం ॥ **5.58.38** ॥ 2426

ప్రహస్య చ మహానాదముక్తోఽహం భీమయా తయా।
అవస్థితమసంభ్రాంతమిదం వాక్యమశోభనం ॥ **5.58.39** ॥ 2427

క్వాసి గంతా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేప్సితః।
భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహారవర్జితం ॥ **5.58.40** ॥ 2428

బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్ణామహం తతః।
ఆస్యప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయమపూరయం ॥ **5.58.41** ॥ 2429

తస్యాశ్చాస్యం మహద్ భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే।
న తు మాం సా ను బుబుధే మమ వా వికృతం కృతం ॥ **5.58.42** ॥ 2430

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాంతరాత్।
తస్యా హృదయమాదాయ ప్రపతామి నభఃస్థలం ॥ **5.58.43** ॥ 2431

సా విసృష్టభుజా భీమా పపాత లవణాంభసి।
మయా పర్వతసంకాశా నికృత్తహృదయా సతీ ॥ **5.58.44** ॥ 2432

శృణోమి ఖగతానాం చ వాచః సౌమ్యా మహాత్మనాం।
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా ॥ **5.58.45** ॥ 2433

తాం హత్వా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరన్।
గత్వా చ మహదధ్వానం పశ్యామి నగమండితం ॥ **5.58.46** ॥ 2434

దక్షిణం తీరముదధేర్లంకా యత్ర గతా పురీ।
అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురీం ॥ **5.58.47** ॥ 2435

ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః।
తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాంతఘనసప్రభా ॥ **5.58.48** ॥ 2436

అట్టహాసం విముంచంతీ నారీ కాప్యుత్థితా పురః।
జిఘాంసంతీం తతస్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహాం ॥ **5.58.49** ॥ 2437

సవ్యముష్టిప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవాం।
ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాహం తయోదితః ॥ **5.58.50** ॥ 2438

అహం లంకాపురీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే।
యస్మాత్ తస్మాద్ విజేతాసి సర్వరక్షాంస్యశేషతః ॥ **5.58.51** ॥ 2439

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచరంజనకాత్మజాం।
రావణాంతఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమాం ॥ **5.58.52** ॥ 2440

తతః సీతామపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే।
శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే ॥ **5.58.53** ॥ 2441

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణాభిసంవృతం।
కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవనముత్తమం ॥ **5.58.54** ॥ 2442

సప్రాకారమవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపం।
అశోకవనికామధ్యే శింశపాపాదపో మహాన్ ॥ **5.58.55** ॥ 2443

తమారుహ్య చ పశ్యామి కాంచనం కదలీవనం।
అదూరాచ్ఛింశపావృక్షాత్ పశ్యామి వరవర్ణినీం ॥ **5.58.56** ॥ 2444

శ్యామాం కమలపత్రాక్షీముపవాసకృశాననాం।
తదేకవాసఃసంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహాం ॥ **5.58.57** ॥ 2445

శోకసంతాపదీనాంగీం సీతాం భర్తృహితే స్థితాం।
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభిసంవృతాం ॥ **5.58.58** ॥ 2446

మాంసశోణితభక్ష్యాభిర్వ్యాఘ్రీభిర్హరిణీం యథా।
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ॥ **5.58.59** ॥ 2447

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా।
భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ॥ **5.58.60** ॥ 2448

రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యే కృతనిశ్చయా।
కథంచిన్మృగశావాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా ॥ **5.58.61** ॥ 2449

తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీం।
తత్రైవ శింశపావృక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః ॥ **5.58.62** ॥ 2450

తతో హలహలాశబ్దం కాంచీనూపురమిశ్రితం।
శృణోమ్యధికగంభీరం రావణస్య నివేశనే ॥ **5.58.63** ॥ 2451

తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వరూపం ప్రత్యసంహరం।
అహం చ శింశపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః ॥ **5.58.64** ॥ 2452

తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః।
తం దేశమనుసంప్రాప్తో యత్ర సీతాభవత్ స్థితా ॥ **5.58.65** ॥ 2453

తం దృష్ట్వాథ వరారోహా సీతా రక్షోగణేశ్వరం।
సంకుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ ॥ **5.58.66** ॥ 2454

విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్ష్యమాణామితస్తతః।
త్రాణం కంచిదపశ్యంతీం వేపమానాం తపస్వినీం ॥ **5.58.67** ॥ 2455

తామువాచ దశగ్రీవః సీతాం పరమదుఃఖితాం।
అవాక్శిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ మామితి ॥ **5.58.68** ॥ 2456

యది చేత్త్వం తు మాం దర్పాన్నాభినందసి గర్వితే।
ద్విమాసానంతరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ ॥ **5.58.69** ॥ 2457

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః।
ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచనముత్తమం ॥ **5.58.70** ॥ 2458

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః।
ఇక్ష్వాకువంశనాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ ॥ **5.58.71** ॥ 2459

అవాచ్యం వదతో జిహ్వా కథం న పతితా తవ।
కింస్విద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ ॥ **5.58.72** ॥ 2460

అపహృత్యాగతః పాప తేనాదృష్టో మహాత్మనా।
న త్వం రామస్య సదృశో దాస్యేఽప్యస్య న యుజ్యసే ॥ **5.58.73** ॥ 2461

అజేయః సత్యవాక్ శూరో రణశ్లాఘీ చ రాఘవః।
జానక్యా పరుషం వాక్యమేవముక్తో దశాననః ॥ **5.58.74** ॥ 2462

జజ్వాల సహసా కోపాచ్చితాస్థ ఇవ పావకః।
వివృత్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణం ॥ **5.58.75** ॥ 2463

మైథిలీం హంతుమారబ్ధః స్త్రీభిర్హాహాకృతం తదా।
స్త్రీణాం మధ్యాత్ సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః ॥ **5.58.76** ॥ 2464

వరా మందోదరీ నామ తయా స ప్రతిషేధితః।
ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః ॥ **5.58.77** ॥ 2465

సీతయా తవ కిం కార్యం మహేంద్రసమవిక్రమ।
మయా సహ రమస్వాద్య మద్విశిష్టా న జానకీ ॥ **5.58.78** ॥ 2466

దేవగంధర్వకన్యాభిర్యక్షకన్యాభిరేవ చ।
సార్ధం ప్రభో రమస్వేతి సీతయా కిం కరిష్యసి ॥ **5.58.79** ॥ 2467

తతస్తాభిః సమేతాభిర్నారీభిః స మహాబలః।
ఉత్థాప్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః ॥ **5.58.80** ॥ 2468

యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షస్యో వికృతాననాః।
సీతాం నిర్భర్త్సయామాసుర్వాక్యైః క్రూరైః సుదారుణైః ॥ **5.58.81** ॥ 2469

తృణవద్ భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ।
గర్జితం చ తథా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకం ॥ **5.58.82** ॥ 2470

వృథా గర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః।
రావణాయ శశంసుస్తాః సీతావ్యవసితం మహత్ ॥ **5.58.83** ॥ 2471

తతస్తాః సహితాః సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః।
పరిక్లిశ్య సమస్తాస్తా నిద్రావశముపాగతాః ॥ **5.58.84** ॥ 2472

తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా।
విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా ॥ **5.58.85** ॥ 2473

తాసాం మధ్యాత్ సముత్థాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్ ।
ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతామసితేక్షణాం ॥ **5.58.86** ॥ 2474

జనకస్యాత్మజాం సాధ్వీం స్నుషాం దశరథస్య చ ।
స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః ॥ **5.58.87** ॥ 2475

రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురస్యా జయాయ చ ।
అలమస్మాన్ పరిత్రాతుం రాఘవాద్ రాక్షసీగణం ॥ **5.58.88** ॥ 2476

అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే ।
యది హ్యేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే ॥ **5.58.89** ॥ 2477

సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమం ।
ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా ॥ **5.58.90** ॥ 2478

అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్ ।
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా ॥ **5.58.91** ॥ 2479

అవోచద్ యది తత్ తథ్యం భవేయం శరణం హి వః ।
తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశాం ॥ **5.58.92** ॥ 2480

చింతయామాస విశ్రాంతో న చ మే నిర్వృతం మనః ।
సంభాషణార్థే చ మయా జానక్యాశ్చింతితో విధిః ॥ **5.58.93** ॥ 2481

ఇక్ష్వాకుకులవంశస్తు స్తుతో మమ పురస్కృతః ।
శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణభూషితాం ॥ **5.58.94** ॥ 2482

ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాష్పైః పిహితలోచనా ।
కస్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ ॥ **5.58.95** ॥ 2483

కా చ రామేణ తే ప్రీతిస్తన్మే శంసితుమర్హసి ।
తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా అహమప్యబ్రువం వచః ॥ **5.58.96** ॥ 2484

దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః।
సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేంద్రో మహాబలః ॥ **5.58.97** ॥ 2485

తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనూమంతమిహాగతం।
భర్త్రా సంప్రహితస్తుభ్యం రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ **5.58.98** ॥ 2486

ఇదం తు పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథిః స్వయం।
అంగులీయమభిజ్ఞానమదాత్ తుభ్యం యశస్విని ॥ **5.58.99** ॥ 2487

తదిచ్ఛామి త్వయాజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహం।
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరం ॥ **5.58.100** ॥ 2488

ఏతచ్ఛ్రుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనందినీ।
ఆహ రావణముత్పాట్య రాఘవో మాం నయత్వితి ॥ **5.58.101** ॥ 2489

ప్రణమ్య శిరసా దేవీమహమార్యామనిందితాం।
రాఘవస్య మనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచిషం ॥ **5.58.102** ॥ 2490

అథ మామబ్రవీత్ సీతా గృహ్యతామయముత్తమః।
మణిర్వేన మహాబాహూ రామస్త్వాం బహు మన్యతే ॥ **5.58.103** ॥ 2491

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహా మణిప్రవరముత్తమం।
ప్రాయచ్ఛత్ పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ ॥ **5.58.104** ॥ 2492

తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః।
ప్రదక్షిణం పరిక్రామమిహాభ్యుద్గతమానసః ॥ **5.58.105** ॥ 2493

ఉత్తరం పునరేవాహ నిశ్చిత్య మనసా తదా।
హనూమన్ మమ వృత్తాంతం వక్తుమర్హసి రాఘవే ॥ **5.58.106** ॥ 2494

యథా శ్రుత్వైవ నచిరాత్ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ।
సుగ్రీవసహితౌ వీరావుపేయాతాం తథా కురు ॥ **5.58.107** ॥ 2495

యదన్యథా భవేదేతద్ ద్వౌ మాసౌ జీవితం మమ।
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాథవత్ ॥ **5.58.108** ॥ 2496

తచ్ఛ్రుత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత।
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేషమనంతరం ॥ **5.58.109** ॥ 2497

తతోఽవర్ధత మే కాయస్తదా పర్వతసన్నిభః।
యుద్ధాకాంక్షీ వనం తస్య వినాశయితుమారభే ॥ **5.58.110** ॥ 2498

తద్ భగ్నం వనఖండం తు భ్రాంతత్రస్తమృగద్విజం।
ప్రతిబుద్ధ్య నిరీక్షంతే రాక్షస్యో వికృతాననాః ॥ **5.58.111** ॥ 2499

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తతస్తతః।
తాః సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే ॥ **5.58.112** ॥ 2500

రాజన్ వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా।
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల ॥ **5.58.113** ॥ 2501

తస్య దుర్బుద్ధితా రాజంస్తవ విప్రియకారిణః।
వధమాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాసౌ న పునర్వ్రజేత్ ॥ **5.58.114** ॥ 2502

తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రేణ విసృష్టా బహుదుర్జయాః।
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోఽనుగాః ॥ **5.58.115** ॥ 2503

తేషామశీతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినాం।
మయా తస్మిన్ వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితం ॥ **5.58.116** ॥ 2504

తేషాం తు హతశిష్టా యే తే గతా లఘువిక్రమాః।
నిహతం చ మయా సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే ॥ **5.58.117** ॥ 2505

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యప్రాసాదముత్తమం।
తత్రస్థాన్ రాక్షసాన్ హత్వా శతం స్తంభేన వై పునః ॥ **5.58.118** ॥ 2506

లలామభూతో లంకాయా మయా విధ్వంసితో రుషా।
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జంబుమాలినమాదిశత్ ॥ **5.58.119** ॥ 2507

రాక్షసైర్బహుభిః సార్ధం ఘోరరూపైర్భయానకైః।
తమహం బలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదం ॥ **5.58.120** ॥ 2508

పరిఘేణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగం।
తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్రాన్ మహాబలాన్ ॥ **5.58.121** ॥ 2509

పదాతిబలసంపన్నాన్ ప్రేషయామాస రావణః।
పరిఘేణైవ తాన్ సర్వాన్ నయామి యమసాదనం ॥ **5.58.122** ॥ 2510

మంత్రిపుత్రాన్ హతాంశ్రుత్వా సమరే లఘువిక్రమాన్।
పంచ సేనాగ్రగాంశూరాన్ ప్రేషయామాస రావణః ॥ **5.58.123** ॥ 2511

తానహం సహసైన్యాన్ వై సర్వానేవాభ్యసూదయం।
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలం ॥ **5.58.124** ॥ 2512

బహుభీ రాక్షసైః సార్ధం ప్రేషయామాస సంయుగే।
తం తు మందోదరీపుత్రం కుమారం రణపండితం ॥ **5.58.125** ॥ 2513

సహసా ఖం సముద్యంతం పాదయోశ్చ గృహీతవాన్।
తమాసీనం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయం ॥ **5.58.126** ॥ 2514

తమక్షమాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః।
తతశ్చేంద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణః సుతం ॥ **5.58.127** ॥ 2515

వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్మదం।
తచ్చాప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవం ॥ **5.58.128** ॥ 2516

నష్టౌజసం రణే కృత్వా పరం హర్షముపాగతః।
మహతాపి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః ॥ **5.58.129** ॥ 2517

ప్రహితో రావణేనైష సహ వీరైర్మదోద్ధతైః।
సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వసైన్యం చావమర్దితం ॥ **5.58.130** ॥ 2518

బ్రహ్మణోఽస్త్రేణ స తు మాం ప్రబద్ధ్వా చాతివేగినః।
రజ్జుభిశ్చాపి బధ్నంతి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః ॥ **5.58.131** ॥ 2519

రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మాముపాగమన్।
దృష్ట్వా సంభాషితశ్చాహం రావణేన దురాత్మనా ॥ **5.58.132** ॥ 2520

పృష్టశ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధం।
తత్సర్వం చ రణే తత్ర సీతార్థముపజల్పితం ॥ **5.58.133** ॥ 2521

తస్యాస్తు దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్తస్త్వద్భవనం విభో।
మారుతస్యౌరసః పుత్రో వానరో హనుమానహం ॥ **5.58.134** ॥ 2522

రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిం।
సోఽహం దౌత్యేన రామస్య త్వత్సకాశమిహాగతః ॥ **5.58.135** ॥ 2523

శృణు చాపి సమాదేశం యదహం ప్రబ్రవీమి తే।
రాక్షసేశ హరీశస్త్వాం వాక్యమాహ సమాహితం ॥ **5.58.136** ॥ 2524

సుగ్రీవశ్చ మహాభాగః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్।
ధర్మార్థకామసహితం హితం పథ్యమువాచ హ ॥ **5.58.137** ॥ 2525

వసతో ఋష్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే।
రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః ॥ **5.58.138** ॥ 2526

తేన మే కథితం రాజన్ భార్యా మే రక్షసా హృతా।
తత్ర సాహాయ్యహేతోర్మే సమయం కర్తుమర్హసి ॥ **5.58.139** ॥ 2527

వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ సహ ప్రభుః।
చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవః సహలక్ష్మణః ॥ **5.58.140** ॥ 2528

తేన వాలినమాహత్య శరేణైకేన సంయుగే।
వానరాణాం మహారాజః కృతః సంప్లవతాం ప్రభుః ॥ **5.58.141** ॥ 2529

తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహ।
తేన ప్రస్థాపితస్తుభ్యం సమీపమిహ ధర్మతః ॥ **5.58.142** ॥ 2530

క్షిప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవస్య చ।
యావన్న హరయో వీరా విధమంతి బలం తవ ॥ **5.58.143** ॥ 2531

వానరాణాం ప్రభావోఽయం న కేన విదితః పురా।
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛంతి నిమంత్రితాః ॥ **5.58.144** ॥ 2532

ఇతి వానరరాజస్త్వామాహేత్యభిహితో మయా।
మామైక్షత తతో రుష్టశ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ ॥ **5.58.145** ॥ 2533

తేన వధ్యోఽహమాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా।
మత్ప్రభావమవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా ॥ **5.58.146** ॥ 2534

తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః।
తేన రాక్షసరాజశ్చ యాచితో మమ కారణాత్ ॥ **5.58.147** ॥ 2535

నైవం రాక్షసశార్దూల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః।
రాజశాస్త్రవ్యపేతో హి మార్గః సంలక్ష్యతే త్వయా ॥ **5.58.148** ॥ 2536

దూతవధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస।
దూతేన వేదితవ్యం చ యథాభిహితవాదినా ॥ **5.58.149** ॥ 2537

సుమహత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ।
విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తి హి శాస్త్రతః ॥ **5.58.150** ॥ 2538

విభీషణేనైవముక్తో రావణః సందిదేశ తాన్।
రాక్షసానేతదేవాద్య లాంగూలం దహ్యతామితి ॥ **5.58.151** ॥ 2539

తతస్తస్య వచః శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛం సమంతతః।
వేష్టితం శణవల్కైశ్చ పట్టైః కార్పాసకైస్తథా ॥ **5.58.152** ॥ 2540

రాక్షసాః సిద్ధసన్నాహాస్తతస్తే చండవిక్రమాః।
తదాదీప్యంత మే పుచ్ఛం హనంతః కాష్ఠముష్టిభిః ॥ **5.58.153** ॥ 2541

బద్ధస్య బహుభిః పాశైర్యంత్రితస్య చ రాక్షసైః।
న మే పీడాభవత్ కాచిద్ దిదృక్షోర్నగరీం దివా ॥ **5.58.154** ॥ 2542

తతస్తే రాక్షసాః శూరా బద్ధం మామగ్నిసంవృతం।
అఘోషయన్ రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః ॥ **5.58.155** ॥ 2543

తతోఽహం సుమహద్రూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః।
విమోచయిత్వా తం బంధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః ॥ **5.58.156** ॥ 2544

ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయం।
తతస్తన్నగరద్వారం వేగేన ప్లుతవానహం ॥ **5.58.157** ॥ 2545

పుచ్ఛేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురాం।
దహామ్యహమసంభ్రాంతో యుగాంతాగ్నిరివ ప్రజాః ॥ **5.58.158** ॥ 2546

వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే।
లంకాయాః కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ ॥ **5.58.159** ॥ 2547

దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః।
రామస్య చ మహత్కార్యం మయేదం విఫలీకృతం ॥ **5.58.160** ॥ 2548

ఇతి శోకసమావిష్టశ్చింతామహముపాగతః।
తతోఽహం వాచమశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరాం ॥ **5.58.161** ॥ 2549

జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదంతభాషిణాం।
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్రుత్వా తామద్భుతాం గిరం ॥ **5.58.162** ॥ 2550

అదగ్ధా జానకీత్యేవ నిమిత్తైశ్చోపలక్షితం।
దీప్యమానే తు లాంగూలే న మాం దహతి పావకః ॥ **5.58.163** ॥ 2551

హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాః సురభిగంధినః।
తైర్నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ॥ **5.58.164** ॥ 2552

ఋషివాక్యైశ్చ దృష్టార్థైరభవం హృష్టమానసః।
పునర్దృష్టా చ వైదేహీ విసృష్టశ్చ తయా పునః ॥ **5.58.165** ॥ 2553

తతః పర్వతమాసాద్య తత్రారిష్టమహం పునః।
ప్రతిప్లవనమారేభే యుష్మద్దర్శనకాంక్షయా ॥ **5.58.166** ॥ 2554

తతః శ్వసనచంద్రార్కసిద్ధగంధర్వసేవితం।
పంథానమహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ ॥ **5.58.167** ॥ 2555

రాఘవస్య ప్రసాదేన భవతాం చైవ తేజసా।
సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితం ॥ **5.58.168** ॥ 2556

ఏతత్ సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితం।
తత్ర యన్న కృతం శేషం తత్ సర్వం క్రియతామితి ॥ **5.58.169** ॥ 2557

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకోనషష్టితమః సర్గః ॥

## సీతాదురవస్థాం వర్ణయిత్వా హనుమతా లంకామాక్రమితుం వానరాణాముత్తేజనం

ఏతదాఖ్యాయ తత్ సర్వం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
భూయః సముపచక్రామ వచనం వక్తుముత్తరం ॥ **5.59.1** ॥ 2558

సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః।
శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రీణితం మనః ॥ **5.59.2** ॥ 2559

ఆర్యాయాః సదృశం శీలం సీతాయాః ప్లవగర్షభాః।
తపసా ధారయేల్లోకాన్ క్రుద్ధా వా నిర్దహేదపి ॥ **5.59.3** ॥ 2560

సర్వథాతిప్రకృష్టోఽసౌ రావణో రాక్షసేశ్వరః।
యస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితం ॥ **5.59.4** ॥ 2561

న తదగ్నిశిఖా కుర్యాత్ సంస్పృష్టా పాణినా సతీ।
జనకస్య సుతా కుర్యాద్ యత్ క్రోధకలుషీకృతా ॥ **5.59.5** ॥ 2562

జాంబవత్ప్రముఖాన్ సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాకపీన్।
అస్మిన్నేవంగతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే।
న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్యా ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ ॥ **5.59.6** ॥ 2563

అహమేకోఽపి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీం।
తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలం ॥ **5.59.7** ॥ 2564

కిం పునః సహితో వీరైర్బలవద్భిః కృతాత్మభిః।
కృతాస్త్రైః ప్లవగైః శక్తైర్భవద్భిర్విజయైషిభిః ॥ **5.59.8** ॥ 2565

అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురఃసరం।
సహపుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి ॥ **5.59.9** ॥ 2566

బ్రాహ్మమస్త్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా।
యది శక్రజితోఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్షాణి సంయుగే।
తాన్యహం నిహనిష్యామి విధమిష్యామి రాక్షసాన్ ॥ **5.59.10** ॥ 2567

భవతామభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తం।
మయాతులా విసృష్టా హి శైలవృష్టిర్నిరంతరా ॥ **5.59.11** ॥ 2568

దేవానపి రణే హన్యాత్ కిం పునస్తాన్ నిశాచరాన్।
భవతామననుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి మాం ॥ **5.59.12** ॥ 2569

సాగరోఽప్యతియాద్ వేలాం మందరః ప్రచలేదపి।
న జాంబవంతం సమరే కంపయేదరివాహినీ ॥ **5.59.13** ॥ 2570

సర్వరాక్షససంఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వజాః।
అలమేకోఽపి నాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః ॥ **5.59.14** ॥ 2571

ప్లవగస్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః।
మందరోఽప్యవశీర్యేత కిం పునర్యుధి రాక్షసాః ॥ **5.59.15** ॥ 2572

సదేవాసురయక్షేషు గంధర్వోరగపక్షిషు।
మైందస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా ॥ **5.59.16** ॥ 2573

అశ్విపుత్రౌ మహావేగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ।
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే ॥ **5.59.17** ॥ 2574

మయైవ నిహతా లంకా దగ్ధా భస్మీకృతా పురీ।
రాజమార్గేషు సర్వేషు నామ విశ్రావితం మయా ॥ **5.59.18** ॥ 2575

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః ॥ **5.59.19** ॥ 2576

అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసంభవః।
హనూమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా ॥ **5.59.20** ॥ 2577

అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః।
అధస్తాచ్ఛింశపామూలే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా ॥ **5.59.21** ॥ 2578

రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసంతాపకర్శితా।
మేఘరేఖాపరివృతా చంద్రరేఖేవ నిష్ప్రభా ॥ **5.59.22** ॥ 2579

అచింతయంతీ వైదేహీ రావణం బలదర్పితం।
పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టబ్ధా చ జానకీ ॥ **5.59.23** ॥ 2580

అనురక్తా హి వైదేహీ రామే సర్వాత్మనా శుభా।
అనన్యచిత్తా రామేణ పౌలోమీవ పురందరే ॥ **5.59.24** ॥ 2581

తదేకవాసాః సంవీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ।
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ॥ **5.59.25** ॥ 2582

రాక్షసీభిర్విరూపాభిర్దృష్టా హి ప్రమదావనే।
ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా ॥ **5.59.26** ॥ 2583

అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమోదయే।
రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా ॥ **5.59.27** ॥ 2584

కథంచిన్మృగశావాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా।
తతః సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం ప్రకాశితా ॥ **5.59.28** ॥ 2585

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా।
నియతః సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా ॥ **5.59.29** ॥ 2586

యన్న హంతి దశగ్రీవం స మహాత్మా దశాననః।
నిమిత్తమాత్రం రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి ॥ **5.59.30** ॥ 2587

సా ప్రకృత్యైవ తన్వంగీ తద్వియోగాచ్చ కర్శితా।
ప్రతిపత్పాఠశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా ॥ **5.59.31** ॥ 2588

ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా।
యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్ సర్వముపకల్ప్యతాం ॥ **5.59.32** ॥ 2589

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షష్టితమః సర్గః ॥

## లంకాం జిత్వా సీతాయా ఆనయనార్థమంగదస్యోత్సాహసమన్వితో విచారో జాంబవతా తస్య నివారణం చ

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా వాలిసూనురభాషత।
అశ్విపుత్రౌ మహావేగౌ బలవంతౌ ప్లవంగమౌ ॥ **5.60.1** ॥ 2590

పితామహవరోత్సేకాత్ పరమం దర్పమాస్థితౌ।
అశ్వినోర్మాననార్థం హి సర్వలోకపితామహః ॥ **5.60.2** ॥ 2591

సర్వావధ్యత్వమతులమనయోర్దత్తవాన్ పురా।
వరోత్సేకేన మత్తౌ చ ప్రమథ్య మహతీం చమూం ॥ **5.60.3** ॥ 2592

సురాణామమృతం వీరౌ పీతవంతౌ మహాబలౌ।
ఏతావేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుంజరాం ॥ **5.60.4** ॥ 2593

లంకాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠంతు వానరాః।
అహమేకోఽపి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీం ॥ **5.60.5** ॥ 2594

తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలం।
కిం పునః సహితో వీరైర్బలవద్భిః కృతాత్మభిః ॥ **5.60.6** ॥ 2595

కృతాస్త్రైః ప్లవగైః శక్తైర్భవద్భిర్విజయైషిభిః।
వాయుసూనోర్బలేనైవ దగ్ధా లంకేతి నః శ్రుతం ॥ **5.60.7** ॥ 2596

దృష్ట్వా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నివేదితుం।
న యుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతపౌరుషైః ॥ **5.60.8** ॥ 2597

నహి వః ప్లవనే కశ్చిన్నాపి కశ్చిత్ పరాక్రమే।
తుల్యః సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః ॥ **5.60.9** ॥ 2598

జిత్వా లంకాం సరక్షోఘాం హత్వా తం రావణం రణే।
సీతామాదాయ గచ్ఛామః సిద్ధార్థా హృష్టమానసాః ॥ **5.60.10** ॥ 2599

తేష్వేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా।
కిమన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీం ॥ **5.60.11** ॥ 2600

రామలక్ష్మణయోర్మధ్యే న్యస్యామ జనకాత్మజాం।
కిం వ్యలీకైస్తు తాన్ సర్వాన్ వానరాన్ వానరర్షభాన్ ॥ **5.60.12** ॥ 2601

వయమేవ హి గత్వా తాన్ హత్వా రాక్షసపుంగవాన్।
రాఘవం ద్రష్టుమర్హామః సుగ్రీవం సహలక్ష్మణం ॥ **5.60.13** ॥ 2602

తమేవం కృతసంకల్పం జాంబవాన్ హరిసత్తమః।
ఉవాచ పరమప్రీతో వాక్యమర్థవదర్థవిత్ ॥ **5.60.14** ॥ 2603

నైషా బుద్ధిర్మహాబుద్ధే యద్ బ్రవీషి మహాకపే।
విచేతుం వయమాజ్ఞప్తా దక్షిణాం దిశముత్తమాం ॥ **5.60.15** ॥ 2604

నానేతుం కపిరాజేన నైవ రామేణ ధీమతా।
కథంచిన్నిర్జితాం సీతామస్మాభిర్నాభిరోచయేత్ ॥ **5.60.16** ॥ 2605

రాఘవో నృపశార్దూలః కులం వ్యపదిశన్ స్వకం।
ప్రతిజ్ఞాయ స్వయం రాజా సీతావిజయమగ్రతః ॥ **5.60.17** ॥ 2606

సర్వేషాం కపిముఖ్యానాం కథం మిథ్యా కరిష్యతి।
విఫలం కర్మ చ కృతం భవేత్ తుష్టిర్న తస్య చ ॥ **5.60.18** ॥ 2607

వృథా చ దర్శితం వీర్యం భవేద్ వానరపుంగవాః।
తస్మాద్ గచ్ఛామ వై సర్వే యత్ర రామః సలక్ష్మణః।
సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః కార్యస్యాస్య నివేదనే ॥ **5.60.19** ॥ 2608

న తావదేషా మతిరక్షమా నో
యథా భవాన్ పశ్యతి రాజపుత్ర।
యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా
తథా భవాన్ పశ్యతు కార్యసిద్ధిం ॥ **5.60.20** ॥ 2609

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ఏకషష్టితమః సర్గః ॥

## మధువనం గత్వా తత్రత్యానాం మధూనాం ఫలానాం చ వానరైర్యథేష్టముపభోగో వనరక్షకస్య భువి వికర్షణం చ

తతో జాంబవతో వాక్యమగృహ్ణంత వనౌకసః।
అంగదప్రముఖా వీరా హనూమాంశ్చ మహాకపిః ॥ **5.61.1** ॥ 2610

ప్రీతిమంతస్తతః సర్వే వాయుపుత్రపురః సరాః।
మహేంద్రాగ్రాత్ సముత్పత్య పుప్లువుః ప్లవగర్షభాః ॥ **5.61.2** ॥ 2611

మేరుమందరసంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః।
ఛాదయంత ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః ॥ **5.61.3** ॥ 2612

సభాజ్యమానం భూతైస్తమాత్మవంతం మహాబలం।
హనూమంతం మహావేగం వహంత ఇవ దృష్టిభిః ॥ **5.61.4** ॥ 2613

రాఘవే చార్థనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః।
సమాధాయ సమృద్ధార్థాః కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః ॥ **5.61.5** ॥ 2614

ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాః సర్వే సర్వే యుద్ధాభినందినః।
సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః ॥ **5.61.6** ॥ 2615

ప్లవమానాః ఖమాప్లుత్య తతస్తే కాననౌకసః।
నందనోపమమాసేదుర్వనం ద్రుమశతాయుతం ॥ **5.61.7** ॥ 2616

యత్ తన్మధువనం నామ సుగ్రీవస్యాభిరక్షితం।
అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరం ॥ **5.61.8** ॥ 2617

యద్ రక్షతి మహావీరః సదా దధిముఖః కపిః।
మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ॥ **5.61.9** ॥ 2618

తే తద్ వనముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః।
వానరా వానరేంద్రస్య మనః కాంతం మహావనం ॥ **5.61.10** ॥ 2619

తతస్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్వా మధువనం మహత్।
కుమారమభ్యయాచంత మధూని మధుపింగలాః ॥ **5.61.11** ॥ 2620

తతః కుమారస్తాన్ వృద్ధాంజాంబవత్ప్రముఖాన్ కపీన్।
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే ॥ **5.61.12** ॥ 2621

తే నిసృష్టాః కుమారేణ ధీమతా వాలిసూనునా।
హరయః సమపద్యంత ద్రుమాన్ మధుకరాకులాన్ ॥ **5.61.13** ॥ 2622

భక్షయంతః సుగంధీని మూలాని చ ఫలాని చ।
జగ్ముః ప్రహర్షం తే సర్వే బభూవుశ్చ మదోత్కటాః ॥ **5.61.14** ॥ 2623

తతశ్చానుమతాః సర్వే సుసంహృష్టా వనౌకసః।
ముదితాశ్చ తతస్తే చ ప్రనృత్యంతి తతస్తతః ॥ **5.61.15** ॥ 2624

గాయంతి కేచిత్ ప్రహసంతి కేచి -
న్నృత్యంతి కేచిత్ ప్రణమంతి కేచిత్।
పతంతి కేచిత్ ప్రచరంతి కేచిత్
ప్లవంతి కేచిత్ ప్రలపంతి కేచిత్ ॥ **5.61.16** ॥ 2625

పరస్పరం కేచిదుపాశ్రయంతి
పరస్పరం కేచిదతిబ్రువంతి।
ద్రుమాద్ ద్రుమం కేచిదభిద్రవంతి
క్షితౌ నగాగ్రాన్నిపతంతి కేచిత్ ॥ **5.61.17** ॥ 2626

మహీతలాత్ కేచిదుదీర్ణవేగా
మహాద్రుమాగ్రాణ్యభిసంపతంతి।
గాయంతమన్యః ప్రహసన్నుపైతి
హసంతమన్యః ప్రరుదన్నుపైతి ॥ **5.61.18** ॥ 2627

తుదంతమన్యః ప్రణదన్నుపైతి
సమాకులం తత్ కపిసైన్యమాసీత్।
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ దృప్తః ॥ **5.61.19** ॥ 2628

తతో వనం తత్ పరిభక్ష్యమాణం
ద్రుమాంశ్చ విధ్వంసితపత్రపుష్పాన్।
సమీక్ష్య కోపాద్ దధివక్త్రనామా
నివారయామాస కపిః కపీంస్తాన్ ॥ **5.61.20** ॥ 2629

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్స్యమానో
వనస్య గోప్తా హరివృద్ధవీరః।
చకార భూయో మతిముగ్రతేజా
వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః ॥ **5.61.21** ॥ 2630

ఉవాచ కాంశ్చిత్ పరుషాణ్యభీత -
మసక్తమన్యాంశ్చ తలైర్జఘాన।
సమేత్య కైశ్చిత్ కలహం చకార
తథైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్ ॥ **5.61.22** ॥ 2631

స తైర్మదాదప్రతివార్యవేగై -
ర్బలాచ్చ తేన ప్రతివార్యమాణైః।
ప్రధర్షణే త్యక్తభయైః సమేత్య
ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్ష్య దోషం ॥ **5.61.23** ॥ 2632

నఖైస్తుదంతో దశనైర్దశంత -
స్తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః।
మదాత్ కపిం తే కపయః సమంతా -
న్మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః ॥ **5.61.24** ॥ 2633

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ ద్విషష్టితమః సర్గః ॥

## వానరైర్మధువనరక్షకాణాం దధిముఖస్య చ పరాభవః సభృత్యస్య దధిముఖస్య సుగ్రీవపార్శ్వే గమనం చ

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాన్ వానరర్షభః।
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరాః ॥ **5.62.1** ॥ 2634

అహమావర్జయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః।
శ్రుత్వా హనూమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోఽంగదః ॥ **5.62.2** ॥ 2635

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబంతు హరయో మధు।
అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా ॥ **5.62.3** ॥ 2636

అకార్యమపి కర్తవ్యం కిమంగం పునరీదృశం।
అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్రుత్వా వచనం వానరర్షభాః ॥ **5.62.4** ॥ 2637

సాధు సాధ్వితి సంహృష్టా వానరాః ప్రత్యపూజయన్।
పూజయిత్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభం ॥ **5.62.5** ॥ 2638

జగ్ముర్మధువనం యత్ర నదీవేగ ఇవ ద్రుమం।
తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలానాక్రమ్య శక్తితః ॥ **5.62.6** ॥ 2639

అతిసర్గాచ్చ పటవో దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీం।
పపుః సర్వే మధు తదా రసవత్ ఫలమాదదుః ॥ **5.62.7** ॥ 2640

ఉత్పత్య చ తతః సర్వే వనపాలాన్ సమాగతాన్।
తే తాడయంతః శతశః సక్తా మధువనే తదా ॥ **5.62.8** ॥ 2641

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్య తే।
పిబంతి కపయః కేచిత్ సంఘశస్తత్ర హృష్టవత్ ॥ **5.62.9** ॥ 2642

ఘ్నంతి స్మ సహితాః సర్వే భక్షయంతి తథాపరే।
కేచిత్ పీత్వాపవిధ్యంతి మధూని మధుపింగలాః ॥ **5.62.10** ॥ 2643

మధూచ్ఛిష్టేన కేచిచ్చ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః।
అపరే వృక్షమూలేషు శాఖా గృహ్య వ్యవస్థితాః ॥ **5.62.11** ॥ 2644

అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్య శేరతే।
ఉన్మత్తవేగాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్ ॥ **5.62.12** ॥ 2645

క్షిపంత్యపి తదాన్యోన్యం స్ఖలంతి చ తథాపరే।
కేచిత్ క్ష్వేడాన్ ప్రకుర్వంతి కేచిత్ కూజంతి హృష్టవత్ ॥ **5.62.13** ॥ 2646

హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్ సుప్తా మహీతలే।
ధృష్టాః కేచిద్ధసంత్యన్యే కేచిత్ కుర్వంతి చేతరత్ ॥ **5.62.14** ॥ 2647

కృత్వా కేచిద్ వదంత్యన్యే కేచిద్ బుధ్యంతి చేతరత్।
యేఽప్యత్ర మధుపాలాః స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు ॥ **5.62.15** ॥ 2648

తేఽపి తైర్వానరైర్భీమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః।
జానుభిశ్చ ప్రఘృష్టాశ్చ దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ **5.62.16** ॥ 2649

అబ్రువన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః।
హనూమతా దత్తవరైర్హృతం మధువనం బలాత్।
వయం చ జానుభిర్ఘృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ **5.62.17** ॥ 2650

తదా దధిముఖః క్రుద్ధో వనపస్తత్ర వానరః।
హతం మధువనం శ్రుత్వా సాంత్వయామాస తాన్ హరీన్ ॥ **5.62.18** ॥ 2651

ఏతాగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరానతిదర్పితాన్ ।
బలేనావారయిష్యామి ప్రభుంజానాన్ మధూత్తమం ॥ **5.62.19** ॥ 2652

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరర్షభాః ।
పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహితా యయుః ॥ **5.62.20** ॥ 2653

మధ్యే చైషాం దధిముఖః సుప్రగృహ్య మహాతరుం ।
సమభ్యధావన్ వేగేన సర్వే తే చ ప్లవంగమాః ॥ **5.62.21** ॥ 2654

తే శిలాః పాదపాంశ్చైవ పాషాణామపి వానరాః ।
గృహీత్వాభ్యాగమన్ క్రుద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః ॥ **5.62.22** ॥ 2655

బలాన్నివారయంతశ్చ ఆసేదుర్హరయో హరీన్ ।
సందష్టౌష్ఠపుటాః క్రుద్ధా భర్త్సయంతో ముహుర్ముహుః ॥ **5.62.23** ॥ 2656

అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః ।
అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖాస్తదా ॥ **5.62.24** ॥ 2657

సవృక్షం తం మహాబాహుమాపతంతం మహాబలం ।
వేగవంతం విజగ్రాహ బాహుభ్యాం కుపితోఽంగదః ॥ **5.62.25** ॥ 2658

మదాంధో న కృపాం చక్రే ఆర్యకోఽయం మమేతి సః ।
అథైనం నిష్పిపేషాశు వేగేన వసుధాతలే ॥ **5.62.26** ॥ 2659

స భగ్నబాహూరుముఖో విహ్వలః శోణితోక్షితః ।
ప్రముమోహ మహావీరో ముహూర్తం కపికుంజరః ॥ **5.62.27** ॥ 2660

స కథంచిద్ విముక్తస్తైర్వానరైర్వానరర్షభః ।
ఉవాచైకాంతమాగత్య స్వాన్ భృత్యాన్ సముపాగతాన్ ॥ **5.62.28** ॥ 2661

ఏతాగచ్ఛత గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః ।
సుగ్రీవో విపులగ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి ॥ **5.62.29** ॥ 2662

సర్వం చైవాంగదే దోషం శ్రావయిష్యామ పార్థివే।
అమర్షీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్ ॥ **5.62.30** ॥ 2663

ఇష్టం మధువనం హ్యేతత్ సుగ్రీవస్య మహాత్మనః।
పితృపైతామహం దివ్యం దేవైరపి దురాసదం ॥ **5.62.31** ॥ 2664

స వానరానిమాన్ సర్వాన్ మధులుబ్ధాన్ గతాయుషః।
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవః ససుహృజ్జనాన్ ॥ **5.62.32** ॥ 2665

వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞాపరిపంథినః।
అమర్షప్రభవో రోషః సఫలో మే భవిష్యతి ॥ **5.62.33** ॥ 2666

ఏవముక్త్వా దధిముఖో వనపాలాన్ మహాబలః।
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైః సమన్వితః ॥ **5.62.34** ॥ 2667

నిమేషాంతరమాత్రేణ స హి ప్రాప్తో వనాలయః।
సహస్రాంశుసుతో ధీమాన్ సుగ్రీవో యత్ర వానరః ॥ **5.62.35** ॥ 2668

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవమేవ చ।
సమప్రతిష్ఠాం జగతీమాకాశాన్నిపపాత హ ॥ **5.62.36** ॥ 2669

స నిపత్య మహావీరః సర్వైస్తైః పరివారితః।
హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః ॥ **5.62.37** ॥ 2670

స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిం।
సుగ్రీవస్యాశు తౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్ ॥ **5.62.38** ॥ 2671

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్విషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ త్రిషష్టితమః సర్గః ॥

## దధిముఖాన్మధువనవిధ్వంసవార్తామాకర్ణ్య సుగ్రీవస్య హనుమదాదీనాం సాఫల్యవిషయేఽనుమానం

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః।
దృష్ట్వైవోద్విగ్నహృదయో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **5.63.1** ॥ 2672

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కస్మాత్ త్వం పాదయోః పతితో మమ।
అభయం తే ప్రదాస్యామి సత్యమేవాభిధీయతాం ॥ **5.63.2** ॥ 2673

కిం సంభ్రమాద్ధితం కృత్స్నం బ్రూహి యద్ వక్తుమర్హసి।
కచ్చిన్మధువనే స్వస్తి శ్రోతుమిచ్ఛామి వానర ॥ **5.63.3** ॥ 2674

స సమాశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా।
ఉత్థాయ స మహాప్రాజ్ఞో వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్ ॥ **5.63.4** ॥ 2675

నైవర్క్షరజసా రాజన్ న త్వయా న చ వాలినా।
వనం నిసృష్టపూర్వం తే నాశితం తత్తు వానరైః ॥ **5.63.5** ॥ 2676

న్యవారయమహం సర్వాన్ సహైభిర్వనచారిభిః।
అచింతయిత్వా మాం హృష్టా భక్షయంతి పిబంతి చ ॥ **5.63.6** ॥ 2677

ఏభిః ప్రధర్షణాయాం చ వారితం వనపాలకైః।
మామప్యచింతయన్ దేవ భక్షయంతి వనౌకసః ॥ **5.63.7** ॥ 2678

శిష్టమత్రాపవిధ్యంతి భక్షయంతి తథాపరే।
నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రుకుటిం దర్శయంతి హి ॥ **5.63.8** ॥ 2679

ఇమే హి సంరబ్ధతరాస్తదా తైః సంప్రధర్షితాః।
నివార్యంతే వనాత్ తస్మాత్ క్రుద్ధైర్వానరపుంగవైః ॥ **5.63.9** ॥ 2680

తతస్తైర్బహుభిర్వీరైర్వానరైర్వానరర్షభాః।
సంరక్తనయనైః క్రోధాద్ధరయః సంప్రధర్షితాః ॥ **5.63.10** ॥ 2681

పాణిభిర్నిహతాః కేచిత్ కేచిజ్జానుభిరాహతాః।
ప్రకృష్టాశ్చ తదా కామం దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ **5.63.11** ॥ 2682

ఏవమేతే హతాః శూరాస్త్వయి తిష్ఠతి భర్తరి।
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైశ్చ భక్ష్యతే ॥ **5.63.12** ॥ 2683

ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్షభం।
అపృచ్ఛత్ తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహా ॥ **5.63.13** ॥ 2684

కిమయం వానరో రాజన్ వనపః ప్రత్యుపస్థితః।
కిం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **5.63.14** ॥ 2685

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా।
లక్ష్మణం ప్రత్యువాచేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ **5.63.15** ॥ 2686

ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః।
అంగదప్రముఖైర్వీరైర్భక్షితం మధు వానరైః ॥ **5.63.16** ॥ 2687

నైషామకృతకార్యాణామీదృశః స్యాద్ వ్యతిక్రమః।
వనం యదభిపన్నాస్తే సాధితం కర్మ తద్ ధ్రువం ॥ **5.63.17** ॥ 2688

వారయంతో భృశం ప్రాప్తాః పాలా జానుభిరాహతాః।
తథా న గణితశ్చాయం కపిర్దధిముఖో బలీ ॥ **5.63.18** ॥ 2689

పతిర్మమ వనస్యాయమస్మాభిః స్థాపితః స్వయం।
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా ॥ **5.63.19** ॥ 2690

న హ్యన్యః సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః।
కార్యసిద్ధిర్హనుమతి మతిశ్చ హరిపుంగవే ॥ **5.63.20** ॥ 2691

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితం।
జాంబవాన్ యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ మహాబలః ॥ **5.63.21** ॥ 2692

హనూమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తత్ర గతిరన్యథా।
అంగదప్రముఖైర్వీరైర్హతం మధువనం కిల ॥ **5.63.22** ॥ 2693

విచిత్య దక్షిణామాశామాగతైర్హరిపుంగవైః।
ఆగతైశ్చాప్రధృష్యం తద్ధతం మధువనం హి తైః ॥ **5.63.23** ॥ 2694

ధర్షితం చ వనం కృత్స్నముపయుక్తం తు వానరైః।
పాతితా వనపాలాస్తే తదా జానుభిరాహతాః ॥ **5.63.24** ॥ 2695

ఏతదర్థమయం ప్రాప్తో వక్తుం మధురవాగిహ।
నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః ॥ **5.63.25** ॥ 2696

దృష్టా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః।
అభిగమ్య యథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః ॥ **5.63.26** ॥ 2697

న చాప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాః పురుషర్షభ।
వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయుర్వనౌకసః ॥ **5.63.27** ॥ 2698

తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహరాఘవః।
శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనాచ్చ్యుతాం ॥ **5.63.28** ॥ 2699

ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాయశాః।
శ్రుత్వా దధిముఖస్యైవం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ ॥ **5.63.29** ॥ 2700

వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత।
ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః ॥ **5.63.30** ॥ 2701

ధర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణాం।
గచ్ఛ శీఘ్రం మధువనం సంరక్షస్వ త్వమేవ హి।
శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాంస్తాన్ హనూమత్ప్రముఖాన్ కపీన్ ॥ **5.63.31** ॥ 2702

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రధానాన్
శాఖామృగాంస్తాన్ మృగరాజదర్పాన్।
ప్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యాం
శ్రోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నం ॥ **5.63.32** ॥ 2703

ప్రీతిస్ఫీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా।
అంగైః సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్వా
బాహ్వోరాసన్నాం సోఽతిమాత్రం ననంద ॥ **5.63.33** ॥ 2704

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ చతుఃషష్టితమః సర్గః ॥

## దధిముఖతః సుగ్రీవసందేశమాకర్ణ్యాంగదహనుమదాదీనాం వానరాణాం కిష్కింధాయాం గమనం హనుమతా శ్రీరామం ప్రణమ్య సీతాదర్శనసమాచారస్య నివేదనం చ

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః ।
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాభ్యవాదయత్ ॥ **5.64.1** ॥ 2705

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ ।
వానరైః సహితః శూరైర్దివమేవోత్పపాత హ ॥ **5.64.2** ॥ 2706

స యథైవాగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః ।
నిపత్య గగనాద్ భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ ॥ **5.64.3** ॥ 2707

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాన్ ।
విమదానుద్ధతాన్ సర్వాన్ మేహమానాన్ మధూదకం ॥ **5.64.4** ॥ 2708

స తానుపాగమద్ వీరో బద్ధ్వా కరపుటాంజలిం ।
ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్ణమిదం హృష్టవదంగదం ॥ **5.64.5** ॥ 2709

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభిః పరివారణం ।
అజ్ఞానాద్ రక్షిభిః క్రోధాద్ భవంతః ప్రతిషేధితాః ॥ **5.64.6** ॥ 2710

శ్రాంతో దూరాదనుప్రాప్తో భక్షయస్వ స్వకం మధు ।
యువరాజస్త్వమీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల ॥ **5.64.7** ॥ 2711

మౌర్ఖ్యాత్ పూర్వం కృతో రోషస్తద్ భవాన్ క్షంతుమర్హతి ।
యథైవ హి పితా తేఽభూత్ పూర్వం హరిగణేశ్వరః ॥ **5.64.8** ॥ 2712

తథా త్వమపి సుగ్రీవో నాన్యస్తు హరిసత్తమ।
ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ ॥ **5.64.9** ॥ 2713

ఇహోపయానం సర్వేషామేతేషాం వనచారిణాం।
భవదాగమనం శ్రుత్వా సహైభిర్వనచారిభిః ॥ **5.64.10** ॥ 2714

ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితం।
ప్రహృష్టో మాం పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ॥ **5.64.11** ॥ 2715

శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాంస్తానితి హోవాచ పార్థివః।
శ్రుత్వా దధిముఖస్యైతద్ వచనం శ్లక్ష్ణమంగదః ॥ **5.64.12** ॥ 2716

అబ్రవీత్ తాన్ హరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్యవిశారదః।
శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతో రామేణ హరియూథపాః ॥ **5.64.13** ॥ 2717

అయం చ హర్షాదాఖ్యాతి తేన జానామి హేతునా।
తత్ క్షమం నేహ నః స్థాతుం కృతే కార్యే పరంతపాః ॥ **5.64.14** ॥ 2718

పీత్వా మధు యథాకామం విక్రాంతా వనచారిణః।
కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర వానరః ॥ **5.64.15** ॥ 2719

సర్వే యథా మాం వక్ష్యంతి సమేత్య హరిపుంగవాః।
తథాస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహం ॥ **5.64.16** ॥ 2720

నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి।
అయుక్తం కృతకర్మాణో యూయం ధర్షయితుం బలాత్ ॥ **5.64.17** ॥ 2721

బ్రువతశ్చాంగదస్యైవం శ్రుత్వా వచనముత్తమం।
ప్రహృష్టమనసో వాక్యమిదమూచుర్వనౌకసః ॥ **5.64.18** ॥ 2722

ఏవం వక్ష్యతి కో రాజన్ ప్రభుః సన్ వానరర్షభ।
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే ॥ **5.64.19** ॥ 2723

తవ చేదం సుసదృశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్ ।
సన్నతిర్హి తవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభయోగ్యతాం ॥ **5.64.20** ॥ 2724

సర్వే వయమపి ప్రాప్తాస్తత్ర గంతుం కృతక్షణాః ।
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః ॥ **5.64.21** ॥ 2725

త్వయా హ్యనుక్తైర్హరిభిర్నైవ శక్యం పదాత్ పదం ।
క్వచిద్ గంతుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమః సత్యమిదం తు తే ॥ **5.64.22** ॥ 2726

ఏవం తు వదతాం తేషామంగదః ప్రత్యభాషత ।
సాధు గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఖముత్పేతుర్మహాబలాః ॥ **5.64.23** ॥ 2727

ఉత్పతంతమనూత్పేతుః సర్వే తే హరియూథపాః ।
కృత్వాఽఽకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్క్షిప్తా ఇవోపలాః ॥ **5.64.24** ॥ 2728

అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరం ।
తేఽంబరం సహసోత్పత్య వేగవంతః ప్లవంగమాః ॥ **5.64.25** ॥ 2729

వినదంతో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా ।
అంగదే సమనుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ॥ **5.64.26** ॥ 2730

ఉవాచ శోకసంతప్తం రామం కమలలోచనం ।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్ట్వా దేవీ న సంశయః ॥ **5.64.27** ॥ 2731

నాగంతుమిహ శక్యం తైరతీతసమయైరిహ ।
అంగదస్య ప్రహర్షాచ్చ జానామి శుభదర్శన ॥ **5.64.28** ॥ 2732

న మత్సకాశమాగచ్ఛేత్ కృత్యే హి వినిపాతితే ।
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతామంగదో వరః ॥ **5.64.29** ॥ 2733

యద్యప్యకృతకృత్యానామీదృశః స్యాదుపక్రమః ।
భవేత్ తు దీనవదనో భ్రాంతవిప్లుతమానసః ॥ **5.64.30** ॥ 2734

పితృపైతామహం చైతత్ పూర్వకైరభిరక్షితం।
న మే మధువనం హన్యాదదృష్ట్వా జనకాత్మజాం ॥ **5.64.31** ॥ 2735

కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సువ్రత।
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా ॥ **5.64.32** ॥ 2736

నహ్యన్యః కర్మణో హేతుః సాధనేఽస్య హనూమతః।
హనూమతీహ సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతిసత్తమ ॥ **5.64.33** ॥ 2737

వ్యవసాయశ్చ శౌర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితం।
జాంబవాన్ యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ హరీశ్వరః ॥ **5.64.34** ॥ 2738

హనుమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తత్ర గతిరన్యథా।
మా భూశ్చింతాసమాయుక్తః సంప్రత్యమితవిక్రమ ॥ **5.64.35** ॥ 2739

యదా హి దర్పితోదగ్రాః సంగతాః కాననౌకసః।
నైషామకృతకార్యాణామీదృశః స్యాదుపక్రమః ॥ **5.64.36** ॥ 2740

వనభంగేన జానామి మధూనాం భక్షణేన చ।
తతః కిలకిలాశబ్దం శుశ్రావాసన్నమంబరే ॥ **5.64.37** ॥ 2741

హనూమత్కర్మదృప్తానాం నదతాం కాననౌకసాం।
కిష్కింధాముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతామివ ॥ **5.64.38** ॥ 2742

తతః శ్రుత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః।
ఆయతాంచితలాంగూలః సోఽభవద్ధృష్టమానసః ॥ **5.64.39** ॥ 2743

ఆజగ్ముస్తేఽపి హరయో రామదర్శనకాంక్షిణః।
అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరం ॥ **5.64.40** ॥ 2744

తేఽంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః।
నిపేతుర్హరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ ॥ **5.64.41** ॥ 2745

హనూమాంశ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః।
నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥ **5.64.42** ॥ 2746

దృష్టా దేవీతి హనుమద్వదనాదమృతోపమం।
ఆకర్ణ్య వచనం రామో హర్షమాప సలక్ష్మణః ॥ **5.64.43** ॥ 2747

నిశ్చితార్థం తతస్తస్మిన్ సుగ్రీవం పవనాత్మజే।
లక్ష్మణః ప్రీతిమాన్ ప్రీతం బహుమానాదవైక్షత ॥ **5.64.44** ॥ 2748

ప్రీత్యా చ పరయోపేతో రాఘవః పరవీరహా।
బహుమానేన మహతా హనూమంతమవైక్షత ॥ **5.64.45** ॥ 2749

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుఃషష్టితమఃసర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ పంచషష్టితమః సర్గః ॥

## హనుమతా శ్రీరామం ప్రతి సీతావృత్తాంతస్య నివేదనం

తతః ప్రస్రవణం శైలం తే గత్వా చిత్రకాననం।
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలం ॥ **5.65.1** ॥ 2750

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ।
ప్రవృత్తిమథ సీతాయాః ప్రవక్తుముపచక్రముః ॥ **5.65.2** ॥ 2751

రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనం।
రామే సమనురాగం చ యథా చ నియమః కృతః ॥ **5.65.3** ॥ 2752

ఏతదాఖ్యాయ తే సర్వం హరయో రామసన్నిధౌ।
వైదేహీమక్షతాం శ్రుత్వా రామస్తూత్తరమబ్రవీత్ ॥ **5.65.4** ॥ 2753

క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే।
ఏతన్మే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీం ప్రతి వానరాః ॥ **5.65.5** ॥ 2754

రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ।
చోదయంతి హనూమంతం సీతావృత్తాంతకోవిదం ॥ **5.65.6** ॥ 2755

శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి ॥ **5.65.7** ॥ 2756

ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా।
తం మణిం కాంచనం దివ్యం దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ **5.65.8** ॥ 2757

దత్త్వా రామాయ హనుమాంస్తతః ప్రాంజలిరబ్రవీత్ ।
సముద్రం లంఘయిత్వాహం శతయోజనమాయతం ॥ **5.65.9** ॥ 2758

అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిదృక్షయా ।
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః ॥ **5.65.10** ॥ 2759

దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే ।
తత్ర సీతా మయా దృష్టా రావణాంతఃపురే సతీ ॥ **5.65.11** ॥ 2760

త్వయి సంన్యస్య జీవంతీ
రామా రామ మనోరథం ।
దృష్టా మే రాక్షసీమధ్యే
తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ॥ **5.65.12** ॥ 2761

రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావనే ।
దుఃఖమాపద్యతే దేవీ త్వయా వీర సుఖోచితా ॥ **5.65.13** ॥ 2762

రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభిః సురక్షితా ।
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చింతాపరాయణా ॥ **5.65.14** ॥ 2763

అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ।
రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా ॥ **5.65.15** ॥ 2764

దేవీ కథంచిత్ కాకుత్స్థ త్వన్మనా మార్గితా మయా ।
ఇక్ష్వాకువంశవిఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతానఘ ॥ **5.65.16** ॥ 2765

సా మయా నరశార్దూల శనైర్విశ్వాసితా తదా ।
తతః సంభాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా ॥ **5.65.17** ॥ 2766

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా హర్షముపాగతా ।
నియతః సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యాః సదా త్వయి ॥ **5.65.18** ॥ 2767

ఏవం మయా మహాభాగ దృష్టా జనకనందినీ।
ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ ॥ **5.65.19** ॥ 2768

అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథావృత్తం తవాంతికే।
చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం ప్రతి రాఘవ ॥ **5.65.20** ॥ 2769

విజ్ఞాప్యః పునరప్యేష రామో వాయుసుత త్వయా।
అఖిలేన యథా దృష్టమితి మామాహ జానకీ ॥ **5.65.21** ॥ 2770

అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నాత్ సుపరిరక్షితః।
బ్రువతా వచనాన్యేవం సుగ్రీవస్యోపశృణ్వతః ॥ **5.65.22** ॥ 2771

ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్ మయా తే యత్నరక్షితః।
మనఃశిలాయాస్తిలకం తత్ స్మరస్వేతి చాబ్రవీత్ ॥ **5.65.23** ॥ 2772

ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారిసంభవః।
ఏనం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ ॥ **5.65.24** ॥ 2773

జీవితం ధారయిష్యామి
మాసం దశరథాత్మజ।
ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం
రక్షసాం వశమాగతా ॥ **5.65.25** ॥ 2774

ఇతి మామబ్రవీత్సీతా కృశాంగీ ధర్మచారిణీ।
రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్ఫుల్లలోచనా ॥ **5.65.26** ॥ 2775

ఏతదేవ మయాఽఽఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా।
సర్వథా సాగరజలే సంతారః ప్రవిధీయతాం ॥ **5.65.27** ॥ 2776

తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా
తచ్చాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ।

దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వ్యాద్
వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్రః శశంస ॥ **5.65.28** ॥ 2777

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ షట్షష్టితమః సర్గః ॥

## చూడామణిం దృష్ట్వా సీతావృత్తముపలభ్య చ రామస్య సీతాకృతే విలాపః

ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః।
తం మణిం హృదయే కృత్వా రురోద సహలక్ష్మణః ॥ **5.66.1** ॥ 2778

తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవః శోకకర్శితః।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ **5.66.2** ॥ 2779

యథైవ ధేనుః స్రవతి స్నేహాద్ వత్సస్య వత్సలా।
తథా మమాపి హృదయం మణిశ్రేష్ఠస్య దర్శనాత్ ॥ **5.66.3** ॥ 2780

మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యాః శ్వశురేణ మే।
వధూకాలే యథా బద్ధమధికం మూర్ధ్ని శోభతే ॥ **5.66.4** ॥ 2781

అయం హి జలసంభూతో మణిః ప్రవరపూజితః।
యజ్ఞే పరమతుష్టేన దత్తః శక్రేణ ధీమతా ॥ **5.66.5** ॥ 2782

ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం తథా తాతస్య దర్శనం।
అద్యాస్మ్యవగతః సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః ॥ **5.66.6** ॥ 2783

అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః।
అద్యాస్య దర్శనేనాహం ప్రాప్తాం తామివ చింతయే ॥ **5.66.7** ॥ 2784

కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః।
పరాసుమివ తోయేన సించంతీ వాక్యవారిణా ॥ **5.66.8** ॥ 2785

ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం యదిమం వారిసంభవం।
మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతాం వినా ॥ **5.66.9** ॥ 2786

చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి।
క్షణం వీర న జీవేయం వినా తామసితేక్షణాం ॥ **5.66.10** ॥ 2787

నయ మామపి తం దేశం యత్ర దృష్టా మమ ప్రియా।
న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తిముపలభ్య చ ॥ **5.66.11** ॥ 2788

కథం సా మమ సుశ్రోణీ భీరుభీరుః సతీ తదా।
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసాం ॥ **5.66.12** ॥ 2789

శారదస్తిమిరోన్ముక్తో నూనం చంద్ర ఇవాంబుదైః।
ఆవృతో వదనం తస్యా న విరాజతి సాంప్రతం ॥ **5.66.13** ॥ 2790

కిమాహ సీతా హనుమంస్తత్త్వతః కథయస్వ మే।
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజేనాతురో యథా ॥ **5.66.14** ॥ 2791

మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ।
మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్ కథయస్వ మే।
దుఃఖాద్ దుఃఖతరం ప్రాప్య కథం జీవతి జానకీ ॥ **5.66.15** ॥ 2792

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్షష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ సప్తషష్టితమః సర్గః ॥

## హనుమతా శ్రీరామం ప్రతి సీతాసందేశస్య శ్రావణం

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా।
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే ॥ **5.67.1** ॥ 2793

ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ।
పూర్వవృత్తమభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథం ॥ **5.67.2** ॥ 2794

సుఖసుప్తా త్వయా సార్ధం జానకీ పూర్వముత్థితా।
వాయసః సహసోత్పత్య విదదార స్తనాంతరం ॥ **5.67.3** ॥ 2795

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ।
పునశ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వ్యథా ॥ **5.67.4** ॥ 2796

తతః పునరుపాగమ్య విదదార భృశం కిల।
తతస్త్వం బోధితస్తస్యాః శోణితేన సముక్షితః ॥ **5.67.5** ॥ 2797

వాయసేన చ తేనైవం సతతం బాధ్యమానయా।
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప ॥ **5.67.6** ॥ 2798

తాం చ దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాంతరే।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధస్తతో వాక్యం త్వమూచివాన్ ॥ **5.67.7** ॥ 2799

నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితం వై స్తనాంతరం।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా ॥ **5.67.8** ॥ 2800

నిరీక్షమాణః సహసా వాయసం సముదైక్షథాః।
నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైస్తామేవాభిముఖం స్థితం ॥ **5.67.9** ॥ 2801

సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః।
ధరాంతరగతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః ॥ **5.67.10** ॥ 2802

తతస్తస్మిన్ మహాబాహో కోపసంవర్తితేక్షణః।
వాయసే త్వం వ్యధాః క్రూరాం మతిం మతిమతాం వర ॥ **5.67.11** ॥ 2803

స దర్భసంస్తరాద్ గృహ్య బ్రహ్మాస్త్రేణ న్యయోజయః।
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్వాలాభిముఖం ఖగం ॥ **5.67.12** ॥ 2804

స త్వం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి।
తతస్తు వాయసం దీప్తః స దర్భోఽనుజగామ హ ॥ **5.67.13** ॥ 2805

భీతైశ్చ సంపరిత్యక్తః సురైః సర్వైశ్చ వాయసః।
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి ॥ **5.67.14** ॥ 2806

పునరప్యాగతస్తత్ర త్వత్సకాశమరిందమ।
త్వం తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతం ॥ **5.67.15** ॥ 2807

వధార్హమపి కాకుత్స్థ కృపయా పరిపాలయః।
మోఘమస్త్రం న శక్యం తు కర్తుమిత్యేవ రాఘవ ॥ **5.67.16** ॥ 2808

భవాంస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం।
రామ త్వాం స నమస్కృత్య రాజ్ఞో దశరథస్య చ ॥ **5.67.17** ॥ 2809

విసృష్టస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయం।
ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్త్వవాంఛీలవానపి ॥ **5.67.18** ॥ 2810

కిమర్థమస్త్రం రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ।
న దానవా న గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః ॥ **5.67.19** ॥ 2811

తవ రామ రణే శక్తాస్తథా ప్రతిసమాసితుం।
తవ వీర్యవతః కశ్చిన్మయి యద్యస్తి సంభ్రమః ॥ **5.67.20** ॥ 2812

క్షిప్రం సునిశితైర్బాణైర్హన్యతాం యుధి రావణః।
భ్రాతురాదేశమాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః ॥ **5.67.21** ॥ 2813

స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః।
శక్తౌ తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ ॥ **5.67.22** ॥ 2814

సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః।
మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః ॥ **5.67.23** ॥ 2815

సమర్థౌ సహితౌ యన్మాం న రక్షేతే పరంతపౌ।
వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాధుభాషితం ॥ **5.67.24** ॥ 2816

పునరప్యహమార్యాం తామిదం వచనమబ్రువం।
త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే ॥ **5.67.25** ॥ 2817

రామే దుఃఖాభిభూతే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే।
కథంచిద్ భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుం ॥ **5.67.26** ॥ 2818

అస్మిన్ ముహూర్తే దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని।
తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రౌ పరంతపౌ ॥ **5.67.27** ॥ 2819

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః।
హత్వా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాంధవం ॥ **5.67.28** ॥ 2820

రాఘవస్త్వాం వరారోహే స్వపురీం నయితా ధ్రువం।
యత్ తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే ॥ **5.67.29** ॥ 2821

ప్రీతిసంజననం తస్య ప్రదాతుం తత్ త్వమర్హసి।
సాభివీక్ష్య దిశః సర్వా వేణ్యుద్గ్రథనముత్తమం ॥ **5.67.30** ॥ 2822

ముక్త్వా వస్త్రాద్ దదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబల।
ప్రతిగృహ్య మణిం దోర్భ్యాం తవ హేతో రఘుప్రియ ॥ **5.67.31** ॥ 2823

శిరసా సంప్రణమ్యైనామహమాగమనే త్వరే।
గమనే చ కృతోత్సాహమవేక్ష్య వరవర్ణినీ ॥ **5.67.32** ॥ 2824

వివర్ధమానం చ హి మాముువాచ జనకాత్మజా।
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదభాషిణీ ॥ **5.67.33** ॥ 2825

మమోత్పతనసంభ్రాంతా శోకవేగసమాహతా।
మాముువాచ తతః సీతా సభాగ్యోఽసి మహాకపే ॥ **5.67.34** ॥ 2826

యద్ ద్రక్ష్యసి మహాబాహుం రామం కమలలోచనం।
లక్ష్మణం చ మహాబాహుం దేవరం మే యశస్వినం ॥ **5.67.35** ॥ 2827

సీతయాప్యేవముక్తోఽహమబ్రువం మైథిలీం తథా।
పృష్ఠమారోహ మే దేవి క్షిప్రం జనకనందిని ॥ **5.67.36** ॥ 2828

యావత్తే దర్శయామ్యద్య ససుగ్రీవం సలక్ష్మణం।
రాఘవం చ మహాభాగే భర్తారమసితేక్షణే ॥ **5.67.37** ॥ 2829

సాబ్రవీన్మాం తతో దేవీ నైష ధర్మో మహాకపే।
యత్తే పృష్ఠం సిషేవేఽహం స్వవశా హరిపుంగవ ॥ **5.67.38** ॥ 2830

పురా చ యదహం వీర స్పృష్టా గాత్రేషు రక్షసా।
తత్రాహం కిం కరిష్యామి కాలేనోపనిపీడితా ॥ **5.67.39** ॥ 2831

గచ్ఛ త్వం కపిశార్దూల యత్ర తౌ నృపతేః సుతౌ।
ఇత్యేవం సా సమాభాష్య భూయః సందేష్టుమాస్థితా ॥ **5.67.40** ॥ 2832

హనూమన్ సింహసంకాశౌ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ।
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా అనామయం ॥ **5.67.41** ॥ 2833

యథా చ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః।
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్ తత్ త్వమాఖ్యాతుమర్హసి ॥ **5.67.42** ॥ 2834

ఇదం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
రక్షోభిరేభిః పరిభర్త్సనం చ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం
శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర ॥ **5.67.43** ॥ 2835

ఏతత్ తవార్యా నృప సంయతా సా
సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వం।
ఏతచ్చ బుద్ధ్వా గదితం యథా త్వం
శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రాం ॥ **5.67.44** ॥ 2836

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

# ॥ అష్టషష్టితమః సర్గః ॥

## సీతాయాః సందేహస్య స్వకర్తృకతన్నివారణస్య చ వృత్తాంతస్య హనుమతా వర్ణనం

అథాహముత్తరం దేవ్యా పునరుక్తః ససంభ్రమం।
తవ స్నేహాన్నరవ్యాఘ్ర సౌహార్దాదనుమాన్య చ ॥ **5.68.1** ॥ 2837

ఏవం బహువిధం వాచ్యో రామో దాశరథిస్త్వయా।
యథా మాం ప్రాప్నుయాచ్ఛీఘ్రం హత్వా రావణమాహవే ॥ **5.68.2** ॥ 2838

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ।
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి ॥ **5.68.3** ॥ 2839

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర।
అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్ విమోక్షణం ॥ **5.68.4** ॥ 2840

గతే హి త్వయి విక్రాంతే పునరాగమనాయ వై।
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ **5.68.5** ॥ 2841

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్।
దుఃఖాద్ దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీం ॥ **5.68.6** ॥ 2842

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః।
సుమహాంస్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర ॥ **5.68.7** ॥ 2843

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం।
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ **5.68.8** ॥ 2844

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే।
శక్తిః స్యాద్ వైనతేయస్య వాయోర్వా తవ చానఘ ॥ **5.68.9** ॥ 2845

తదస్మిన్ కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే।
కిం పశ్యసి సమాధానం బ్రూహి కార్యవిదాం వర ॥ **5.68.10** ॥ 2846

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః ॥ **5.68.11** ॥ 2847

బలైః సమగ్రైర్యది మాం హత్వా రావణమాహవే।
విజయీ స్వపురీం రామో నయేత్ తత్ స్యాద్ యశస్కరం ॥ **5.68.12** ॥ 2848

యథాహం తస్య వీరస్య వనాదుపధినా హృతా।
రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః ॥ **5.68.13** ॥ 2849

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః।
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్ తస్య సదృశం భవేత్ ॥ **5.68.14** ॥ 2850

తద్ యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః।
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ **5.68.15** ॥ 2851

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం।
నిశమ్యాహం తతః శేషం వాక్యముత్తరమబ్రువం ॥ **5.68.16** ॥ 2852

దేవి హర్యృక్షసైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః।
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్త్వదర్థే కృతనిశ్చయః ॥ **5.68.17** ॥ 2853

తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః।
మనః సంకల్పసదృశా నిదేశే హరయః స్థితాః ॥ **5.68.18** ॥ 2854

యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః।
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్త్వమితతేజసః ॥ **5.68.19** ॥ 2855

అసకృత్ తైర్మహాభాగైర్వానరైర్బలసంయుతైః।
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః ॥ **5.68.20** ॥ 2856

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః।
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ ॥ **5.68.21** ॥ 2857

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః।
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః ॥ **5.68.22** ॥ 2858

తదలం పరితాపేన దేవి మన్యురపైతు తే।
ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియూథపాః ॥ **5.68.23** ॥ 2859

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ।
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహావాగమిష్యతః ॥ **5.68.24** ॥ 2860

అరిష్ణుం సింహసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం।
లక్ష్మణం చ ధనుష్మంతం లంకాద్వారముపాగతం ॥ **5.68.25** ॥ 2861

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్।
వానరాన్ వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ ॥ **5.68.26** ॥ 2862

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు।
నర్దతాం కపిముఖ్యానాం నచిరాచ్ఛ్రోష్యసే స్వనం ॥ **5.68.27** ॥ 2863

నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్ధమరిందమం।
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం ॥ **5.68.28** ॥ 2864

తతో మయా వాగ్భిరదీనభాషిణీ
శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా।
ఉవాహ శాంతిం మమ మైథిలాత్మజా
తవాతిశోకేన తథాతిపీడితా ॥ **5.68.29** ॥ 2865

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టషష్టితమః సర్గః ॥